

Banal na Alaala
Matanda Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo III
Espiritwal na Pakikibaka

Isinalin mula sa Griyego

Mga Nilalaman:

Panimula	4
Bahagi 1. Tungkol sa labanan ng mga kaisipan	6
Kabanata 1. Tungkol sa Mga Kaisipan, Mabuti at Masama	6
Ang Kapangyarihan ng Isang Mabuting Kaisipan.....	6
Mga kaisipan mula sa 'kaliwa' — ang pinakamalaking paghihirap.....	8
Ang mabubuting kaisipan ay nagdudulot ng espirituwal na kalusugan sa isang tao	10
Ang may mabuting hangarin ay nakikita ang lahat sa mabuting liwanag.....	12
Ang mga kaisipan ng isang banal na tao at ang mga kaisipan ng isang masamang tao	13
Ang mga iniisip ng isang tao ay palatandaan ng kanyang kalagayang espirituwal	14
Kabanata 2. Tungkol sa mga blasphemous na kaisipan	15
Anong mga kaisipan ang blasphemous	15
Saan nanggagaling ang mga blasphemous na kaisipan	16
Paghamak sa mga blasphemous na kaisipan	18
Sa anong mga pagkakataon ay tayo mismo ang may kasalanan sa mga blasphemous na kaisipan	19
Kabanata 3. Tungkol sa Pagtitiwala sa Sariling Mga Kaisipan.....	20
Ang pagtitiwala sa sariling kaisipan ay simula ng ilusyon	20
Ang pagtitiwala sa sariling mga iniisip ay humahantong sa sakit sa pag-iisip.....	21
Ang mga pabigla-biglang pagnanasa ay nagsisimula sa isang kaisipan.....	22
Sakit na dulot ng sariling imahinasyon	24
Ang pagsunod ang nagwawagi sa lahat	25
Kabanata 4. Tungkol sa pakikipaglaban sa mga iniisip	28
Pagyayamanin ang mabubuting kaisipan	30
Paglinis ng isip at puso.....	31
Maglagay ng tandang padamdang pagkatapos ng mga kahina-hinalang kaisipan	32
Pag-uusap sa mga Kaisipan	34
Pagsasama na may intensyon	35
Bahagi 2. Tungkol sa katarungan at kawalan ng katarungan	36
Kabanata 1. Paano tanggapin ang kawalang-katarungan	36
Dapat magkaroon ng tamang saloobin sa kawalang-katarungan	36
Ang kagalakan ng pagtanggap sa kawalan ng katarungan	37
Ang pagtanggap sa kawalan ng katarungan ay isang kapaki-pakinabang na bagay	40
Isang ambag sa banal na kayamanan.....	41
Banal na Pagkunwari	42
Kabanata 2. Tungkol sa kung paano ang pagpapawalang-sala sa sarili pinapalayas ang Grasya ng Diyos sa atin	44
Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay humahadlang sa espirituwal na pag-unlad	44
Ang dahilan kung bakit pinagtatwiran ng isang tao ang sarili ay ang kanyang makasarili	45
Ang nagpapawalang-sala sa sarili ay hindi makatanggap ng espirituwal na tulong	47
Kung hindi mo ipagtatanggol ang iyong sarili, ipagtatanggol ka ng Diyos	48
Ang sinumang wastong sumusuri sa sarili ay hindi nagpapawalang-sala sa sarili.....	49

Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay hindi nagdadala ng kapayapaan sa kaluluwa	51
Dalhin natin sa ating sarili ang pasanin [ng mga kasalanan ng iba]	51
Kabanata 3. Tungkol sa Banal at Pantaong Katarungan.....	53
Banal na Katarungan.....	54
Ang karapatan ng isang monghe, inilalaan ni Cristo para sa buhay na darating	55
Nilikha ng mga tao ang ibang 'ebanghelyo' para sa kanilang sarili	57
Bahagi 3. Tungkol sa kasalanan at pagsisisi	61
Kabanata 1. Tungkol sa kung paano pinahihirapan ng kasalanan ang isang tao	61
Paglinis ng Pusong	61
Kaligtasan mula sa kadiliman ng kasalanan	62
Mga Kasalanan ng Kalooban.....	63
Gawin natin ang mabuti dahil sa pag-ibig kay Kristo	64
Mga tukso sa ating buhay	65
Ang mga makasalanan ay may saganang hilaw na materyal para sa pagpapakumbaba.....	66
Kabanata 2. Tungkol sa Kahalagahan ng Pag-alaga sa Sariling Konsensya	68
Surihin natin ang ating budhi	68
Isang manhid na budhi.....	69
Isang baluktot na budhi.....	70
Ang kabulaanan ay hindi nagdudulot ng kapayapaan sa isang tao.....	72
Ang walang bahid-duming budhi ay nagbibigay ng tunay na gabay	74
Kabanata 3. Tungkol sa Kailangan ng Sariling Pagsusuri at Pagkilala sa Sarili.....	74
Sariling Pagsusuri	74
Mga aral mula sa ating mga kabiguan.....	76
Dapat nating pigilan ang kaaway sa isang lugar at saktan siya	77
Dapat tingnan ang iba na parang salamin	78
Ang taong tunay na nakakakilala sa sarili ay may kababaang-loob	79
Kailangan nating alamin kung ano ang sumasakit sa atin	79
Kabanata 4. Tungkol sa kung paano ang ating pagkilala sa ating pagkamakasalanan nagpapagalaw sa Diyos ng habag	81
Ang pag-amin sa sariling pagkakamali	81
Pagkamulat sa kasalanan at tagumpay sa pakikibaka	82
Dapat tayong mapagpakumbabang humingi ng awa ng Diyos para sa ating pagwawasto	83
Kalungkutan para sa ating mga kasalanan.....	84
Kailangan natin ng pagsisi sa sarili, hindi pagwawalang-pag-asa	85
Espiritwal na gawain gamit ang salaming pampakita.....	87
Kabanata 5. Tungkol sa dakilang kapangyarihan ng pagsisisi	88
<i>"Ngunit nang magkamalay siya..."</i>	88
Luha ng pagsisisi	89
Ang walang katapusang gawain ng pagsisisi	90
Pagbabago ng buhay.....	91
<i>"...ang kasalanan ko'y nasa harap ko, isang pang-iinsulto sa akin"</i>	93
Pinilit na pagsisisi	93
Ang pagsisisi ay nagdudulot ng banal na aliw sa isang tao	94
Bahagi 4. Ang mga puwersa ng kadiliman.....	95
Kabanata 1. Tungkol sa Bruharia.....	95
Gumagamit din ang mga mangkukulam ng iba't ibang demonyong "relikyang"	96
Ang mga nagsasanay ng salamangka ay gumagawa ng maraming kasinungalingan.....	99
Demonyong salamangka.....	99
Hindi kailanman makagagawa ng mabuti ang diyablo	101
Sa anong mga pagkakataon nagkakaroon ng kapangyarihan ang kulto	102
Paano mababasag ang kulto?.....	102
Ang pakikipagtulungan ng mga salamangkero at demonyo	103
Kabanata 2. Tungkol sa mga sinasapian ng maruming espiritu	105
Sa pamamagitan ng demonyong kayabangan, maaaring mabihag ang isang tao.	106
Ang taong sinapi ay tumutugon sa anumang banal na bagay	107
Huwag bigyan ng anumang kahalagahan ang mga salita ng taong sinapian	109
Tulong para sa mga sinapupunan	110

Tungkol sa Eksorsismo	113
Ang pahirap na buhay ng sinapian.....	114
Kabanata 3. Ang Nakakatakot na Pang-akit.....	116
Asetisismo at Ilusyon.....	116
Pansin sa imahinasyon	117
Ang diyablo ay lumilitaw sa anyo ng isang anghel ng liwanag	118
Mapanlinlang ang mga panaginip	120
Pansin sa mga bisyon	121
Mga natatanging katangian ng isang taong nasa ilalim ng ilusyon.....	122
Pagkalito at kabaliwan	122
Dapat mag-ingat sa mga nasa ilalim ng delusyon.....	123
Ang murang mga regalo ng mga naliligaw	124
Pagwawasto sa isang taong naligaw	125
Kabanata 4. "Ang mga Manlilinlang at ang mga Nalilinlang"	126
<i>Tungkol sa ilusyon ng mga Pentecostal</i>	126
<i>Tungkol sa mga naglalakad sa apoy</i>	127
<i>Reinkarnasyon</i>	128
<i>Tungkol sa mga ascetic na gawi sa Hinduismo</i>	129
Ang Hinduismo ay nagdulot ng maraming pinsala.....	130
Kailan nga ba hindi naliligaw ang tao.....	131
Pagbabalik sa Ortodoksiya.....	133
Bahagi 5. Tungkol sa kapangyarihan ng kumpisal	134
Kabanata 1. Tungkol sa Kailangan ng isang Espirituwal na Guro	135
Sa pamamagitan ng kumpisal, ang isang tao ay napapalaya.....	135
Nais ng Diyos na itama ang tao sa pamamagitan ng kapwa tao.....	137
Ang isang espirituwal na gabay ay mahalaga sa buhay-espirituwal	138
Ipadala ang mga tao sa isang espirituwal na ama	139
"Ang Espirituwal na Ama na Nagpapagaling"	140
Ang Espirituwal na Ama sa Pamilya.....	140
Pagpapalit ng espirituwal na ama	141
Kabanata 2. Tungkol sa tamang pagsisisi.....	143
Kailangan kong muling balutin ang sugat ko	143
Ang Kailangan ng Kumpisal	143
Tamang Pagsisisi	144
Sa pamamagitan ng pagbibigay ng mga dahilan para sa ating sarili sa panahon ng kumpisal, pinapabayat natin ang ating konsensya	146
Pagkatapos ng kumpisal	147
Magtiwala sa espirituwal na ama.....	148
Ang Tamang Ugnayan sa isang Espirituwal na Ama	149
Kabanata 3. Tungkol sa katotohanang ang isang espirituwal na ama ay doktor ng kaluluwa	150
Ang Pangangailangan ng Mabubuting Espirituwal na Ama	150
Ang pangangatwiran at karanasan ng isang espirituwal na ama	151
Ang dalas ng pagtanggap ng isang mananampalataya ng Komunyong ay itinatakda ng kanyang espirituwal na ama ..	152
Tungkol sa mga penitensya	153
Ang panalangin ng pagpapatawad	155
Kabanata 4. Tungkol sa gawain ng espirituwal na ama sa mga kaluluwa ng tao	156
Ang sining ng pakikitungo sa kaluluwa ay isang maselang bagay.....	156
Huwag nating hayaan ang isang tao na maghanap ng ginhawa sa kanyang mga pagnanasa.....	157
Paano pakikitungo sa mga taong nahulog sa kawalan ng pag-asa.....	158
Dapat maging mahigpit sa mga walang hiya, at mapagbigay-loob sa mga may birtud.....	159
Ang kabutihan ay nakasasama sa mga hindi nagsisisi	161
Paggalang sa kalayaan ng iba	162
Ang pagmamahal ng espirituwal na ama para sa nagpapakumpisal.....	163

Panimula

Nang makita na naging uso ang kasalanan sa ating panahon, partikular na binigyang-diin ng yumaong Elder Paisios ang pangangailangan ng pagsisisi at kumpisal. Ang napakalaking kahalagahan na ipinagkaloob ng Elder sa pagsisisi ay kitang-kita sa huling kabanata ng Tomo II ng kaniyang 'Mga Salita'. "Ang pagsisisi at kumpisal," sabi sa amin ng Nakatatanda, "ay higit na kailangan kaysa anupamang bagay sa ngayon. Kinakailangan ang mga ito upang matanggalan ang diyablo ng mga karapatang ipinagkaloob sa kanya ng mga tao. Ipinagkaloob ng mga tao sa diyablo ang mga karapatan, at bilang resulta, pinahihirapan niya ang mundo."

Sa tulong ni Nanak na Paisios, marami ang lumapit sa Sakramento ng Kumpisal nang unang beses at binago ang kanilang mga buhay. Ngayon, nagsisilbi ang mga taong ito bilang mga taong may takot sa Diyos at nararanasan na nila sa buhay na ito ang langitnang kagalakan. "Pagkatapos ng lahat, mabait talaga ang mga tao!" masayang ibinahagi sa amin ni Nanak na Paisios. "Hindi pa kailanman nangyari na pinayuhan ko ang isang tao na magkumpisal at hindi niya ito ginawa." Siyempre, pinaluwag din ito ng malaking pag-ibig ng Matanda, na nagbago sa kaluluwa ng taong nakasalamuha niya, mula sa tigang na lupa tungo sa lupaing angkop sa pagtanim.

Ang ikatlong tomo na ito ng 'Mga Salita' ni Nanakang Paisios ay inilathala sa pagpapala ng bagong namamahalang obispo ng aming diyosesis, Kanyang Kaluwalhatian Metropolitan Nikodimos ng Cassandra. Pinagsasama-sama ng bolyum na ito ang mga katuruan ng Matanda, na nilayong tulungan ang isang taong pinahihirapan ng kasalanan upang magkaroon ng malusog na pagkabahala at simulan ang espirituwal na pakikibaka upang palayain ang kanilang sarili mula sa mga gapos ng kasalanan na nagbabigkis sa kanila. Sa pamamagitan ng pamumuhay sa pagsisisi, magagawa ng isang Kristiyano na hubarin ang kanyang lumang sarili, na ayon sa mga salita ng Nanakeng, ay 'ang masamang nangungupahan na naninirahan sa loob natin'. Sinabi ni Ama Paissios na upang palayasin ang masamang nangungupahan na ito, kailangan nating 'gibain ang [kaniyang] bahay at magsimulang magtayo ng bagong gusali — upang buuin ang bagong tao'.

Ayon sa pagtuturo ng mga Banal na Ama, ang simula ng kasalanan ay isang masamang kaisipan. Kaya naman, inilagay namin ang mga aral tungkol sa mga kaisipan na pinili mula sa espirituwal na pamana ng Nakatatanda sa unang bahagi ng aklat na ito. "Ang mga kaisipan," sabi ng Nakatatanda, "ay isang palatandaan ng ating espirituwal na kalagayan." Ang isang mabuting kaisipan ay may dakilang kapangyarihan—binabago nito ang isang tao sa espirituhanong paraan. Sa kabaligtaran, pinahihirapan ng isang masamang kaisipan ang isang tao. Kapag itinaboy ng isang tao ang masasamang kaisipan at pinagyayaman ang mabubuti, napapalinis ang kanyang isip at puso, at nananahan ang Banal na Grasya sa kanyang kalooban.

Ang ikalawang bahagi ng aklat ay nagpapaliwanag na sa pamamagitan ng pagtitiis sa kawalang-katarungan at pagtugon dito nang may espiritwal na saloobin, ang isang tao ay tumatanggap ng dakilang biyaya mula sa Diyos. Madalas ay hindi alam ang katotohanang ito kahit ng mga taong espiritwal, na sa pagbibigay-katwiran sa kanilang sarili ay umaabot pa sa puntong 'bumubuo ng sarili nilang ebanghelyo' at sa gayon ay inilalayo ang kanilang sarili sa Diyos, dahil ang katuwiran ng tao ay walang kaugnayan sa buhay na espiritwal. Kung nais nating maging isa kay Kristo, dapat tayong makibahagi sa Banal na katotohanan, "na naglalaman sa sarili nito ng pag-ibig, dangal, at paghahain sa sarili."

Ang ikatlong bahagi ng aklat ay tumatalakay sa kasalanan. Ang buhay sa lupa ng isang tao ay nagiging impiyernong paghihirap dahil sa kasalanan; gayunpaman, sa pamamagitan ng espirituwal na pakikibaka, ang ating buhay ay maaaring maging isang Paraiso. Kung nais ng isang tao na "lumabas mula sa kadiliman ng kasalanan," dapat niyang maingat na suriin ang kanyang budhi—ang "unang Banal na batas" na ibinigay sa kanya ng Diyos—at mapagpakumbabang aminin ang kanyang mga

pagkakamali at kapintasan. Ang gawi na ito ay humahantong sa "walang katapusang gawain ng pagsisisi" at nagdudulot ng banal na aliw sa kaluluwa.

Sa ikaapat na bahagi, kinokondena ni Ama Paissius ang mga puwersang satánico na kumikilos sa mundo sa pamamagitan ng kanilang mga masunuring kasangkapan—mga salamangkero, psychic, clairvoyant at iba pang naliligaw na kaluluwa. Binibigyang-diin ng Matanda na ang mga puwersang madilim ay walang kapangyarihan sa kanilang sarili, ngunit nagiging mapaminsala sila sa isang tao kung nakagawa siya ng isang mabigat na kasalanan at sa gayon ay binigyan sila ng kapangyarihan sa kanyang sarili, at dahil dito ay napapailalim sa impluwensiyang demonyo. Upang palayain ang sarili mula sa ang impluwensiyang ito, kailangang tukuyin ng isang tao ang sanhi ng kasalanan—ibig sabihin, kilalanin ito, magsisi, lumapit sa kumpisal, at maging isang may malay na miyembro ng Simbahan.

Ang huling, ikalimang bahagi ng tomo ay inialay sa Sakramento ng Kumpisal. Itinuturo ng Nakatatanda sa atin na, para sa kapatawaran ng mga kasalanan, kailangan ng isang Kristiyano ang kumpisal, at para sa ligtas na espirituwal na paglago, kailangan niya ng isang espirituwal na gabay. Malinaw na pinag-iiba ni Ama Paissios ang gawain ng isang psychiatrist at ang ministeryo ng isang espirituwal na ama (na kung minsan ay pinagkakamalito sa ating panahon) at ibinabahagi ang kanyang sariling karanasan sa pakikipagtrabaho sa mga kaluluwa ng tao.

Tulad ng sa mga naunang tomo, maikli na sinasagot ni Ama Paisius ang mga tanong na ipinapasa sa kanya. Ang mga sagot ng Nakatatanda ay hindi isang sistematikong pagpapaliwanag ng anumang partikular na paksa at hindi nag-aangkin na ito ay lubos at ganap. Ang layunin ng mga pagtuturo ay nasa ibang bagay—sa pagtulong sa isang tao na maligtas. "Ang kaligtasan ng kaluluwa ng isang tao," sabi ng Nakatatanda, "ang aking aliw at kagalakan."

Nakikita kung ano ang makakatulong sa kanyang kausap sa kanilang espirituwal na pakikibaka sa bawat partikular na kaso, ang Nakatatanda ay nagsasalita sa tao alinsunod sa kanilang espirituwal na pangangailangan, pinatitibay sila ng kinakailangang 'espirituwal na bitamina.' Madalas, ibinubunyag ni Ama Paisius ang kahulugan ng kanyang mga salita sa pamamagitan ng isang angkop na halimbawa. Kumbinsido ang Nakatatanda na ang mga positibong halimbawa ay nagdudulot ng napakalaking benepisyo. "Kung may oras ako, susulat ako tungkol sa ilang tao na namuhay nang tapat, tungkol sa mga kabataang babae at lalaki, tungkol sa mga ama at ina na ang buhay ay namumungad sa kabanalan," ibinahagi niya sa amin. "Ang mga ganitong mabubuting halimbawa ay inilalantad ang mga ginawang uso ang kasalanan. Madalas, walang pakinabang ang pagtutuligsa sa kasamaan. Gayunpaman, kapag ipinakita natin ang mabuti, kusang-loob na nalalantad ang kasamaan."

Tulad ng kilala, ang mga tanong na sinagot ng Nakatatanda ay mula sa mga madre. Gayunpaman, ang mga sagot ni Ama Paissius ay naaangkop sa sinumang nakikibahagi sa 'mabuting gawain' o nagnanais na simulan ito. "Pareho ang mga monghe at mga layko," sabi ng Matanda sa isa sa kanyang mga liham, "ay binigyan ng parehong mga utos. At ang Paraiso ay isa rin [para sa lahat]." Higit pa rito, madalas na napuna ni Ama Paissios na may mga layko na namumuhay nang mataas na espirituwal at gumagawa ng maselang gawaing espirituwal sa kanilang sarili.

Pinasasalamat namin ang lahat ng taos-pusong pumayag na basahin ang manuskrito ng bolyum na ito at, sa pamamagitan ng kanilang mga payo, tinulungan kaming tapusin ang mga paghahanda para sa paglalathala nito.

"Nawa'y liwanagan tayo ng Mabuting Diyos at ipagkaloob Niya sa atin ang taos-pusong pagsisisi, upang tayong lahat ay maituring na karapat-dapat sa mabuting Paraiso na inihanda Niya para sa atin, bilang isang Ama na labis na nagmamahal sa atin," wika ng Nakatatanda.

Nananalangin kami na matupad ang kanyang mga salita sa katotohanan. Amen.

11 Pebrero 2001

Ang Linggo ng Walang-Awit na Anak

Ang Abadesa ng Monasteryo ni San Juan na Teologo, si Sister Philothea, kasama ang kanyang mga kapatid sa Kristo.

— Geronda, paano malalaman ng mga hayop na mabait ang isang tao?

— May intuwiyon ang mga hayop. Kaya, kung mahal mo sila, kung nakikiramay ka sa kanila, nararamdaman nila iyon. Sa Paraiso, nararamdaman ng mga hayop ang bango ng Grasya at pinagsilbihan si Adan. Pagkatapos ng Pagbagsak, ang kalikasan ay humihikbi kasabay ng tao. Tingnan, tingnan mo ang dukhang maliit na kuneho: palagi siyang mukhang natatakot sa kanyang mga mata. Ang munting puso nito ay tumitibok nang may pagkabahala, thump-thump-thump. Hindi kailanman nakakatulog ang kawawang nilalang! Napakalaking pagdurusa ng munting nilalang na ito na walang sala dahil sa ating mga kasalanan! Gayunpaman, kapag ang isang tao ay bumalik sa kalagayan na kinaroroonan niya bago ang Pagbagsak, muling lumalapit sa kaniya ang mga hayop nang walang takot.

Bahagi 1. **Tungkol sa labanan ng mga kaisipan**

"Kapag nakikita ang lahat ng bagay sa pamamagitan ng mabubuting kaisipan, ang isang tao ay napapalinis at tinatanggap ang Grasya ng Diyos. Ngunit sa pamamagitan ng masasama, 'kaliwang-kamay' na mga kaisipan, hinahatulan at di-makatarungang inaalipusta ng isang tao ang iba, hinahadlangan ang pagdating ng Banal na Grasya, kung saan dumarating ang diyablo at pinahihirapan siya"

Kabanata 1. **Tungkol sa Mga Kaisipan, Mabuti at Masama¹**

Ang Kapangyarihan ng Isang Mabuting Kaisipan

— Geronda, sa Lumang Tipan, sa Ika-apat na Aklat ng mga Maccabees, nakasulat: "Ang banal na kaisipan ay hindi tagapawi ng mga pagnanasa, kundi ang kanilang kalaban."² Ano ang ibig sabihin nito?

— Tingnan: ang mga pagnanasa ay malalim na nakaugat sa atin, ngunit ang isang banal at mabuting kaisipan ay tumutulong sa atin na hindi mahulog sa kanilang pagkaalipin. Kapag ang isang tao, na patuloy na isinasama ang mabubuting kaisipan sa kanyang gawain, ay pinatatag at pinatatibay ang kanyang mabuting kalagayan, humihinto sa pagkilos ang kanyang mga pagnanasa at para bang hindi na sila umiiral. Ibig sabihin, ang isang banal na kaisipan ay hindi winawasak ang mga pagnanasa, kundi lumalaban laban sa mga ito at kayang mapagtagumpayan ang mga ito. Inilalarawan ng Ika-Apat na

---

¹ Sa leksikon ng asketismo ng mga Ama ng Simbahan, ang salitang 'isip' ay maaaring tumukoy sa isang simpleng ideya na lumilitaw sa isipan at sa isang espirituwal na impulso na nakatuon sa mabuti o sa masama. Higit pa rito, ang 'isip' ay maaaring maunawaan bilang isang mabuti o masamang hilig na nabubuo sa pamamagitan ng isipan, konsensya, emosyon, at kalooban. Bawat kilos ay nauna ng mga kaisipan; kaya, upang maging wasto ang espirituwal na pakikibaka, dapat itong ituon muna sa pagsusuri ng mga kaisipan, upang mapalago ang mabubuting kaisipan at mapalayas ang masasamang kaisipan. Dapat magsagawa ng gawi na ito ang lahat ng Kristiyano, ngunit ang mga monghe ay iniaalay ang kanilang sarili rito nang may natatanging lalim. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong editor ay ibinibigay nang walang indikasyon.)

² Ang Ika-apat na Aklat ng mga Maccabees ay hindi pa naisalin sa wikang Ruso. – *Tala ng tagasalin.*

Aklat ng mga Maccabees ang [mga paghihirap] na tiniis ng pitong banal na kabataan, ng kanilang ina na si Santa Solomonia, at ng kanilang guro na si Santo Eleazar, na may mga banal na kaisipan. Naniniwala ako na binanggit ito ng may-akda ng [Banal na Aklat] upang malinaw na ipakita ang kapangyarihan ng isang mabuting kaisipan.³

Ang isang mabuting kaisipan ay kasing-lakas ng isang buong gabing pananalangin na tumatagal ng maraming oras! Mayroon itong dakilang kapangyarihan. Ngayon, may mga sistemang panlaban sa misil na gumagamit ng mga sinag ng laser upang tamaan ang misil ng kaaway habang nasa plataporma pa lamang ito ng paglulunsad, na pumipigil dito na lumipad. Ganito rin ang sa mabubuting kaisipan: pinipigilan nila ang masasamang kaisipan na lumipad mula sa 'paliparan' ng diyablo kung saan sila nakabase, at hindi nila pinapayagang umakyat sa himpapawid. Kaya, hangga't maaari, huwag mong hayaang magtagumpay ang diyablo sa pagtanim ng masasamang kaisipan sa iyong isipan. Subukang mauna mo siya at magtanim ng mabubuting kaisipan sa iyong sarili, upang ang iyong puso ay maging isang hardin ng mga bulaklak at ang iyong panalangin ay samyo ng banal na halimuyak ng iyong puso.

Kung ang isang tao ay nagtataglay—kahit kaunti lang—ng isang 'kaliwang pag-iisip', ibig sabihin, isang masamang pag-iisip tungkol sa isang tao, kung gayon, anumang gawaing kanyang magawa—pag-aayuno, pananatili nang gising o iba pa—ay mawawala ang lahat ng iyon. Anong silbi ng pag-aagustus sa kaniya kung hindi niya nilalabanan ang masasamang kaisipan kundi tinatanggap pa niya ang mga ito? Bakit hindi muna nililinis ng isang ang sisidlan mula sa maruruming, madulas na latak na angkop lamang sa sabon, at saka saka ibubuhos ang dalisay na langis? Bakit niya hinahalo ang dalisay sa marumi at ginagawang hindi na ito angkop sa anumang gamit?

Isang dalisay at mabuting kaisipan ang may higit na kapangyarihan kaysa sa anumang gawaing pagtitimpi. Halimbawa, naglabas ang diyablo ng unos ng maruruming kaisipan laban sa isang binata. Upang matanggal ang mga ito, nagbabantay ang binata buong gabi, nag-aayuno, at hindi kumakain o umiinom ng tubig nang tatlong magkakasunod na araw. Gayunpaman, ang isang dalisay na kaisipan na isinasama niya sa kanyang gawain ay may higit na kapangyarihan kaysa sa lahat ng kanyang pagbabanté at pag-aayuno, at nagbibigay sa kanya ng mas tunay na tulong.

— Geronda, kapag pinag-uusapan mo ang 'dalisay na kaisipan', binibigyan mo ba ito ng makitid [askétikong] kahulugan, o ginagamit mo ba ito nang mas malawak?

— At malawak din. Sa pamamagitan ng mabubuting kaisipan, ang tao ay napapalinis at tumatanggap ng Biyaya mula sa Diyos. At sa pamamagitan ng 'kaliwang-kamay' [di-malusog] na mga kaisipan, hinahatulan niya at maling inaakusahan ang iba. Sa paggawa nito, hinahadlangan niya ang pagdating ng Banal na Biyaya. At pagkatapos ay dumarating ang diyablo at pinahihirapan ang taong iyon.

— Kaya, Geronda, sa pamamagitan ng paghatol sa iba, binibigyan ba ng tao ang diyablo ng karapatang pahiritin siya?

— Oo. Ang buong pundasyon ay nakasalalay sa mabubuting kaisipan. Ito mismo ang nagpapasulong sa isang tao at nagbabago sa kaniya para sa ikabubuti. Dapat maabot ng isang tao ang antas kung saan malinaw niyang nakikita ang lahat. Ito ang sinabi ni Cristo: 'Huwag *kayong humatol ayon sa panlabas na anyo, kundi humatol kayo ng matuwid na paghatol.*'⁴ At pagkatapos ay pumapasok ang isang tao sa kalagayan kung saan nakikita niya ang lahat hindi sa pamamagitan ng mga mata ng tao, kundi sa pamamagitan ng mga espirital na mata. Nakikita nila ang katwiran sa lahat ng bagay — sa mabuting kahulugan ng salita.

---

³ Sa salin sa wikang Ruso, tingnan ang 2 Makabeo 6:7.

⁴ Juan 7:24.

Dapat tayong maging mapagmatyag upang hindi tanggapin ang mapanlinlang na mga mensahe ng diyablo. Sa pagtanggap nito, dinudumihan natin ang *'Templo ng Banal na Espiritu'*,⁵ at aalis ang Grasya ng Diyos sa atin, na magreresulta sa ating [espiritwal] pagkabulag. Tunghayan ang ating puso bilang dalisay at walang mantsa, at darating ang Banal na Espiritu at maninirahan dito. Sapagkat minamahal ng Banal na Espiritu ang walang-mantsang kadalisan. Kaya't Siya ay nagpakita [sa Ilog Jordan] sa anyo ng isang kalapati.⁶

Mga kaisipan mula sa 'kaliwa' — ang pinakamalaking paghihirap

— Geronda, kapag kailangan kong lutasin ang isang problema, labis akong nababahala at hindi makatulog.

— Ang pangunahing problema mo ay napakarami mong iniisip. Kung wala kang lahat ng mga iniisip na ito, magtatrabaho ka nang may mas matinding dedikasyon sa iyong pagsunod at sa iyong buhay-espiritwal. Ngunit tuturuan kita ng isang paraan upang maiwasan ang napakaraming iniisip. Makinig nang mabuti. Halimbawa, kung may lumitaw na iniisip tungkol sa isang gawain na kailangan mong gawin bukas, sabihin sa iniisip na iyon: 'Hindi para sa araw na ito ang gawaing ito. Pag-iisipan ko ito bukas.' At kapag kailangan mong gumawa ng desisyon, huwag mong pahirapan ang sarili mo sa pag-iisip tungkol sa pinakamainam na gawain, at huwag mong patuloy na ipagpaliban ang desisyon nang paulit-ulit. Pumili ka, gumawa ka ng matibay na hakbang, at iwan mo ang iba kay Diyos. Subukan mong iwasan ang sobrang pag-aalinlangan o labis na pagiging masusi, upang hindi mo masaktan ang iyong isipan. Mahal,⁷ gawin mo ang makakaya mo. Kasabay nito, kumilos nang payak at may buong tiwala sa Diyos. Sa pamamagitan ng pagtalaga ng ating kinabukasan at pag-asa sa Diyos, sa isang paraan, pinipilit natin Siya na tulungan tayo. Kahit ang malusog na tao ay maaaring maging inutil dahil sa sobrang dami ng mga iniisip na ' '. Kung ang isang maysakit at nagdurusa ay nagiging balisa, may dahilan siya. Ngunit kung ang isang malusog ay nag-aalala at naghihirap dahil sa mga 'kaliwang' kaisipan, nararapat siyang isuot ng straitjacket! [Maiisip ba—] na maging ganap na malusog at gayon pa man ay pahirapan ng sariling mga kaisipan!

Ang pinakamalubhang karamdaman ng ating panahon ay ang hungkag na kaisipan ng mga taong makalupa. Maaaring taglay nila ang lahat ng maihihiling, maliban sa mabubuting kaisipan. Naghihirap sila dahil hindi nila nilalapitan nang espiritwal ang mga pangyayari. Halimbawa, isang lalaki ang nagmamaneho papunta sa isang lugar. Sa daan, nagkaproblema ang makina, at medyo naantala siyang makarating sa kanyang destinasyon. Kung may mabuting kaisipan, sasabihin ng naantala: "Mukhang pinabagal ako ng Maykapal sa isang dahilan. Sino ang nakakaalam: baka, kung hindi dahil sa pagkaantala na ito, nagkaroon sana ako ng aksidente! Diyos ko, paano ko Kayo pasasalamat sa pagliligtas sa akin mula sa panganib!" At ang ganitong tao ay niluluwalhati ang Diyos. Ngunit ang taong walang mabuting hangarin ay titingin sa nangyari sa paraang hindi espirituwal at magsisimulang sisihin at hamakin ang Diyos: "Ang malas ko talaga! Dapat mas maaga pa akong dumating, pero na-late ako! Lahat ay nagkamali! At kasalanan lahat ito ng Diyos..."

Sa pagtanggap sa nangyayari sa kanya sa pamamagitan ng 'tamang' pag-iisip, natatanggap ng isang tao ang tulong. Ngunit sa paggawa ng 'mali', naghihirap siya, pinahihirapan, at nawawalan ng balanse.

⁵ Ihambing sa 1 Cor. 6:19 at 3:16.

⁶ Tingnan ang Mat. 3:16; Mar. 1:10; Luc. 3:22 at Juan 1:32.

⁷ Philotimo (φιλότιμο). Ang salitang ito ay paulit-ulit na lumilitaw sa mga sinulat ni Nakatatandang Paisios, na binibigyang-diin ang kahalagahan ng philotimo sa buhay na espiritwal. Walang katumbas ang salitang φιλότιμο sa makabagong Ruso. Maaari itong maluwa sa isalin bilang kabayanihan, isang disposisyon tungo sa pagsasakripisyo ng sarili, o pagwawalang-bahala sa mga materyal na bagay pabor sa mga moral o espiritwal na ideyal. — *Tala ng tagasalin*.

Naalala ko kung paano, maraming taon na ang nakalipas, dumating kami sa Uranopolis⁸ mula sa Banal na Bundok at malapit nang maglakbay patungong Thessaloniki. Binigyan kami ng trak na puno na ng iba't ibang bagay: mga maleta, kahel, isda, mga bakanteng maruruming krate ng isda... Nagsimulang sumampa ang mga tao sa parehong kargada: mga bata mula sa Afoniada, mga monghe mula sa⁹, mga layko. Ang mga nakalulugar ay umupo sa mga tabla; ang iba ay nakatayo. Isang matabang layko ang sumiksik sa bangko sa tabi ko. Hindi siya komportable dahil sa sikip at nagsimulang magreklamo nang malakas: "Nakakahiya!" Medyo malayo sa kanya ay nakaupo ang isang monghe, lubos na natabunan ng mabahong mga basket ng isda — tanging ang ulo ng kawawang lalaki ang nakalabas. Umalis ang trak sa lubak-lubak na daan sa probinsya, umaalog at sumusirit sa mga lubak. Ang mga basket, na nakapatong nang sunud-sunod, ay nahuhulog sa monghe, at siya, sa pagtatangkang protektahan ang ulo, ay itinulak ang mga ito gamit ang kanyang mga kamay. At patuloy na malakas na inihayag ng matabang kapitbahay ko sa bangko ang kanyang pagkadismaya sa bahagyang sikip. "Bakit ka palaging sumisigaw?" saway ko sa kanya. "Tingnan mo kung ano ang tinitis ng kapitbahay mo! 'Kumusta ka, Ama?' tanong ko sa monghe. 'Mas mabuti pa rito kaysa sa impyerno, Geronda,' sagot niya nang may ngiti. Ang isa ay nakaupo roon na naghihirap, habang ang isa naman ay nagagalak, sa kabila ng mga bundok ng mabahong basket ng isda na bumabagsak sa kanya. At mahaba ang biyahe — mga dalawang oras na byahe. Na-imagine ng layko kung gaano kakomportable ang biyahe sa bus, at handa na siyang punahin ang lahat. Ngunit natuwa ang monghe nang isipin ang mga paghihirap na sana'y tiniis niya sa impyerno. "Sa loob ng dalawang oras, mararating na natin ang destinasyon at makakababa na tayo sa sasakyang ito," wika ng monghe. "Ngunit ang mga salbaheng makasalanan ay naghihirap sa impyerno magpakailanman. At ang mga paghihirap doon ay impyernal — hindi maihahambing sa lahat ng mga kraming ito at sa siksikan ng tao. Luwalhati sa Iyo, Diyos — hindi ganoon kasama rito kumpara roon."

— Geronda, ano ang dahilan kung bakit, halimbawa, magkaiba ang antas ng tiwala ng dalawang baguhan sa kanilang nakatatanda?

— Nasa isipan ng tao ang dahilan. Maaaring mag-imbak ang isang tao ng bulok na kaisipan tungkol sa anumang bagay at sinuman. Kung walang mabuting kaisipan at kung hindi alisin ang 'sarili' sa bawat kilos—ibig sabihin, kumikilos para sa pansariling interes—hindi makakakuha ng kapakinabangan ang isang tao kahit pa mula sa isang Santo. Kahit pa siya ay may banal na nakatatandang lalaki o babae, kahit pa ang kanyang nakatatanda ay [walang iba kundi] si Antonio na Dakila mismo — lalo na ang lahat ng mga santo [kung sila ang kanyang mga espiritwal na ama] — hindi nila siya matutulungan. Kahit ang Diyos Mismo ay hindi matutulungan ang ganoong tao, sa kabila ng katotohanang labis Niyang nais gawin ito. Kung minamahal ng isang tao ang kanyang sarili, ibig sabihin, nahahaplos siya sa pagbibigay-lugod sa sarili, ipinapaliwanag niya ang lahat ayon sa kalikasan at panlasa ng kanyang 'sarili.' May ilan na iniugnay ang lahat sa kasalanan, ang iba naman ay ayon sa kanilang gusto. Unti-unti, ang mga ganitong walang katuturang interpretasyon ay nagiging 'natural' sa ganoong tao. At kahit ano pa ang iyong gawin, ang mga taong ito ay naliligaw pa rin. At ang iba naman, kapag binigyan mo lang ng kaunting pansin, sinabihan ng mabait na salita, ay lumilipad na parang may pakpak. Ngunit kung hindi mo sila pansinin, sila'y nagiging labis na nalulungkot at nagmamadaling gumawa ng matinding hakbang. Ang mga matinding hakbang na ito ay nagmumula sa kaaway. Halimbawa, napapansin ng ganitong mga tao ang isang maliit na bagay at, batay rito, binubuo nila ang kanilang [walang batayang] palagay. At saka sila kumbinsido na ganoon nga talaga ang nangyari ayon sa

⁸ Uranopolis — ang sekular na pamayanan na pinakamalapit sa Banal na Bundok, isang maliit na nayon sa timog-silangang baybayin ng Tangway ng Athos. — *Tala ng tagasalin*.

⁹ Afoniada (Ang Akademiyang Eklesiastikal ng Athonite) — isang paaralang paninirahan para sa mga batang lalaki na matatagpuan sa Bundok Athos. Itinatag noong 1753. Bukod sa mga asignaturang kasama sa kurikulum ng sekondaryang paaralan, pinag-aaralan ng mga mag-aaral sa Athoniada ang mga disiplina sa teolohiya at simbahan (Banal na Kasulatan, mga buhay ng mga santo, liturhiya, Lumang Griyego, awit ng simbahan ng Byzantine, pagpipinta ng mga ikon, atbp.). — *Tala ng tagasalin*.

kanilang hinala. Halimbawa, kapag nakita nilang malalim ang pag-iisip ng isang tao, iniisip ng mga taong ito na galit sa kanila ang tao dahil sa isang bagay, kahit na maaaring malalim ang pag-iisip nito dahil lang sa iniisip niyang problema. Ilang araw na ang nakalipas, may isang bisita na lumapit sa akin at nagtanong tungkol sa isa niyang kakilala: 'Bakit dati kinakausap niya ako, pero ngayon hindi na? Baka dahil sa sinabi ko ba sa kanya kamakailan?' — 'Alam mo,' sabi ko sa kanya, 'baka nakita ka lang niya at hindi ka lang nakilala. O baka naman may malapit sa kanya na nagkasakit, at abala siya sa paghahanap ng doktor. O baka naman nagbabalak siyang magtungo sa ibang bansa at nag-aalala tungkol sa pagpapalit ng pera. Maaaring ibang bagay pa iyon.' At lumabas na ang lalaking tinutukoy ay tunay ngang nababahala sa napakaraming bagay tungkol sa karamdaman ng isa niyang kamag-anak. At gusto ng kakilala niya na huminto siya at makipag-usap sa kanya sa anumang paraan, kaya naman sinimulan niyang pahiram ang sarili sa mga iniisip.

Ang mabubuting kaisipan ay nagdudulot ng espirituwal na kalusugan sa isang tao

- Geronda, ano ang mga natatanging katangian ng isang mahinang kaisipan?
- Ano'ng ibig mong sabihin? Ito ang unang beses kong narinig tungkol sa [mahinang kaisipan].
- Sinabi mong sa pamamagitan ng pagtanggap ng isang 'kaliwang' kaisipan at pagmumukmok dahil sa kilos ng iba, ang isang tao...
- At tinawag kong 'mahina' ang ganoong kaisipan?
- Naalala ko kung paano gusto ng isang tao na manatili sa iyo bilang baguhan at sinabi mo sa kanya: "Hindi kita tatanggapin, dahil mahina ang iyong pag-iisip."
- Hindi, iba ang pagkakasabi ko sa kanya. 'Hindi kita tatanggapin bilang baguhan dahil kulang ka sa kalusugang espirituwal,'—iyan ang sinabi ko sa kanya. 'Ano'ng ibig mong sabihin sa "kalusugang espirituwal"?' tanong niya. — 'Wala kang mabubuting hangarin,' paliwanag ko. — 'Tulad ng pagkakaroon ng tao ng mga kapintasan, gayundin ay maaaring may ilang birtud ang isang matandang monghe. Ngunit kung wala kang mabubuting hangarin, hindi ka makikinabang sa alinman sa aking mga kapintasan at birtud.' Maaaring sabihin tungkol sa isang maliit na bata na, habang hindi pa siya hinog, mahina ang kanyang mga iniisip. Ngunit hindi mo masasabi ang ganoong bagay tungkol sa isang matanda.
- Geronda, ba lahat ng matatanda ay hinog na?
- May ilan na hindi pa hinog ang isipan. Hindi ko tinutukoy ang mga taong hindi gumagana ang isipan. Kung ang isang tao ay hindi kumikilos nang payak, ang kanyang mga iniisip ay nakatuon sa kasamaan at mali ang pagkakaintindi niya sa lahat ng bagay. Ang ganitong tao ay kulang sa kalusugang espirituwal, at kahit ang kabutihan ay hindi nakakatulong sa kanya. Kahit ang kabutihan ay nagpapahirap sa ganitong tao.
- Geronda, kung may kaguluhan man ang maganap [sa monasteryo], may saysay pa bang maghanap ng may sala?
- Una, tanungin mo muna ang sarili mo kung ikaw ba ang may kasalanan. Mas mabuti iyon!
- Geronda, pero paano kung ang iba mismo ang nagbibigay sa akin ng dahilan [para isipin na sila ang may kasalanan]?
- At ilang beses mo na silang binigyan ng parehong dahilan? Kung iisipin mo, mapagtatanto mong nagkakamali ka sa paglapit mo sa sitwasyon sa ganitong paraan.
- At sa pagsasabing, 'Malamang, nangyari [ang gulo] na ito dahil kay Madre So-at-so,' tinatanggap ba natin ang isang kaisipan mula sa 'kaliwa'?
- Sigurado ka ba na ang kapatid nga ang may kasalanan?
- Hindi, pero nagawa na niya ito dati.

— Dahil hindi ka sigurado, ibig sabihin ay isang kaisipang 'kaliwa' iyon. Bukod pa rito, kahit na talagang siya ang may sala, sino ang nakakaalam kung paano at bakit siya kumilos nang ganoon?

— Geronda, pero paano kung makita ko, halimbawa, na ang isang kapatid na babae ay may partikular na hilig?

— Ikaw ba ang madre superiora? Siya ang may pananagutan [para sa iyo] at kaya dapat niyang bantayan ang iyong mga hilig. Pero bakit ka naman nanonood kung ano ang hilig ng bawat isa? Hindi ninyo pa natutunang pagtrabahuin ang inyong sarili. Kung nais ninyong matutong pagtrabahuin ang inyong sarili, huwag ninyong suriing mabuti ang ginagawa ng iba, kundi isama ninyo ang mabubuting kaisipan sa inyong gawain kaugnay ng nakikita ninyo sa kanila. Anuman ang layuning hinahabol ng isang tao — isama ninyo ang mabubuting kaisipan sa inyong gawain. Ang mabuting kaisipan ay naglalaman ng pag-ibig. Pinapatigil nito ang isang tao sa pagtatanggol at hinihikayat siyang maging mabait sa iyo. Naalala mo ba ang mga madre na inakala na isang matandang pari ang isang tulisan? Nang ipakilala niya ang sarili sa kanila, napagpasyahan nila na siya ay isang banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo at kaya naman ay nagpapanggap na tulisan. Pagkatapos noon, sinimulan nilang tratuhin siya nang doble ang paggalang. At sa huli, nailigtas ng mga madre na ito ang tulisan mismo at pati na rin ang kanyang mga kasabwat.¹⁰

— Geronda, ano ang dapat gawin kung ang isang madre ay nagsinungaling?

— Paano kung napilitan siyang magsabi ng kasinungalingan dahil sa iyo? O baka nakalimutan lang niya ang isang bagay, at hindi naman kasinungalingan ang sinabi niya sa iyo? Halimbawa, humihiling ang bisita sa kusinera ng kaunting salad, at sinasabi ng kusinera na wala siya nito, pero alam ng bisita na mayroon naman. Kung walang mabuting intensyon ang bisita, sasabihin niya: "Ang sinungaling!" Ngunit kung mabuti ang kanyang intensyon, sasabihin niya: "Kawawa naman, sobrang abala siya sa trabaho kaya nakalimutan niyang may natirang salad pa siya." O kaya'y maaari niyang bigyan ng dahilan ang kapatid niya sa ganitong pag-iisip: "Marahil ay nais niyang itabi ang salad para sa ibang [mas mahalagang] okasyon." Ganoon din sa iyo: ganoon ang iniisip mo dahil kulang ka sa espirituwal na kalusugan. Kung taglay mo ito, makikita mo na malinis kahit ang marumi. Titignan mo ang bunga ng mga punong namumunga at ang pataba sa parehong paraan, dahil ang pataba ang tumulong [sa mga puno] upang mamunga.

Ang may mabubuting kaisipan ay malusog sa espiritu at ginagawang mabuti ang kasamaan. Naalala ko noong panahon ng okupasyon, ang mga batang malalakas ang pangangatawan ay masigasig na kumakain ng tinapay na mais at napakaganda ng kanilang kalusugan. Ngunit ang mga anak ng mayayamang magulang ay kumakain ng tinapay na trigo na may mantikilya, ngunit nananatiling maysakit, dahil mahina ang kanilang mga katawan. Sa buhay-espiritwal, ganoon din ang sitwasyon. Halimbawa, isipin ang isang taong may mabubuting iniisip. Kahit na may dumurog sa kanya nang hindi makatarungan, sasabihin niya: "Pinayagan ito ng Diyos upang matubos ko ang aking mga nakaraang kasalanan. Luwalhati sa Diyos!" Ngunit kung ang isang tao ay walang mabuting hangarin, kahit na nais mo siyang haplusin nang banayad, iisipin niya na itinaas mo ang iyong kamay na may balak na suntukin siya. Tingnan mo ang mga lasing: ang isang masamang tao, sa kalasingang galit, sinisira ang lahat ng

---

¹⁰ Ayon sa pagkukuwento sa isa sa mga sinaunang salaysay ng mga monghe, minsan ay nagplano ang pinuno ng isang grupo ng mga tulisan na salakayin ang isang matibay na kumbento. Para dito, nagsuot siya ng kasuotang pang-monghe, dumating sa tarangkahan ng kumbento at humiling na manatili roon magdamag. Tinanggap siya ng madre superiora at ng mga madre nang buong karangalan — bilang isang dakilang abad. Nagtipon ang lahat ng madre sa kumbento upang tanggapin ang kanyang pagpapala. Ang tubig na ginamit sa paghuhugas ng mga paa ng 'abad' ay iningatan ng mga madre bilang isang uri ng banal na relikyo. Isang paralisadong madre, na kumilos nang may pananampalataya, ang naghugas sa kaniyang sarili gamit ang tubig na ito at gumaling sa kaniyang karamdaman. Sa pagkamangha ng lahat, bumangon siya mula sa kaniyang higaan at lumapit mismo sa 'Abba' upang tanggapin ang kaniyang pagpapala. Ang himalang naganap ay nagdulot ng panloob na pagbabago sa pinuno ng mga tulisan. Nagpakumbaba siya at itinapon ang espada na itinago niya sa ilalim ng kanyang kasuotang monghe. Hindi nagtagal, siya at ang kanyang mga kasabwat ay naging mga monghe at nagsimulang mamuhay nang mahigpit na ascetic.

makita niya. Ngunit kung ang isang lasing ay mabait ang puso, siya ay umiiyak at pinapatawad ang lahat. Ang isang ganoong mabait na tao, kapag nalalasing, ay nagsisimulang magbulong: "Tinititigan mo akong masama... Sige... Babahain kita ng ginto. Direkta mula sa timba!.."

Ang may mabuting hangarin ay nakikita ang lahat sa mabuting liwanag

Nang may ilang tao ang nagsabi sa akin na naakit sila nang makita ang maraming hindi kanais-nais sa Simbahan, sinagot ko sila nang ganito: 'Kung tatanungin mo ang isang langaw kung may mga bulaklak sa paligid, sasabihin nito: "Hindi ko alam tungkol sa mga bulaklak. Pero pagdating sa mga lata, dumi at karumihan, sagana iyon sa kanal na iyon." At sisimulang ilista ng langaw sa iyo, isa-isa, ang lahat ng tambak ng basura na napuntahan nito. Ngunit kung tatanungin mo ang isang bubuyog: 'Nakakita ka ba ng anumang karumihan dito sa paligid?' — sasagot siya: 'Karumihan? Hindi, wala akong nakita kahit saan. Napakaraming mabangong bulaklak dito!' At sisimulang ilista ng munting bubuyog para sa iyo ang sari-saring uri ng bulaklak — taniman man o ligaw. Nakikita mo: ang langaw ay alam lamang ang mga tapunan ng basura, samantalang alam ng munting bubuyog na may tumutubong liryo sa malapit at namukadkad na hyasinto sa kaunting layo pa.

Sa pagkakaunawa ko, ang ilang tao ay parang mga bubuyog, at ang iba naman ay parang mga langaw. Ang mga parang langaw ay naghahanap ng masamang bagay sa bawat sitwasyon at doon lang sila nakatutok. Hindi sila nakakakita ng kahit kaunting kabutihan sa anumang bagay. Ang mga parang bubuyog naman ay nakakakita ng kabutihan sa lahat. Ang isang taong may sira ang pag-iisip ay nag-iisip nang may sira. Lapastangan ang paglapit niya sa lahat ng bagay, nakikita niya ang lahat nang baliktad, samantalang ang may mabuting kaisipan—anumang makita niya, anumang sabihin sa kanya—ay inilalapat ang mabuting kaisipan sa sitwasyon.

Minsan may batang dumating sa silid-pahingahan ko—ising mag-aaral sa ikalawang taon ng paaralang gramatika.¹¹ Tinapik niya ang tarangkahan gamit ang panapik na bakal. Bagaman may isang buong sako ng hindi pa nababasang mga liham na naghihintay sa akin, nagpasya akong lumabas at itanong kung ano ang gusto niya. "Sige," sabi ko, "ano ang nasa isip mo, binata?" "Ito ba," tanong niya, "ang kaliva ni Ama Paissius? Kailangan kong makita si Ama Paissius." "Ito ang kanyang kaliva," sagot ko, "pero wala rito si Paissius—nagpunta siya para bumili ng sigarilyo." — "Ah," ang sagot ng binata nang may kabaitan, "pumunta si Ama para bumili ng sigarilyo dahil gusto niyang tumulong sa isang tao." — "Bumibili siya para sa sarili niya," sabi ko. "Naubusan siya ng sigarilyo, at nagmadali siyang pumunta sa tindahan na parang baliw para kumuha ng ilan. Iniwan niya akong mag-isa rito, at hindi ko nga alam kung kailan siya babalik. Kung makita kong matagal na siyang wala, aalis na rin ako." Namuo ang luha sa mga mata ng bata, at siya—muli nang may mabuting intensyon—ay nagsabi: "Napakapagod niya sa matandang iyon!" — "Bakit mo siya kailangan, tanong ko?" — "Gusto ko," sabi niya, "kumuha ng kanyang basbas." — "Anong basbas, kalokohan! Galit na galit siya ngayon! Ang pasaway na batang lalaki — kilala ko na siya nang lubos. Kaya huwag kang umasa. Pagkatapos ng lahat, pagbalik niya, siguradong masungit ang timpla. At baka magpakita pa siyang lasing — hindi naman siya tumatangi sa inuman bukod pa sa lahat ng iyon." Gayunpaman, ano man ang sinabi ko sa batang ito, tinanggap niya itong lahat nang may mabuting loob. "Sige," sabi ko noon, "hihintayin ko pa si Paisius nang kaunti. Sabihin mo sa akin kung ano ang gusto mo, at ipapasa ko ito sa kanya." — "Mayroon ako," sagot niya, "isang liham para sa Matanda, pero hihintayin ko siya para makuha ko ang kanyang basbas."

Tingnan mo nga! Kahit ano pa ang sabihin ko, tinanggap niya iyon nang mabuting intensyon. Sinabi ko sa kanya: "Si Paissius na ito, parang baliw, ay nagmadaling kumuha ng sigarilyo," at nang marinig niya iyon, nagsimulang bumuntong-hininga, at napuno ng luha ang kanyang mga mata. "Sino

---

¹¹ Katumbas ng Ika-6 na Taon ng sekundaryang paaralan sa Rusya. – *Tala ng tagasalin*.

ang nakakaalam kung bakit niya iyon hinanap?" naisip niya. "Marahil gusto niyang gumawa ng mabuti." Ang iba naman, marami ang binabasa [ngunit walang mabuting hangarin]. At narito—isang mag-aaral sa ikalawang taon ng paaralang gramatika ang may ganoong mabuting hangarin! Sinira mo ang kanyang iniisip, at gumawa siya ng bago, na mas mabuti kaysa sa nauna, at batay rito ay nakarating siya sa mas mabuting konklusyon. Pinuno ako ng paghanga sa batang ito. Ito ang kauna-unahang beses na nakakita ako ng ganito.

Ang mga kaisipan ng isang banal na tao at ang mga kaisipan ng isang masamang tao

— Geronda, nauunawaan ba ng isang taong may kabanalan kung sino ang masama [at sino ang hindi]?

— Oo, nakikilala niya pareho ang masamang tao at ang banal na tao. Nakikita niya ang kasamaan na nagagawa ng isang tao, ngunit kasabay nito nakikita rin niya ang tunay na pagkatao ng gumagawa ng kasamaan. Natutukoy niya na ang kasamaan na ito ay nagmumula sa tagatukso, na ito ay pumapasok sa isang tao mula sa labas. Sa mata ng kanyang kaluluwa, nakikita niya ang kanyang sariling mga paglabag bilang malaki, at ang mga paglabag ng iba bilang maliit. Tunay nga niyang nakikita ang mga ito bilang maliit, at hindi niya niloloko ang kanyang sarili. Maaaring maunawaan niya na ang ginagawa ng isang tao ay isang krimen, ngunit — sa mabuting kahulugan ng salita — maaaring patawarin niya ang kasamaan ng masamang tao. Hindi niya hinahamak ang mga taong iyon, ni itinuturing silang mas mababa sa kanya. Maaaring ituring pa nga niyang mas mabuti kaysa sa kanya ang mga taong iyon at kusang-loob—sa maraming dahilan—hinihintulutan ang kasamaan na kanilang ginagawa. Halimbawa, kapag nakita niya ang kasamaan ng isang kriminal, iniisip ng ganitong tao na walang tumulong sa kriminal na ito, at iyon ang dahilan kung bakit siya napababa nang husto upang gumawa ng masasamang gawain. Higit pa rito, nauunawaan niya na maaari rin sanang napunta siya sa kinalalagyan ng kawawang taong ito, kung hindi siya tinulungan ng Diyos. [Sa pamamagitan ng pakikipag-ugnayan sa kasamaan] sa ganitong paraan, tumatanggap ang ganoong tao ng maraming Grasya. Ngunit sa isang masamang tao, kabaligtaran ang nangyayari. Nang makita niya ang katuwiran ng mga matuwid, hindi niya alam ang kanilang mabubuting hangarin—gaya ng hindi rin ito alam ng diyablo.

Ang sinumang nagsasabuhay ng banayad na pagpipigil sa sarili ay nagpapatawad sa iba ngunit hindi sa kanyang sarili. At habang siya ay lalo pang sumusulong sa espirituwal na landas, lalo pang lumalawak ang kanyang kalayaan, at lalo niyang minamahal ang Diyos at ang kanyang kapwa. Hindi na niya maiintindihan kung ano ang masamang loob, sapagkat palagi siyang nag-iingat ng mabubuting iniisip para sa iba; Ang kanyang mga iniisip ay palaging dalisay, at tinitingnan niya ang lahat nang espirituwal, nang may kabanalan. Kahit ang mga kapintasan ng kanyang mga kapitbahay ay nakabubuti sa ganoong tao. Ginagamit niya ang mga ito bilang isang maaasahang preno para sa kanyang sarili, upang manatili siyang mapagbantay at hindi mapahamak. Sa kabaligtaran: ang isang taong hindi naglinis sa kanyang sarili ay nag-iisip nang mapanlikha at tinitingnan ang lahat sa kanyang paligid nang mapanlikha. Sa pamamagitan ng kanyang katusuhan, dinudumihan niya kahit ang mabuti at mabait. Kahit ang mga birtud ng iba ay walang naidudulot na kabutihan sa kanya, sapagkat, natatakpan ng itim na kadiliman ng mamamatay-tao [ang diyablo], iniintindi niya ang mga birtud sa pamamagitan ng kanyang 'Mapanlinlang na Diksiyonaryo ng Interpretasyon.' Palagi siyang nasa kalagayang paghihirap at patuloy na pinapahamak ang mga nasa paligid niya sa pamamagitan ng kanyang espirituwal na kalungkutan. Kung nais ng ganoong tao na maging malaya, dapat niyang maunawaan na kailangan niyang linisin ang kanyang kaluluwa upang dumating sa kanya ang espirituwal na kaliwanagan at kalinisan ng isip at puso.

— Geronda, bakit minsan ang isang tao ay mapanlinlang, at minsan ay mabuti?

— Sa ganitong mga kaso, sila ay napapailalim sa katugmang impluwensya at pagbabago. Ang mga tao ay pabagu-bago. Maaaring magmula sa diyablo ang mapanlinlang na mga kaisipan, ngunit nangyayari rin na ang isang tao ay nag-iisip nang mapanlinlang sa kanyang sariling kagustuhan. Ibig sabihin, madalas na lumilikha ang kaaway ng ilang sitwasyon upang pukawin ang masasamang kaisipan sa mga tao. Noong isang beses, may isang arkhimandrita na dumating sa selda ko, ngunit hindi ko siya matanggap. Nang siya'y muling dumating, ako'y labis na may sakit at hindi ko siya muling nakausap, kaya't pinakiusapan ko siyang bumalik muli. Nangyari noon na ang arkhimandrita ay nagsimulang pahirapan ang sarili sa pamamagitan ng pag-iisip na ayaw ko siyang makita, na may masamang loob ako sa kanya. Pumunta siya sa monasteryo na sakop ng aking selda at nagsimulang magreklamo tungkol sa akin. Lahat ng ito ay nangyari dahil sa paghihikayat ng masama.

Ang mga iniisip ng isang tao ay palatandaan ng kanyang kalagayang espiritwal

— Geronda, bakit magkaiba ang pananaw ng dalawang tao sa iisang bagay?

— Nakikita ba ng lahat ng mata nang may parehong kalinawan? Upang makita nang malinaw at dalisay, kailangang may napakalusog na mga mata ng kaluluwa. Sapagkat kung malusog ang mga mata ng kaluluwa, taglay ng isang tao ang panloob na kadalisan.

— Ngunit bakit, Geronda, nangyayari minsan na tinuturing ng isang tao ang iisang pangyayari bilang biyaya, samantalang tinitingnan naman ito ng iba bilang kapahamakan?

— Bawat tao ay iniintindi ang nangyayari ayon sa kani-kanilang pag-iisip. Anumang pangyayari o penomenon ay maaaring tingnan mula sa positibo at negatibong pananaw. Narinig ko minsan ang sumusunod na insidente. May isang monasteryo sa isang partikular na lugar. Unti-unti, nagsimulang tumibay ang mga gusali sa paligid nito, at sa kalaunan ay napaligiran na ang monasteryo sa lahat ng panig ng mga mundanong bahay. Ipinagdiriwang doon ang Vespers sa hatinggabi — kasama ang Matins. Dumarating din sa serbisyo ang mga karaniwang tao na nakatira sa malapit. Isang araw, isang batang baguhong monghe, habang papunta sa pagsisimba, ay nakalimutang ikandado ang pinto ng kanyang silid, at may pumasok na babae. Nang malaman ito ng monghe, labis siyang nabahala: "Kasawian! Nadungisan ang silid! "Tapos na ang lahat, tapos na ako!" Hindi man lang nag-isip, kinuha niya ang isang bote ng alkohol, ibinuhos ang laman sa sahig at sinindihan ito! "Pinapadisinfekt ang sahig!" Bahagya na lang at nasunog ang monasteryo. Nasunog ang sahig ng kanyang selda, ngunit hindi nasunog ang kanyang kaisipan. At iyon nga ang kaisipang kailangang masunog, sapagkat ang kasamaan ay nasa kaisipan. Kung ang monghe, sa pamamagitan ng pag-iisip ng mabuti, ay sinabi sa kanyang sarili na pumasok ang babae sa kanyang selda dahil sa paggalang, na nagnanais makinabang, na tanggapin ang biyaya [ng pagiging monghe] bilang isang pagpapala, upang pagkatapos ay magsikap siya sa kanyang sariling tahanan, magkakaroon sana ng espirituwal na pagbabago sa loob niya at luluwalhatiin niya ang Diyos.

Ang espirituwal na kalagayan ng isang tao ay kitang-kita sa kalidad ng kanyang mga iniisip. Hinuhusgahan ng mga tao ang mga bagay at pangyayari ayon sa kanilang sariling pag-aari. Dahil kulang sila sa espirituwalidad, gumagawa sila ng maling konklusyon at hindi patas na tinatrato ang iba. Halimbawa, ang isang taong nagnanais manatiling hindi kilala at nagbibigay ng limos sa gabi ay hindi kailanman mag-iisip ng masama tungkol sa isang taong nakasalubong nang hatinggabi sa kalye. Ngunit ang isang taong ginugugol ang gabi sa kasalanan, sa pagkitang may taong nagdaan nang hatinggabi, ay sasabihing: "Ang hayop naman! Saan kaya siya nagpalipas-gabi?" — dahil hinuhusgahan niya ito ayon sa sarili niyang karanasan. O, halimbawa, ang isang taong may mabuting hangarin, kapag nakarinig ng katok sa itaas na palapag sa gabi, ay matutuwa: "Nagsasamba sila!" Ngunit ang taong walang mabuting hangarin ay magreklamo nang may masamang loob: "Nag-disco yata buong gabi!" Ang isa, sa

pagdinig ng malamyos na awit, ay sasabihin: "Ang gagandang himno ng simbahan!" — samantalang ang isa naman ay magagalit: "Ano ba itong inaawit nila roon!.."

Naalala mo ba kung paano tumugon ang dalawang tulisan na ipinako sa Krus sa tabi Niya kay Kristo? Pareho nilang nakita si Kristo na ipinako sa Krus, pareho nilang naramdaman ang pagyanig ng lupa, pareho silang nasa parehong kalagayan. Ngunit ano ang naisip ng isa, at ano naman ang ng isa? Ang isa—ang nakabitin sa kaliwa—ay nanyirang-puri kay Kristo at sinabi: "*Kung Ikaw nga ang Cristo, ilitas Mo ang Iyong sarili at ako.*"¹² Ang isa naman—sa kanan—ay nagkumpisal nang ganito: "*Tunay ngang tinatanggap namin ang nararapat sa amin ayon sa aming mga ginawa; ngunit ang taong ito'y wala namang ginawang masama.*"¹³ Ang isa ay napunta sa walang hanggang paghihirap, ang isa nama'y nailigtas.

Kabanata 2.

Tungkol sa mga blasphemous na kaisipan

Anong mga kaisipan ang blasphemous

— Geronda, hindi ko maintindihan kung kailan blasphemous ang isang kaisipan...

— Kapag sumagi sa isip ang masasamang larawan tungkol kay Kristo, sa Ina ng Diyos, sa mga Santo, sa anumang banal at sagrado, o maging sa ating espirituwal na ama at iba pa, ito ay mga blasphemous na kaisipan. Hindi dapat ikuwento ang mga ganitong kaisipan sa kahit kanino.

— Kahit sa isang espirituwal na ama?

— Sapat nang sabihin sa iyong kumpesor ang mga sumusunod: 'Pinagmumulto ako ng mga blasphemous na kaisipan tungkol kay Kristo o sa Banal na Espiritu, tungkol sa Ina ng Diyos, tungkol sa mga Santo, o tungkol sa iyo — aking espirituwal na ama.' Lahat ng mga blasphemies at kasalanang ito ay hindi sa atin — nagmumula ang mga ito sa diyablo. Kaya hindi rin tayo dapat malungkot dahil sa mga kasalanan ng diyablo. Noong baguhan pa akong monghe, paminsan-minsan ay dinadala sa akin ng diyablo ang mga blasphemous na kaisipan—kahit nasa simbahan pa. Lubos akong nag-alala. Itinanim ng diyablo sa akin ang masasamang kaisipan tungkol sa mga santo, gamit bilang hilaw na materyal ang bastos na pananalita at mga kalaswaan na narinig ko mula sa iba sa hukbo. "Ang mga kaisipang ito ay mula sa demonyo," ang bilin ng aking espirituwal na ama. "Kung ang isang tao ay nag-aalala dahil sa masasamang kaisipan tungkol sa mga banal na sumusulpot sa kaniya, napatutunayan na hindi ito galing sa kaniya, kundi mula sa labas." Ngunit patuloy akong nababahala. Kapag dumarating ang mga mapangmuraing kaisipan, pupunta ako upang manalangin sa kapilya ni San Juan na Tagapanguna, hahalikan ko ang kanyang imahe, at ito ay naglalabas ng matamis na bango. Nang bumalik ang masasamang kaisipan, nagmadali akong bumalik sa kapilya ni San Juan na Tagapagbinyag, at muling nagbuga ng bango ang kanyang ikon. Sa isang Banal na Liturhiya, nananalangin ako sa kapilya. Nang sinimulan ng mga mang-aawit na kantahin ang '*Banal na Diyos*' ni Nilus (¹⁴), tahimik akong sumabay sa pagkanta mula sa aking upuan. Bigla, nakita ko ang isang napakalaki at nakakatakot na halimaw na may ulo ng aso na sumabog sa pinto na nagmumula sa narthex ng pangunahing simbahan papunta sa kapilya. May naglalalabas na apoy mula sa bibig at mga mata nito. Humarap sa akin ang halimaw at, dahil naiinis na kumakanta ako ng '*Holy God*', dalawang beses nitong pinakilos nang nakakatakot ang

---

¹² Lucas 23:39.

¹³ Ihambing ang Lucas 23:41.

¹⁴ Nileus Karamados — isang kilalang kantór na taga-Constantinople noong ikalawang kalahati ng ika-19 na siglo, kompositor ng maraming himig-simbahan at isang teoretiko ng himig-simbahang Byzantine.

paa nito sa akin. Tumingin ako sa mga monghe na nagdarasal sa tabi ko: baka nakita rin nila [ang halimaw]? Hindi, walang nakapansin ng kahit ano. Pagkatapos, ikinuwento ko sa aking espirituwal na ama ang nangyari. "O sige, nakita mo ba kung sino iyon?" tanong ng aking espirituwal na ama sa akin. "Siya nga, walang iba. Kalma ka na ba ngayon?"

— Geronda, nauunawaan ba ng isang tao na ang kanyang iniisip ay blasphemous?

— Napagtatanto niya ito kung ginagamit niya ang isip na ibinigay sa kanya ng Diyos. Halimbawa, may ilang tao na nagtatanong sa akin: "Geronda, paano nga ba maaaring mayroon ang mga paghihirap ng impyerno? Nalulungkot na kami sa makitang nakaupo ang isang tao sa bilangguan; ano pa kaya ang masasabi sa mga pinaghihirapan sa impyerno!" Ngunit ang ganitong pangangatwiran ay kalapastanganan laban sa Diyos. Itinuturing ng mga taong ito na sila ay mas matuwid kaysa sa Kaniya. Alam ng Diyos ang Kanyang ginagawa. Naalala mo ba ang kuwento na ikinuwento ni San Gregorio ng Dialogist? Noong isang pagkakataon, pinalayas ni Obispo Fortunatus ang isang maruming espiritu mula sa isang babaeng sinapi. Ang demonyong pinalayas ay naganyong pulubi, bumalik sa lungsod at sinimulang akusahan ang obispo. "Pinalayas ako ng walang-awang iyon!" sigaw niya. Isang lalaki, nang marinig ang mga sigaw na iyon, ay naawa sa "kaawa-awang" iyon: "Anong kakila-kilabot na pwersa ang nagtulak sa kanya upang palayasin ka! Paano niya nagawa ang ganoong bagay! "Pumasok ka sa bahay ko." Pumasok ang demonyo sa bahay niya at di nagtagal ay nagsabi: "Maghagis ka ng kahoy sa apoy, nanlalamig ako." Naghagis ang may-ari ng makakapal na troso sa apoy, at masigla ang pag-alab nito. At nang tuluyang umalab nang husto ang apoy, pumasok ang demonyo sa anak ng may-ari. Sa isang pagwawala ng pagkabaliw, sumabak ang kawawang batang lalaki sa apoy at nasunog hanggang sa mamatay. Nang doon ay naunawaan ng may-ari kung sino ang pinalayas ng obispo at kung sino ang dinala niya sa kaniyang tahanan. Alam ni Obispo Fortunatus ang kaniyang ginagawa nang palayasin niya ang maruming espiritu mula sa dalagiting babaeng sinapi.¹⁵

Saan nanggagaling ang mga blasphemous na kaisipan

— Geronda, maaari mo ba kaming sabihan tungkol sa mabuting kawalang-pakialam?

— Kinakailangan ang mabuting kawalang-pakialam para sa isang taong labis na sensitibo, na pinahihirapan ng diyablo ng iba't ibang kaisipan.¹⁶ Mainam para sa ganitong tao na maging medyo hindi sensitibo — sa positibong kahulugan ng salita — at huwag magtagal sa mga kaisipang ng isang tiyak na uri. Bukod dito, kinakailangan ang mabuting kawalang-pakialam para sa isang taong ginawang labis na sensitibo ng diyablo, na nagnanais na guluhin ang kanyang kapanatagan, tungkol sa isang partikular na usapin o pangyayari — kahit na hindi karaniwang naghihirap ang taong iyon mula sa labis na pagiging sensitibo. At para sa ganitong tao, makakatulong pansamantala ang mabuting kawalang-pakialam. Gayunpaman, dapat itong bantayan ng isang espirituwal na ama. Kailangan nilang ibahagi ang kanilang mga iniisip sa kanilang espirituwal na ama at manatili sa ilalim ng kanyang pangangasiwa. Kung hindi, maaari silang unti-unting maging walang pakialam sa lahat at mahulog sa kabaligtarang sukdulan—at maging isang taong lubos na walang pakialam.

— Geronda, bakit kapag nalulumbay ako, may mga blasphemous na kaisipan na lumilitaw sa akin?

— Tingnan mo kung ano ang nangyayari: kapag nakita kang malungkot, sinasamantala ito ng diyablo at ipinapasok sa'yo ang isang makamundong tamis — isang makasalanang kaisipan. Kung matutukso ka sa unang pagkakataon [sa pagtanggap sa tamis na kaisipang ito], sa susunod ay mas lalo ka pang maaabala at wala ka nang lakas na labanan ito. Kaya huwag kang manatili sa kalagayan ng

¹⁵ Tingnan si *San Gregorio ng Dialogist*. Isang Pag-uusap tungkol sa mga Buhay ng mga Italyanong Ama at tungkol sa Kabiyaan ng Kaluluwa. Moscow: Blagovest, 1996. p. 54.

¹⁶ Ganito tinukoy ng Nakatatanda ang diyablo.

kalungkutan; sa halip, mas mabuting gumawa ng isang espiritwal na gawain. Makakatulong ito upang makalabas ka sa ganitong kalagayan.

— Geronda, pinahihirapan ako ng ilang kaisipan...

— Mula sa masama ang mga ito. Manatili kang payapa, at huwag mong pakinggan ang mga ito. Madali kang maimpluwensyahan at sensitibo kang tao. Ang diyablo, sa pagsasamantala sa iyong pagiging sensitibo, ay itinatanim sa iyo [ang gawi] ng labis na pagbibigay-pansin sa ilang mga kaisipan. 'Ididikit' niya ang iyong isip sa mga ito, at naghihirap ka nang walang kabuluhan. Halimbawa, maaaring dalhin niya sa iyo ang masasamang iniisip tungkol kay Ina Abbess o kahit tungkol sa akin. Huwag mong pansinin ang mga iniisip na ito. Kung bibigyan mo man lang ng kahit kaunting pansin ang isang blasphemous na iniisip, maaari kang guluhin nito, maaari kang wasakin nito. Kailangan mo ng kaunting malusog na kawalang-pakialam.

Karaniwang pinahihirapan ng demonyo ang mga debotong at napakasensitibong tao gamit ang mga blasphemous na kaisipan. Pinapalala niya ang pagbagsak nila [sa kanilang sariling paningin] upang itulak sila sa kalungkutan. Nais ng diyablo na itulak sila sa kawalan ng pag-asa upang kitilin nila ang kanilang sariling buhay, at kung hindi siya magtagumpay rito, hinahangad niya kahit na paano silang gawing baliw at gawing hindi na sila makakilos. Kung mabigo rin ang diyablo rito, ikinakatuwa niya kahit na paano na magdulot sa kanila ng kalungkutan at panghihina ng loob.

Minsan nakasalubong ko ang isang lalaki na palaging umuubo. "Sinaspian siya ng demonyo," sabi ng mga tao tungkol sa kanya. "Hindi," sagot ko, "ang mga taong sinapian ay hindi kumikilos nang ganoon." At sa katunayan, nang malaman ko nang tiyak kalaunan, hindi pa sapat ang kasalanan ng kaluluwang ito para masapian. Lumaki siyang ulila at kilala sa kanyang pagiging sensitibo at madaling maimpluwensiyahan. Bukod pa rito, may pagka-kaliwa ang kanyang pag-iisip at medyo morbid ang kanyang imahinasyon. Pinagyatan ito ng Diyablo at sinimulang itanim sa kaniya ang mga blasphemous na kaisipan. At kapag nangyari iyon, lumalaban ang kawawang kaluluwa, tumatalon, at sa pagnanais na matanggal ang mga blasphemous na kaisipan, 'inihihip niya palabas' ang mga ito. At ang mga nakamasid ay inakala na siya ay sinapi ng demonyo. At ganoon nga ang nangyari: ang madaling maimpluwensyang kaluluwang dukha ay sinasabug ang mga blasphemous na kaisipan, at sinasabi nila sa kanya, "May demonyo sa iyo!"

Madalas, ang mga blasphemous na kaisipan ay pumapasok sa isang tao dahil sa inggit ng diyablo. Lalo na pagkatapos ng isang buong gabing pananalangin. Nangyayari na, dahil sa sobrang pagod, bumabagsak ka na parang patay at hindi mo na kayang labanan ang kaaway. Doon ka dinadala ng masamang diyablo ng mga blasphemous na kaisipan. At pagkatapos, upang malito ka o mapasok ka sa paghihikayat, sinisimulan niyang itanim sa isip ang kaisipan: 'Hindi nga magdulot ng ganitong mga kaisipan ang diyablo mismo! Ngayon, hindi ka na maliligtas.' Kaya ng diyablo na magdala ng mga blasphemous na kaisipan sa isang tao, maging laban sa Banal na Espiritu, at sasabihin niyang ang kasalanang ito—ang pamumuska laban sa Banal na Espiritu—ay hindi mapapatawad.

— Geronda, maaaring magmula ang isang blasphemous na kaisipan dahil sa sarili nating pagkakamali?

— Oo. Maaaring ang tao mismo ang magdulot ng sanhi upang lumitaw ang ganitong kaisipan. Kung ang mapanlait na mga kaisipan ay hindi sanhi ng labis na pagiging sensitibo, nagmumula ang mga ito sa kayabangan, paghuhusga, at iba pa. Kaya naman, kung habang nagsusumikap ka sa pag-aascetismo ay nagkakaroon ka ng mga kaisipan ng kawalang-paniwala at panlalait, alamin mong ang iyong pag-aascetismo ay isinasagawa nang may kayabangan. Pinapahamak ng kayabangan ang isipan, sumisiksik ang kawalan ng pananampalataya, at nawawalan ang tao ng balabal ng Banal na Grasya.

Higit pa rito, napapailalim ang isang tao sa mga blasphemous na kaisipan kapag siya ay sumasabak sa mga dogmatikong tanong nang walang kinakailangang paunang kaalaman para rito.¹⁷

Paghamak sa mga blasphemous na kaisipan

— Geronda, sinasabi ni Abba Isaac na nalalampasan natin ang mga pagnanasa 'sa pamamagitan ng kababaang-loob, hindi sa pamamagitan ng kayabangan.¹⁸ Hindi ba iisa at pareho lamang ang paghamak sa isang partikular na pagnanasa, ang kayabangan [dito], at ang paghamak sa mga blasphemous na kaisipan?

— Hindi. Sa paghamak sa isang pagnanasa, mayroong kayabangan, tiwala sa sarili at — ang pinakamalala sa lahat — pagpapawalang-sala sa sarili. Ibig sabihin, pinapawalang-sala mo ang sarili at 'itinakwil' ang iyong pagnanasa. Parang sinasabi mo: "Hindi akin ang pagnanasa na ito; wala itong kinalaman sa akin" — at hindi ka nagsusumikap na palayain ang sarili mo rito. Ngunit dapat nating kamuhian ang mga blasphemous na kaisipan dahil, gaya ng nasabi ko na, hindi sila sa atin, kundi nagmumula sa diyablo.

— At kung ang isang tao ay nagpapanggap sa iba na siya ay may isang uri ng hilig, halimbawa, sa pamamagitan ng pagpapakita sa sarili bilang isang palasawa, tinutukso ba niya ang diyablo dahil dito?

— Sa kasong iyon, nagsasagawa siya ng isang uri ng mabuting pagpapanggap, ngunit hindi ito pang-iinsulto sa diyablo. Iniinsulto mo ang diyablo kapag dinala niya sa iyo ang mga blasphemous na kaisipan, at kumakanta ka ng isang awit mula sa simbahan.

— Geronda, paano matataboy ng isang tao ang mapanlait na kaisipan habang nasa serbisyo?

— Sa pamamagitan ng pagkanta. "*Bubuksan ko ang aking bibig...*"¹⁹ Hindi mo ba mabasa ang notang musikal? Huwag mong pag-isipan nang matagal ang ideyang iyon; hamakin mo ito. Ang taong nakatayo sa panalangin at nakikipag-usap sa ganitong mga iniisip ay parang sundalong nag-uulat sa kanyang kumander habang inaalis ang tornilyo ng granada.

— At kung ayaw umalis ang mapanlait na kaisipan?

— Kung hindi ito mawala, alamin mong may nakita na itong lugar para sa sarili nito sa loob mo. Ang pinakapektibong lunas ay ang paghamak sa diyablo. Sapagkat sa likod ng mga blasphemous na kaisipan ay nagtatago siya — ang guro ng panlilinlang. Kapag umiigting ang mga blasphemous na kaisipan, mas mabuting huwag silang labanan kahit pa sa pamamagitan ng Panalangin kay Hesus, sapagkat sa pagbigkas nito ay naipapakita natin ang ating pagkabahala, at ang diyablo, na tinatarget ang ating kahinaan, ay babomba tayo ng walang katapusang blasphemous na kaisipan. Sa ganitong kaso, mas mabuting kumanta ng isang awit mula sa simbahan. Pag-isipan mo nga, kung paanong kahit ang maliliit na bata, na nagnanais ipakita ang paghamak sa isang kapantay, ay pinuputol ang kanilang pagsasalita ng iba't ibang maliliit na awit tulad ng 'do-re-mi.' Dapat nating gawin din ang ganoon laban sa diyablo. Gayunpaman, ipakita natin ang ating paghamak sa kaniya hindi sa pamamagitan ng makamundong awit, kundi sa pamamagitan ng mga banal na himno. Ang pag-awit sa simbahan ay hindi lamang panalangin sa Diyos, kundi tanda rin ng paghamak sa diyablo. Sa ganitong paraan, matatamaan ang masama mula sa magkabilang panig — at siya ay sasabog.

---

¹⁷ Ibig sabihin, mga espirital na kinakailangan—kabanalan, kababaang-loob, pagsunod sa Simbahan—o mga panlabas na kinakailangan—edukasyon, kakayahan, kaalaman sa wikang Griyego, atbp.—*Tala ng tagasalin*.

¹⁸ Sa tekstong Griyego: "sa pamamagitan ng kababaang-loob, at hindi sa pamamagitan ng paghamak." Sa salin sa Ruso ni S. I. Sobolevsky: "Kapag nalalampasan mo ang iyong mga pagnanasa sa pamamagitan ng kababaang-loob, at hindi sa pamamagitan ng kayabangan." Tingnan din si Abba Isaac ng Syria. Ang Mga Diskursong Asketiko. Liham IV. Inilathala ng "Aster." Athens. 1961. p. 329 at Ang Mga Salitang Asketiko ng ating Banal na Ama Abba Isaac na taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 255.

¹⁹ Ang mga panimulang salita ng irmos ng unang ode ng kanon para sa Pagpapahayag ng Pinakabanal na Theotokos.

— Geronda, sa kalagayang ito, hindi ako makakanta. Hindi ko nga magawang lumapit sa Banal na Komunyong.

— Napakadelikado nito! Pinipigilan ka ng tangalashka! Magkanta ka at tumanggap ng Komunyong—hindi mo naman talaga pag-iisip ang mga ito. Sundin mo ako kahit sa ganito: [sa labanan ng mga kaisipan] kantahin mo nang isang beses ang 'Karapat-dapat nga', para matanggap ng tangalashka ang nararapat sa kanya at tumakas. Hindi ba't ikinuwento ko sa iyo ang tungkol sa isang mongheng Athonite? Pumarito siya sa Banal na Bundok bilang isang ulilang labindalawang taong gulang. Nang mawala sa kanya ang pagmamahal ng kanyang ina sa lupa, inialay niya ang lahat ng pagmamahal sa Ina ng Diyos. Minahal niya Siya na parang minahal niya ang sariling ina. Sana'y nakita mo kung gaano siya kababaon sa paghalik sa mga ikon! At dahil dito, ginamit ng kaaway ang pag-ibig na ito upang maghatid sa kaniya ng mga blasphemous na kaisipan. Huminto nga ang kawawang lalaki sa paghalik sa mga ikon. Nang malaman ito ng kaniyang Elder, hinawakan niya ito sa kamay at pinahalik sa mukha at mga kamay ng Pinakabanal na Ina ng Diyos at ng Tagapagligtas sa kanilang mga ikon. Agad na tumakas ang demonyo. Siyempre, ang direktang paghalik sa mukha ng Ina ng Diyos at ng Tagapagligtas ay isang matapang na gawain. Ngunit pinagawa ito ng Matanda sa monghe upang mataboy ang mga kaisipang nagpapahirap sa kaniya.

Sa anong mga pagkakataon ay tayo mismo ang may kasalanan sa mga blasphemous na kaisipan

— Geronda, kapag nararanasan ko ang pagsisimula ng isang blasphemous na kaisipan, ngunit hindi ko ito pinagtatagal,²⁰ ako ba ang may kasalanan?

— Kung nababahala ka rito at hindi mo tinatanggap ang kaisipang iyon, wala kang kasalanan.

— Geronda, at kailan ang isang tao mismo ang may kasalanan sa isang blasphemous na kaisipan?

— Siya ang may kasalanan kung hindi siya nagdadalamhati sa pagkakaroon ng ganoong kaisipan, kundi uupo [na nakatiklop ang mga kamay] at makikipag-usap dito. At habang mas tinatanggap niya ang mga blasphemous na kaisipan, mas lalo siyang sasailalim sa demonyong kaguluhan. Sapagkat sa pamamagitan ng pagsusuri sa lumitaw na blasphemous na kaisipan at pakikipag-usap dito sa iyong isipan, ikaw ay, sa maliit na antas, nasasailalim sa pagmamay-ari ng demonyo.

— At paano maitataboy ng isang tao ang mga ganitong kaisipan?

— Kung ang isang tao ay nababahala na dumarating sa kaniya ang ganitong mga kaisipan at hindi niya ito kinakausap, kung gayon, dahil hindi napapakain, kusang nawawala ang mga ito. Ang punong hindi dinidilig ay malalanta. Gayunpaman, sa pagsisimula ng kahit kaunting kasiyahan sa mga kaisipang ito, pinapakain niya ang mga ito, na parang 'dinidilig' ang kanyang lumang sarili. Sa kasong ito, hindi basta-basta 'nalalanta' ang mga kaisipan.

— At sa akin, Geronda, paminsan-minsan ay ganito ang nangyayari: nagpapasok ako ng mga blasphemous na kaisipan, pinagtutuunan ko ang mga ito, saka ko lang napagtatanto, ngunit sa oras na iyon ay hindi ko na sila mapalayas.

— Alam mo ba kung ano ang nangyayari sa'yo? Sa isang punto, naaabala ka ng isang bagay, nawawala ang pokus mo, at nagsisimula kang magbilang ng uwak habang nakabuka ang bibig mo. Pagkatapos, palihim na lumalapit sa'yo ang isang tindero sa kalye at inihuhulog ang isang kendi sa

---

²⁰ Sa terminolohiyang asketiko, ang "tukso" (Griyego: προσβολή) ay tumutukoy sa isang kaisipan ng isip o kilos ng puso na walang kasamang mga larawan. Ang paglitaw at pagtitiyaga ng makasalanang mga imahe at pantasya ay nagpapahiwatig ng "paghahabol" (Griyego: συγκατάθεση) sa kaisipan, na bumubuo ng isang panloob na pagbibigay-daan sa kasalanan at nangangailangan ng paggaling sa pamamagitan ng pagsisipi. Tingnan si *San Marcos na Asketiko*. 200 Kabanata sa Espirituwal na Batas. Mga Kabanata 139–142 at Tungkol sa Pag-ibig sa Kabutihan (sa salin sa wikang Ruso). Bol. I. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 532. — *Tala ng tagasalin*.

bukas mong bibig. Sinisimulang mo itong paikutin sa bibig mo, tinitikman mo, at hirap mo na itong ilura. Kailangan mo itong ilura kaagad — sa sandaling maramdaman mo ang 'tamis' nito.

— Geronda, paano kung pansamantala kong payagan ang isang blasphemous na kaisipan na lumitaw, pero pagkatapos ay itaboy ko ito?

— Sa ganoong kaso, binibigyan ka ng diyablo ng kendi, at inilalabas mo ito — pero hindi agad, kundi makalipas ang ilang sandali. Dapat mo itong ilabas kaagad. Kung hindi, matapos kang linlangin ng diyablo sa simula gamit ang kendi, gagawin ka niyang uminom ng mapait na gamot at tatawanan ka pa.

Kabanata 3. **Tungkol sa Pagtitiwala sa Sariling Mga Kaisipan**

Ang pagtitiwala sa sariling kaisipan ay simula ng ilusyon

— Geronda, kapag ako'y nagagalit, nagiging parang rumaragasang ilog ako — hindi ko makontrol ang sarili ko.

— At bakit hindi mo makontrol ang sarili mo?

— Dahil pinagkakatiwalaan ko ang sarili kong mga iniisip.

— Kung ganoon nga, may sarili kang 'paniniwala', sarili mong 'kredo'! Lahat ay dahil sa makasarili. Huwag mong bigyang-katwiran ang iyong mga iniisip. Itaboy mo mismo ang mga hangal na kaisipan; huwag mo silang tanggapin.

— Pero paano kong malalaman na ang isang kaisipan ay 'bobo'?

— Kung hindi mo iyon maintindihan, ipagtapat mo kay Mother Abbess. At itakwil mo ang kaisipang iyon nang tuluyan — sa pamamagitan ng pagsunod sa kanya sa lahat ng sinasabi niya. Kung ang isang taong espirital ay nagtitiwala sa sarili niyang mga iniisip, iyon ang simula ng ilusyon. Ang kanyang isipan ay nababalot ng kapalaluan, at maaari siyang mahulog sa ilusyon. Mas mabuti pang mawalan siya ng katinuan, dahil sa ganoong pagkakataon ay may magagaan na pangyayari sa kanyang kalagayan.

— Geronda, hindi ba kaya na ng iba na tulungan ang ganitong tao?

— Upang makinabang sa tulong ng iba ang isang taong nasa ganitong kalagayan, kailangan muna niyang tulungan ang sarili. Kailangan niyang maunawaan na ang paniniwala sa sariling mga iniisip— na nagsasabing mas mahusay sila kaysa sa iba, na sila ay banal, at iba pa—ay isang ilusyon. Kung ang isang tao ay kumapit sa ganitong mga kaisipan, hindi kahit isang bala ng kanyon ang makakapagtaboy nito. Upang mawala ang mga kaisipang ito, kailangang magpakumbaba ang isang tao. Minsan, hinihiling sa akin ng mga taong nasa ganitong kalagayan na ipanalangin ko sila. Ngunit paano makakatulong ang aking panalangin sa ganoong tao? Kung siya mismo ang hindi aalisin ang mitsa sa loob niya—na ipinasok ng demonyo sa kanya—mulí siyang sasabog. Parang isang lalaki [na nakaupo sa bariles ng pulbura] na hawak ang mitsa sa kanyang mga kamay at kasabay nito ay hinihiling sa iyo na tulungan siyang maiwasan ang pagsabog!

— Geronda, nabaliw na talaga ako...

— Sino ba ang nagsabi sa'yo niyan? Hindi naman siguro iyan ang sarili mong iniisip? [Huwag kang matakot.] Binabantayan kita mula sa Banal na Bundok. Naalala kita. Hindi ka naging baliw, hindi. Ngunit kung sisimulan mong paniwalaan ang sarili mong mga iniisip, tiyak na papabaliwin ka nila. Huwag mong paniwalaan ang sarili mong mga iniisip: hindi kapag sinasabi nilang naliligaw ka, ni kapag tinatawag ka nilang santo.

Ang pagtitiwala sa sariling mga iniisip ay humahantong sa sakit sa pag-iisip

— Geronda, kung ang isang tao ay pinahirapan ng kaisipang ang lahat sa kanyang paligid ay diumano'y nakatuon lamang sa kanya, paano niya mapapalayas ang kaisipang ito?

— Ang kaisipang ito ay nagmumula sa masama, na nagnanais na magpasakit sa isang tao. Dapat tratuhin ng isang tao ang ganoong kaisipan nang walang pakundangan, at huwag itong pansinin. Hindi ito dapat pagkatiwalaan kahit man lang kaunti. Halimbawa, ang isang mapaghinalang tao, na nakakakita ng dalawang kakilala na tahimik na nag-uusap, ay iisipin: 'Pero pinag-uusapan nila ako! Hindi ko iyan inaasahan sa kanila!' Ngunit ang pinag-uusapan ng mga tao ay tungkol sa ibang bagay nang tuluyan. Kung papayagan mong maghari-harian ang ganitong kaisipan, unti-unti itong lalakas at aabot ka sa puntong iisipin mong binabantayan ka o sinusundan. Kahit pa may 'ebidensiyang hindi matututulan' ang isang tao na ang mga tao sa paligid niya ay puro siya lang ang iniisip, dapat niyang maunawaan na ang mga 'katotohanang' ito ay mapanlinlang na inimbento ng walang iba kundi ang kaaway mismo, na nagnanais kumbinsihin ang tao [sa katotohanan ng mungkahing kaisipan]. Kay mapanlinlang na mandadaya si Satanas!

May kilala akong isang binata. Dahil napakatalino niya, naniwala siya sa kaisipang itinatanim sa kaniya, na nagsasabing hindi siya matatag sa pag-iisip. Sa pagtanggap sa mga kaisipang dinala sa kaniya ng diyablo, naglikha ang binata ng napakaraming kompleks para sa sarili niya. Sinubukan niyang kitilin ang sariling buhay at lubos na pinahirapan ang kaniyang mga magulang. Binigyan siya ng Diyos ng lakas at mga kaloob, ngunit ginagawang walang silbi ng kaaway ang lahat ng ito. Kaya pinahirapan ng binata ang sarili at pinahirapan din ang iba. Hindi ko maintindihan: bakit nga ba tinatanggap ng mga tao ang mga kaisipang ito mula sa manunukso at ginagawang hindi matiis ang sarili nilang buhay? Pagkatapos ay sinisipi pa nila ang Diyos sa mga nangyayari sa kanila, samantalang napakabuti Niya sa atin at labis Niya tayong iniibig! Anuman ang sabihin mo sa ganitong mga tao, wala itong silbi. Hangga't hindi tumitigil ang isang tao sa paniniwala sa mga kaisipang dinadala sa kanya ng kaaway, ang lahat ng pag-uusap sa kanya ay makakapagpahina lamang sa kanya at wala nang iba pa.

— Geronda, ang pagiging madaling maimpluwensyahan ba ay kahinaan ng kaluluwa, isang karamdaman?

— Hindi. Ang kabaitan, pagiging sensitibo, at pagiging madaling matanggap ay likas na biyaya; gayunpaman, sa kasamaang-palad, nagagawa ng diyablo [minsan] na gamitin ang mga ito para sa sarili niyang layunin. Madalas itanim ng diyablo sa isang sensitibo at madaling maimpluwensyang tao ang ugali ng pag-e-exaherasyon, kaya hindi na nila matiis ang ilang paghihirap, o — matapos itong halos matiis — sila ay napapagod, nawawalan ng pag-asa, nauubos ang lakas, at sa huli ay nasisira. Kung magagamit nang mabuti ng isang tao ang kanyang likas na pagiging madaling maimpluwensya at pagiging sensitibo, ito ay magiging makalangit. Ngunit kung hahayaan ng isang tao na gamitin sila ng diyablo, babaliktarin nito ang mga biyaya at magiging salot sa kanila. Sapagkat kung hindi ginagamit ng isang tao ang kanyang mga kaloob para sa kabutihan, ginagamit ito ng diyablo. Sa gayon, itinaapon ng tao ang mga kaloob ng Diyos. Sa halip na magpasalamat sa Diyos, baliktad ang pagkakaintindi nila sa lahat ng bagay. Kung maniniwala ang isang sensitibong tao sa sariling mga iniisip, maaari itong magdala sa kaniya halos sa isang ospital pangkaisipan. Siyempre, walang dahilan para purihin ang isang taong walang pakialam, kasama ang kanilang palaging sinasabi: 'Mga maliliit na bagay sa buhay!' Ngunit kahit papaano, hindi naman nauwi sa ospital pangkaisipan ang mga taong ganoon. Kaya naman sinasamantala ng tangalashka ang mga sensitibong tao.

At ang ibang tao naman ay pinahirapan ang sarili sa pag-iisip na sila raw ay pasan ng mabigat na pamana mula sa kanilang mga ninuno. O mas tama, ang tangalashka ang nagdudulot sa kanila ng ganitong kaisipan at sinisikap na kumbinsihin sila na ganoon nga ang totoo. Ang kaaway ay nagpapasok

ng takot sa mga taong ito, na nagnanais na guluhin ang kanilang isipan at gawing hindi nila kayang kumilos nang walang matibay na dahilan. Ngunit kahit na may tunay ngang mana ang isang tao — wala nang makakatalo sa Grasya ng Diyos. Naalala mo ba si San Cirpiano²¹ — ang dating salamangkero na naging isang hierarkiya ng Simbahan at martir ni Cristo? At si Banal na Moises na Moro?²² Sa simula ay tulisan siya, ngunit sa buhay monghe ay nalampasan niya ang marami sa mga dakilang ama sa pagiging sensitibo. Napakataas ng antas ng espirituwal na nakamtan niya! Nang bisitahin siya ni Santo Macarius, tinanong siya ng Kagalang-galang na si Moises: "Ano ang dapat kong gawin? Nang-iistorbo sa akin ang mga tao, at hindi ko mapapanatili ang katahimikan." — "Moises," sagot ni Abba Macarius, "sobrang sensitibo ka. Pumunta ka sa Disyertong Arabo, sapagkat hindi mo mapapaalis ang mga tao."²³

Si Santo Moises—ang dating tulisan na ito—ay nalampasan pa nga ang Kagalang-galang Arsenius ang Dakila sa kaselan ng kanyang espirituwal na disposisyon, bagaman si Arsenius ay nagmula sa isang maharlikang pamilya at isang edukado at kultadong tao. Tingnan kung ano ang nagagawa ng Grasya ng Diyos! Ngunit dapat ding sabihin tungkol kay Banal na Moses na taglay niya ang malaking kababaang-loob...

Ang mga pabigla-biglang pagnanasa ay nagsisimula sa isang kaisipan

— Geronda, saan nanggagaling ang paghamak?

— Ano ang nakakasuklam sa iyo? — Halos lahat ng bagay.

— Kung ganoon, makakakita ka ng kahit ano at lahat. Uod sa mansanas, insekto sa beans, at buhok sa tinapay...

— Geronda, iyan nga ang nakakasalamuha ko!

— Luwalhati sa Iyo, Panginoon. Nakikita mo ba kung paano ka tinutulungan ng Diyos na malampasan ang kahinaang ito?

— Geronda, hindi ba nagsisimula ang lahat ng ganitong bagay sa isang kaisipan? Halimbawa, kung makakita ang isang madre ng buhok sa kanyang plato. Itapon na lang niya ito — at doon na nagtatapos ang usapin.

— Ano'ng pinagsasabi mo? Huwag mo itong itatapon sa anumang kalagayan! Pagkatapos ng lahat, ang hibla ng buhok na iyon ay dumating sa kanya bilang isang biyaya! Kailangan niyang ibigay ito sa akin; dadalhin ko ito sa Bundok Athos—bilang isang biyaya!.. Naalala ko minsan sa Bundok Sinai na naglalakad kami nang magkasama kasama ang isang monghe. Sa daan, binigyan ko siya ng dalawang persik. Tiningnan ko—hindi niya kinakain. Gusto muna niyang hugasan ang mga ito, pero natatakot siyang ilagay sa kanyang balsa—baka kumalat sa mga persik ang mga mikrobyo na nakatago roon. Kaya hawak-hawak niya ang mga ito sa buong lakad. Sabi ng kapatid niya: "Mayroon akong walong anak at isang asawa; mas kaunting sabon ang nagagamit niya sa pagligo sa kanila lahat kaysa sa ginagamit niya sa paghuhugas lang ng kamay!" At tingnan mo kung ano ang nangyari sa kanya. Doon, sa Bundok Sinai, bawat monghe ay binigyan ng isang Bedouin para tumulong sa kanya, magdala ng pagkain at iba pa. Ang Bedouin na inatas sa maselan na monghe ang pinakamarumi sa lahat. Itim na parang tagalinis ng tsimine! Pareho ang damit niya at siya mismo ay nagpapalabas ng napakabahong amoy. Para malinis ang maruming lalaki, kailangan mo siyang ibabad sa palanggana nang isang buong linggo! At ang mga kamay niya...! Ay mas mabuting huwag na lang itanong. Pwede kang kumuha ng spatula at kuskusin ang dumi mula sa mga iyon nang buo-buo. Kukunin ng tamad na iyon ang mangkok ng pagkain at magmamadaling pupunta sa 'itinakdang' monghe. Ang dalawa niyang maruruming hinlalaki ay palaging napupunta sa sabaw o porridge. "Umalis ka, umalis ka!" ang sigaw ng monghe sa

²¹ Ang paggunita sa banal na martir na si Cyprian ay ipinagdiriwang tuwing ika-2 ng Oktubre.

²² Ang paggunita kay Kagalang-galang Moises na Mura ay sa ika-28 ng Agosto.

²³ Tingnan ang Mga Kapanipaniwalang Kwento ng Pag-aascetismo ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Moscow, 1845. p. 147.

sandaling makita siya sa pintuan. Sa huli, tumakas siya, matapos manatili nang hindi pa man umabot ng dalawang linggo sa Bundok Sinai.

At sa komunal na monasteryo na dati kong tinitirhan, may isang monghe na dati'y pulis sa labas ng simbahan. Marunong siya, kaya siya ang inatasang tagabasa sa simbahan. Matagal siyang nanirahan sa monasteryo, ngunit sa kabila nito, hinahamak niya ang lahat sa paligid niya. Hindi niya man lang hinahawakan ang mga hawakan ng pinto; binubuksan niya ang mga ito gamit ang paa. Kapag kailangan niyang buksan ang kandado, ginagamit niya ang siko, at pagkatapos ay pinupunasan niya ang manggas niya ng alkohol. Kahit ang pinto ng simbahan ay binubuksan niya gamit ang paa. Nang siya ay tumanda, ayon sa kalooban ng Diyos, nagsimulang mabulok ang kanyang mga binti at tinubuan ng mga uod — lalo na ang isa na ginagamit niya sa pagbubukas ng mga pinto ng simbahan. Nang ako ay naglilingkod sa ospital ng monasteryo, na tumutulong sa medic, siya ay napadpad doon nang unang beses na nakabandahe ang kanyang binti. Inutusan ako ng medic na buksan ang bendahe ng kanyang binti habang siya ay kumuha ng mga bagong bendahe. Ay, ang nakita ko nang buksan ko ang bendahe! Ang buong binti ay punong-puno ng ulad! "Pumunta ka sa dagat," sabi ko sa kanya, "at hugasan mo ang binti mo, linisin mo ito sa mga ulad. Pagkatapos ay bumalik ka at lalagyan natin ng panakip ang sugat mo." Ang lagay niya! Anong parusa ang dumapo sa kanya! Talagang natulala ako. "Naiintindihan mo ba kung ano ang sanhi?" tanong sa akin ng paramedic. "Paano ko naman hindi maiintindihan!" sagot ko. "Ang sanhi ay binubuksan niya ang pinto ng simbahan gamit ang paa niya."

— Geronda, kahit ganoon ang kalagayan niya, patuloy pa rin niyang binubuksan ang pinto gamit ang paa niya?

— Oo, gamit ang paa niya! At matagal na siyang matanda sa buhay monghe!

— Kaya hindi niya kailanman naintindihan ang anumang bagay?

— Hindi ko alam. Umalis ako sa monasteryong iyon at pumunta sa monasteryo ng Stomion sa Konitsa. Sino ang nakakaalam kung paano siya namatay? Samantala, ang ilang batang monghe mula sa parehong monasteryong iyon ay kinakain ang tira sa pinggan ng mga matatandang monghe — bilang pagpapala. Pinulot nila ang mga 'natira' pagkatapos nila. Ang ibang monghe [bilang paggalang] ay hahalikan ang hawakan ng pinto, dahil nahawakan ito ng mga kamay ng mga nakatatandang monghe. Pero itong isa, kapag binabati ang mga icon, bahagya lamang niyang tinatapik ang mga ito gamit ang kanyang bigote, na pagkatapos ay maingat niyang pinupunasan gamit ang bulak na binabad sa alkohol!

— Geronda, kapag tinatrato ng isang tao ang isang banal na bagay sa ganitong paraan, kawalang-galang ba iyon?

— Nagsisimula lang siya sa pagiging maselan, pero mas lumalala pa. Tulad ng mongheng ito: umabot pa siya sa puntong iniwasan niyang halikan ang mga ikon dahil natatakot siyang baka may sakit ang taong unang humalik sa mga ito!

— Kaya, para hindi maging maselan, hindi dapat pansinin ang mga ganitong bagay?

— Kumakain ang mga tao ng sari-saring dumi nang hindi man lang nila ito nakikita. Ngunit kung ang isang taong natatakot sa sakit o sa iba pa ay gumagawa ng tanda ng krus, tinutulungan siya ni Kristo. Alam mo ba kung ilang iba't ibang maysakit ang dumaraan sa selda ko sa Athos? Kaya naman ang ilang payak na tao ay gumagawa ng tanda ng krus, kinukuha ang pinag-iisang pitsel at umiinom ng tubig mula rito. Samantalang ang iba ay natatakot pa nga itong hawakan. Ilang araw na ang nakalipas, may isang lalaki na dumalaw sa akin na may napakataas na posisyon sa isang institusyon. Ang kawawang tao ay sobrang takot sa mikrobyo kaya't ang mga kamay niya ay pumuti na na parang tisa dahil sa palagi niyang paghihimas nito ng alkohol. Pinupunasan pa niya ng alkohol ang kotse niya. Nakadama ako ng awa para sa kawawang kaluluwa. Maiisip mo ba: may ganoong katas na posisyon tapos ganoon ang asal? Kumuha ako ng isang piraso ng Turkish delight mula sa kahon at inalok ko ito sa kanya, ngunit tumanggi siya dahil nahawakan ko iyon gamit ang aking mga kamay. Gayunpaman, kung iminungkahi

kong siya na mismo ang kumuha ng Turkish delight mula sa kahon, tumanggi rin siya, iniisip na baka may ibang tao na naglagay ng Turkish delight sa kahon nang hindi naghuhugas ng kamay. Kung ganoon, kukunin ko na lang itong piraso ng Turkish delight, uupo ako, pahihirin ko ang kanyang mga bota gamit ito, at kakainin ko na lang din. Kinailangan kong gawin nang paulit-ulit sa kanya ang ritwal na ito — at saka ko lang, nang may matinding hirap, siya'y bahagyang nailigtas sa kapansanang ito. At ngayong araw lang, may isang dalaga na dumating dito na takot sa mga sakit. Pagpasok niya sa silid kung saan ako nakikipagtagpo sa mga tao, tumanggi siyang tanggapin ang aking pagpapala, dahil natatakot siyang baka makahawa sa kanya ng mikrobyo. Gusto ko siyang tulungan at sinabihan ko siya ng maraming kapaki-pakinabang na bagay, ngunit pagkatapos ng lahat ng iyon, nang paalis na siya, muling tumanggi siyang tanggapin ang aking pagpapala. "Hindi ko hahalikan ang kamay mo," paliwanag niya, "dahil natatakot akong mahawa." Ano'ng masasabi mo rito? Ganito ginagawang miserable ng mga tao ang sarili nilang buhay.

Sakit na dulot ng sariling imahinasyon

Ang pinakakilabot na karamdaman ay kapag naniwala ang isang tao sa sariling iniisip na may sakit siya. Ang iniisip na ito ay pinipigilan ang tao sa pamamagitan ng pagkabahala, pinag-iisip siya, tinatangalan siya ng gana sa pagkain at tulog, pinipilit siyang uminom ng gamot, at sa huli ay nagkakasakit nga ang isang malusog na tao. Naiintindihan ko kapag ang isang taong tunay na may sakit ay nagpapagamot. Ngunit ang unang malusog ka, at pagkatapos, nang kumbinsihin mo ang sarili mong may sakit ka, ay magkasakit ka nga nang walang anumang dahilan para rito — hindi ko iyon maintindihan. Halimbawa, nangyayari ito: ang isang tao ay may lakas ng katawan at ng diwa, ngunit sa kabila nito, wala siyang magawa dahil naniwala siya sa sarili niyang iniisip na hindi siya maganda ang pakiramdam. Bunga nito, unti-unti siyang nauupos, pisikal at espiritwal. At hindi siya nagsisinungaling [— totoo nga ito]. Dahil naniwala siyang may karamdaman siya, bumibigay siya sa takot, sumusuko, at hindi na makagawa ng anumang bagay. Kaya naman, nang walang wastong dahilan, ginagawang walang silbi ang sarili niya.

Minsan, ang mga taong tunay na wasak ay pumupunta sa akin sa kaliva. "Pakiramdam ko may AIDS ako," sabi nila, at tunay nilang pinaniniwalaan iyon. "Marahil may partikular na nangyari sa buhay mo?" tanong ko. "Hindi," ang sagot nila, "wala namang ganoong nangyari." "Kung ganoon," sabi ko, "wala kang dapat ikabahala. Magpakuha ka ng test para kumalma ka." "Pero paano kung," takot nilang tugon, "lumabas sa test na may AIDS nga ako?" Kaya hindi sila nakikinig sa akin at pinahihirapan ang sarili. Ngunit ang mga masunuring magpapasuri ay kumbinsidong wala talaga silang AIDS. At tingnan: nagbabago ang kanilang mukha, bumabalik ang kanilang sigla sa buhay. Samantalang ang unang grupo, dahil sa pagkabahala, ay maaaring magpaiwan sa kama at hindi man lang kumain. Sige, ipagpalagay natin na talagang may AIDS ka. Ngunit para sa Diyos, walang suliraning hindi malulutas. Kung mamumuhay ka nang mas espiritwal, magkumpisal, tatanggap ng Banal na Komunyon, at magiging tunay na Kristiyano, tutulungan ka ng Panginoon.

— Geronda, bakit nagsisimulang mag-isip ang isang tao na siya ay may sakit?

— Tahimik nilang pinapalago ang kaisipang ito sa kanilang sarili. Madalas, maaaring may maliit at hindi mahalagang dahilan para sa ganitong mga hinala [na kanilang ginagamit], ngunit ang kaisipang iyon ay nagpapasok ng iba pa sa tao at ginagawang bundok ang butil ng buhangin. Nang nanirahan ako sa Monasteryo ng Stomion, may isang lalaking may-asawa sa Konin na inakala niyang may tuberculosis siya. Hindi niya pinapayagang lumapit sa kanya ang kanyang asawa. "Huwag kang lumapit sa akin," sasabihin niya rito, "baka mahawa ka." Iin suspindihin ng kawawang babae ang isang basket ng pagkain sa dulo ng mahabang tungkod at ipapasa ito sa kanya mula sa malayo. Ang kawawang babae ay lubos na napagod at nanlanta. Pinagmamasdan ng mga kalulung mga anak ang kanilang 'may sakit sa pag-

ubos' na ama mula sa malayo, ngunit sa katotohanan ay wala siyang kahit bakas ng tuberculosis. Ang dahilan ay hindi siya kailanman lumalabas sa sikat ng araw, kundi nanatili nang palagi sa isang nakasarang silid, nakabalot sa mga kumot. Kaya naman siya'y naging dilaw at napaniwala na may sakit sa pag-ubos siya. Kaya naman, [nang sabihin sa akin ang lahat ng ito] pumunta ako sa bahay niya. Nang makita niya ako, ang 'maysakit' ay bumuntong-hininga: 'Huwag kang lumapit sa akin, monghe, baka mahawa ka rin... Pagkatapos ng lahat, may mga taong pumupunta sa inyong monasteryo... "Nakita mo, talo na talaga ako ng tuberculosis..." — "Pero sino ang nagsabi sa'yo, kalokohan, na may tuberculosis ka?" — tanong ko. Nang sandaling iyon, dinalhan ako ng kanyang asawa ng isang meryenda — jam na gawa sa walnut. "Sige," sabi ko, "bukas mo ang bibig mo. Ngayon, makikinig ka sa akin." Kaya't binuksan niya ang kanyang bibig. Hindi niya alam kung ano ang aking gagawin. Kaya kumuha ako ng isang matamis na mani mula sa platito, inilagay ko ito sa kanyang bibig, pinaikot-ikot ko ito nang ilang sandali, pagkatapos ay inalis ko ito, inilagay ko sa sarili kong bibig at kinain. "Hindi, hindi!" sigaw ng 'may tuberculosis'. "Huwag mong gawin 'yan! Mahahawa ka!" — "Ano'ng mahahawa ko diyan! Walang mali sa'yo! Baka nabaliw ako, gagawa ng ganon, kung talagang may tuberculosis ka? Halika, bumangon ka, maghahanap tayo ng sariwang hangin!" — sumagot ako sa kanya at, nang lumingon ako sa kanyang asawa, sinabi ko: "Itapon mo na lahat ng gamot at kumot na ito..." Tinulungan ko siyang bumangon, at lumabas kami sa sariwang hangin. Pagkatapos ng tatlong taong 'pagkakakulong', tiningnan niya ang mundo nang may pagkamangha. At saka, unti-unti, nagsimula na siyang magtrabaho muli. Ganyan ang magagawa ng isang iniingatang kaisipan!

Ang pagsunod ang nagwawagi sa lahat

— Geronda, paano mo matutulungan ang isang taong, nang walang dahilan, ay naghihinalang may sakit siya?

— Para matulungan ang ganitong tao, dapat mayroon siyang espirituwal na ama, magtiwala sa kanya, at sumunod sa kanya. Ibubukas nila ang kanilang mga iniisip sa kanilang espirituwal na ama, at tuturuan sila nito: 'Huwag mong bigyan ng kahalagahan ito, kundi ituon mo ang pansin sa iyon...' Kung ang isang tao ay hindi nagtiwala sa kanyang espirituwal na ama at hindi sumusunod sa kanya, hindi mawawala ang kaisipan. Alam mo ba kung ano ang pakiramdam kapag may humihingi sa iyo ng tulong pero hindi naman gumagawa ng kahit ano para sa sarili nila? Halimbawa, isang binatang namumuhay nang maluho at naghihirap sa kaguluhan sa loob; pumupunta siya sa selda ko na pulang-pula ang mga mata dahil sa usok ng tabako at humihingi ng tulong sa akin. Bukod pa rito, mayroon siyang isang uri ng huwad na debosyon: hinihiling niya na ibigay ko sa kanya, bilang pagpapala, isang ikon mula sa iconostasis ng simbahan sa silid-pahingahan ko, subalit pumapasok siya sa silid-pahingahan na may sigarilyo sa bibig. "Kapatid," sabi ko sa kanya, "ang mga sigarilyong iyan ang nagpamula sa mga mata mo na parang asong baliw. Hindi ko nga pinapayagang manigarilyo ang mga matatanda sa selda ko. Ang tanging usok dito ay mula sa insenso." Pero matigas ang ulo niya — at ganoon na nga. Dumating siya na humihingi ng tulong, ngunit ayaw niyang talikuran ang sarili niyang paraan ng pag-iisip. "Bakit," tanong niya, "ayaw mo akong pagalingin?" Nais niyang gumaling, ngunit sa pamamagitan ng mahika [na walang pagsisikap], nang hindi man lang nagsisikap. "Ikaw," sabi ko sa kanya, "ay hindi karapat-dapat sa isang himala. Pagkatapos ng lahat, wala ka namang sakit. Naniniwala ka lang sa sarili mong iniisip." At kung ang binatang ito ay sumunod, siya sana ay nakatanggap ng tulong. Napansin ko na ang sinumang nakikinig sa payo, ay mabilis na umuunlad, at lahat ng bagay ay nauukol sa kanya. Ang ganoong tao at ang kanyang pamilya ay kapwa nakakahanap ng kapayapaan.

Noong isang beses, dumating ang isang pari sa monasteryo at hinilingan siyang sumali sa pag-awit. Tumanggi siya. "Bakit," tanong nila, "hindi ka kumakanta?" "Dahil," sagot niya, "sinasabi ng salmo: *'Ang mga papuri sa Diyos ay nasa kanilang mga lalamunan, at ang mga tabak na may dalawang*

*talim ay nasa kanilang mga kamay.*²⁴ Iginiit niya na mali ang pag-awit, dahil natakot siya sa 'dobleng talim ng espada' sa 'pagtaas' ng kaniyang 'boses!' 'Mahal naming isa,' sabi ng mga monghe sa kaniya, 'aming sinta, hindi naman ganoon tulad ng iniisip mo.' Ngunit nanindigan siya at hindi gumalaw. Paano makakahanap ng pinagkakasunduan sa ganoong tao? Ano ang magagawa sa kanya? Kahit na tama ang kanyang 'interpretasyon,' kung siya'y sumuko lamang sa pagkakamali ng iba, matatanggap sana niya ang Grasya—at hindi maliit na Grasya—na ipinagkakaloob dahil sa kanyang kababaang-loob.

Ilang tao kaya ang nagdurusa sa ganitong paraan nang taon-taon dahil lamang pinagkakatiwalaan nila ang sarili nilang iniisip at hindi nakikinig sa iba! Anumang sabihin mo sa kanila, anumang gawin mo, binabaluktot nila ang lahat ng bagay. At hindi nagtatapos ang kasamaan sa isang beses na paniniwala ng isang tao sa sarili niyang iniisip. Dumarami at lumalaki ang kasamaan. Patuloy na pinapalago ng isang tao ang tiwala sa sarili niyang iniisip, at maaari itong magdala sa kanya sa pagkabalih. Halimbawa, may isang lalaking nagtatayo ng bahay. "Paano mo nga ba ito itinatayo?" tanong nila sa kanya. 'Pero guguhu ito at ililibing ka sa ilalim ng mga guho!' Kung pinapansin niya ang payo sa simula ng pagtatayo, madaling masisira ang mga bahaging mali ang pagkakagawa at mapapalitan ng bago. Ngunit kapag natapos na ang gusali — paano niya maisipang wasakin ito? 'Didurog ka nito,' sabi nila sa kanya. Nakikita naman niya sa sarili na hindi tatagal ang gusali; nauunawaan niya ang panganib, ngunit pinipigilan siya ng iniisip kung gaano karaming pera at pagsisikap ang inilaan niya sa konstruksyon. Kaya, hindi niya magawang gibain ang gawa ng kanyang sariling mga kamay at, sa huli, ay natatabunan siya ng mga guho.

— Matutulungan pa kaya ang ganitong tao?

— Posible, kung siya mismo ang nagnanais. Ngunit paano mo siya matutulungan kung sasabihin mong may mali, at magbibigay siya ng mga dahilan para sa sarili? Halimbawa, ang isang binata ay may diabetes at, dahil hindi niya alam kung anong malulubhang kahihinatnan nito para sa kanya, iniisip niyang biro lang ito. "Ang diabetes," sabi ng doktor sa kanya, "ay isang seryosong kondisyon, at kailangan mong sumunod sa tamang diyeta." Kung makikinig ang binata sa doktor, lilipas ang kondisyon nang walang malulubhang kahihinatnan. Gayunpaman, paano ka makakapagkaroon ng pagkakasundo sa kanya kung sasabihin niya: "So ano'ng problema sa diabetes na 'to? "Kakain ako ng matatamis dahil kapag kumakain ako ng matatamis, nai-init ako, at dahil mainit ako, makakatulog ako nang walang kumot at kahit maglakad nang nakayapak sa niyebe." Paano makakamit ang pagkakasundo sa isang tao kung igigiit niya ang sarili niyang paraan?

— Geronda, natural ba para sa isang binata na paniwalaan ang sarili niyang mga iniisip?

— Kung ang isang binata ay naniniwala sa sarili niyang mga iniisip, nangangahulugan iyon na labis ang kanyang pagkamakasari.

— At paano niya ito mauunawaan?

— Maiintindihan niya ito kapag, halimbawa, naalala niya ang ilang pangyayari noong pagkabata niya na nagpapakita kung gaano kalaki ang pagkamakasari niya noon. minsan napanood ko ang dalawang batang lalaki. Kumuha ang isa ng unan na puno ng bula at madali niya itong itinaas. Ang isa pa ay lumapit para buhatin ito, pero nagkunwari na mabigat ito, na para bang sa halip na unan ay isang sako ng semento. May pagkamakasari ang batang ito. Gayunpaman, kapag siya ay lumaki nang kaunti, mauunawaan niya na ang kanyang ginawa ay dahil sa pagkamakasari. Ipapagtapat niya ito bilang isang kasalanan, darating sa kanya ang Biyaya ng Diyos, at siya ay liligtas mula sa kanyang kahinaan at matutulungan. Paano nga ba magiging iba—pagkatapos ng lahat, ang Diyos ay hindi di-makatarungan.

— Geronda, sabihin nating nagkaroon ako ng isang karanasan. Kung, batay sa karanasang ito, makikita ko nang halos kung paano magpapatuloy ang aking kalagayan, may kayabangan din ba roon?

---

²⁴ Awit 149:6.

— Huwag kang maghusga sa sarili mo. Nang tawagin ng Panginoon ang Apostol na si Pedro sa Kanya, naglakad siya sa ibabaw ng tubig patungo sa Kanya. Gayunpaman, nang magsimulang magsabi sa Apostol ang isang kaisipan na baka siya malunod, nagsimulang siya lumubog.²⁵ At pinayagan ito ni Cristo na mangyari: 'Sapagkat sinabi mong malulunod ka, lumunod ka nga.'

Isipin ang isang mapagkumbabang tao: hindi niya pinagkakatiwalaan ang sarili niyang mga iniisip, kahit na gumagawa siya ng mga himala. Sa Jordan, may isang napakasimpleng pari na gumagawa ng mga himala. Nagdarasal siya para sa mga maysakit at mga hayop, at sila ay gumagaling. Kahit ang mga Muslim na may karamdaman ay lumalapit sa kanya, at pinapagaling niya sila. Bago ipagdiwang ang Banal na Liturhiya, umiinom ang pari ng mainit na inumin kasama ang isang cracker at hindi na siya kumakain pa hanggang matapos ang araw. Nabalitaan ng Patriarka na kumakain siya bago ang Banal na Misa, kaya tinawag siya nito sa Patriarka. Hindi alam kung bakit siya tinawag, pumunta ang pari sa Patriarka at naghintay sa silid-pagtanggap kasama ang iba pang mga bisita. Napakasama ng init sa labas; nakasara ang mga bintana, at may sinag ng araw na sumisilay sa maliit na siwang papasok sa silid-pagtanggap. Akala ng pari, na nababad sa pawis, na isang matigas na lubid ang sinag, kaya hinubad niya ang kanyang kasong at isinabit ito sa sinag. Nabigla ang mga taong nakaupo sa silid-pagtanggap kasama niya. Isa sa kanila ang lumapit sa Patriarka at nagsabi: "Ang pari na nag-aalmusal bago ang Liturhiya ay nakasabit ang kanyang kasukol sa sinag ng araw!" Tinawag siya ng Patriarka sa kanyang silid-pag-aaral at sinimulang tanungin: "Kamusta ka na? Madalas mo bang ipagdiriwang ang Liturhiya? Paano ka naghahanda rito?" — "Ganito," sagot ng pari, "muna akong nagbabasa ng Matins, pagkatapos ay nagsasagawa ako ng mga pagyuko, saka ako gumagawa ng tsa, kumakain ng magaan pagkain, at saka ako magsisilbi." — "Bakit ka kumakain bago ang Liturhiya?" tanong ng Patriarka. "Kung," ang tugon niya, "kakain ako ng magaan meryenda bago ang Liturhiya, pagkatapos kong tumanggap ng Banal na mga Regalo²⁶, nasa itaas si Cristo. Ngunit kung kakain ako pagkatapos ng Banal na Liturhiya, nasa ibaba si Cristo." Lumalabas na nag-aalmusal siya bago ang Liturhiya nang may mabubuting hangarin! "Hindi," sabi ng Patriarka sa kanya, "mali iyan. Una, tanggapin mo muna ang Banal na mga Handog, at pagkatapos ay kumain ka nang kaunti." Yumuko ang pari sa Patriarka at [mapagkumbabang] tinanggap ang sinabi.

Ang ibig kong sabihin ay, bagaman ang paring ito ay nakamit ang napakataas na antas ng biyaya na nakagagawa na ng mga himala, tinanggap niya nang payak ang sinabi sa kaniya. Wala siyang sariling kalooban. At kung pinagtiwalaan niya ang sarili niyang pangangatwiran, maaaring sinabi niya: "Sino ba siya para utusan ako—ang nagpapagaling sa mga tao at hayop at gumagawa ng mga himala! Hindi, mas tama ang sarili kong kutob. Sapagkat kung susunod ako sa kanya, mapupunta ang almusal sa ibabaw ni Cristo!"

Napagtanto ko na ang pagsunod ay malaking tulong sa isang tao. Kahit ang taong hindi man ay kumikislap sa talino, sa pamamagitan ng pagpapakita ng pagsunod, ay nagiging pilosopo, isang pantas. Matalino man o mangmang ang isang tao, malusog man o maysakit (sa espiritu o sa katawan), kung, habang pinahihirapan ng mga iniisip, ay nagsasanay sila ng pagsunod, sila ay malilaya [mula sa paghihirap ng mga iniisip]. Ang pagsunod ay kalayaan.

Ang pinakamalaking makasarili ay yaong nabubuhay ayon sa sarili niyang iniisip at hindi kumukonsulta sa sinuman. Sinisira ng ganitong tao ang sarili. Kung ang isang tao ay matigas ang ulo, tiwala sa sarili, at palalu, kung gayon, kahit pa siya ay matalino — kahit henyo pa man — magdurusa siya nang patuloy. Nalalabuan sila, tinatali nila ang kanilang sarili sa kamay at paa, at lumilitaw ang [laging bagong] mga problema para sa kanila. Upang mahanap ang kanilang landas, dapat nilang buksan

---

²⁵ Tingnan ang Mat. 14:28–31.

²⁶ Pagkatapos matanggap ng mga layko ang Komunyong, ang pagtatapos ng Liturhiya at ang pamamahagi ng antidoron, kinakain ng pari o ng diácono ang mga Banal na Regalo na naiwan sa Banal na Kális.

ang kanilang puso sa isang espirituwal na ama at mapagpakumbabang humingi ng tulong sa kanya. Gayunpaman, ang iba ay pumupunta sa isang psychiatrist sa halip na sa isang espirituwal na ama. Kung s , ang psychiatrist ay isang mananampalataya, ituturo niya sila sa isang espirituwal na ama. Ang isang psychiatrist na hindi naniniwala, sa kabilang banda, ay magrereseta na lamang ng ilang tableta. Ngunit hindi nalulutas ng mga tableta lamang ang mga problema. Upang matanggap ng mga tao ang nangyayari sa kanila, mapabuti ang kanilang kalagayan, at tumigil ang kanilang pagdurusa, kailangan din nila ng espirituwal na tulong.

Kabanata 4.

Tungkol sa pakikipaglaban sa mga iniisip

— Geronda, nabasa ko na noong digmaan laban sa Italya, sinubukan muna ng mga Griyego na wasakin ang mga kuta ng kaaway at saka sila umatake.

— Ganoon din ang ginagawa ng diyablo. Ibig sabihin, kung paano unang binobomba ng kaaway ang mga kuta mula sa himpapawid upang sirain ang mga ito at pagkatapos, sa tulong ng artilerya, ay sumasalakay, ganoon din ang diyablo: una niyang binobomba ang isang tao ng mga kaisipan at pagkatapos ay sinasalakay niya ito. Hindi inaatake ng diyablo ang isang tao maliban kung nauna niyang nadungisan ang kanyang mga iniisip. Sapagkat ang mabuting kaisipan ay nagpoprotekta sa isang tao; ang mabuting kaisipan ang kanilang 'bunker'.

Ang isang kaisipang 'mula sa kaliwa' ay isang banyagang bagay, at dapat itong tanggihan ng isang tao. Bawat isa sa atin ay may lakas para sa pakikibakang ito. Walang sinuman ang maaaring mag-eksksusa sa pamamagitan ng pagsasabing sila ay mahina at hindi makalaban. Pagkatapos ng lahat, ang [isang mabuting kaisipan] ay hindi isang piko o martilyong mabigat na hindi maaaring buhatin ng isang [mahinang] tao dahil nanginginig ang kanyang mga kamay. Hindi ko nakikitang mahirap tingnan ang lahat nang positibo. Bakit ko ba, halimbawa, papansinin ang mga kakaibang ugali ng isang tao? Pagkatapos ng lahat, maaaring lumabas na ang isang tao ay kumikilos nang ganito hindi dahil sa kapritso, kundi sinadya, upang mapababa ang kanilang sarili.

— Geronda, paulit-ulit akong 'lumiliko pakaliwa' at 'lumiliko pakaliwa', at ikinatatakot ko iyon. Nagpupumiglas ako, pero hindi ko magawang 'lumiko sa kanan'.

— Kung kinikilala mo ang maruruming kaisipan, nababahala ka tungkol dito at nagsusumikap na itaboy ang mga ito, isang pag-unlad na iyon. Kung nais mong magtagumpay, kapag inatake ka ng masama gamit ang mga 'kaliwang' kaisipan at sinubukang hilahin ka patungo sa kanya, paikutin mo nang malakas ang gulong sa kabaligtaran, at huwag mo nang pansinin ang kaaway. Subukang mag-alaga ng mabubuting kaisipan sa iyong sarili, tungkol sa iyong mga nakababatang at nakatatandang kapatid na tahimik na nakatuon sa kanilang panloob na gawain. Pagkatapos ng lahat, dinudumihan ng tangalashka ang iyong mga kaisipan upang hadlangan ang iyong espirituwal na paglago. Kung hindi ka natitigil sa iyong mga kaisipan, uusad ka nang malalaking hakbang sa espirituwal. Ang buong buhay espirituwal ay nakabatay sa kaisipan. Ang tagumpay sa buhay espirituwal ay nakasalalay sa kaisipan.

— Geronda, ano ang nakakatulong sa pakikibaka laban sa mga 'kaliwang' kaisipan?

— Pagbabantay sa sarili at walang patid na panalangin. Sa pamamagitan ng pagbabantay sa sarili, kumikilos ka nang maingat at isinasama mo ang mabubuting kaisipan sa iyong mga gawa. Halimbawa, kapag nakikita mo ang isang tasa, naiisip mo ang Banal na Kális, ang Huling Hapunan, at si Kristo. Ngunit kung hindi ka magbantay sa iyong sarili, maaaring maglakbay ang iyong isip sa iba't ibang hindi espirituwal, o di kaya'y lubos na makasalanang, paksa. Kaya, huwag mong tipunin sa iyong sarili ang lahat ng kalat na kaisipang ito — kung hindi, kakailanganin mong magsikap nang husto upang paalisin

ang mga ito. Sabihin ang Panalangin kay Hesus at manatiling nakatuon sa iyong kalooban. Kung ang iyong isip ay maligaw, ibalik mo ito. Gawin mo ito nang patuloy. Huwag mong hayaang magpaligoy-ligoy ang iyong isip nang walang patutunguhan. Sapagkat kahit na hindi patuloy na nakatuon ang iyong isip sa mga bagay na tuwirang makasalan, kundi naglalakbay sa mga neutral na bagay, ang mga neutral na bagay na ito, sa pamamagitan ng paglihig ng isip, ay 'ine-neutralize' din ito, at nasasayang ito nang walang kabuluhan. Bukod pa rito, ang mga kaisipang nagmumula sa pagkaliliwalis—na tila walang kasamaan—ay mas mapanlinlang kaysa sa mga kaisipang masama nang lantaran. Sapagkat hindi natin napapansin ang mga naunang kaisipan, at dahil dito ay hindi natin sila itinaboy sa ating sarili.

— Geronda, may sinasabi sa akin ang isang kaisipan: 'Matagal ka nang nasa monasteryo at wala ka pang kahit kaunting pag-unlad...'

— Pakinggan mo kung ano pa ang sasabihin nito sa iyo. Sa pagkakaalam ko, masyado kang nakikinig sa tangalashka. Napakadali ka nitong pinapatung-pito! Bakit ka nananampalataya sa tangalashka? Bakit ka nawawalan ng kapanatagan? Maging payapa ka. Nag-aalala ka nang walang dahilan at pinahihirapan mo ang sarili mo nang walang kabuluhan. Ang tangalashka, na parang salamangkero, ginagawang magulo ang lahat para sa iyo. Niloloko ka niya sa pamamagitan ng malungkot at pesimistang mga kaisipan upang aksayahin ang iyong oras at maalis ang iyong pansin sa panalangin, pati na rin sa pagsunod. Kung magtagumpay siyang guluhin ang iyong isipan kahit kaunti at agawin ang iyong gana na labanan siya, sapat na iyon para siya'y umatake at makakuha ng bagong teritoryo. Kapag nag-iisa kang nagtatrabaho, subukang sundin ang sumusunod na tuntunin: kumanta ng isang awit mula sa simbahan, magpuri [sa Diyos], ang Panalangin kay Hesus sa iyong isipan o malakas. Kinakailangan ang mga pamamaraang ito upang maiwasan ang bulong ng mga iniisip. Ibig sabihin, ikaw mismo ang dapat magpalit ng paksa [ng iyong mga iniisip]. Kung binabago ng diyablo ang paksa, bakit hindi rin natin magagawa ang ganoon? Sinabi ko na sa inyo noon na minsan, habang nakikipag-usap ako sa isang bisita, sa mismong sandaling gusto ko nang magsabi ng isang mahalaga at kapaki-pakinabang na bagay sa kanila, may dumarating na nakakaabala sa akin, o may ingay o katulad na bagay na nakakaagaw ng pansin — kaya napipilitan akong huminto. Ngunit kung ang masama ay nakabubuo at isinasagawa ang ganitong mga plano, bakit hindi rin natin magawa iyon sa kanya? Maging matalino ka at gawing hangal ang diyablo.

— Geronda, pinahihirapan ako ng kalungkutan, kawalan ng pag-asa... Totoong naghihirap ako.

— Tingnan mo siya, hindi pa man lang siya nadadala para pahirapan, naghihirap na siya! May tiwala ka sa sarili. Ang mga kaisipang mula sa 'kaliwa' ay naging kalagayan na ng iyong pag-iisip, at dahil dito'y naghihirap ka. Kailangan mo ng 'matuwid' na pag-iisip. Dapat mong baguhin ang mga mapanlinlang na mekanismo ng iyong [espiritwal] na gawain upang maging mabuti ang mga ito. Ang pinaka-kumikitang gawain para sa isang tao ay ang magbukas ng pabrika ng 'Mabubuting Kaisipan.' Pagkatapos, kahit ang masama at ang marok ay babaguhin ng iyong isip upang maging mabuti at mabait. Halimbawa, kapag nakikita mo ang kaluluwa sa isang tao, kapag nakikita mo ang isang Anghel sa kanila, ikaw mismo, na parang isang Anghel, ay lumilipad patungong Langit. Sa ganitong pagkakataon, ang buhay mo ay isang piging, isang pagdiriwang. Ngunit kung nakikita mo ang makamunduhan sa isang tao, ikaw mismo ay bumababa sa impiyernong paghihirap.

— Geronda, minsan sinisikap kong isabuhay ang isang mabuting kaisipan, ngunit agad namang may kaisipang 'mula sa kaliwa' na dumarating at sinisira ang lahat ng aking [mabuting pagsisikap]. Marahil ay hindi ko isinasabuhay mula sa puso ang mabuting kaisipan?

— Ang punto ay dapat gawin mo ito mula sa puso. At kung may pumasok na kaisipan mula sa 'kaliwa', sabihin mo ito: 'Ito ay isang kaisipan mula sa labas. Dapat itong paalisin. Sarado na ang usapin at hindi na ito pinag-uusapan.'

— Geronda, minsan pinipilit kong paalisin ang isang 'kaliwang' kaisipan, at bumabalik ito. Bakit ito nangyayari kung 'nakasara na ang usapin'?

— Oo nga, sarado na ang paksa, pero itong munting demonyo ay hindi tumitigil [patuloy lang siya]. Matigas ang ulo ang demonyo; hindi siya kailanman namamatay. May sinabi noon isang matandang monghe: 'Kung sampal ka nang sampal sa aso, tatakbo siya. Pero ang demonyo ay hindi tumatakbo — igigiit niya ang gusto niya. Napakapilit niya!' Para pilitin siyang umalis, nagsindi ako ng kandila sa harap ng larawan ng santo na pinangalanan ang selda ko, at sinasabi sa akin ng mga demonyo: 'Nagsindi ka ba ng kandilang iyan para sa amin?' — 'O, kayo,' sabi ko, 'kayo ngang mga salbahis, bakit ko naman gagawin iyon para sa inyo? Hindi para sa inyo, kundi para sa mga santo!' — "Oo," ang sagot nila, "totoo iyan, pero kami pa rin ang nagpilit sa iyo na gawin iyon!"

— Geronda, tinutulungan ba ang isang tao kung, kapag may dumating na kapahamakan sa kaniya, ay magrereklamo siya: 'Diyos ko, bakit nangyari rin ito sa akin?'

— Anong benepisyong ang matatanggap ng ganoong tao! Ang saligan ng lahat ay nakasalalay sa pag-unawa ng tao sa lahat ng bagay sa pamamagitan ng mabubuting kaisipan. Sa ganitong paraan lamang siya nakatatanggap ng benepisyong. Ang ilan ay may mabuting makina sa kanilang espirituwal na sasakyan. Marami silang kinakailangan para sa buhay-espirtuwal, ngunit ang manibela nila ay nakaharap sa maling direksyon. Sa pamamagitan ng pag-ikot ng manibela patungo sa mabubuting hangarin, itatakda ng ganitong mga tao ang tamang landas at susulong nang may kumpiyansa.

Pagayayamanin ang mabubuting kaisipan

— Geronda, kusang-loob ba ang mabubuting kaisipan, o kailangan ba silang linangin?

— Kailangan silang alagaan. Dapat mong bantayan ang iyong sarili, kontrolin ang iyong sarili; kapag dinala sa iyo ng kaaway ang masasama, marok na mga kaisipan, dapat mong subukang paalisin ang mga ito at palitan ng mabubuti, mabait na kaisipan. Sa pamamagitan ng pagsisikap sa ganitong paraan, pinagyayaman mo ang iyong [panloob] na disposisyon at ginagawang mabuti ito. At pagkatapos, sa pagkitang mabuti ang iyong ugali, magkakaloob ang Diyos ng awa sa iyo at tutulungan ka, at hindi na makakahanap ng puwang sa iyong loob ang masasamang kaisipan. Lalayo ang mga ito, at magiging ganap nang natural sa iyo na magkaroon ng mabubuting kaisipan. Magkakaroon ka ng ugali ng kabutihan; papasok ang kabutihan sa iyong puso, at doon, sa iyong panloob na santuwaryo, tatanggapin mo ang Panauhing [Manganglangit]—si Cristo. Gayunpaman, hindi ito bagay ng isa o dalawang araw. Kinakailangan ang panahon at walang tigil na pakikibaka upang ang kaluluwa ay koronahan ng tagumpay. Kapag nangyari ito, magwawakas na nang tuluyan ang pakikibaka. Sapagkat ang pakikibaka [ng mga pagnanasa] ay isang magulong pagpapakita ng panloob na alitan, na sinasamantala ng ating mga kaaway.

— Kaya, Geronda, nakamit ba ito ng mga taong may mabubuting hangarin sa pamamagitan ng pakikipaglaban?

— Nakadepende ito sa indibidwal. May ilan na may mabuting hangarin mula pa sa simula ng kanilang espirituwal na buhay at patuloy na umuunlad. Ang iba naman, na may mabubuting iniisip sa simula, ay kalaunan nawawalan ng pag-iingat at nagsisimulang matalo ng masasamang kaisipan. May iba pa namang may masasamang kaisipan sa umpisa pa lang, ngunit dahil binabantayan nila ang kanilang sarili at nakikita kung gaano sila kadalas matitiod, tumitigil silang magtiwala sa sarili at kalaunan ay nagkakaroon ng mabubuting kaisipan. Sa isang tao, kalahati ng mga iniisip ay maaaring mabuti at kalahati ay masama. Sa iba naman, nangingibabaw ang mabubuting iniisip; sa iba pa naman, kabaligtaran—ang masasama. Halimbawa, may isang taong nagbabalak na maging monghe. Depende sa mga pangyayari, sa mga kundisyong kinalakasan niya sa mundo, nagkakaroon siya ng iba't ibang mabuti at masamang iniisip. Maaaring mayroon siyang sampu, dalawampu, o kahit walumpung

porsyentong hindi malusog na mga kaisipan. Nang sinimulan niya ang kanyang panloob na gawain at pinagmasdan ang sarili, nagsusumikap ang ganitong tao na alisin ang mga hindi malusog na kaisipan at maghasik ng mga malulusog. Sa patuloy na pagsisikap na ito, sa huli ay nararating niya ang isang kalagayan kung saan tanging malulusog na kaisipan na lamang ang mayroon siya. Ang haba ng panahon na kailangan upang mawala ang masasamang kaisipan ay nakadepende sa kung gaano na katagal itong umiiral sa mundo. Pagkalipas ng ilang panahon, unti-unti ring mawawala ang mabubuting kaisipan, at aabot ang tao sa isang kalagayan ng isang partikular na kawalan. Sa yugtong ito, wala nang mabuti o masamang kaisipan ang tao, at nagdudulot pa nga ito ng isang partikular na pagkabahala sa kanilang kaluluwa. Sa pagiging ganito ng kalagayan, sinisimulan ng tao na tanungin ang sarili: "Ano ito? Ano ang nangyayari ngayon? Sa simula ay may masasamang iniisip ako, ngunit nawala ang mga iyon at napalitan ng mabubuti. Ngunit ngayon ay wala na akong iniisip—ni mabuti ni masama." At pagkatapos ng kawalang-isip na ito, napupuno ang isipan ng Banal na Grasya at dumarating ang Banal na kaliwanagan.

— Geronda, ano ang pakiramdam ng pagpuno ng Banal na Grasya?

— Imposibleng ipaliwanag sa salita kung ano ang itsura ng araw para sa isang taong hindi pa nakakakita ng mga bituin. Maaari lamang magbigay ng magaspang na ideya tungkol sa araw sa isang taong nakakita man lang ng mga bituin.

— Geronda, ano ang nakatutulong upang marating ang estadong kawalan na nabanggit mo?

— Ang espirituwal na pagbasa, walang patid na panalangin, katahimikan at pag-aascetismo ang makakatulong dito. Ang isang taong masigasig na lumalaban sa masasamang kaisipan ay maaaring makamit ang mas mabuting kalagayan kaysa sa isang halos walang masasamang kaisipan. Ibig sabihin, ang ganoong tao, na may siyamnapung masamang kaisipan at sampung mabubuting kaisipan sa simula ng kanyang espirituwal na buhay, ay maaaring makamit ang mas mabuting kalagayan kaysa sa isang may siyamnapung mabubuting kaisipan at sampung masamang kaisipan.

Paglinis ng isip at puso

— Geronda, paano nagaganap ang paglilinis ng isip at puso?

— Sinabi ko na sa iyo na, upang malinis ang isip at puso, hindi dapat tanggapin ng isang tao ang masasamang kaisipang dinadala sa kanya ng tangalashka, at hindi rin siya dapat mag-isip ng masama. Dapat palaging magsikap na isama ang mabubuting kaisipan sa sariling mga gawa, huwag madaling matukso [sa mga kamalian ng iba], kundi tingnan ang mga paglabag ng iba nang may pagtitiis at pag-ibig. Kapag dumarami ang mabubuting kaisipan, napapalinis ang kaluluwa ng isang tao; kumikilos sila nang may paggalang at nakakahanap ng kapayapaan. Ang buhay ng ganitong tao ay nagiging paraiso. Kung hindi, tinitingnan ng isang tao ang lahat nang may pag-aalinlangan at ang buhay niya ay nagiging impiyernong paghihirap. Ginagawa nila ang sarili nilang buhay na isang impiyerno.

Upang linisin ang sarili, kailangang magsikap. Maaaring aminin natin na ang ating kalagayan ay kaawa-awa, ngunit hindi iyon sapat. Kung hindi tayo magpapasok ng masasamang kaisipan, hindi tayo mag-iisip ng masama, at inilalapat natin ang mabuting kaisipan sa lahat ng sinasabi sa atin at lahat ng nakikita natin, malilinis ang ating isipan at puso. Siyempre, hindi titigil ang tagausig na magpadala sa atin ng kanyang masasamang 'mensahe' paminsan-minsan. Magpapatuloy na tutuloy sa atin ang mga pana ng tuksong demonyo — kahit pa alisin natin ang sarili nating [masasamang] iniisip. Gayunpaman, kung malinis ang ating puso, hindi ito didikit ng mga tuksong demonyo.

— Geronda, nakakatulong ba ang panalangin sa paglilinis ng isipan?

— Hindi sapat ang panalangin lamang. Maaaring sunugin ng isang tao ang kilo-kilong insenso habang nananalangin, ngunit kung ang isip niya ay puno ng masasamang iniisip tungkol sa iba, wala itong silbi. Ang isang [masamang] 'telegrama' ay bumababa mula sa isip patungo sa puso at ginagawang

hayop ang isang tao. Nais ng Diyos na magkaroon tayo ng *'malinis na puso.'*²⁷ At malinis ang ating puso kapag hindi natin hinahayaan ang masasamang iniisip tungkol sa iba na dumaan sa ating isipan.

— Geronda, inuuna ba ng tao na isabuhay ang mabuting kaisipan, at saka lamang ba siya tinutulungan ng Diyos?

— Tingnan: tanging kapag inumpisahan ng isang tao ang mabuting kaisipan saka siya may karapatang tumanggap ng Banal na tulong. Sa pamamagitan ng mabuting kaisipan, nililinis ng tao ang kanyang mapanlinlang na puso. Sapagkat *"mula sa puso lumalabas ang lahat ng kasamaan"*²⁸, at *"ang bibig ay nagsasalita ayon sa kasaganaan ng puso."*²⁹

Ngunit bukod pa sa katotohanang ang taong isinasama ang mabuting kaisipan sa kanyang gawain ay pinapalinis ang kanyang puso, ginagantimpalaan din siya ng Diyos dahil dito.

Maglagay ng tandang padamdang pagkatapos ng mga kahina-hinalang kaisipan

— Geronda, ano ang makakatulong sa akin na mataboy ang mga kaisipang puno ng pagdududa?

— [Sigurado ka ba na] ang mga bagay ay talagang ganoon tulad ng iniisip mo? Dahil karaniwan mong nakikita ang masama sa lahat, laging maglagay ng tandang-patanong pagkatapos ng bawat iniisip mo. At saka, upang hindi ka magkamali sa iyong paghuhusga, isama ang isang mabuting pag-iisip tungkol sa iba sa iyong gawain. Kung maglalagay ka ng hindi isa kundi dalawang tandang-patanong pagkatapos ng iyong mga iniisip, mas maganda pa. At kung tatlo, talagang maganda iyon. Sa paggawa nito, makakamit mo ang kapayapaan at kapakinabangan. At hindi lang para sa iyong sarili — magiging kapakinabangan ka rin sa iba. Kung hindi, sa pagtanggap ng mga iniisip 'mula sa kaliwa', magiging iritado, nababahala, at nalulungkot ka, at magdudulot ka ng espirital na pinsala sa iyong sarili. Kung haharapin mo ang lahat ng nangyayari sa paligid mo nang may mabubuting iniisip, makalipas ang maikling panahon makikita mong nangyari nga ang mga bagay ay eksaktong tulad ng nakita mo nang inilapat mo ang mabubuting iniisip. Ikukwento ko sa iyo ang isang pangyayari upang maunawaan mo kung ano ang magagawa ng isang 'kaliwang pakpak' [malupit] na iniisip. Noong isang beses, may isang monghe na dumating sa aking silid at nagsabi: 'Elder Charalampios'³⁰ —isang salamangkero—[nakita ko mismo kung paano] siya nagsasalamangka.' 'Ano'ng sinasabi mo, walang hiya ka!' pinagalitan ko siya. 'Hindi ka ba nahiya na ikalat ang ganoong usapin?' 'Oo! Oo!' iginiit niya. 'Nakita ko mismo na isang gabi, sa liwanag ng buwan, ang matanda ay nagmumurmura ng "a-a-ako... a-a-ako..." — at kasabay nito ay nagbubuhos ng likido mula sa isang malaking bote na nakabalot sa rattan papunta sa mga palumpong!' Kaya naman, pumili ako ng araw na walang pasok at pumunta sa kubo ni Elder Charalampios. "Ah," tanong ko, "Ama Charalampios, kamusta ka? Kumusta ang buhay? Ano'ng ginagawa mo? May nakakita sa'yo rito na nagbubuhos ng kung ano sa mga palumpong mula sa isang malaking bote, at nag-aangal: 'A-a-akin!...' — "Doon sa makapal na palumpong," ipinakita sa akin ng matanda, "may ilang liryo na tumutubo, kaya didiligin ko sila. Umaawit ng *'Magalak, Nobyang Hindi Pa Ikakasal!'*³¹ Nagbuhos ako ng kaunting tubig sa isang bulaklak, pagkatapos ay umawit muli: *'Magalak, Nobyang Hindi Ikakasal!'* — at nagbuhos ng kaunting tubig sa isa pa... Pagkatapos, pinupuno ko ang pitsel, bumabalik sa mga bulaklak at didiligin ko uli ang mga ito..." Tingnan mo nga! At may isang lalaki na nakakita ng lahat ng ito at inakala niyang salamangkero ang matanda!..

²⁷ Awit 50:12.

²⁸ Ihambing sa Mateo 15:19.

²⁹ Ihambing sa Lucas 6:45.

³⁰ Elder Charalambos (1914–1998) — isang monghe ng Bundok Athos na naglingkod sa Kapsala, kapanahunan ni Elder Paisios. — *Tala ng tagasalin.*

³¹ Sikat na mga salita mula sa Akathist sa Pinakabanal na Theotokos, na nagpupuri sa Kaniyang Banal na Paglililihi, Pagkapanganak, at Walang-Salang Pagkabirhen.

Anong magagandang kaisipan ang mayroon ang ilang taong makamundo! At ang iba — ang mga kaluluha — ay naghihirap nang husto dahil sa mga bagay na hindi lamang hindi umiiral sa kalikasan, kundi hindi rin maisip ng diyablo mismo! Noong isang beses, nang umulan matapos ang matinding tagtuyot, labis ang aking pasasalamat sa Diyos kaya habang nakaupo sa aking selda ay paulit-ulit kong sinabi nang walang tigil: 'Diyos ko, pinapasalamatan Kita ng milyun-milyon, bilyun-bilyong beses!' Hindi ko alam na sa oras na iyon ay may isang taong sekular na nakatayo sa ilalim ng bintana at nakikinig. Pagkatapos, nang magkita kami, inamin niya: "Ama, natukso ako. Narinig ko ang mga 'milyon' at 'bilyon' at naisip ko: 'Ganito pala iyon! Ang kakaiba ng karakter ni Ama Paisius na ito!'" At ano pa nga ba ang ipapaliwanag niya? Tumutukoy ako sa [maraming] pasasalamat sa Diyos para sa ulan, pero inakala ng lalaking ito na binibilang ko ang pera. Kung ibang tao ang nasa kalagayan niya, baka dumating pa sila sa gabi para holdapin ako! Napakalaking problema ang aabutin ko, at sa huli, wala silang makukuha.

Sa isang pagkakataon naman, may isang ama ng may sakit na bata na dumating para makipagkita sa akin. Dinala ko siya sa maliit na simbahan sa aking hermitage, pinakinggan ang kanyang kalungkutan at, nais na tulungan siya, sinabi ko: "Para gumaling ang iyong anak, kailangan mong gumawa ng isang bagay. Ngunit ano? Hindi ka lumuluhod sa panalangin, hindi ka nag-aayuno, at wala ka ring perang maibibigay sa kawanggawa... Bakit hindi mo lapitan ang Diyos nang ganito: 'Diyos ko, wala akong anumang karapat-dapat na maiaalay bilang sakripisyo para sa kalusugan ng aking anak, ngunit susubukan ko man lang na tumigil sa paninigarilyo.' Ang mga salitang ito ay nakaantig sa pusong ama, at ipinangako niyang susundin ang payo ko. Habang abala akong inaayos ang kandado nang papalabasin ko siya sa kaliva, kinuha niya mula sa kanyang bulsa ang isang lighter at ilang sigarilyo at inilagay ang mga ito sa ilalim ng ikon ng Tagapagligtas sa simbahan. Hindi ko ito napansin. Ang sumunod na bisita ay isang binata na may gustong ikuwento sa akin. Pagkatapos ng aming pag-uusap, bago pa man siya makalabas ng kaliva, kumuha siya ng sigarilyo at sinindihaan ito. "Hindi ka puwedeng manigarilyo rito, anak," sabi ko sa kanya. "Tumabi ka pa." "At pinapayagan ka bang manigarilyo sa simbahan?" tanong niya bilang tugon. Dahil nakita niya ang pakete ng sigarilyo at lighter sa simbahan, inimbento n g batang ito ang ideya na naninigarilyo ako! At hindi ko siya sinubukang pigilin; hinayaan ko na lang siyang manatili sa iniisip niya. Kung gayon, kahit nga naninigarilyo ako talaga, gagawin ko nga ba iyon sa simbahan? Alam mo ba kung ano ang isang kaisipan?

— Geronda, anong pinsala ang maaaring idulot ng hinala, kawalang-tiwala, at hindi pagtitiwala sa kaluluwa?

— Ang uri ng hinala, ang uri ng pinsala. At ang kawalang-tiwala at hinala ay nagdudulot ng [espiritwal] na karamdaman, panghihina.

— Paano nga ba magagamot ang karamdaman na ito?

— Sa mabubuting kaisipan.

— Geronda, kung balang araw ay napagtanto ng isang tao na siya ay nagkamali tungkol sa isang bagay—ibig sabihin, walang batayan ang kanyang mga hinala—hindi ba ito makakatulong sa kanya [na mapagtanto ang kanyang pagkakamali]?

Kung sa isang pagkakataon lang siyang pumalpak, iba iyon. Ngunit kung makalawang beses siyang pumalpak, mapapahamak niya ang sarili. Dapat tayong mag-ingat. Pagkatapos ng lahat, nagkakasala tayo nang malubha kahit na ang kinalabasan ay kakaiba ng isang libong bahagi ng isang maliit na bahagi kumpara sa inakala natin. Naalala ko noong nakatira ako sa isang komunal na monasteryo, isang matandang monghe, si Ama Doroteo, ay dati nang nagprito ng zucchini tuwing Malaking Kuwaresma. Isang kapatid, nang makita niyang inilagay ng matanda ang zucchini sa kawali, ay agad na nagbahagi sa akin ng kanyang impresyon: 'Puntahan mo at silipin mo!' sabi niya. 'Nagsisitsit si Ama Doroteo ng isda! Tingnan mo itong mga maliliit na pulang mullet na matataba!' 'Hindi puwede,' ang sagot ko,

'imposible namang nagsisitsit si Ama Doroteo ng pulang mullet sa panahon ng Dakilang Kuwaresma!' 'Posible, posible!' ang iginiit niya. 'Nakita ko ito ng sarili kong mga mata! Tingnan mo ang mga pulang mullet na iyon!' At si Matandang Dorotheus ay dumating sa Banal na Bundok bilang isang labinlimang taong gulang na batang lalaki at naging parang ina sa mga kapatid. Nang makita niyang may hindi maganda ang pakiramdam ng isa sa mga monghe, sinasabi niya rito: "Halika rito, anak, may sasabihin ako sa'yo na lihim" — at pinapalakas niya ang maysakit gamit ang tahini³² na hinalo sa dinurog na nogal o iba pang sangkap. At inaalagaan din niya sa ganoong paraan ang mga matatandang monghe. Ano ang nangyari? Pumunta ako kay Ama Dorotheos at nakita kong nagprito siya ng mga zucchini para sa ospital ng monasteryo!

— Geronda, paano kung maging totoo ang hinala mo tungkol sa isang tao?

— Kung ang ganoong kaisipan ay napatunayan na totoo kahit isang beses, ibig bang sabihin noon na ang mga katulad na kaisipan ay palaging magiging totoo? Bukod pa rito, paano mo malalaman: baka pinayagan ng Diyos na maging makatwiran sa katotohanan ang ganoong kaisipan upang ang taong pinaghinalaan mo ay makapasa sa pagsubok ng kababaang-loob?

Siyempre, dapat tayong maging maingat. Hindi tayo dapat magbigay ng dahilan sa mga tao para makabuo ng maling konklusyon. Halimbawa, kung may taong may 'masamang' [malupit] na iniisip tungkol sa iyo, maaaring ang dahilan nito ay ang kanilang sariling masamang hangarin, o dahil ikaw mismo ang nagbigay sa kanila ng dahilan para mag-isip nang masama tungkol sa iyo. Ngunit kung may masamang iniisip ang isang tao tungkol sa iyo, sa kabila ng iyong maingat na pag-uugali, ipagdiwang mo ang Diyos at ipanalangin mo sila.

Pag-uusap sa mga Kaisipan

— Nakatatanda, kapag may mapagmataas na kaisipan na dumarating sa akin, pakiramdam ko'y pinahihirapan ako.

— Pinipilit mo bang panindigan ang kaisipang iyon?

— Oo.

— Bakit mo ito pinananatili? Isara mo ang pinto rito. Sa pagpapanatili ng ganitong kaisipan sa sarili mo, sinasaktan mo ang sarili mo. Ang isang kaisipan, na parang magnanakaw, ay dumarating sa iyo — binubuksan mo ang pinto para rito, pinapasok mo ito sa bahay, nakikipag-usap ka rito, at saka ka nito ninanakawan. Tama bang makipag-usap sa isang magnanakaw? Hindi lang iniwasan ng mga tao na makipag-usap sa kanya, kundi sinasara rin nila nang mahigpit ang pinto para hindi siya makapasok. Sige, kahit hindi mo pakikipag-usap sa kaisipan — bakit mo pa rin ito pinapasok? Magbibigay ako ng halimbawa. Sabihin nating may dumating na kaisipan na maaari kang maging isang abbess. Hindi ko sinasabing talagang mayroon kang ganitong mga kaisipan, pero ginagamit ko ito bilang halimbawa. Kaya, dumating sa iyo ang kaisipang ito. Sige. Pagdating nito, sabihin mo sa sarili: "Ah! Kamangha-mangha! Gusto mong maging abbess? Kung ganoon: maging abbess ka muna sa sarili mo." Pagkasabi mo niyan, agad mong tinitigil ang pag-uusap [sa diyablo]. Sigurado namang hindi natin aaksayahin ang oras sa pakikipag-usap sa diyablo, di ba? Tingnan mo, nang dumating ang diyablo para tuksuhin si Cristo, sinabi Niya rito: '*Umalis ka sa harap ko, Satanas.*'³³ Dahil sinabi ni Cristo sa diyablo: 'Ngayon, umalis ka na rito...', bakit nga ba tayo pa makikipag-usap sa kanya?

— Geronda, paano kung makipag-usap ako sa isang 'kaliwang' kaisipan para malaman kung saan ito nanggagaling — masama ba iyon?

³² Metung na masa na parang pandikit na gawa sa buto ng linga. — *Tala ng tagasalin.*

³³ Lucas 4:8.

— Ang problema ay hindi ka nakikipag-usap sa isang kaisipan, gaya ng iniisip mo, kundi sa isang tagatukso. Sa pakikipag-usap sa kanya, nasisiyahan ka sandali, ngunit pagkatapos ay nagdurusa ka. Huwag mong kausapin ang ganitong ["kaliwang pakpak"] mga kaisipan. Hulihin ang granada [ng kaaway] sa ere, at [agad] itapon ito [pabalik] sa kaaway — upang siya'y mapapahamak. May mga granada na hindi agad sumasabog, kundi pagkalipas ng dalawa o tatlong minuto. Ang isang 'kaliwang' kaisipan ay tulad ng ganitong granada: kung itatapon mo ito kaagad, hindi ka nito mapapahamak. Ngunit kung minsan, sa pagkawala ng iyong pagbabantay at pag-abandona sa Panalangin kay Hesus, hindi mo na mapagtatanggol ang iyong sarili. Ang diyablo, na nasa labas, ay nagpapadala sa iyo ng isang 'telegram.' Nang matanggap mo ang 'telegram' na ito, binabasa mo ito nang paulit-ulit, pinaniniwalaan mo ang nakasulat dito, at saka mo ito iniingatan. Ang mga 'file' na ito mismo ang ihaharap sa Araw ng Paghuhukom upang akusahan ka.

— Geronda, kailan itinuturing na pagbagsak ang pagpasok ng isang 'kaliwang' kaisipan?

— Dumarating ang isang kaisipan, at agad mo itong itinataboy. Hindi iyon pagbagsak. Ngunit kapag ito'y dumating, at nakipag-ugnayan ka rito, iyon ay pagbagsak. [O marahil ganito ito:] dumarating ito, tinatanggap mo ito nang saglit, at pagkatapos ay itinataboy mo ito. Ito ay kalahating pagbagsak, sapagkat sa kasong ito rin ay napinsala ka: sa katunayan, dinungisan ng diyablo ang iyong isipan. Ibig sabihin, sa huling kaso ay epektibo mong sinasabi sa diyablong dumating: 'Magandang araw, kamusta ka? Ayos lang? Umupo ka, aasikasuhin kita. Eh?! Kaya ikaw pala ang demonyo? Sige, lumayas ka!' Pero dahil nakita mong demonyo siya, bakit mo pa siya pinapasok? At ngayon ay 'in-asikaso' mo na siya, kaya babalik siya.

Pagsasama na may intensyon

— Geronda, bakit ako binabayo ng sari-saring masamang kaisipan dito sa monasteryo, gayong hindi naman iyon nangyari sa akin noong nasa mundo pa ako? Pinapayagan ko ba silang manalo sa akin?

— Hindi, kalokohan iyan! Hayaan mo lang silang dumating at umalis. Nagtatanong ba sa iyo ang mga eroplano na lumilipad sa ibabaw ng monasteryo at nagugulantang sa katahimikan ng pahintulot? Ganoon din ang mga kaisipang ito. Huwag mawalan ng pag-asa. Ang mga kaisipang ito ay hinihikayat sa iyo ng diyablo. Sila ay parang mga ibong migrante na, kapag lumilipad nang mataas sa langit, ay napakaganda tingnan — at ikaw, na nakanganga sa paghanga, ay hinahangaan sila. Gayunpaman, kapag lumapag ang mga ibong ito, gumawa ng pugad sa iyong bahay at pinalaki doon ang kanilang mga sisiw, ang mga sisiw na iyon ay magkakalat sa buong bahay mo.

— Kaya bakit, Geronda, dumarating man lang sa akin ang ganitong mga kaisipan?

— Gawa iyon ng diyablo. Ngunit mayroon ding isang malabong natira sa loob mo mismo. Hindi pa nagaganap ang paglilinis. Gayunpaman, dahil hindi mo tinatanggap ang mga kaisipang ito, wala kang pananagutan. Pabayaang mo ang mga aso — hayaang tumahol sila. At huwag kang maghagis ng masyadong maraming bato sa kanila. Hangga't naghahagis ka ng bato sa kanila, patuloy silang tutahol. At saka, mula sa lahat ng batong iyon, [ang mga demonyo] ay magtatayo para sa kanilang sarili ng isang 'monasteryo' o isang bahay— anumang materyales sa pagtatayo ang meron sila nang sapat... At hindi na magiging madali para sa iyo na wasakin ang kanilang nagawa.

— Geronda, kailan nagkakaroon ng ugnayan sa mga iniisip?

— Kapag sinisipsip mo sila na parang kendi. Subukang huwag namang namnamin ang lasa ng mga kaisipang ito, na sa labas ay natatakpan ng icing na asukal ngunit sa loob ay puno ng nakalalasang kapaitan, kung hindi ay sa huli'y mawawalan ka ng pag-asa. Ang katotohanang dumaraan lamang ang masasamang kaisipan sa isang tao ay hindi dapat ikabahala. Pagkatapos ng lahat, ang masasamang kaisipan ay hindi lamang dumidikit sa mga Anghel at sa mga taong nakamit na ang kaperpektohan.

Dapat ikabahala kapag pinagsama-sama at pinantay ng isang tao ang bahagi ng kanyang puso at sinimulang tanggapin ang 'wolf-planes'³⁴ [ng kaaway na Wolf-Air Force] — ibig sabihin, mga demonyo. Kung biglang mangyari ito, kinakailangan ang agarang kumpisal, kasabay ng pag-araro sa lupain-panglapag ng lobo at pagtanim dito ng mga punong namumunga — upang ang puso ay muling maging isang hardin ng paraiso.

Bahagi 2.

Tungkol sa katarungan at kawalan ng katarungan

"Oh, sana'y tratuhin akong hindi makatarungan ng lahat! Sinasabi ko sa inyo nang buong katapatan: ang pinakamayamang espirituwal na kagalakan ay naranasan ko sa gitna ng kawalang-katarungan"

Kabanata 1.

Paano tanggapin ang kawalang-katarungan

Dapat magkaroon ng tamang saloobin sa kawalang-katarungan

— Geronda, kapag tinatrato ako ng mga tao nang hindi patas, tumitigas ang puso ko.

— Upang hindi ito tumigas, huwag mong isipin na ang may kasalanan ay ang taong hindi patas ang pagtrato sa iyo, o kung gaano kalaki ang kanilang kasalanan; sa halip, pag-isipan mo kung gaano ka kasalanan. Isaalang-alang ito: kapag nag-aaway ang mga tao, bawat isa ay igigiit na sila lamang ang may tama. Kaya naman palagi silang nagkakasagutan. Halimbawa, dalawang lalaki ang pumunta sa pulis at, habang nagtuturo sa isa't isa, ay sabay na sumigaw: 'Siya ang nanakit sa akin!' Ngunit wala sa kanila ang nagbanggit kung gaano kalaki ang pagdurusa ng kabila sa sariling mga kamay! Malayo roon — bawat isa ay dinadala pa ang nanakit sa kanya sa korte.

Kung pagmumuni-munian natin ang katotohanang kinuha ni Kristo sa Kanyang sarili ang pinakamalaki sa lahat ng kawalang-katarungan, tatanggapin natin ang kawalang-katarungan nang may kagalakan. Bilang Diyos, Siya ay bumaba sa lupa dahil sa labis na pag-ibig at ikinulong ang Kanyang sarili sa loob ng siyam na buwan sa sinapupunan ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Pagkatapos, namuhay Siya nang payak sa loob ng tatlumpung taon, nagtatrabaho bilang karpintero para sa mga Hudyo mula sa gulang na labinlima hanggang tatlumpung taon. Alam mo ba kung anong mga kasangkapan ang meron noon? Noong mga panahong iyon, gumagamit sila ng lagaring kahoy na may ngiping kahoy. Binibigyan nila Siya ng iba't ibang tabla at sasabihin: 'Gawin mo ito, gawin mo iyon...' Ngunit ano kaya ang pag-ihihasa sa mga tabla na iyon? Subukan mo lang ihasa ang mga iyon gamit ang mga magaspang na piraso ng bakal na ginagamit nila noon sa halip na hasa! Alam mo ba kung gaano iyon kabigat na pagod? At pagkatapos noon — tatlong taong pagdurusa. Para sa kapakanan ng pangangaral, naglakad Siya nang nakayapak sa buong [lupa nila], malayo't malapít. Pinagaling Niya ang mga maysakit, binuksan Niya ang mga mata ng mga bulag sa pamamagitan ng paghipo, ngunit hinihiling pa rin nila

---

³⁴ Paglalarong-salita: ang salitang 'volkolet' (λυκόπτερο), na inimbento ng Matanda, ay magkasing-tunog sa Griyego sa salitang 'helicopter' (έλικόπτερο). — *Tala ng tagasalin*.

ang mga palatandaan mula sa Kanya. Inalis Niya ang mga demonyo sa mga sinapian, ngunit tinawag Siya ng mga walang-pasasalamat na siya mismo ang sinapian. Marami nang hula at prediksyon tungkol sa Kanya, gumawa Siya ng napakaraming himala, ngunit sa kabila ng lahat ng ito, sa huli ay inudyukan Siya at hinatulan ng kamatayan sa Krus.

Kaya, ang mga nagtitiis ng kawalan ng katarungan ang pinakamamahal na mga anak ng Diyos. Sapagkat sa pamamagitan ng pagtitiis ng kawalan ng katarungan, dinadala ng mga taong ito sa kanilang mga puso si Cristo, na dumanas ng kawalan ng katarungan. Sa exilio man o sa bilangguan, nagagalak sila na parang nasa Paraiso, sapagkat ang Paraiso ang kinaroroonan ni Cristo.

— Geronda, maaaring ba maging masyadong mabigat para sa isang tao ang pasanin niya upang suatin?

— Hindi pinapayagan ng Diyos na lumampas sa ating lakas ang pasanin. Ang mga taong walang karunungan ang naglalagay ng hindi matiis na pasanin sa balikat ng iba. Madalas, pinapayagan ng Mabuting Diyos na dumaan ang mabubuting tao sa kamay ng masasama, upang matanggap nila ang kanilang gantimpalang langit.

— Geronda, may kaugnayan ba ang kawalan ng kasiyahan at kawalan ng pasasalamat?

— Oo. Maaari ring mangyari na ang iba [kapag may sinasabi sa isang tao] ay para sa kanyang kabutihan, ngunit hindi niya ito nauunawaan, nararamdaman niyang siya ay inaapi nang hindi makatarungan, at nagpapahayag ng pagkadismaya. Kung hindi mag-iingat ang ganitong tao sa kanyang sarili, maaari siyang magsimulang maniwala na siya ay tinatrato nang hindi patas kahit na siya ang nagkamali at pinapakiusapan na mag-ingat. Sa ganitong paraan, maaari pa siyang bumagsak sa kawalang-hiya. Halimbawa, isang madre, habang nagsa-spray ng mga puno ng oliba, ay naglagay ng sobrang pesticide sa solusyon at nasunog ang mga dahon ng puno. Sinasaway siya, ngunit sa halip na aminin ang kanyang pagkakamali at magsabi ng, 'Patawarin mo ako at pagpalain mo ako,' pakiramdam niya ay siya ang inaapi nang hindi makatarungan at siya ay umiyak. 'Hindi patas ang pagtrato nila sa akin,' iniisip niya. 'Kung sinira ng tipaklong ang mga dahon ng puno, hindi sila nagsalita! Pero ngayon na ako ang nakasira, nag-aaway na sila! 'Oh, Kristo ko, Ikaw lamang ang nakakaintindi sa akin.' At umalis siya, na nagwawangis! Ang isang madre na ganoon ay maaaring magalak pa nga sa pag-iisip ng paghihiganti para sa 'di-pagkatarungang' kanyang dinanas, at pasalamatan pa si Kristo para rito! Ang ganoong kalagayan ay isang malaking ilusyon.

Ang kagalakan ng pagtanggap sa kawalan ng katarungan

— Geronda, malinis ba ang tuwang nararamdaman ko kapag pinagsasabihan ako dahil sa isang pagkakamali ko?

— Tingnan mo, nang walang pagrereklamo, kundi nang may kagalakan at sa mga salitang: 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos, ito nga ang kailangan ko!' — sa pagtanggap ng pagsaway dahil sa mga pagkakamaling nagawa mo, magkakaroon ka ng kalahating kagalakan. Ngunit kung pinagsasabihan ka nang hindi mo naman deserve, sa wala kang kasalanan, at tinatanggap mo ang pagwawasto nang may mabuting puso, magiging ganap ang iyong kagalakan. Hinihikayat kita na huwag kang maghanap ng paraan para makaranas ng kawalang-katarungan, sapagkat sa ganoong pagkakataon ay ihahagis ka ng diyablo sa kayabangan, ngunit hinihikayat kitang tanggapin ang kawalang-katarungan kapag ito'y dumating nang kusa, at magsaya ka rito.

May apat na yugto ng saloobin sa kawalang-katarungan. Halimbawa, may sumuntok sa iyo nang hindi makatarungan. Kung nasa unang yugto ka, susuntukin mo rin siya. Kung nasa ikalawa ka, mararamdaman mo ang matinding hiya, ngunit pipigilin mo ang sarili at hindi ka magsalita. Sa ikatlong yugto, hindi ka na nahihiya, at sa ikaapat, nararamdaman mo ang malaking kagalakan at ang iyong kaluluwa ay lubos na nagagalak. Kung ang isang tao ay inakusahan nang hindi makatarungan ng isang

bagay, at pagkatapos niyang patunayan na walang batayan ang mga paratang na ito, nililinis niya ang kanyang pangalan at nararamdaman ang kasiyahan. Sa ganitong kaso, nararanasan nila ang kagalakang makamundo. Gayunpaman, sa pamamagitan ng paglapit sa kawalang-katarungan nang espiritwal, na may mabuting hangarin at nang hindi nag-aalala sa pagpapatunay ng kanilang inosente, nararanasan nila ang kagalakang espiritwal. Ibig sabihin, sa ganitong pagkakataon, taglay nila ang banal na aliw sa kanilang sarili, at ang pagluluwalhati sa Diyos ang nagiging kanilang kalagayan. Alam mo ba kung anong kagalakan ang nararanasan ng kaluluwa ng isang tao kung siya ay maling-trato at hindi niya ipagtanggol ang sarili, na hindi naghahangad na marinig ang 'magaling' o 'paumanhin'? At ang kagalakang nararanasan ng ganitong kaluluwa ngayon, habang tinitii ang kawalan ng katarungan, ay higit pa sa kagalakang mararanasan nito kung nagawa nitong ipagtanggol ang sarili. Ang mga nakarating sa ganitong kalagayan ay nais magpasalamat sa kanilang nang-agrabyado, kapwa para sa tuwang ipinagkaloob niya sa kanila sa buhay na ito at para sa tuwang inihanda niya para sa kanila sa kawalang-hanggan. Kay layo ng espirituwal sa makamundo!

Sa buhay na espiritwal, iba ang sistema ng pagsukat. Kung itatago mo para sa iyong sarili ang isang pangit o walang-kwentang bagay, masaya ka. Kung ibibigay mo ito sa iba, hindi ka magiging masaya. Kung [mapagkumbabang] tinatanggap mo ang kawalang-katarungan at pinagtatanggol ang iyong kapuwa, tinatanggap mo sa iyong puso si Cristo, na maraming ulit na hindi makatarungang pinagtrato. Pagkatapos, ayon sa umiiral na [espiritwal] na batas, 'pinapahaba ni Cristo ang upa'³⁵ ng iyong puso. Nananatili Siya rito at pinupuno ka ng kapayapaan at kagalakan. Ah, mga minamahal ko, subukan ninyong maranasan ang kagalakang ito para sa inyong sarili! Matutong magsaya hindi sa makamundong kagalakan, kundi sa kagalakang ito—ang espirituwal. Kapag natutunan ninyo ito, ang bawat araw ay magiging Pasko ng Pagkabuhay para sa inyo.

Walang mas dakilang kagalakan kaysa sa nararanasan ng isang tao kapag tinatanggap ang kawalang-katarungan. Oh, kung sana'y tratuhin akong hindi makatarungan ng lahat ng tao! Sinasabi ko sa inyo nang buong katapatan: ang pinakamayamang espirituwal na kagalakan ay naranasan ko sa gitna ng kawalang-katarungan. Alam ninyo ba kung gaano ako nagagalak kapag may tumawag sa akin na nalilingong kaluluwa? "Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos," ang sabi ko, "sapagkat matatanggap ko ang aking gantimpala para sa mga salitang ito. Ngunit kung matawag akong santo, magkakautang ako." Walang mas matamis sa mundo kaysa sa [hamak na tinatanggap mo]!

Isang umaga, may kumatok sa pintuan ng aking selda gamit ang isang bakal na pambukas. Maaga pa para tumanggap ng mga bisita. Tumingin ako sa bintana at nakita ko ang isang binatang may liwanag ang mukha. Napagtanto ko na, dahil sa Grazia ng Diyos ay 'inilantad' siya sa ganitong paraan, ibig sabihin ay nakaranas siya ng isang bagay na espiritwal para sa kanyang sarili. Kaya, kahit na may mahahalagang bagay akong dapat asikasuhin, inisantabi ko iyon, binuksan ko ang pinto para sa kanya, dinala ko siya sa loob ng selda, binigyan ko siya ng tubig at, nang makita kong mayroong espiritwal na bagay na nakatago sa loob niya, maingat kong sinimulang tanungin siya tungkol sa kanyang buhay. "Ano ang hanapbuhay mo, binata?" tanong ko sa kanya. "Anong trabaho, Ama?" ang sagot niya. "Lumaki ako sa bilangguan. Dalawampu't anim na ako ngayon, at halos buong buhay ko ay doon ko ginugol." "Ano ba ang nagawa mo para mapunta ka sa bilangguan?" tanong ko, at binuksan niya ang kanyang puso sa akin. "Mula pa noong bata ako," sinimulan niya ang kanyang kuwento, "labis akong nasasaktan kapag nakikita kong naghihirap ang mga tao. Kilala ko sa pangalan ang bawat isa na nagdurusa at nangangailangan — hindi lamang sa aming parokya, kundi pati na rin sa iba. Patuloy lang sa pangongolekta ng pera ang kura paroko at ang tagapangasiwa ng parokya, ginagastos ito sa pagtatayo ng iba't ibang gusali at bulwagan, sa pagpapaganda ng simbahan at iba pa, samantalang ang mga

---

³⁵ Ang mga nangungupahan ng mga lugar para sa paninirahan at propesyonal na paggamit ay may karapatan sa ilalim ng batas sa pag-upa na ma-renew ang kanilang kontrata pagkatapos ng pag-expire ng nakaraang termino.

mahihirap at nangangailangan na pamilya ay tuluyang napababayaan. Hindi ko inaangkin ang karapatang husgahan kung tunay bang kinakailangan ang lahat ng mga gusaling iyon, ngunit sinasabi ko lang na nakakita ako ng maraming taong lubos na naghihirap. Kaya noon ko sinimulang lihim na kunin ang perang nakalap bilang donasyon. Hindi ko naman kinuha nang buo, kundi ang halagang kinakailangan lamang. Gamit ang ninakaw na pera, bumili ako ng pagkain at iba't ibang [kailangang] gamit at iniwan ko ang mga ito sa labas ng pintuan ng mga mahihirap. Pagkatapos noon, para hindi mahuling walang sala dahil sa hinalang pagnanakaw, pupunta ako sa pulisya at sasabihin: "Ako ang nagnakaw ng pera sa simbahan at ginastos ko." Wala na akong ibang sinabi pa. Pinukpukan nila ako, tinawag akong 'tanggi' at 'magnanakaw', pero nanahimik ako. Pagkatapos, ikinulong nila ako. Nangyari ito nang ilang taon. May tatlumpung libong taga- sa aming bayan; lahat sila ay nakarinig na tungkol sa akin at tinawag akong 'tanggi' at 'magnanakaw' lang. At nanahimik ako at nagalak. Minsan ay ginugol ko ang buong tatlong taon sa bilangguan. Minsan ay ikinukulong ako dahil sa simpleng hinala ng pagnanakaw — kahit inosente ako — at nang mahuli ang tunay na kriminal, ako ang pinalaya. Ngunit kung hindi mahuli ang salarin ng krimeng hindi ko ginawa, ako ang magtitiis ng buong sentensiyang nakalaan para sa magnanakaw na iyon. Kaya nga, ama, sinabi ko sa iyo na ginugol ko ang halos buong buhay ko sa bilangguan."

Matapos kong makinig nang mabuti sa kanyang kuwento, sinabi ko: "Makinig ka, bata. Bagaman sa unang tingin ay maayos ang lahat ng sinabi mo, wala talagang mabuti rito. Huwag mo nang ulitin iyon. May payo ako para sa'yo. Tatanggapin mo ba ang payo ko?" "Opo, Ama," ang sagot niya. "Kailangan mong lisanin ang iyong bayan," sabi ko. "Pumunta ka sa isang lugar na walang nakakakilala sa iyo — sa isang bayan na iyon. Sisiguraduhin kong makikilala mo roon ang ilang mabubuting tao. Magsimulang magtrabaho at, sa abot ng iyong makakaya, tulungan mo ang mga dukha, ibahagi mo sa kanila ang iyong huling piraso ng tinapay, sapagkat ito ay may mas malaking halaga [kaysa sa ginawa mo hanggang ngayon]. Ngunit kahit na ang isang tao ay wala nang maibibigay sa isang pulubi at sumasakit ang kanyang puso dahil dito, nagbibigay pa rin siya ng pinakamataas na uri ng limos. Nagbibigay siya ng limos gamit ang dugo ng kanyang puso. Sapagkat kung ang isang tao ay nagbibigay ng limos mula sa kanyang mayroon, siya ay nagagalak sa paggawa nito; ngunit kung wala siyang maibibigay, sumasakit ang kanyang puso." Nang makinig sa akin, nangako ang binata na susundin ang aking payo at umalis nang masigla ang loob.

Lipas ang pitong buwan. Isang araw ay nakatanggap ako ng liham mula sa bilangguan ng Coridallu.³⁶ Binuksan ko ang sobre at nabasa ko ang sumusunod: "Ama ko, tiyak na magugulat ka na, sa kabila ng lahat ng payo na natanggap ko mula sa iyo at ng mga pangakong ginawa ko sa iyo, muling sumusulat ako sa iyo mula sa bilangguan. Ngunit malaman mong sa pagkakataong ito ay pinag-uugaran ko ang isang sentensiyang dati ko nang natapos. May naganap na pagkakamaling hudisyal. Salamat sa Diyos na walang katarungan sa gitna ng mga tao: sapagkat kung mayroon man, magiging isang kawalang-katarungan iyon sa mga taong espiritwal, na mawawalan noon ng kanilang gantimpalang langit." Matapos basahin ang mga huling salitang ito, namangha ako sa binatang ito, na buong sigasig na niyakap ang buhay na espiritwal at lubos na nauunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay mismo. Isang magnanakaw para sa kapakanan ni Kristo! Nasa loob niya si Kristo. Hindi niya mapigilan ang tuwang nararamdaman niya. Nararanasan niya ang banal na kabaliwan, ang masayang kagalakan!

— Geronda, nagmula ba ang ligayang ito sa katotohanang tinatakpan siya ng mga tao ng kahihayan?

— Ang kagalakang ito ay nagmula sa katotohanang tiniis niya ang kawalang-katarungan. Siya ay isang taong makamundo — hindi niya nabasa ang Mga Buhay ng mga Santo o ang mga sinulat ng mga Banal na Ama, at sa kabila ng di-makatarungang paghampas at pagkakakulong sa kanya, sa kabila ng

---

³⁶ Isa sa mga pangunahing bilangguan sa Gresya. — *Tala ng tagasalin.*

itinuturing siya sa bayan na isang tulisan, salbahis, at magnanakaw, sa kabila ng kanyang pagka-insulto at kahihyan, — sa kabila ng lahat ng ito, hindi siya naghanap ng dahilan at hinarap ang lahat nang may ganoong kalaliman ng espiritu! Isang binata — ngunit hindi siya nag-alala kung paano maibabalik ang kanyang reputasyon, kundi kung paano tutulungan ang iba. Major, ang mga tunay na kriminal ay madalas hindi nakukulong, subalit ang kaluluwang ito ay nakulong nang dalawang beses para sa iisang pagnanakaw. At ilang beses siyang maling ikinulong — hanggang sa mahuli ang tunay na kriminal! Ngunit kahit ang lahat ng naninirahan sa lungsod na iyon ay hindi makadama ng tuwang naramdaman niya. Tatlumpung libong tuha nila ay hindi makatalo sa iisang tuha na tulad ng sa kanya.

Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi kong ang isang taong espiritwal ay walang kalungkutan. Kapag dumarami ang pag-ibig sa loob ng isang tao at nahipo ang kanyang puso ng Banal na pag-aaruga, hindi na makakahanap ng puwang ang kalungkutan sa kanyang kalooban. Nagdudulot ng sakit at pagdurusa ang mga tao sa ganitong tao, ngunit napagtatagumpayan niya ito sa pamamagitan ng kanyang malaking pag-ibig kay Kristo.

Ang pagtanggap sa kawalan ng katarungan ay isang kapaki-pakinabang na bagay

— Geronda, nangyayari na may isang kapatid na babae na gumagawa ng maling akusasyon laban sa akin, at hindi ko ito matiis [gaya ng nararapat] at lumamig ako sa kanya.

— Sandali! Ano ang itinuturo sa atin ng Simbahan? Paano dapat kumilos sa ganitong mga pagkakataon? At saang pagkakataon ka mismo ang nakakakuha ng mas malaking benepisyo? Sige, ipagpalagay natin na ganoon nga ang nangyari gaya ng sinasabi mo — ibig sabihin, hindi ka dapat sisihin. Kung gayon: kung hindi ka inustong tinrato, nakakakuha ka ng pakinabang. At ang kapatid na iyon, na nagnanais ipagtanggol ang sarili, ay magkakaroon ng pagsisisi, magtotoos, at mamamalage sa iyo nang may higit na pagmamahal. Kaya, mula sa katotohanang hindi ka patas na tinrato, hindi isang mabuting bunga ang lumalabas, kundi dalawa o tatlo nang sabay-sabay. Ito ay nagbibigay sa iyo ng isang gintong pagkakataon upang yumaman at magbago mula sa isang gusgusing batang gipsi tungo sa isang marangal na dalaga. Bakit nga ba, kung gayon, ay nais mo pang magpatuloy na mabuhay na parang gipsi [na nananatiling pulubi] gayong binibigyan ka ng Diyos ng pagkakataon na yumaman at ibahagi ang iyong kayamanan sa iba?

— Ngunit iginiit ng isip ko na dapat kong itanong sa kapatid ko kung paano niya inintindi ang pag-uugali ko at kung paano niya ako inakusahan ng ganito...

— Aba, siyempre, paano matiis ng isang magnanakaw na makita na mayroon kang [espiritwal] na ipon? Pinipilit ka niyang ipagtanggol ang sarili mo, upang sa ganitong paraan ay mailabas mo si Cristo sa iyong sarili.

— Geronda, pero gayon pa man, nais kong mapatawad ang aking mga pagkukulang, kahit paminsan-minsan.

— Gusto mo bang patawarin? Sige, ipagpalagay nating pinatawad ka. May nakukuha ka bang espiritwal dito, o nakakaranas ka ba ng espiritwal na pagkalugi?

— Natatalo ako.

— Ngayon, kung may tindahan ka, ano ang mas gusto mo — kumita o malugi?

— Kumita.

— Kung gayon: kung ayaw nating magkaroon ng pagkalugi sa materyal, mundanong bagay, gaano pa kaya dapat nating sikapin na huwag magkaroon ng pagkalugi sa espiritwal na bagay! Hinahabol ng mga taong mundano ang materyal na pakinabang at hindi nila ito pinapalampas — kaya ba't tama na balewalain ng mga taong espiritwal ang espiritwal na pakinabang? Ngunit mas maginhawa pa ang kalagayan ng mga taong makalupa: sa pag-aaksaya nila ng kanilang pera, materyal na kayamanan lamang ang nasasayang, samantalang tayo, kung hindi natin matiis ang kawalan ng katarungan sa ating

sarili, ay inaaksaya ang ating espirituwal at makalangit na kayamanan. Dito sa lupa natin inaaksaya ang lahat ng kayamanang ito. Kaya bakit natin ipagpapalit ang makalangit sa makalupa? Higit pa rito, ang mga kahabag-habag na taong makalupa ay nananatili sa espirituwal na kamangmangan, samantalang ang [espirituwal] na kahulugan [ng ating buhay] ay hindi lihim sa atin. Naging monghe tayo upang makamtan ang makalangit, subalit lumalabas na, sa paglalakbay tungo sa isang layunin, ay patungo tayo sa ibang-iba pa. Kung ang isang taong makamundo ay masugatan, mabugbog, o basta't malupit na mataboy, napakaitim iyon para sa kanya. Gayunpaman, tayo [mga monghe] mismo ang dapat maghanap ng lahat ng ito; dapat nating tiisin ang lahat ng ito alang-alang sa pag-ibig kay Kristo. Dapat nating sikapang tanggapin ang kahihyan, paghamak, at mga panlait—dahil nagdudulot ang mga ito ng pakinabang sa ating kaluluwa. Ang isang may-ari ng pamilya ay naghahangad na ipagtanggol ang sarili dahil may mga pang-mundong alalahanin siya. Sapagkat iniisip niya kung paano sila mabubuhay ng kanyang mga kapus-palad na anak kung, halimbawa, mawalan siya ng reputasyon o mabangkarote. Kaya naman, ang mga taong nasa mundo ay may mga nagpapagaan ng kalagayan, samantalang tayo ay wala.

Kapag tayo ay tinatrato nang hindi makatarungan, sa pagtanggap natin sa kawalang-katarungang ito ay, sa esensya, tinatanggap natin ang isang biyaya. Halimbawa, ako ay inintriga at maling ikinulong. Ano ngayon? Una, dahil wala akong ginawang krimen, malinaw ang aking konsensya. At pangalawa, may nakalaang gantimpala sa langit para sa akin. May mas dakilang biyaya pa bang maibibigay sa akin? Hindi ako nagrereklamo, kundi pinupuri ko ang Diyos: 'Paano ko po kayo pasasalamat, aking Diyos, sa katotohanang hindi ko ginawa ang krimeng ito? Sapagkat kung ako nga ang gumawa nito, hindi ko matiis ang kirot ng budhi.' Para sa mga nag-iisip nang ganito, ang bilanguan ay nagiging paraiso. O isa pang halimbawa: may isang tao na di-makatarungang nanakit sa akin. "Kaluwalhatian sa Iyo, Panginoon!" ang sabi ko. 'Marahil sa ganitong paraan ay mababawi ko ang ilan sa aking mga kasalanan, sapagkat minsan ay itinaas ko rin ang aking kamay laban sa aking kapuwa.' O marahil ay ininsulto ako nang hindi makatarungan, at nagpapasalamat ako: 'Kaluwalhatian sa Iyo, Panginoon! Tinatanggap ko ito alang-alang sa Iyong pag-ibig, na kung saan ay tiniis Mo ang mga insulto at pang-aabuso para sa akin.'

Isang ambag sa banal na kayamanan

— Geronda, naiinis ako na hindi maganda ang opinyon ng iba sa akin.

— Kay bait mo't sinabi mo ito sa akin! Simula ngayon, ipagdarasal ko na huwag kailanman magkaroon ng mabuting opinyon ang iba tungkol sa iyo, sapagkat ang mabuting opinyon ng iba, anak ko, ay walang pakinabang sa iyo. Pinahihintulutan ng Diyos, sa Kanyang probidensiya, na tratuhin tayo ng mga tao nang hindi makatarungan at hamakin tayo upang matubos natin ang ilan sa ating mga kasalanan sa pamamagitan nito, o maglaan ng ilang [espirituwal] na kapital para sa buhay na darating. Ngunit hindi ko maintindihan: anong uri ng buhay-espirituwal ang hinahangad mo? Hindi mo pa nauunawaan kung ano ang iyong espirituwal na kapakinabangan; nais mong gastusin ang lahat ng iyong [espirituwal] na kapital dito at ngayon — at huwag mag-iwan ng kahit ano para sa Langit. Bakit mo nakikita ang lahat sa ganitong paraan? Anong mga aklat ang binabasa mo? Binabasa mo ba ang *Evergetinos*³⁷ ? Hindi ba nakasulat doon kung paano ka dapat kumilos? At binabasa mo ba ang Ebanghelyo? Siguraduhing binabasa mo ito araw-araw.

— Geronda, kapag gumawa ako ng mabuting gawa, naiinis ako kung hindi ito kinikilala ng iba.

— Makinig ka, ngunit anong uri ng pagkilala ang hinahangad mo: mula kay Cristo o mula sa mga tao? Maaari ka bang makatamo ng anumang higit na kapakinabangan kaysa pagkilala ni Cristo? At ano

---

³⁷ Ang "Evergetinos" ay isang sistematikong koleksyon ng mga aral sa pag-a-asketisismo ng mga Banal na Ama, na inipon noong ika-11 siglo ni Pablo, ang nagtatag at abá ng monasteryo ng "Evergetis" sa Constantinople, at unang inilathala noong huling bahagi ng ika-18 siglo ni Venerable Nicodemus ng Bundok Athos.

ang silbi kung pinapansin ka ng mga tao? Kung kinikilala na ng mga tao ang kabutihang ginawa mo ngayon, mamaya, sa buhay na walang hanggan, maririnig mo: "*Tanggapin Mo, O Panginoon, ang iyong mabubuting gawa...*"³⁸ Dapat tayong magsaya na hindi kinikilala ng iba ang ating mga pagsisikap at iniwan tayo nang walang [taong] gantimpala, sapagkat isasaalang-alang ng Diyos ang mga pagsisikap na ito [na hindi ginantimpalaan ng tao] at gagantimpalaan Niya tayo ng walang hanggang gantimpala. Dahil may gantimpalang mula sa Diyos, magsikap tayong mag-ambag—kahit gaano kaliit—sa ipon ng Diyos. Dapat nating tanggapin ang kawalang-katarungan na ginawa sa atin bilang isang dakilang biyaya, sapagkat sa pamamagitan ng kawalang-katarungan ay naitatala sa ating [espritwal na banko] ang isang tiyak na halaga—bilang isang langitnang biyaya.

— Geronda, paano kung ang isang tao ay mapagkumbabang tinatanggap ang kawalang-katarungang ginawa sa kaniya, hindi dahil iniisip niya ang nalalapit na Paghuhukom, kundi dahil naniniwala siyang mas mabuti nga iyon; wasto ba ang kanyang pag-uugali?

— Aba, hindi ba't hahantong din siya sa pag-iisip tungkol sa nalalapit na Paghuhukom dahil sa iniisip niyang mas mabuti ito? Dapat lang siyang mag-ingat na huwag kumilos nang ganito para lang maging 'mabuting tao', dahil iyan ang ginagawa ng mga Europeo.³⁹ Dapat tandaan na ikaw ay nilikha ayon sa wangis ng Diyos at sa lahat ng bagay ay dapat mong gayahin ang iyong Maylalang. Kung ang kaisipang ito mismo ang nagtutulak sa isang tao na kumilos, nasa tamang direksyon siya. Kung hindi, nanganganib siyang mahulog sa humanismo ng mga Europeo.⁴⁰

Banal na Pagkunwari

— Geronda, ilang eremita ang mayroon sa Banal na Bundok?⁴¹

— Hindi ko alam. Sabi nila pito raw.⁴² Sa mga nakaraang taon, naging napakahirap makahanap ng tahimik at liblib na lugar para sa ascesis. Kaya, habang mayroon pang mga monastikong komunidad sa Banal na Bundok,⁴³ ang ilan sa mga ama ay nakahanap ng ibang paraan ng pagsasagawa ng ascesis. Halimbawa, matapos nilang unang magsagawa ng ascesis sa ibang lugar, sa isang punto ay sasabihin nila: "Hindi, hindi ko talaga gusto rito. Mas mabuti pang pumunta ako at magtrabaho sa isang monasteryo na pinamumugaran nang sama-sama at mag-ipon ng pera." Naniniwala ang mga nasa paligid niya na ganoon nga ang nangyayari. Lilipat ang asketa sa isang monasteryo na pinamumugaran nang sama-sama, magtatrabaho roon ng tatlo o apat na buwan, at hihingin ang malaking pagtaas ng sahod. At kapag tinanggihan ang ganoong pagtaas ng sahod, sasabihin niya: "Hindi, hindi na sulit na magtrabaho ako nang ganito. Aalis na ako." Magdadala siya ng ilang tinapay na pinatuyo, aalis ng

---

³⁸ Lucas 16:25.

³⁹ Sa pagsasalita tungkol sa mga Europeo, hindi binabatikos ng Nakatatanda ang mga tao ng Kanlurang Europa, kundi nais niya tayong protektahan mula sa diwa ng rasonalismo na nangingibabaw sa mga bansang iyon.

⁴⁰ Humanismo—isang kilusang kultural na nakasentro sa taong namamahala sa sarili, ibig sabihin, nakahiwalay sa Diyos at sa Simbahan—ay umunlad sa Kanluran noong panahon pagkatapos ng Gitnang Panahon.

⁴¹ Noong 1950, nang unang dumating si Elder Paisios sa Banal na Bundok ng Athos at hinahanap ang daan mula Kausokali patungo sa Skete ni Santa Ana, nakilala niya ang isang eremita na ang mukha ay nagliliwanag. "Mukhang nasa pitumpung taong gulang siya, at mula sa kanyang kasuotan ay masasabing wala siyang ugnayan sa mga tao... Kitang-kita na isang santo ang nakatayo sa harap ko." Nang tanungin ni Elder Paisios ang eremita kung saan siya nakatira, sumagot ito: "Dito" — at itinuro ang tuktok ng Banal na Bundok. Kalaunan, pinagtibay ng mga nakatatandang may karanasan kay Ama Paissius na labindalawang eremita ang naninirahan nang tahimik sa tuktok ng Athos. Tingnan si *Elder Paissius*. *The Fathers of Mount Athos and Stories of Mount Athos*. Holy Trinity Sergeev Lavra, 2001. pp. 45–47.

⁴² Ibinigay noong Nobyembre 1988.

⁴³ Ang isang monasteryo na nakakasari (awtonomo) ay kabaligtaran ng isang komunal (kinot) na monasteryo. Isang monasteryo na walang abbot, pinamamahalaan ng mga epitropes. Ang mga naninirahan sa mga monastaryong nakakasari ay sumusunod sa sarili nilang monastikong rutina, hindi nagkakasalo sa komunal na pagkain, at tumatanggap ng salaping allowance mula sa monasteryo para sa pagtupad ng kanilang mga tungkulin. Ang huling monastaryong nakakasari sa Bundok Athos ay ginawang komunal na monastaryo noong 1992.

monasteryo, magtatago sa isang kuweba at iaalay ang sarili sa mga gawaing asketiko. At ang mga nanatili sa monasteryo ay inakala na nakahanap siya ng ibang trabaho. Nang tanungin ang mga naninirahan sa monasteryong ito: "Kaya, nagkaroon ba kayo rito ng isang ama na ganoon?" — sumagot sila: "Oo, nagkaroon, pero ang maselan niyang ugali! Pumunta siya rito para mag-ipon ng pera. Nanghingi siya ng dagdag-sweldo! Isipin mo nga: isang monghe na humihingi ng dagdag-sweldo! Anong klaseng monghe iyon?" At sa gayon, nakapagtamo ang asketiko ng dobleng pakinabang — mula sa kanyang pagka-asketiko at mula sa kanilang mga paratang. At pati na rin mula sa mga magnanakaw: sapagkat nang marinig ng mga magnanakaw na may pera siya, pupunta sila sa kanyang kuweba, bubugbugin siya, ngunit wala silang makikita.

— Geronda, pero kung nagtatago ang kapatid na babae, paano ko siya maaarihal sa kanyang kabutihan?

— Sa tingin mo ba talagang hangal siya para hindi man lang magtago? Isinagawa ng mga santo ang kanilang pinakadakilang kabayanihan hindi para magkamit ng birtud, kundi para itago ito. Alam mo ba kung ano ang ginawa ng mga banal na hangal para sa kapakanan ni Cristo? Una, iniwasan nila ang pagkukunwari ng mundong ito at pumasok sa kaharian ng katotohanan ng Ebanghelyo. Ngunit hindi iyon sapat para sa kanila, at lumayo pa sila—tungo sa banal na pagkukunwari para sa pag-ibig ni Cristo. Pagkatapos noon, hindi na nila iniintindi kung ano ang ginawa sa kanila, o kung ano ang sinasabi tungkol sa kanila. Gayunpaman, nangangailangan ito ng malaking kababaang-loob. At isipin ito: kung sasabihin mo ang isang hindi kaaya-ayang bagay sa isang taong makalupa, siya ay naiinis; kung hindi mo siya pupurihin sa isang bagay, siya ay magagalit, samantalang ang mga banal na hangal para sa kapakanan ni Cristo ay nagalak na may maling pagtingin ang mga tao sa kanila.

Noong mga nakaraang panahon, may mga monghe na nagkunwaring sinapian, upang itago ang kanilang kabutihan at sirain ang mabuting pagtingin ng iba sa kanila. Nang nanirahan ako sa Monasteryo ng Philotheus⁴⁴ noong ito ay isang nakasarang komunidad, nakilala ko roon ang isang monghe na dati nang naglingkod sa disyerto ng Viglia.⁴⁵ Nang mapagtanto niyang alam ng mga ama roon ang kanyang mga gawaing pag-a-ascetismo at pag-unlad sa espirituwal, hinanap niya ang pagpapala ng kanyang kumpesor at umalis. "Sobra na ito!" wika niya habang papalayo. "Sawa na ako sa mga amayong tinapay na ito. Pupunta ako sa isang monasteryo na kumukuha ng sariling kabuhayan: doon kakain ako ng karne at mabubuhay bilang isang tao! "Bobo ba ako na manatili rito?" Kaya lumipat siya sa Monasteryo ng Philotheus at nagkunwaring siya'y sinapian. Ang kanyang mga kapatid sa espirituwal,⁴⁶ nang marinig nilang siya'y naging "sinapian," ay nagsimulang magsalita sa isa't isa: "Kawawa naman—sinapian na siya. Aba, ano pa'ng aasahan mo: inaasahan na ito." Tumakas siya rito: ang amag na tinapay, naku, ay nakainis na sa kanya! Lumipat siya sa isang monasteryo na tumutustos sa sarili — naisip niya na kailangan niya ng kaunting karne!" At ano naman ang nangyari sa "sinasabing sinapian"? Ganito: nanirahan siya sa Filofey nang mahigit dalawampu't limang taon, at sa lahat ng taong iyon ay hindi niya inihanda ang sarili niyang pagkain ni hindi rin siya nakahiga sa kama. Laban sa antok, naglilibot siya sa mga pasilyo ng monasteryo buong magdamag na may dalang sulo. Nang umabot siya sa sukdulang pagkapagod, humihinto ang asketiko at sandaling sumandal sa pader, ngunit sa sandaling manimula nang mananaig ang antok, bigla siyang tatayo at sisimulang bulongin ang Panalangin kay Hesus: "Panginoong Hesukristo..." Pagkatapos ay magpapatuloy siyang manalangin nang tahimik — hindi nang malakas; subalit paminsan-minsan ay kusang lumalabas ang panalangin mula sa kanyang mga labi at naririnig ng iba. Kapag nakakasalubong niya ang ibang monghe, ang asketa ay mamamanhik: "Manalangin kayo, manalangin kayo, na sana'y lisanin ako ng demonyo." Noong isang beses, sinabi sa

---

⁴⁴ Noong 1956–1958

⁴⁵ Vigla — isang mabundok at parang disyertong lugar sa timog-silangang bahagi ng Kapuluang Athos.

⁴⁶ Mga espirituwal na kapatid — mga monghe na tumanggap ng monastikong gupit mula sa iisang nakatatanda.

akin ng isang batang baguhang monghe na labing-lima ang gulang tungkol sa kaniya: "Kalimutan mo na siya, yung baliw na yun." — "Huwag kang magsalita nang ganyan," sabi ko sa kaniya. "Ang taong ito ay nagtamo ng malaking kabutihan at nagpapanggap lamang na siya'y sinapi." Pagkatapos noon, tinrato ng batang monghe na ito ang asketiko nang may paggalang. At nang mamatay ang asketa, natagpuan siyang may hawak na piraso ng papel na may listahan ng komunidad ng mga monghe. Sa tapat ng pangalan ng bawat monghe, [ang kunwaring mabait] ay nakasulat ng isang bansag. Ginawa niya ito upang kahit pagkatapos ng kanyang kamatayan ay masira niya ang anumang mabuting iniisip—gaano man kaliit—na maaaring nasa isip ng iba tungkol sa kanya. Pagkatapos noon, ang kanyang mga labi ay nagsimulang maglabas ng matamis na bango. Nakikita mo: nais niyang itago ang sarili, ngunit inihayag siya ng Grasya ng Diyos sa iba.

Kaya, hindi tayo dapat maghusga sa isang tao batay sa nakikita — sapagkat hindi natin matutuklasan kung ano ang kanyang itinago sa kanyang sarili.

Kabanata 2.

Tungkol sa kung paano ang pagpapawalang-sala sa sarili pinapalayas ang Grasya ng Diyos sa atin

Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay humahadlang sa espirituwal na pag-unlad

— Geronda, ano ang ibig sabihin kapag sinasabi ng mga tao na hindi mo matatagpuan ang pagpapawalang-sala sa sarili sa Banal na Kasulatan?

— Na ang pagpapawalang-sala sa sarili, sa isang diwa, ay hindi mapagtatanggol.

— Ngunit, Geronda, kapag pinagtatwiran ko ang sarili ko, napagtatanto ko sa paglaon na hindi angkop sa isang monghe ang pagpapawalang-sala sa sarili.

— Hindi lang ito hindi angkop — ang pagpapawalang-sala sa sarili ay walang kinalaman sa buhay-espirtwal. Dapat maunawaan na, sa pamamagitan ng pagpapawalang-sala sa sarili, ang isang tao ay nasa kalagayan ng kabulaanan. Pinuputol ng isang tao ang kanyang ugnayan sa Diyos at pinagkakaitan ang sarili ng Banal na Grasya. Sapagkat ang Banal na Grasya ay hindi dumarating sa isang taong nasa kalagayan ng kabulaanan. Mula sa sandaling ipagtanggol ng isang tao ang hindi dapat ipagtanggol, pinaghiwalay at inilalayo niya ang kanyang sarili sa Diyos. Ang pagitan ng tao at ng Diyos ay napupuno ng isang materyal na panharang, wika nga, [espirtwal na] goma. Makakadaloy ba ang kuryente sa goma? Hindi, hindi ito makakadaloy; hindi ito tinatablan ng kuryente. Gayundin, para sa Banal na Grasya, walang mas matibay na materyal na panharang kaysa sa pagpapawalang-sala sa sarili. Sa pamamagitan ng pagpapawalang-sala sa sarili, para kang nagtatayo ng pader na naghihiwalay sa iyo mula sa Diyos, at sa ganitong paraan ay pinuputol mo ang lahat ng ugnayan sa Kanya.

— Geronda, madalas mong sinasabi: 'Subukan natin kahit papaano na huwag bumaba sa espirituwal na marka ng paglipas.' Ano ang espirituwal na marka ng paglipas na ito?

— Ang espirituwal na passing mark ay ang mapagkumbabang pag-amin sa pagkakamali ng isang tao, pati na rin ang pagtangga na ipagtanggol ang sarili, lalo na kapag ipinakita sa isang tao kung saan siya nagkamali at naunawaan niya ang kanyang kasalanan. Aba, ang hindi pagtatanggol sa sarili kapag inakusahan ng isang bagay na hindi naman siya nagkasala — iyon ay A+ na. Ang mga nagtatanggol sa sarili ay hindi lamang nabibigo na magtagumpay, kundi kulang din sa panloob na kapayapaan. Hindi

tayo parurusahan ng Diyos para sa isang pagkakamaling nagawa natin, ngunit hindi rin natin dapat ipagtanggol ang ating sarili para sa pagkakamaling ito o ituring itong isang bagay na natural.

— At kung ako'y napapansin dahil sa isang kapabayaan, ngunit hindi ko maintindihan kung gaano kalaki ang aking pagkakamali, dapat ko ba itong itanong upang mas maging maingat ako sa susunod? O mas mabuti bang manahimik na lang?

— Kung, kapag ikaw ay may limang porsyentong sala, sisihin mo ang sarili mo ng dalawampu't limang porsyento, hindi ka ba talaga nakikinabang? Sisihin mo ang sarili nang malawakan, upang hindi ka mawalan. Ito ang espiritwal na pagsasanay na dapat mong isagawa: ang paghahanap sa sarili mong mga kamalian at ang mahuli ang sarili sa akto. Kung hindi, natatakot kang hiwalayan ang iyong 'sarili', naghahanap ka ng mga dahilan para dito, ngunit wala kang panloob na kapayapaan.

— Geronda, nakikinabang ba ang isang taong sanay magbigay ng dahilan, na pagkatapos ay napagtanto ang kanyang pagkakamali at pinapagalitan ang sarili?

— Sa pinakamaliit, nakakakuha ng karanasan ang ganoong tao. Kung magagamit nila nang maayos ang karanasang ito, makabubuti ito sa kanila. At kung sasabihin ng Diyos, 'Dahil napagtanto nila ang kanilang pagkakamali at nagsisi na, dapat silang bigyan ng isang bagay,' makakatanggap ang taong iyon ng isang uri ng 'grant', ngunit mula sa ibang [espiritwal] na pondo — ang pondo ng pagsisisi.

Ang dahilan kung bakit pinagtatwiran ng isang tao ang sarili ay ang kanyang makasarili

— Geronda, kung hindi ako makakahanap ng dahilan para sa mga gawa ng iba, ibig bang sabihin nito na matigas ang puso ko?

— Hindi ka nakakahanap ng dahilan para sa iba pero nakakahanap ka ng isa para sa sarili mo? Ngunit agad na rin, hindi na rin makakahanap ng dahilan para sa iyo si Kristo. Kung ang isang tao ay kumikilos nang masama, ang puso niya ay maaaring maging matigas na parang bato sa isang iglap. At kung kumikilos sila nang may pag-ibig, ang puso nila ay maaaring maging napakalambot sa isang iglap. Magkaroon ka ng pusong parang ina! Tulad ng pag-uugali ng isang ina: pinapatawad niya ang lahat ng ginagawa ng kanyang mga anak at kung minsan ay nagpapanggap na hindi napapansin ang kanilang kalokohan.

Ang taong wasto ang pagsusumikap sa sarili ay naghahanap ng mga nagpapagaan ng kalagayan para sa lahat, pinagtatwiran ang bawat isa, at hindi kailanman naghahanap ng katwiran para sa sarili — kahit na siya pa ang may tama. Palagi niyang sinasabing siya ang may kasalanan, dahil iniisip niyang hindi niya nagagamit ang mga paborableng pagkakataong ibinibigay sa kanya. Halimbawa, kung makakita ang ganoong tao ng nagnanakaw, iniisip niya na mas marami pa sana ang ninakaw niya kung siya ay lumihis sa tamang landas. "Tinulungan ako ng Diyos," sabi ng ganitong tao, "ngunit inako ko sa sarili ko ang Kanyang mga biyaya. Mas malaking pagnanakaw ito kaysa sa ginawa ng aking kapuwa: ang tanging pinagkaiba ay kitang-kita ang pagnanakaw niya, samantalang ang akin ay nananatiling nakatago." Sa ganitong paraan, mahigpit na hinahatulan ng isang tao ang sarili at banayad na hinuhusgahan ang kanyang kapuwa. O kaya, kapag nakita niya ang isang kapintasan sa kanyang kapwa—malaki man o maliit—pinapatawad niya ito, isinasaalang-alang ang mabuting hangarin nito. Naisip niya na marami rin siyang kapintasan na nakikita ng iba. Sapagkat kung titingnan nang mabuti, makakakita ka ng napakaraming kapintasan sa iyong sarili! Pagkatapos, nagiging napakadaling gawin ang pagtanggol sa kapwa. Gaano karaming problema ang naidulot natin! "*Huwag mong alalahanin ang mga kasalanan ng aking kabataan at aking kamangmangan, O Panginoon.*"⁴⁷

---

⁴⁷ Awit 24:7.

— Geronda, minsan, kapag may humihingi sa akin ng tulong, masaya akong tumulong, pero sa pagmamadali ko ay medyo nagkakamali ako, at pagkatapos, kapag itinuro nila ito sa akin, naghahanap ako ng mga dahilan...

— Kung, sa pagnanais mong gumawa ng mabuti, ay nagkamali ka nang kaunti, dapat mong [mapagkumbabang] tanggapin ang batikos para sa pagkakamaling nagawa mo — upang matanggap mo nang buo ang iyong gantimpala. Napaka-tuso ng Diyablo. Wala nang hihigit sa kanya sa kanyang larangan. Kaya nga — hindi ba niya ginagamit ang kanyang maraming taong karanasan? Siya ang nag-uudyok sa iyo na maghanap ng mga dahilan, upang hindi mo matanggap ang gantimpala para sa kabutihang ginawa mo. Kung makakita ka ng isang taong nababad sa pawis na nagpapasan ng mabigat na pasanin sa kanyang balikat, at nais mong ilipat iyon sa sarili mong balikat upang mapagaan ang kanyang kalagayan, masasabi nating natural lamang iyon. Nakita mo kung paano niya binubuhat ang bigat, at dahil sa habag mo sa kanya, agad kang kumilos upang tumulong. Gayunpaman, ang pag-aakma ng pasanin ng isang di-makatarungang panlalait na ipinataw ng iba ay may mas malaking halaga. Kung tayo ay pinupuna at agad na nagsisimulang ipagtanggol ang ating sarili, ipinapahiwatig nito na ang makalupang pangangatwiran ay buhay pa nang lubos sa loob natin.

— Geronda, ano nga ba ang sanhi ng pagpapawalang-sala sa sarili?

— Sa makasarili. Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay isang pagbagsak; itinataboy nito ang Grasya ng Diyos. Hindi lamang dapat pigilan ng isang tao ang pagbibigay-katwiran sa sarili, kundi dapat din niyang mahalín ang kawalang-katarungang ginawa sa kanya. Sapagkat ano pa nga ba ang nagpagpaglabas sa atin mula sa Paraiso maliban sa pagbibigay-katwiran sa sarili? Hindi ba ito ang diwa ng pagbagsak ni Adan? Nang tanungin ng Diyos si Adan: 'Kumain ka ba mula sa punong inutusan kitang huwag kainin?' — Hindi sinabi ni Adan, 'Oo, aking Diyos, nagkasala ako,' kundi nagsimulang magbigay ng dahilan: 'Ang babaeng ibinigay Mo sa akin ang nagbigay sa akin ng bunga ng puno, at ako'y kumain.' Sa paggawa nito, epektibong sinasabi niya sa Diyos, 'Kasalanan Mo ito, dahil nilikha Mo si Eba.' Ngunit obligado ba si Adan na sumunod kay Eba sa bagay na ito? Tinanong din ng Diyos si Eba ng parehong tanong, ngunit siya rin ay nagsimulang magbigay ng dahilan: 'Nilinlang ako ng ahas.'⁴⁸ Kung sinabi sana ni Adan, 'Nagkasala ako, nagkamali ako, Diyos ko,' at kung inamin din sana ni Eba ang kanyang pagkakamali, sana'y naibalik ang lahat sa ayos. Ngunit hindi: pareho silang nagsimulang magbigay ng dahilan para sa kanilang sarili, isa pagkatapos ng isa.

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi nauunawaan kung gaano kalaking kasamaan ang pagpapawalang-sala sa sarili, sino ang dapat sisihin doon?

— Ano ang dapat sisihin dito? Ang katotohanang siya mismo ang may kasalanan. Sa pamamagitan ng walang katapusang pagbibigay ng dahilan para sa sarili at paniniwalang hindi siya nauunawaan ng iba, na hindi patas ang lahat sa kanyang paligid, at na siya ay isang inosenteng nagdurusa at isang kawawang biktima, nagiging hindi pananagutan ang isang tao at nawawalan ng kontrol sa sarili. At isipin mo nga: kung minsan ay nakagawa siya ng kawalang-katarungan at nagkamali laban sa iba, sinasabi ng ganoong tao: 'Tiyak na tiniis ko sana ang kawalang-katarungang ito, ngunit ayaw kong magkasala ang iba!' Ibig sabihin, hinahangad niyang ipagtanggol ang sarili, na kunwari ay dahil sa pag-ibig, upang ang sa tingin niya ay nagkamali sa kanya ay magbawi at hindi magkasala! O kaya naman ay nagsisimula siyang magbigay ng napakaraming paliwanag upang ang 'nagkasala' sa kanya ay hindi mahulog sa kasalanan dahil sa aksidenteng hindi pagkakaintindi sa kanya. Nakikita mo ba kung anong malikot at tuso ang ginagawa ng diyablo?

---

⁴⁸ Tingnan Genesis 3:11–13.

Ang nagpapawalang-sala sa sarili ay hindi makatanggap ng espirituwal na tulong

Napansin ko na ngayon, lahat—bata man o matanda—ay pinagtatwiran ang lahat gamit ang isang uri ng satanicong kaisipan. Binibigyang-kahulugan muli ng diyablo ang lahat sa sarili niyang paraan para sa kanila, at sa ganitong paraan, nawawalan ng ugnayan sa katotohanan ang mga taong ito. Isang satanicong interpretasyon—iyan ang tinatawag na pagpapawalang-sala sa sarili.

— Geronda, bakit may ilang tao na tutol sa bawat salita mong sinasabi?

— Ay, nakakatakot na pakikitungo ang makipag-usap sa taong sanay maghanap ng dahilan! Para ka lang nakikipag-usap sa taong sinapian. Patawarin nawa ako ng Diyos, ngunit ang mga naghahanap ng dahilan ay ang Diyablo mismo ang kanilang 'nakatatanda'. Sila ay mga taong labis na pinahihirapan; wala silang kapayapaan sa kanilang sarili. Ginawa nilang agham ang pagpapawalang-sala sa sarili. Ibig sabihin, katulad ng isang magnanakaw na gising buong gabi para magplano kung paano magnanakaw, ang mga taong ito ay patuloy na nag-iisip ng mga paraan para bigyang-katwiran ang kanilang mga maling gawa. Samantalang ang isang tao ay nag-iisip kung paano magpakumbaba o gumawa ng mabuting gawa, sila naman ay bumubuo ng kabaligtaran — isang paraan para bigyang-katwiran ang hindi maaaring bigyang-katwiran. Ang mga taong ito ay nagiging tunay na abogado! Imposibleng mabago ang kanilang isip — para itong sinusubukang baguhin ang isip ng diyablo. Alam mo kung gaano ako kahirap sa isang ganoong tao! "Walang saysay ang ginagawa mo," pakiusap ko sa kanya. "Kailangan mong bigyang-pansin ang ilang bagay; tuluyan mo nang naligaw ang direksyon; dapat mong gawin ang ganito at ganoon..." Ngunit nakahanap siya ng dahilan para sa bawat sinabi ko, at sa pagtatapos ng pag-uusap ay idineklara pa niya: 'Hindi mo pa rin sinasabi sa akin kung ano ang kailangan kong gawin!' — 'Kaibigan ko,' nauutal kong sabi, 'ano ba talaga ang pinag-uusapan natin nang ganoon katagal? Pinag-uusapan natin ang mga pagkakamali mo, kung paano ka napadpad sa maling landas, pero tuloy-tuloy ka lang sa paghahanap ng dahilan. Sa tatlong oras nating pag-uusap, pagod na pagod na ako sa'yo! Dinala mo na ako sa sukduhan! Aba, hindi ko ba sinabi sa'yo kung ano ang kailangan mong gawin?' Kaya ayan: binibigyan mo siya ng mga kaugnay na halimbawa, ipinaliwanag na ang pagtrato sa lahat ng bagay na parang siya ang nagsasabing satanikong makasarili iyon; binabalaan mo siya na siya ay nasa impluwensya ng demonyo at kung hindi siya magbabago, siya ay mapapahamak — at pagkatapos ng lahat ng iyon, sinasabi pa rin niyang hindi mo pa sinasabi sa kanya kung ano ang kailangan niyang gawin! Hindi ba talaga mawawalan ka ng pasensya sa ganung sitwasyon? Kung wala kang pakialam sa kahit ano, hindi ka magagalit sa mga pagkakataong iyon. Kahit ano pa ang mangyari, para sa kanila ay maliliit na bagay lang iyon sa buhay.

Gayunpaman, kung hindi ka man nananatiling walang pakialam, sumasabog ka na lang sa mga ganitong sitwasyon. Hindi, talagang masaya sila—mga taong walang pakialam sa kahit ano.

— Gayunpaman, Geronda, hindi mo rin naman nais manatiling walang pakialam sa anumang kalagayan...

— Ang kapatid kong lalaki, bilang isang taong walang pakialam, hindi niya sinasayang ang kanyang enerhiya nang walang kabuluhan. May katuturan na magdusa para sa taong naghihirap. Pero ganito: pinapagod mo ang sarili mo para sa kanya, sinasabihan mo siya nang paulit-ulit, at sa huli sasabihin niya, 'Hindi mo sinabi sa akin kung ano ang gagawin ko' — at pinagtatwiran pa ang hindi dapat pagtwirang. Kaya siya ay nagiging demonyo! Nakakatakot! Kung sana'y naisip niya kahit saglit ang pagsisikap na ginawa mo para tulungan siya, magbabago siya kahit kaunti. Hindi ko nga pinag-uusapan kung naramdaman niya kung gaano kasakit sa'yo na makita siyang naghihirap. Ngunit nakikita niya kung paano ka naghihirap, nakikita niyang nahihirapan ka, pinahihirapan, at ipinikit niya ang kanyang mga mata sa lahat ng iyon!

— Geronda, kung sasabihin mo sa isang taong pinagtatanggol ang isang nakakagulat na pag-uugali nila na ito ay pagpapatanggol sa sarili, at sila, na gustong patunayan na hindi ito pagpapatanggol sa sarili, ay patuloy na pinagtatanggol ang kanilang sarili, may pagkakataon pa bang makabawi sila?

— Paano niya ba maaayos ito? Napagtatanto niyang nagkamali siya dahil sa matinding paghihirap na nararamdaman niya, pero dahil makasarili siya, ayaw niyang aminin ito. Nakakatakot iyan!

— Oo, pero kasabay noon ay idineklara niya: "Ayaw mo akong tulungan. Nagtatanong ako ng tulong sa'yo, at hindi mo man lang ako iniimbitahan para makipagkwentuhan. Tinatrato mo ako nang may paghamak."

— Aba, at ano ngayon? Ang ganoong pag-iisip ay nagmumula rin sa kasakiman. Sa paggawa niya niyan, epektibo niyang sinasabi sa iyo: "Hindi ako, kundi ikaw ang dapat sisihin sa dahilan kung bakit napakasama ng sitwasyon ko!" Oo, oo, umaabot pa nga roon ang taong ganoon. Hayaan mo na siya: walang saysay na aksayahin pa ang oras sa kanya, dahil hindi mo rin naman siya matutulungan. Hindi mananagot sa ganoong tao ang kanyang kumpesor, o kung siya ay nasa monasteryo, ang abbot o abbess. Ito ay hindi pagkamakasarili ng tao, kundi pagkamakasariling satánico. Ang pagkamakasarili ng tao ay nagpapahirap sa isang taong, bagaman hindi niya pinababa ang kanyang sarili hanggang sa puntong magsabi ng 'patawarin mo ako,' ay hindi naman gumagawa ng mga palusot. Ngunit ang sinumang, matapos magkasala, ay nagpapawalang-sala sa sarili, ay ginagawang lungga ng mga demonyo ang kanyang puso. Kung hindi sisirain ng ganoong tao ang kanyang 'sarili', lalo lamang siyang magkakamali, at ang kanyang sariling kasakiman ang siyang lalamon sa kanya nang walang kabuluhan. Kung ang isang tao ay hindi alam ang kasamaan ng pagpapawalang-sala sa sarili, may nagpapagaan sa kanyang kalagayan. Gayunpaman, kung natutunan na niya ito—maging sa pamamagitan ng sarili niyang karanasan o mula sa mga salita ng iba—kung gayon ay wala na siyang nagpapagaan sa kanyang kalagayan.

Kapag gusto mong tulungan ang isang taong sanay maghanap ng dahilan, mag-ingat ka nang husto. Dahil kapag gumawa sila ng mga dahilan, ibig sabihin ay napaka-makasarili nila, kaya paminsan-minsan ay nangyayari ang ganito: sasabihin mong nagkamali sila, at sila naman, upang protektahan ang kanilang 'pagiging walang kapintasan' at patunayan [na ikaw ang mali], ay nagsisimulang magpundok ng kasinungalingan sa ibabaw ng kasinungalingan at pagpapawalang-sala sa ibabaw ng pagpapawalang-sala. Sa ganitong kaso, ikaw, na siyang nagbunyag ng kanyang pagkakamali, ang nagiging dahilan kung bakit siya ay naging mas makasarili at mas marami pang sinungaling kaysa dati. Kapag nakita mong patuloy siyang gumagawa ng mga dahilan, itigil mo na ang pakikipag-usap sa kanya, ngunit manalangin ka na bigyang-liwanag siya ng Diyos.

Kung hindi mo ipagtatanggol ang iyong sarili, ipagtatanggol ka ng Diyos

— Geronda, madalas kapag ako'y pinupuna, iniisip kong kailangan kong magbigay ng paliwanag, sinisimulan ko: "Oo, totoo iyon, pero hindi ko alam, marahil inakala mo..."

— Bakit mo kailangan ang lahat ng "ngunit" at "o marahil"?⁴⁹ Wala namang... kabuluhan ang "o marahil" na iyan! At binabaluktot nito ang lahat. Kung may magkomento sa iyo, sabihin mo: "Pasensya na. Sa pamamagitan ng inyong mga panalangin, mag-iingat ako sa hinaharap."

— Geronda, paano kung may makakita sa akin na gumagawa nito o niyon at magkakamali ng konklusyon? Dapat ba kong ipaliwanag kung bakit ako kumilos nang ganito at hindi sa ibang paraan?

— Kung mayroon kang espiritwal na lakas, ibig sabihin ay kababaang-loob, aminin mo ang iyong kasalanan at huwag magpaliwanag. Iwan mo sa Diyos ang iyong pagtatanggol. Kung hindi ka magsasalita para sa iyong sarili, ang Diyos ang magsasalita para sa iyo sa takdang panahon. Isaalang-

---

⁴⁹ Ang Matanda ay gumagawa ng palaisipan sa salita: "Τὸ ἄλλὰ δὲν ἔχει ἀλάτι καὶ ὄλα τὰ ἄλλοιῶνει!" — *Tala ng tagasalin.*

alang mo, nang ipinagbili ng mga kapatid si Jose bilang alipin,⁵⁰ hindi niya sinabi [sa mga mangangalakal na Ismaelita]: 'Kapatid nila ako, hindi alipin. Mas minahal ako ng aking ama kaysa sa lahat ng iba niyang mga anak.' Hindi siya nagsalita ng kahit isang salita, ngunit kalaunan ay nagsalita ang Diyos ng Kanyang salita at ginawa Siyang hari.⁵¹ Ano sa palagay mo—hindi ba ipapahayag ng Diyos [sa mga tao kung ano talaga ang kalagayan]? Kung ang Diyos, para sa iyong kabutihan, ay ibubunyag ang katotohanan sa mga tao, mabuti iyon. Gayunpaman, kung hindi Niya ito ibunyag, magiging para rin sa iyong kabutihan. Kapag may nagtatrato sa iyo nang hindi makatarungan, isipin mong hindi ito dahil sa masamang hangarin, kundi dahil ganoon lang nila nakita ang mga bagay. Kung ang taong iyon ay walang masamang hangarin, sa paglipas ng panahon ay ihahayag ng Diyos sa kanila ang tunay na kalagayan ng mga pangyayari. At doon ay mapagtatanto ng taong iyon na naging hindi makatarungan sila sa iyo, at magsisi sila. Hindi inihahayag ng Diyos ang katotohanan sa isang tao kung may masamang hangarin lamang sila, sapagkat ang istasyon ng radyo ng Diyos ay gumagana sa dalas ng kababaang-loob at pag-ibig.

— Geronda, maaari bang humingi ng paliwanag sa isang tao pagkatapos ng ilang hindi pagkakaunawaan sa pagitan ninyo?

— Naging baluktot na ba ang iniisip mo [tungkol sa taong ito]?

— Hindi.

— Kung hindi sira ang pag-iisip mo, hindi mo na kailangang ipaliwanag ng tao ang anumang bagay sa iyo. Ngunit kung sira ang pag-iisip mo, hindi masama na makinig ka sa paliwanag, upang hindi ito lalo pang masira.

— Geronda, pero paano kung ipinapaliwanag mo ang sarili mo hindi para ipagtanggol ang sarili, kundi para ilarawan lamang ang iyong saloobin sa isang partikular na pangyayari, o kung ano ang nagtulak sa iyo na kumilos sa isang tiyak na paraan?

— Walang silbi rin iyon. Mas mabuting magsabi ng 'Pasensya na' at huwag magbigay ng paliwanag, maliban kung hinihiling ito sa iyo. Pagkatapos, buong kababaang-loob mong ipaliwanag kung paano nangyari ang lahat.

— Geronda, sa anong mga pagkakataon kinakailangan ang mga paliwanag?

— Kinakailangan ang mga paliwanag sa mga pagkakataong may hindi pagkakaunawaan na kinasasangkutan ang ibang tao. Dapat magbigay ng paliwanag ang isang tao upang maitama ang sitwasyon sa anumang paraan. Nangyayari rin na ang isang tao ay masyadong sensitibo, may kaunting pagkamakasari, at kung hindi siya magpapaliwanag, maaaring magdulot ito ng pagkabahala sa kanya. Sa ganitong kaso, mas mabuting ipaliwanag niya kung ano ang nagtulak sa kanya upang kumilos sa isang partikular na paraan.

— Minsan, Geronda, hindi natin matukoy kung ito ay pagpapagtanggol sa sarili o paliwanag.

— Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay hindi nagdudulot ng kapayapaan sa kaluluwa, samantalang ang pagpapaliwanag ay nagbibigay nito ng kapayapaan at kapanatagan.

Ang sinumang wastong sumusuri sa sarili ay hindi nagpapawalang-sala sa sarili

— Geronda, bakit nga ba, kahit na nararamdaman at nauunawaan ko ang aking [espiritwal] na kahinaan, naghahanap pa rin ako ng mga dahilan?

— Gumagawa ka ng mga dahilan dahil hindi mo pa nararamdaman ang iyong kahinaan. Kung nararamdaman mo na ito, hindi ka na gagawa ng mga dahilan. Pagkatapos ng lahat, tayo na mga makasarili ay ayaw harapin ang mga kahirapan, ayaw magtrabaho nang mabigat, at madalas ay gusto

⁵⁰ Tingnan Genesis 37:20 at sumunod.

⁵¹ Tingnan ang Genesis 41:41.

nating yumaman [espritwal] nang hindi man lang gumagalaw. Dapat, kahit man lang, ay aminin natin na sa pagtrato natin sa lahat ng bagay sa ganitong paraan, espritwal tayong pilay sa parehong paa. Matapos itong aminin, dapat ay tanggapin na lang natin ito. Ngunit malayo tayo diyan! Wala ni kaunting bakas ng pagsusumikap o pag-amin sa ating sariling kahinaan.

— Maaari bang magbigay ng katwiran sa sarili ang isang taong nakatuon sa pagkilala sa sarili, na sinisiyasat ang sarili?

— Ang sinumang tunay na pinag-aaralan ang sarili ay hindi nagtatanggol sa sarili. Tingnan mo: pagkatapos ng lahat, ang ilang matatalinong tao, na matalas na parang karayom, ay nauwi sa paggawa ng pinakakaduduwang kahangalan. Ito ay dahil pumapasok ang pagnanais na gawing mas komportable ang mga bagay para sa sarili. "Paano ko mapapagaan ang buhay ko?" ang iniisip ng ganitong tao, "paano ko masisiguro na magiging paborable ang lahat para sa akin?"

— Geronda, hindi ba ang taong nagbibigay ng dahilan para sa sarili ay nabibigo makita ang sarili niyang mga kabiguan sa buhay-espiritwal?

— Niloloko ng diyablo ang ganoong tao sa lahat ng kanyang ginagawa, at naghahanap ang taong iyon ng mga dahilan para sa lahat: ang kanyang sariling pagiging mapilit, pagiging matigas ang ulo, pagiging makasarili, at mga kasinungalingan.

— Ngunit kung susuriin ng ganoong tao ang sarili na parang tumitingin sa salamin, sa pamamagitan ng pagtingin sa mga sinulat ng mga Banal na Ama at lalo na sa Banal na Kasulatan, hindi ba ito makakatulong sa kanila?

— Para sa isang taong tama ang pag-iisip, sa espirituwal na paraan, ang Banal na Kasulatan at ang mga aklat ng mga Banal na Ama ay nalulutas ang lahat ng kahirapan. Nauunawaan niya nang malinaw at tiyak ang kahulugan ng nakasulat. Gayunpaman, kung ang isang tao ay hindi nakikibahagi sa espirituwal na pagsasanay at hindi napapalinis ang kanyang kaluluwa, hindi rin siya matutulungan ng Banal na Kasulatan, sapagkat ang ganitong tao ay ganap na baliktad ang pag-unawa sa lahat ng kanyang binabasa. Mas mabuti para sa kaniya na buksan ang kaniyang puso sa kaniyang espirituwal na ama at huwag subukang ipakahulugan nang mag-isa ang kahulugan ng kaniyang binasa. Halimbawa, habang binabasa ang Lumang Tipan, maaaring ipakahulugan ng ganitong tao ang kahulugan ng kaniyang binasa sa diwa ng panlilinlang at mabahiran ng [espirituwal na] kasamaan. Napansin ko na may ilang tao na pumipili ng ilang talata mula sa mga espritwal na aklat at pagkatapos ay iniintindi ang mga ito sa paraang akma sa kanila. Hindi dahil kulang sila sa talino o hindi nila nauunawaan ang kahulugan ng kanilang nabasa. Hindi, binibigyan nila ng sarili nilang interpretasyon ang kanilang nabasa upang bigyang-katwiran ang kanilang sarili. Nakakatakot na bagay! Higit pa rito, ayon sa aking napuna, bihira nilang seryosohin nang lubusan ang espirituwal na payo at gabay na naririnig nila mula sa iba. Halimbawa, upang maakit ang kanilang pansin sa isang bagay, nagsasalaysay ako sa kanila ng isang kuwento. Nais kong bigyang-diin ang isang partikular na punto, ngunit pinuputol nila ang kuwento ko upang maghanap ng ibang bagay rito, hinahawakan nila ang 'ibang iyon', at ginagamit ito upang bigyang-katwiran ang ilan sa kanilang mga kakulangan o pagkakamali. Sa madaling salita, ginagawa nila ang lahat ng ito upang maghanap ng dahilan para sa kanilang mga pagnanasa. Kapag ikinuwento ko sa kanila ang tungkol sa isang taong napunta sa kalunus-lunus na kalagayan dahil sa kapabayaang nito, pagkatapos nilang marinig ang kuwento, hindi nila ito pinagninilayan, kundi sinasabi: 'Kung may mga taong nasa napakasamang kalagayan, kami ay higit pa sa anumang papuri.' Sa ganitong paraan nila pinagtatwiran ang kanilang sarili. Sa katunayan, kung may isang bagay na sagana sa diyablo, iyon ay ang pagpapawalang-sala sa sarili.

Ang pagpapawalang-sala sa sarili ay hindi nagdadala ng kapayapaan sa kaluluwa

Ang kaluluwa ng taong nagtatanggol sa sarili ay hindi makakahanap ng kapayapaan. Ang ganoong tao ay pinagkakaitan ng aliw. Itinutuwid niya ang kanyang 'sarili', ngunit tinutuwid ba siya ng 'sariling' ito? Ang kanyang 'sarili', ang kanyang budhi, ay hindi makakita ng pagbibigay-katwiran para sa kanya, at dahil dito ang kanyang kaluluwa ay walang kapayapaan. Ito ay nagpapatotoo na siya ay may kasalanan. Kahanga-hanga kung paano inayos ng Diyos ang lahat ng bagay! Binigyan Niya ang tao ng budhi. Isang nakakatakot na bagay! Sa pamamagitan ng kalupitan, katusuhan, at panunumbati, maaaring makamit ng isang tao ang kanyang nais, ngunit sa paggawa nito ay mawawalan siya ng kapanatagan ng isip. Ngunit kung ginagabayan ang isang tao ng kanyang budhi, magagawa niyang mapagtanto, nang hindi nangangailangan ng tulong mula sa iba, na siya ay naligaw sa tamang landas.

Ang pagtanggap ng kawalan ng katarungan nang may kapanatagan ay parang pagtanggap ng espirituwal na kayamanan na nagdudulot ng kagalakan. Ngunit sa pagpapawalang-sala sa sarili, tila sinasayang ng isang tao ang bahagi ng kayamanang iyon—at hindi nakararamdam ng kagalakan. Ang ibig kong sabihin ay sa huling kaso, nawawalan ang isang tao ng kapayapaang pang-espirituwal na sana'y mayroon siya kung hindi niya ipinagtanggol ang sarili. At ano ang masasabi sa isang taong ipinagtanggol ang sarili, samantalang siya ay tunay na may kasalanan pa! Ang ganoong tao ay nagdudulot ng galit ng Diyos sa sarili niyang ulo. Sapagkat, sa esensya, ninanakawan niya ang hindi naman sa kanya. Binigyan siya ng kayamanan, ngunit sinasayang niya ito. Makakamtan pa kaya ng kaluluwa ng isang taong sinasayang ang kayamanan ang kapayapaan?

Ang siyang nagtatanggol sa sarili ay pinabulag ang sarili niya. [Pagkatapos] hahanapan siya ng demonyo ng dahilan, kahit pa gumawa ng pagpatay ang taong iyon. "Paano mo siya natiis nang ganoon katagal?" sabi ng demonyo. 'Dapat pinatay mo na siya nang mas matagal na!' At baka gusto pa nga ng taong iyon na makatanggap ng gantimpala mula kay Cristo para sa ilang taon na 'pagtitiis' niya sa kanya! Nauunawaan mo ba? Oo, oo, maaari ngang umabot sa ganoon!

— Geronda, pero kung ang isang taong nagtatanggol sa sarili ay naghihirap, bakit hindi niya gustong [tumigil sa pagtanggol sa sarili upang] wakasan ang kirot ng budhi na pumipighati sa kanya?

— Dahil ang pagpapawalang-sala sa sarili ay isang nakasanayan. Upang maputol ito, kailangan ng lakas ng loob. Ang ganoong tao ay dapat matutong hindi lamang itigil ang pagpapawalang-sala sa sarili, kundi pati na rin ang magkaroon ng wastong paninindigan sa espirituwal. Sapagkat kung ang isang tao, kahit hindi siya magbigay ng dahilan nang malakas, ay nagtataglay pa rin sa kanyang kaluluwa ng paniniwalang siya ay tinrato nang hindi patas, mas masama pa iyon, dahil kung nagsalita siya para ipagtanggol ang sarili, siya ay sasagutin, at sa paraang ito ay maaaring makilala niya ang kanyang sarili at makalabas sa kanyang ilusyon. Kung hindi, maaaring hindi siya magsalita nang malakas, ngunit iisipin sa sarili: 'Nasa panig ako ng katotohanan, ngunit nananahimik ako dahil hindi ako nabababa sa ganitong mga bagay.' Sa ganitong paraan, nananatili ang tao sa pagkakamali.

Dalhin natin sa ating sarili ang pasanin [ng mga kasalanan ng iba]

— Geronda, kahapon sinabi ninyo na ang pasensya ay isang bagay, at ang pagtitiis ay iba. Ano ang ibig ninyong sabihin noon?

Ang pagiging matiisin ay hindi nangangahulugang tinatrato mo ang isang tao nang may pagpaparaan. Kapag sinasabi kong matiisin ako sa isang tao, epektibo kong sinasabi: 'Napakasama ng kalagayan niya, pero maganda naman para sa akin, kaya tinatrato ko siya nang may pagpaparaan.' Ang tunay na pagtitiis ay nakasalalay sa pakiramdam ng pananagutan sa kalagayan ng kapwa at sa pakiramay sa kaniya. Maraming kababaang-loob at pag-ibig sa ganitong saloobin sa kapwa. Sa ganitong paraan, tinatanggap ko ang biyaya ng Diyos, at ang aking kapwa ay nakakatanggap ng tulong. Halimbawa, kapag nakita ko ang isang pilay, bingi, o adik sa droga, dapat kong isipin ang mga

sumusunod: "Kung ako ay isang taong espiritwal na mas mataas ang antas, mananalangin ako sa Diyos, at He magpapagaling sa kaluluwang ito na kapos sa kapalaran." Sapagkat sinabi ni Kristo: "Bibigyan ko kayo ng kapangyarihan na gumawa ng mas dakilang mga himala kaysa sa mga nagawa ko."⁵² Ang mga ganitong pagninilay ay nagbubunga ng pagdadalamhati para sa kapwa at pagmamahal sa kanya. Ngunit kung sasabihin ko: "Naku, pero paano ko siya matutulungan: siya'y pilay at ganoon na nga lang; sige, uupo muna ako sa kanya nang sandali — sino ang nakakaalam, baka makatanggap pa ako ng gantimpala para sa mabuting gawa," kung gayon ay "nagpapababa" ako sa aking kapwa, tinatrato ko siya nang "may pagtitiis" at pinagtatwiran ko ang sarili ko sa pagsasabing nagawa ko na ang aking tungkulin.

— Geronda, palaging ba kapaki-pakinabang na akuin nang buo ang pananagutan para sa kasalanan ng iba?

— Oo, kung kaya mong pasanin ang pabayat na iyon, malaki ang kapakinabangan nito. Sisiin mo ang sarili mo sa lahat ng bagay. Akuin mo ang sisi ng kasalanan ng iyong kapuwa, pasanin mo ito, at hilingin mo kay Kristo na bigyan ka ng lakas upang pasanin ito. At sa pamamagitan ng pag-ako sa sarili ng isang pasanin na mas mabigat kaysa sa iyong tunay na kasalanan (kahit na wala kang kahit kaunting sala, ngunit nakahanap ka ng paraan upang patunayan sa iyong sarili na ikaw ay may sala), hindi mo kailanman iaakda sa iyong sariling lakas ang katotohanang ikaw ay nagpapasan ng kasalanan ng iba. [Ibig sabihin nito] hindi ka magiging mayabang at magagawa mong kamtan ang saganang Grasya ng Diyos. Gayunpaman, dapat mong suriin nang mabuti ang iyong lakas at tanungin ang iyong sarili: kaya mo bang magpasan ng mas mabigat na pasanin? Sapagkat kung pilitin mo nang husto ang iyong sarili, magkakaroon ka ng pilay sa iyong likod at masasaktan ang iyong ibabang bahagi ng likod...

— At ano ang ibig sabihin ng 'pagkakaroon ng hernia' at 'pagkapilay ng likod' sa kontekstong ito?

— Halimbawa, kung akuin mo ang kasalanan ng iba na mas mabigat kaysa sa kaya mong pasanin, at hindi ka magbibigay ng paliwanag, magrereklamo ka, maiinis ka, at huhusgahan mo...

— Ngunit kung magbibigay ako ng paliwanag, hindi ba iyon ay pagpapawalang-sala sa sarili?

— Kung ganoon, magbigay ka lamang ng dahilan para sa mga bagay na hindi kayang pasanin ng iyong lakas. Huwag magbigay ng paliwanag para sa anumang kayang pasanin ng iyong lakas. Halimbawa, kung ang isang tao ay sensitibo, dapat niyang sikaping huwag magpasan ng [mga espiritwal na] pabigat na lampas sa kanyang kakayahan. Hindi dapat magkunwaring malakas ang ganoong tao. Dapat nilang subukan ang kanilang sarili at ilagay ang kanilang sarili sa ilalim ng hindi makatarungang paratang nang may makatwirang pag-iisip — alinsunod sa [espiritwal] na bigat na kaya nilang pasanin; kung hindi, sa pamamagitan ng pagpapahirap sa kanila ng labis na pagiging sensitibo, maaaring itulak ng kaaway ang ganoong tao sa paghihikayat at gawing walang silbi.

— Geronda, minsan hindi ko lang matagpuan ang lakas na magtiis sa kawalan ng katarungan, kundi inililipat ko pa ang pananagutan ng aking sariling pagbagsak sa mga balikat ng iba.

— Hindi mo lang ayaw pasanin ang pasanin ng iyong kapwa dahil sa pagmamahal, kundi gusto mo pang ipasa sa kanya ang sarili mong mabigat na pasanin. At hindi lang isang malusog, kundi pati isang mahina! Kailangan mong magkaroon ng espiritwal na tapang upang lubos na akuin ang pananagutan sa sarili mong kasalanan. At habang mas dinaragdagan natin ang ating [espiritwal] na pasanin sa pamamagitan ng pag-aako sa mga kasalanan ng iba, mas lalo namang magagaan ng Mabuting Diyos ang bigat ng ating pasanin — at mararanasan natin ang Banal na kagalakan.

Kung ang isang malakas na lalaki, dahil sa pagmamahal sa kanyang kapuwa na walang lakas para magbuhat ng mabibigat na pasanin, ay magbubuhay ng dalawang sako ng semento sa kanyang balikat, hindi iyon kasing dakila ng pag-ako sa bigat ng kasalanan ng iba, ang 'paglalagay' ng kasalananang iyon

---

⁵² Ihambing ang Juan 14:12.

sa iyong sarili—kahit pa isipin ng mga tao na ikaw ang tunay na nagkasala. Ito ay isang dakilang birtud, isang dakilang kababaang-loob.

Noong isang pagkakataon, isang baguhan sa isang komunal na monasteryo sa Bundok Athos ang magaspang na nagsalita sa guro ng tuntunin, si⁵³, na isa ring hieromonk. Ang guro ng tuntunin, na nagnanais tumulong sa baguhan na nagbabasa habang naglilingkod, ay lumapit sa kanya at ipinakita kung aling kontakion ang dapat munang basahin. Ngunit tuluyan nang nawalan ng pasensya ang baguhan at, pagkatapos ng serbisyo, ikinulong niya ang sarili sa kanyang selda nang may galit. Sa paghahanap ng kasalanan sa sarili, inako ng kantor ang sisi at nagsimulang maghirap sa pag-iisip, na iniisip na siya ang may kasalanan kung bakit sumagot nang bastos ang kapatid. Tunay na pinahirapan ng kanyang konsensya, hindi niya itinanggi ang kanyang pag-uugali sa pamamagitan ng pagsasabing [kinailangan niyang sabihin sa baguhan kung ano ang babasahin dahil], bilang tagapangasiwa ng seremonya, siya ang may pananagutan sa nangyari sa simbahan. Sa halip, sinabi niya sa sarili: "Kasalanan ko na nagalit ang kapatid." Kaya naman, pumunta siya sa silid ng baguhan upang yumuko sa harap niya at humingi ng kapatawaran, ngunit nakandado ng baguhan ang loob at hindi binuksan ang pinto. Pagkatapos, naupo ang hieromonk sa pintuan. Nanatili siyang nakaupo roon mula maagang umaga hanggang alas-tres ng hapon. Nang tumunog ang kampana para sa gabing paglilingkod, napilitan ang baguhan na buksan ang pinto at lumabas. Lumuhod ang nakatatanda, yumuko nang mababa sa lupa sa harap niya at sinabi: "Patawarin mo ako, kapatid, kasalanan ko ito." Ganito dumarating ang Grasya ng Diyos.

Kabanata 3. **Tungkol sa Banal at Pantaong Katarungan**

— Geronda, sabihin mo sa akin, ano ang banal na katarungan?

— Ang banal na katarungan ay kapag ginagawa mo ang nagdudulot ng kapayapaan sa iyong kapwa. Halimbawa, kung kailangan mong magbahagi ng isang bagay sa pagitan mo at ng iyong kapwa, huwag mong ibigay sa kanya ang kalahati ng mayroon ka, kundi kung gaano karami ang gusto niya. Tanungin mo sila: 'Gaano karami ang gusto mong kunin para sa iyong sarili? Dalawa't kalahati, tatlong bahagi? O heto, kunin mo.' Ibigay mo ang mabuti sa iba, at panatilihin mo para sa iyong sarili ang bulok. Ibigay mo sa iba ang mas malaking bahagi, at panatilihin mo para sa iyong sarili ang mas maliit na bahagi. Ngayon, isipin mong may dalang sampung plums ang isang kapatid na babae. Kung, dahil sa kasakiman, kakain ako ng walong plums at iiwan ka ng dalawa, uunawain kitang hindi patas. Sa pagsasabing, 'Dahil dalawa tayo, kakain ako ng lima, at lima ang matitira para sa iyo,' kikilos ako ayon sa makataong katarungan. Ngunit kung, nang makita kong gusto mo ang mga plum, kakain ako ng isa lang at sasabihin ko sa iyo, 'Magpakita ka ng pagmamahal, tapusin mo na ang iba, kasi hindi ko naman talaga gusto ang mga ito, at saka, nagkakasakit ako ng tiyan,' iyon ang makatarungang-diyos.

— Kaya sabihin mo sa akin, ano ang bumubuo sa makataong katarungan?

— Ang katarungang pantao ay nakasalalay sa katotohanang, kapag kailangan mong, halimbawa, magbahagi ng isang bagay sa iba, ibinibigay mo ang kalahati at itinatago mo ang kalahati para sa iyong sarili.

— Geronda, anong puwesto ang ginagampanan ng katarungang pantao sa buhay na espiritwal?

— Ang makataong katarungan ay hindi para sa mga taong espiritwal, kundi upang magsilbing preno sa mga tao ng mundong ito. Kung ang isang taong espiritwal ay inilalagay ang kanyang pag-asa

---

⁵³ Ang tagapangasiwa ay isang monghe na responsable sa pagtitiyak ng pagsunod sa mga regulasyong liturhikal at, sa pangkalahatan, sa pagpapanatili ng kaayusan sa simbahan.

sa makataong katarungan, siya ay hangal, sapagkat kung ihahambing sa banal na katarungan, ang makataong katarungan ay wala. Ngunit kahit ang isang taong makamundo, na nakamit ang isang bagay sa buhay na ito sa pamamagitan ng makataong katarungan, ay hindi magkakaroon ng tunay na kagalakan o kapayapaan ng isip.

Sabihin nating ang dalawang magkapatid ay nagmamay-ari ng isang lupain na may sukat na sampung stremma.⁵⁴ Ayon sa makataong katarungan, bawat isa sa kanila ay dapat kumuha ng limang stremma, ngunit ayon sa banal na katarungan, bawat isa ay dapat kumuha ng kung gaano karami ang kanyang kailangan. Ibig sabihin, kung ang isang kapatid ay may pitong anak at ang isa naman ay dalawa lamang, o kung ang isa ay kumikita ng malaking sahod at ang isa naman ay maliit, kung gayon ang mas malaking bahagi ng lupa ay dapat mapunta sa yaong mas nangangailangan. Kung, sa kasong ito, kukuha ang ikalawang kapatid ng kasing dami ng una, magiging hindi makatarungan ito. Gayunpaman, hindi isinasaalang-alang ng isang taong makalupa na ang kanyang kapatid ay halos hindi makasapat sa kanyang mga pangangailangan. Dahil hindi siya nag-iisip nang espiritwal, hindi niya nauunawaan na ang paghahati ng ari-arian ayon sa kanyang balak ay magiging isang kawalang-katarungan. "Dapat mong ipaliwanag sa iyong sambahayan na nangangailangan ang iyong kapatid, upang sumang-ayon sila na sa kanya dapat ibigay ang mas malaking bahagi," ang sasabihin mo sa ganoong tao. At bilang tugon ay maririnig mo: "Bakit? Pagkatapos ng lahat, [sa paghahati ng ari-arian sa dalawa] hindi naman ako gumagawa ng hindi makatarungan sa kanya."

Gayunpaman, kung ang nagsasalita ay isang taong may espiritwal na pananaw, kahit pa may pagtutol mula sa kanyang asawa at mga anak, dapat niyang hikayatin silang tanggapin ang anumang payag na ibigay sa kanila ng kapatid niyang nangangailangan. Kung ang kapatid na nangangailangan ay magsasabi, 'Kukunin mo ang isang stremma para sa iyong sarili,' dapat kunin ng isa ang isa para sa kanyang sarili at hindi magsalita, upang ang kapatid na kumuha ng mas malaking bahagi ay maging panatag ang loob. Kahit paano mo ito tingnan, ang pinaka-makatarungang paghahati ay yaong ginawa ayon sa Ebanghelyo.

Namamangha ako sa kagandahang-loob ni Abraham. Nang magsimulang mag-away ang mga pastol ni Lot at ni Abraham tungkol sa pastulan, lumapit si Abraham kay Lot at sinabi: 'Hindi tama na mag-away tayo, sapagkat magkamag-anak tayo. Alin sa dalawang panig ang mas gusto mo? Nais mo bang pumunta sa kanan o sa kaliwa?' Bagaman kumilos si Lot nang bahagyang dahil sa makataong motibo, pinili niya ang Sodom at Gomorra dahil may mga luntiang parang doon, magagandang pastulan para sa mga hayop.⁵⁵ At anong kapalaran ang kailangang tiisin niya doon! Ngunit si Abraham, na ginagabayan ng makatarungang kalooban ng Diyos, ay ninais magdulot ng kagalakan kay Lot. Ang katotohanang nanirahan si Lot sa mas mabuting lugar ay nagdulot nga ng kagalakan kay Abraham.

Banal na Katarungan

— Geronda, ano ang katarungan ng Diyos?

— Ang makatarungang katarungan ay matiisin, na sumasaklaw din sa kababaang-loob at pag-ibig. Ang Diyos ay pinakamakatarungan, ngunit Siya rin ang pinakamabait,⁵⁶ at ang Kanyang awa ay nanaig sa Kanyang katarungan. Upang maging malinaw ito sa iyo, hayaan mong magbigay ako ng halimbawa: kung ang isang tao ay hindi kailanman nagkaroon ng kanais-nais na pagkakataon na marinig tungkol sa Diyos, huhusgahan siya ng Diyos hindi ayon sa kalagayan kung nasaan siya, kundi ayon sa kalagayan kung nasaan sana siya kung nakilala niya Siya. Sapagkat kung hindi, hindi magiging makatarungan ang

⁵⁴ Ang stremma ay isang yunit ng lawak na katumbas ng 1,000 m². – *Tala ng tagasalin*.

⁵⁵ Tingnan ang Gen. 13:1–13.

⁵⁶ Griyego: "polyeusplachnos"; Slavonic ng Simbahan: "napaka-maawain." – *Tala ng tagasalin*.

Diyos. Ang banal na katarungan ay may sariling matematikal na batas: minsan ang isa at isa ay katumbas ng dalawa, at minsan ay katumbas ng dalawang milyon.

— Geronda, paano ipinapatupad ang banal na katarungan sa isang taong gumawa ng isang uri ng paglabag?

— Ang makataong katarungan ay nagsasabi: 'May nagawa kang pagkakamali at dapat kang parusahan,' ngunit ang Banal na katarungan ay nagsasabi: 'Kinikilala mo ba ang iyong pagkakamali at nagsisisi? Matatanggap mo ang kapatawaran.' Isaalang-alang ito: kung ang isang taong nagkasala ay taos-pusong nagsisi at inamin ang kanyang ginawa—kahit na wala pang kahit kaunting hinala ang bumagsak sa kaniya—kung gayon, kahit ang batas ng tao ay pinapatawan siya ng habag. At kung ang ganoong tao ay hinuhusgahan nang magaan kahit ng mga tao, gaano pa kaya ang habag na ipinapakita sa kanya ng Diyos—ang matuwid at maawain na Hukom.

Nasa kamay tayo ng Diyos. Inaangalagaan tayo ng Diyos at malinaw Niyang nakikita ang lahat; bukas sa Kanya ang puso ng bawat tao. Hindi Siya magiging hindi makatarungan sa atin. Dahil may makalangit na katarungan, makalangit na ganti at—pinakamahalaga—dahil mahal tayo ng Diyos, ang lahat ng kabutihang ginagawa ng isang tao ay hindi nasasayang. Kaya, ang sinumang nagsusumikap na tratuhin ng mga tao ang isa't isa nang makatarungan ay isang taong walang kabuluhan at lubos na hindi pa nabuo.

Napansin ko na kung ang isang taong naagrabyado ay tutugon ayon sa hinihingi ng banal na katarungan sa nangyari, pinapanagot ng Diyos ang nagkasala kahit sa buhay na ito. Naalala ko noong pagkatapos ng digmaan, may isang heneral na dumating sa aming yunit upang magbigay ng mga medalya. Hindi ako nandoon noong araw na iyon. Nang tawagin ng heneral ang pangalan ko, isa sa mga kasama ko, na taga-Tesalia, ang lumabas mula sa hanay at tinanggap ang gantimpalang para sa akin. Nanahimik ang ibang mga sundalo, dahil noong mga panahong iyon, ang ganoong panlilinlang sa hukbo ay magdudulot ng pagkakakulong. At nang umalis na ang heneral, nagtago ang sundalong iyon, natatakot na bugbugin siya ng iba hanggang halos mamatay. At nang bumalik ako sa yunit, natakot siyang lumapit sa akin. Nagpunta-punta siya at sa wakas ay nagsabi, 'Patawarin mo ako, ginawa ko iyon at ito.' — 'Buena, tama ang ginawa mong kunin ang medalyang iyon!' ang sagot ko. 'Ano'ng gagawin ko riyang?' Pagkatapos noon, sinuot niya ang medalyang iyon sa mga parada. At apatnapung taon ang lumipas, ang kumander ng Unang Hukbo mula sa Tesalia ay dumating dito sa monasteryo at dinalhan ako ng isang parangal — ang Orden ni Alexander the Great. Nang makita ko siya, hindi ko maiwasang ngumiti. Apatnapung taon ang lumipas! At namangha ako sa katotohanang ang mariscal ay nagmula sa Tesalia — ang tinubuan ng sundalong nakatanggap ng aking parangal noon. Nakikita mo kung paano nga lumalabas ang mga bagay! Ngunit kung nagsusumikap tayong tratuhin nang patas, sa huli, nawawala sa atin kapwa ang ating pinagsusumikapang makamtan dito at ang inihanda ni Kristo para sa atin sa buhay na walang hanggan dahil sa pagtiis ng kawalang-katarungan. Ibig sabihin, dahil sa mga walang-kwentang bagay, nawawala sa atin ang pinakamahalaga, ang walang hanggan. Pagkatapos ng lahat, sa isang paraan o sa iba pa, ang lahat ng bagay sa lupa ay walang halaga. Bakit nga ba natin ito kailangan?

Ang karapatan ng isang monghe, inilalaan ni Cristo para sa buhay na darating

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng 'may karapatan' sa isang bagay?

— Ang "may karapatan" ay lohika ng mundo. Kapag mas makalupa ang isang tao, mas maraming "karapatan" ang mayroon siya. Kapag mas espiritwal siya, mas kakaunti ang karapatan na taglay niya. Lalo itong totoo sa isang monghe — mayroon lamang siyang mga tungkulin; wala siyang karapatan sa anumang bagay. Ang ibig kong sabihin ay hindi dapat mang-angkin ang isang monghe sa kahit sino. Para sa pag-ibig ni Cristo, tinalikuran ng isang monghe ang lahat; kaya naman, kung hahangad siyang

magkaroon ng anumang karapatan sa buhay na ito, isang lubos na pagkakamali iyon. Sa pag-uugaling ganito, nasasaktan ng isang monghe si Cristo at nasasaktan ang monastisismo. Ang mga tao sa mundong ito ay 'may karapatan' sa maraming bagay—iyan ang dahilan kung bakit sila makalupa. Ngunit ang karapatan ng isang monghe—at gayundin ng sinumang taong espiritwal—ay inilalaan ni Cristo para sa buhay na darating.

Ang kaisipang 'may karapatan ako' ay kitang-kita ngayon hindi lamang sa halos lahat ng [makalupang] kabataan, kundi pati na rin sa mga batang monghe. Ang ilan sa kanila ay hindi alam kung bakit sila naging monghe, ni— —kung ano talaga ang monastisismo. Kaya naman taglay nila ang saloobing 'may karapatan ako,' na may makalupang diwa, hindi maipaliwanag [sa espiritwal] na lohika, at makataong katarungan — kaugnay ng lahat ng bagay. Ang makataong katarungang ito, na nagmula sa diwang Europeo, ay pumasok na rin ngayon sa monastisismo.

Sa kasalukuyan, madalas makita ang ganitong diwa sa monastisismo: 'Hindi ko pinapahirapan ang aking kapwa at ayaw kong siya'y magdulot ng problema sa akin. Pagkatapos ng lahat, hindi ko siya sinasaktan; ayos lang ako.' O gaya ng sinasabi ng ilang monghe: "Natapos ko na ang aking gawain: kung saan ako dapat tumulong, tumulong ako; lahat ng kailangang tapusin, tinapos ko. Ayos lang ako. At tungkol naman sa ibang gawain? Hindi iyon para sa akin. Umalis na ako—papunta na ako sa selda ko para sundin ang aking panuntunang monastiko." Hindi iniisip ng mga taong ito na maaaring mahina ang kanilang kapatid o may pananakit ng ulo, at dahil dito ay hindi niya magawa ang isang partikular na gawain, o na mas kaunti ang kanyang nagagawa dahil dumalo siya sa Pagbabantay Magdamag at pagod na pagod nang umuwi. O sinasabi nila: "Ito ang bahagi ng pagkain para sa akin. Karapatan ko ito," nang hindi iniisip na mas mahina ang kanilang kapwa o mas maraming enerhiya ang kinakailangan ng kanyang katawan at kailangan niya ng mas masustansiyang pagkain. Bilang bunga ng lahat ng ito, habang pisikal na nasa isang espiritwal na kapaligiran, nagkakaroon sila ng makalupang pag-iisip at nagiging huwaran... ng mundong ito. Alam mo ba kung ano ang pakiramdam na makita ang mga taong espiritwal ngunit tinatrato ang lahat sa makalupang paraan? Napansin ko na marami sa mga monghe — may mas matindi, may mas banayad — habang nag-aayuno, nananalangin, dumadalo sa mga serbisyo, ginagampanan ang kanilang inatasang tungkulin, nakasuot ng kasuotang pang-monasteryo, at namumuhay ayon sa iskedyul ng monasteryo, ay hindi lumalapit sa lahat ng bagay nang espiritwal, kundi sa makalupang paraan. Maingat sila na huwag silang kausapin nang magaspang o tratuhin nang hindi patas. Sa madaling salita, gumagalaw ang mga mongheng ito sa loob ng hangganan ng makalupang katarungan, samantalang ang iba ay hindi man lang umaabot dito. At ngayon, subukan mong makipagtagpo ng espiritwal na pag-unawa sa kanila! Sinisikap ng mga mongheng ito na ayusin ang lahat upang sa hinaharap ay mapadali nila para kay Kristo ang pag-aayos ng kanilang mga utang [upang hindi Siya manatiling may utang sa kanila]! Samantalang tinitingnan ni Cristo ang antas ng kawalang-katarungan na tinitii ng bawat tao at ang antas ng kanilang pagsakripisyo upang gantimpalaan sila nang naaayon, nais ng mga taong ito na sila mismo ang magkwenta [ng kanilang mga merito] para kay Cristo.

Karaniwan akong natataranta sa kaisipang nakikita ko sa ilang makabagong monghe. Purong makataong katarungan lamang iyan! Ngunit paano nga ba magkasya ang makataong katarungan sa buhay-espiritwal? Hindi ka makakalayo sa makataong katarungan, kahit sa buhay sa mundo — lalo na sa buhay-espiritwal! Noong nanirahan ako sa isang komunal na monasteryo, ang lahat ng monghe doon ay palaging nagsusumikap na mag-alay ng isang uri ng sakripisyo. Namamayani ang espiritung ito saanman: sa trabaho, sa pagkain. Una nilang inisip ang kapwa nila at namuhay sila na parang nasa Paraiso. Halimbawa, habang nakaupo sa pagkain, susubukan ng isang monghe na kumain nang kaunti upang magkaroon pa ang iba. Kahit na hindi siya nasa pinakamagandang kalusugan, hindi niya ito binigyan ng kahalagahan. Ang ganitong monghe ay hindi alintana kung malusog o mahina ang kanyang

kapwa. Ang monghe ay [simpleng] nagsakripisyo ng sarili. Hindi niya ginamit ang sarili niyang paghuhusga at hindi sinabi: 'Kung ang kapatid ay kakain ng higit sa kanyang bahagi, makakasama ito sa kanya.' Gayunpaman, mula sa sandaling magsimulang mag-alala ang isang monghe na baka siya ay mapagmalupitan, na baka siya ay masyadong mapagod, na baka masayang ang kanyang pagsisikap — tila hindi na siya naniniwala na may Diyos, na may ibang buhay, na ang nalalapit na Paghuhukom at banal na ganti ay naghihintay sa lahat. Ngunit kahit magpagal pa siya nang kaunti kaysa sa iba, hindi magiging walang kabuluhan ang paggawaing iyon. Ang paggawa lamang ng mga hayop ang walang kabuluhan. Ngunit naghahain din ng kanilang sarili ang mga kahabag-habag na nilalang na ito para sa ikabubuti natin! At ito'y sa kabila ng katotohanang sila'y nagdurusa dahil sa atin. Sapagkat mula pa sa kasalanan ng ating mga ninuno, ang kalikasan ay kasabay na humihikbi ng tao, at nakikiramay sa kaniya. Kay kakila-kilabot nito! Tingnan mo kung paano nagdurusa ang mga ligaw na hayop kapag nasugatan ng mga mangangaso! Pilay, nabasag ang mga binti, hindi sila makatakas sa malalaking mandaragit na hinahati-hati sila at nilalamon. At gayon pa man, hindi man lang nabibigyan ng kahit kaunting gantimpala ang mga kaluluwang nilalang na ito! Kung ang isang tao ay hindi nauunawaan ito, hindi siya tunay na tao. Binigyan siya ng Diyos ng katwiran para mismo rito: upang magamit niya ito sa paggawa ng tama at upang matagpuan niya ang kanyang landas. Hindi ko sinasabi ngayon na pilitin ninyo ang inyong sarili hanggang sa huling patak, kundi na magpakita kayo ng habag.

— Kaya, Geronda, nais mong manginig ang ating mga puso sa matinding pagnanais na maghatid ng ginhawa at aliw sa ating kapwa...

— Oo, dahil kapag nagsusumikap kang maibsan ang kalagayan ng iyong kapwa at magdala ng kapayapaan sa kanila, habang sabay na iniaalay mo nang lubos ang iyong sarili sa mga kamay ng Diyos, hindi ka napapagod. Ngunit kung, pagkatapos mong maubos ang iyong lakas, ay sasalita ka pa tungkol dito [sa iba], ang lahat ng iyong pagsisikap ay walang saysay. Akala mo ba gagantimpalaan ka ni Cristo sa pagrereklamo tungkol sa iyong mapait na kapalaran? [Kung gagawa Siya ng 'gantimpala' sa iyo,] ito ay isang sampal sa mukha lamang.

Hangga't maaari, subukang gawin ang gawaing tinutukoy ko. Ito ang espirituwal na gawain na dapat mong isagawa. Para sa mga hindi gumagawa ng gawaing ito, kahit ang mga kahanga-hangang pagtitimpi ay walang silbi, dahil nakatutok ang kanilang radyo sa ibang dalas kaysa sa Diyos. At kung ganoon nga, sayang ang lahat ng iba pa: pati na ang pagyukyod at pag-aayuno... Hindi ko sinasabing hindi dapat gawin ang mga ito, ngunit hindi dapat isipin na kapag nagawa na natin ang lahat ng mga gawaing ito, ayos na ang lahat.

Nilikha ng mga tao ang ibang 'ebanghelyo' para sa kanilang sarili

— Geronda, sa anong mga kalagayan maaaring tawagin ang isang tao na matuwid?

— Sa pananaw ng mundo, ang isang matuwid na tao ay yaong ang paghuhusga ay nakabatay sa makataong katarungan. Gayunpaman, perpekto ang isang tao na matuwid hindi ayon sa [mga batas] ng makataong katarungan, kundi ayon sa Banal na katotohanan. Sa kasong ito, pinagpapala siya ng Diyos. Sa hindi kailanman pagpapahintulot sa aking 'sarili' o sa sarili kong interes na makaapekto sa aking mga kilos, ako, sa paraang masasabi, ay pinipilit ang Diyos na ipagkaloob sa akin ang Banal na Grasya.

Anumang katotohanang pantao, kahit ang pinakamaperpekto, ay laging naglalaman ng mga sangkap na pantao. At hangga't nananatiling buhay ang katotohanang pantao sa isang taong espirituwal, nagsusumikap ang Espiritu na punitin ang katotohanang ito mula sa kaniya—bilang isang banyagang katawan—at ang tao ay nakikipaglaban, kung minsan ay nagwawagi, kung minsan ay natatalo, at siya

ay napapagod sa espiritu. Gayunpaman, sa pagkamit ng banal na katotohanan, ang isang tao ay napapabanal⁵⁷ at tumatanggap ng banal na kaliwanagan.

— Geronda, kung sasabihin ko sa isang taong nagsasabing siya ay napagmalupitan na umiiral ang banal na katarungan, makakatulong ba sa kanya ang mga salitang iyon?

— Hindi, mas mabuti mong sabihin ito sa kanya: 'Tingnan mo ang nangyayari mula sa pananaw na espiritwal, ayon sa itinuturo ng Ebanghelyo.' Sapagkat kung sasabihin mo sa kanya na mayroon ngang banal na katarungan, maniniwala siya nang lubos na may nagkamali sa kanya, samantalang sa katotohanan, marahil siya pa ang nagkamali sa kanila.

Hindi, talaga, sumasakit ang puso ko. May kilala akong isang lalaki na regular na pumapasok sa simbahan, nag-aayuno, ginagawa ang iba pang inaasahan sa isang Kristiyano, at inakala niyang namumuhay siya nang espiritwal. Ngunit, sa kabila ng pagkakaroon ng limang apartment, dalawang sahod, at wala ni isang anak, hindi siya nagbigay ng kahit isang drachma bilang limos sa mga mahihirap. "Sige," sabi ko sa kanya, "marami kang kapos-palad na kamag-anak. Bakit hindi mo sila tinutulungan? Anong gagawin mo sa perang iyan? Ibigay mo sa mga biyuda at ulila..." At alam mo ba ang sagot niya? "At ano ngayon," ' sabi niya, 'kung ang kapatid kong babae ay biyuda, ibig bang sabihin nun ay hindi ko na siya dapat singilin ng renta sa apartment?' Nang marinig ko iyon, nanlumo ako! Iyan na nga—ang katotohanan ng mundong ito! 'Dahil ang mga batang walang pagkain ay hindi akin kundi estranghero'—ganyan ang iniisip ng taong ganito—"kaya wala akong pananagutan sa kanila. Hindi ko naman sinasaktan ang sinuman. Huwag sana akong magkasala sa sinuman!" May paraan ang ganitong mga tao para pakalmahin ang kanilang konsensya, ngunit wala silang tunay na kapayapaan. Ginagabayan ng lohika ng tao at makalupang katarungan, nananatiling walang pakialam ang mga taong ito — habang may seryosong nangyayari sa harap mismo ng kanilang mga mata [na nangangailangan ng kanilang pakikialam]. Paano nga ba sila makakaramdam ng anumang espiritwal? May mga taong maaaring magbigay ng buong bahay sa iba, ngunit kasabay nito, kung may nangungutang sa kanila ng renta, dadalhin nila ito sa korte. Paano mo ito ipapaliwanag?

— Geronda, maipapaliwanag ba ito ng likas na katangian ng tao?

— Hindi nga iyon likas sa tao. Halos wala nang pagka-tao ang mga taong ganoon. Sa isang banda, nagdo-donate sila ng isang daang libong drachma sa isang tao, at sa kabilang banda, nakikipagtawaran sila sa isang taxi driver tungkol sa isang libong drachma at hinihila pa nila ito sa pulis. Paano mo ipapaliwanag iyan?

— Marahil, Geronda, may mali sa ulo nila?

— Hindi, ayos lang ang kanilang ulo.

— Marahil, Geronda, nagbibigay sila ng limos dahil sa kayabangan, para maging kuntento sa sarili?

— Oo, iyan nga ang punto! Bukas-palad silang nagbibigay dahil sa kayabangan, at ginagawa nila ito hindi para sa kaluwalhatian ng Diyos, kundi para luwalhatiin ang kanilang sarili. Ang mga taong ganito ay maaaring ibigay halos lahat ng mayroon sila sa iba, ngunit wala silang pag-ibig.

Sa ngayon, may isang tiwaling diwa sa gitna ng mga tao. Kahit ang mga taong espiritwal ay nagsusumikap para sa makatarungang batas habang ipinagigigiit pa rin nilang naniniwala sa Diyos. "May karapatan ka rito, may karapatan ako roon..." Oh, kung sana'y wala nang tinatawag na "ebanghelyo ng karaniwang pag-iisip" sa gitna ng mga tao, ang napakabagsik na "karaniwang pag-iisip" na ito! 'Huwag ninyo akong ituring na hangal,' ang sabi ng mga taong ito. Alam ninyo ba na umaabot pa ang mga Kristiyano na dinadala ang isa't isa sa korte? Hindi sila dapat pumunta sa korte, kahit pa

⁵⁷ "Λαμπκάρισμα," mula sa pandiwang "λαμπκάρω" — maglinis, mag-distila; maglinis, magsala; maging malinaw. — *Tala ng tagasalin*.

nasa panig nila ang katotohanan — lalo na kung sila ang may mali! Kaya nawawalan ng pananampalataya ang iba — dahil sa kapintasan ng mga Kristiyanong tulad nila. Nakikita ng mga tao na may isang tao na hindi naman pumupunta sa simbahan o dumadalo sa mga pagbabantay, ngunit hindi naman siya kasing-sukdulan ng isang Kristiyano na pumupunta sa simbahan, dumadalo sa mga pagbabantay buong gabi, ginagawa ang lahat ng dapat niyang gawin, at gayun pa man ay hinihila ang isang kawawang kaluluwa sa hukuman dahil may utang sa kanya ng kaunting pera. At ginagawa niya ito para lamang 'ipagtanggol ang kanyang mga karapatan.' Tinanong ko ang isang lalaki na papasok na sa korte laban sa isang tao dahil sa utang: 'Kailangan mo ba ng pera? O mas marami ka bang anak [kaysa sa may utang sa iyo]? O baka naman iginiit ng asawa mong magsampa ka ng kaso, at iyon ang dahilan kung bakit ka napunta sa ganitong mahirap na sitwasyon?" — "Hindi," ang sagot niya, "ginagawa ko ito upang maghanap ng katarungan."

Ano'ng masasabi! Siyempre, nagkaroon ng bahagi ang pagpapalaki na natanggap ng ilan noong kanilang pagkabata sa ilang sirkulo ng simbahan. Sa loob ng maraming taon, hindi ko malilimutan ang isang ganitong insidente. Sa isang tiyak na bahay, inaalagaan ng Sisters of Mercy ang isang bata, isang grupo ng mga kabataang babae mula sa isang Kristiyanong kapatiran na nagpanumpa ng celibacy. Isang araw, nagkasakit ang isang batang lalaki at kailangan siyang sumailalim sa isang medikal na pagsusuri na kinasasangkutan ng radyasyon. Hiniling ng doktor sa mga madre na pumunta at tulongan siya, ngunit ni isa sa kanila ay hindi man lang kumimot—natakot sila sa radyasyon. Ngunit simulan natin sa katotohanang, dahil nagpanumpa sila ng celibacy, hindi na kailangang pag-usapan pa ang usaping iyon. Kung nagbabalak silang magpakasal, saka nga, may katwiran pa sana ang takot nila. Ngunit sila ay mga taong espiritwal, kaya dapat ay nagpakita sila ng pagkamapagkurbeta kahit pa nagbabalak silang mag-anak. Magiging tama [sa espiritwal] kung nakipagtalo ang mga kapatid na ito, ipinagtanggol ang kanilang karapatang maghandog ng kanilang sarili. Ngunit nagtapos ito sa isa pang nars—hindi mula sa kapatirang —na nagmadaling tumulong sa doktor. Ang kabataang babaeng ito ay hindi lamang hindi namumuhay nang espiritwal, kundi nagbabalak ding magpakasal; gayunpaman, naawa siya sa batang lalaki.

At ang pinakamalala sa lahat, ang mga taong ganito ay walang pagsisisi sa kanilang konsensya dahil sinasabi nila: 'Hindi para sa amin ang lahat ng ito [na pagsasakripisyo]. Nabubuhay kami para sa mga espiritwal na paghahangad.' Maaaring dumating pa sa kanila ang ganitong kaisipan: 'Kung ganoon: may mga taong gustong magsakripisyo, pero mas gusto ko ang isang tahimik at payapang buhay...' Minsan ay kinokondena pa nila ang mga nagsasakripisyo, na sinasabing hindi pa nila naabot ang isang espiritwal na kalagayan. Ngunit naninirahan si Kristo kung saan may kabutihang-loob at kagandahang-loob, kung saan may diwa ng pagsasakripisyo, kababaang-loob, at pagnanais na manatiling hindi kilala.

— Geronda, kung makakita ka ng taong nasa mahirap na sitwasyon, hindi mo ba dapat agad siyang tulongan—kahit pa ikaw ay pagod o may sakit?

— Oo, siyempre! Pero, alam mo, napansin ko na maraming espirituwal na tao ang nag-alaga ng makalupang pag-iisip sa kanilang sarili. Nilikha nila ang sarili nilang makalupang 'ebanghelyo'—isang 'ebanghelyo' na iniangkop sa kanilang sariling pamantayan. 'Ang isang Kristiyano,' sabi ng mga taong iyon, 'dapat may dangal sa sarili; hindi siya dapat pahiyahin, hindi siya dapat magmukhang hangal.' Ibig sabihin, tinitingnan ng mga taong ito ang lahat gamit ang makalupang lohika at katotohanan. 'Karapatan ko ito!' sabi ng ganoong tao. 'Hindi ko siya sinasaktan, at ayokong ako ang masaktan niya!' At sa parehong oras, pinapatibay ng kanyang mga iniisip ang kanyang paniniwala na siya ang may tama. Sa ganitong uri ng tao, kitang-kita ang lahat ng anyo ng makalupang katotohanan. Wala siyang pag-ibig, walang paghahain sa sarili — wala siyang kahit ano. Nilikha niya ang sarili niyang 'ebanghelyo' at wala siyang kahit kaunting pagkakaugnay sa Diyos. Kung gayon, paano nga ba makakarating sa kanya ang Banal na Grasya matapos ang lahat ng ito?

Nang naglilingkod ako sa hukbo, may isang radio operator mula sa himpilan ng militar na panghimpapawid na madalas pumupunta sa aming yunit para kumuha ng mga call sign,⁵⁸ at nakikipagkwentuhan kami. Sa buhay sibilyan, nagkaroon siya ng edukasyong teolohikal, at sa yunit ay nangangaral pa nga siya [sa kanyang mga kasamang sundalo]. Gayunpaman, tinatawag siyang 'Jesuit' (⁵⁹) ng lahat dahil hindi lang siya kailanman nag-alay ng anumang sakripisyo, kundi hindi rin siya tumutulong kahit kaunti sa iba. Minsan tinatanong ko siya: 'Papunta ka naman sa paliparan, kaya pakikunan mo na lang ang mga call sign para sa ganitong-ganitong radio operator.' Pero hindi siya kailanman pumapayag. "Hindi," ang sasabihin niya, "kinuha ko ang sarili kong call signs; hayaan mong kumuha siya ng sarili niya." Pinatitibay niya ang sarili na hindi siya naging hindi patas sa kabilang tao. Ngunit sinasabi ni Cristo na dapat kang sumama sa isang tao ng dalawang milya, kung hindi ka lang hinihilingan kundi pinipilit na sumama ng isang milya.⁶⁰ Hindi niya sinabi: "Kung hihilingin ka lang ng iyong kamisa, ibigay mo rin ang iyong amerikana," kundi inutusan: 'Kung may gustong kasuhan ka at kunin ang iyong kamiseta, ibigay mo rin ang iyong amerikana.'⁶¹ Binibigyan tayo ni Cristo ng utos na ito, ngunit ang isang taong nagpapanggap na espiritwal ay nagsasabi: 'Naglakad ako ng dagdag na milya para sa akin, kaya hayaan mong maglakad siya ng dagdag na milya para sa kanya?' Ibig sabihin, epektibo niyang sinasabi: 'Nakakita tayo ng hangal! Hinihiling nila sa akin ang isang verst, kaya dapat ba akong maglakad ng buong dalawa?' Kung gayon, paano makakalapit ang Grasya ng Diyos sa ganoong tao pagkatapos noon? Ngunit kung ang isang tao ay [tunay] na inilalapat ang utos na ito ng Ebanghelyo sa kanyang sarili at, habang pinipilit siyang maglakad ng isang verst, ay naglakad pa nang mas malayo, saka nagsisimulang kumilos si Cristo. At ang taong pinilit na maglakad kasama niya ay espiritwal na nabago at kinakamot ang likod ng ulo sa pagkamangha: "Naku," sabi niya, "ang kakaiba! Pinagamit ko lang siya para sa isang verst, at tingnan mo kung gaano kalayo ang napuntahan niya! Iyan ang tunay na kabutihan!"

Kung taglay ni Cristo ang makalupang lohika na matatagpuan sa maraming 'espiritwal' na tao ngayon, hindi Siya sana umalis sa Kanyang Makalangit na Trono upang bumaba sa lupa, upang magdusa at magtiis ng pagpapako sa krus sa kamay nating mga kahabag-habag na tao. Ngunit sa 'pagkabigong' ito—mula sa pananaw ng tao—ay nakatago ang hiwaga ng kaligtasan ng lahat ng tao. Sapagkat ano ang hindi Niya tinitiiis para sa kapakanan ng ating kaligtasan! Nagpakababa Siya nang lubos na ang mga tao ay ininsulto Siya at sinabi: 'Maghula ka, sino ang sumuntok sa Iyo?' Ibig sabihin, natuwa ang mga Hudyo sa pag-iinsulto kay Cristo! Alam mo ba kung gaano kasakit para sa akin noong bata pa ako at nakita kong naglalaro ng habulan ang ibang mga bata? At sinimulan din ng mga Hudyo ang parehong laro... kay Kristo! "*Sabihin mo sa amin, sino ang sumuntok sa Iyo?*"⁶² Naku, kakilakilabot iyan! At nagsusumikap tayo para sa isang Kristiyanismo na walang pagpapako sa krus, para sa isang "Kristiyanismo ng agarang pagkabuhay." Binabago natin ang Kristiyanismo at ang monastisismo ayon sa ating gusto. Ayaw nating limitahan ang ating sarili sa anumang bagay.

Gayunpaman, upang maranasan ang sobrenatural, dapat tayong mabuhay nang sobrenatural.

---

⁵⁸ Sa hukbo, ang Nakatatanda ay isang radyo operator.

⁵⁹ Ang mga Heswita — isang Katolikong ordenang monastiko na itinatag ni Ignatius ng Loyola noong ika-16 na siglo, kilala sa mahigpit nitong panloob na disiplina at paggamit ng matitinding hakbang upang makamit ang kanilang mga layunin. Sa simbolikong kahulugan, ang terminong 'Heswita' ay inilalapat sa mga taong mahigpit na sumusunod sa mga patakaran ng pormal na debosyon ngunit hindi nagtataglay ng katugmang panloob na kalagayan.

⁶⁰ Tingnan ang Mateo 5:41.

⁶¹ Tingnan ang Mateo 5:40.

⁶² Lucas 22:64.

Bahagi 3.

Tungkol sa kasalanan at pagsisisi

"Ang tunay na pagsisisi ay nagsisimula sa pagkaunawa ng isang tao sa kanyang paglabag, pakiramdam ng sakit, paghingi ng kapatawaran sa Diyos, at saka lamang pagpupunta sa kumpisal. Sa ganitong paraan, dumarating ang banal na aliw. Kaya naman palagi kong pinapayuhan ang mga tao na magsisi at lumapit sa kumpisal. Hindi ko kailanman pinapayuhan silang lumapit sa kumpisal [nang walang pagsisisi]"

Kabanata 1.

Tungkol sa kung paano pinahihirapan ng kasalanan ang isang tao

Paglinis ng Puso

— Geronda, kaya bang manahan si Cristo sa puso ng sinumang tao?

— Tiyak na kaya ni Cristo na manirahan doon, ngunit hindi Siya matanggap ng mga tao dahil hindi sila nagsusumikap na baguhin ang kanilang mga gawi. Upang manirahan si Cristo sa ating kalooban, kailangang malinis ang ating mga puso. *"Lalangin Mo sa akin ang isang malinis na puso, O Diyos..."*⁶³

— Geronda, bakit hindi sinasaktan ng mga ligaw na hayop ang mga santo?

— Kapag naging mapayapa ang mga tao, nagiging mapayapa rin ang mga mabangis na hayop at kinikilala nila ang tao bilang kanilang panginoon. Sa Paraiso, bago ang Pagkahulog nina Adan at Eva, marangal na dinidilaan sila ng mga mababangis na hayop, ngunit pagkatapos ng Pagkahulog ay sinugod na sila upang punitin. Kapag ang isang tao ay bumalik sa kalagayan nila bago ang Pagkahulog, muling kinikilala sila ng mga hayop bilang kanilang panginoon. Gayunpaman, ngayon ay may mga taong mas masahol pa kaysa sa mga hayop, mas masahol pa kaysa sa mga ahas. Sinisamantala nila ang mga batang walang tirahan para sa kanilang sariling kapakinabangan, kinukuha ang kanilang pera, at kapag nakita nilang may gulo na, tinatawagan nila ang pulis, inilalagay ang lahat ng sisi sa mga menor de edad, at ipinapa-komit sa mga institusyong pangkaisipan. Iyan ang dahilan kung bakit binabasa ko ang Awit 147, na inulit-ulit binigkas ng Kagalang-galang Arsenius ng Cappadocia upang maging masunurin ang mga mababangis na hayop at hindi makasakit sa mga tao, na may layuning maging masunurin din ang mga tao at hindi makasakit sa kanilang kapwa tao o sa mga hayop.

— Geronda, paano babalik ang tao sa kalagayan na kinaroroonan niya bago ang Pagbagsak?

— Dapat linisin ang puso. Dapat makamtan ang kalinisan ng kaluluwa — ibig sabihin, katapatan, pagiging tapat, pagiging bukas-palad, kababaang-loob, kabutihang-loob, kawalan ng masamang loob, at paghahain sa sarili. Sa ganitong paraan, nakikipag-isa ang tao sa Diyos, at nananahan ang Banal na Grasya sa loob niya. Kung ang isang tao ay may kalinisan ng katawan ngunit kulang sa kalinisan ng kaluluwa, hindi naninirahan ang Diyos sa kaniya, sapagkat naninirahan sa ganoong tao ang panlilinlang, kayabangan, kasamaan at iba pang katulad na pagnanasa. Ang kanilang buhay ay isang tuloy-tuloy na panlilinlang. Magsimula ka ng iyong espirituwal na pakikibaka nang eksakto rito — magsikap kang magkamit ng kalinisan ng kaluluwa.

— Geronda, posible bang talikuran ang isang masamang gawi nang biglaan?

---

⁶³ Awit 50:12.

— Una sa lahat, dapat maunawaan ng isang tao na nakasasama sa kaniya ang bisang ito. Nang maunawaan na ito, dapat niyang naisin na simulan ang pakikibaka upang matanggal sa kaniya ang bisang ito. Upang lubusang itigil ang isang masamang gawi sa isang iglap, kailangan ng isang tao ng matinding sikanan ng loob. Ang lubid, sa paunti-unting paggawa ng uka sa kahoy na panakip ng balon, ay hindi na nakakalusot pa sa kanan o kaliwa. Ganoon din naman, ang anumang gawi ay unti-unting nag-uukit ng uka sa puso at pagkatapos ay mahirap nang lumabas mula rito. Kaya, dapat maging maingat ang isang tao na huwag magkaroon ng masamang gawi, dahil mangangailangan ito ng malaking dami ng kababaang-loob at matinding pagpipigil sa sarili upang alisin ang mga ito. Tulad ng sinasabi noon ni Ama Tikhon: "Ang mabuting gawi, anak ko, ay isang birtud; ang masamang gawi ay isang pagnanasa."

Ngunit, ano man ang sabihin ng iba, napagtanto ko na kung, sa kabila ng pagsisikap, ay patuloy na natitiosod ang isang tao at hindi nagbabago, ang dahilan ay nakasalalay sa kanilang kasakiman, pagmamahal sa sarili, at pansariling interes. Ang ganitong tao ay kulang sa kababaang-loob at pag-ibig, at ito ang humahadlang sa Banal na pakikialam. Hindi pinapayagan ng taong iyon ang Diyos na tulungan siya. Halimbawa, kung tutulungan ng Diyos ang ganoong tao na malamlasan ang isang partikular na pagnanasa, iaangkin niya ito at magmamataas, dahil iisipin niyang siya mismo ang nakalampas sa pagnanasa nang hindi tumutulong ang Diyos.

Kaligtasan mula sa kadiliman ng kasalanan

— Geronda, kung ang isang tao ay nagpapadumi sa sarili [ng mga kasalanan] pagkatapos ng Banal na Pagbibinyag, napakaseryoso ba iyon?

— Nakasalalay iyon sa kung gaano sila kalubha ng pagdungis sa sarili. Maaaring may ilan na natabunan mula ulo hanggang paa, ang iba naman ay bahagyang nataliskan lang; para sa ilan, isang maruming mantsa, para sa iba naman, dalawa...

— At alin sa mga kasalanan ang nagdudumi sa Biyaya ng Banal na Pagbibinyag — ang malalala ba?

— Aba, siyempre, dinudumihan ng makamatay na kasalanan ang Banal na Pagbibinyag, at pagkatapos ay humihiwalay din ang Banal na Grasya sa Kristiyano. Siyempre, hindi Niya siya iniwan [buo], gaya ng hindi siya iniwan ng kanyang Anghel na Tagapagbantay. Tandaan mo ang sinabi ng diyablo sa pari na sumasamba sa diyus-diyosan, na ang anak na babae ay nais pakasalan ng isang monghe? "Huwag kang magmadali. Tinalikuran ng mongheng ito ang Diyos, ngunit hindi pa siya tinatalikuran ng Diyos."⁶⁴

— Geronda, posible bang mabuhay sa kadiliman ng kasalanan at hindi ito maramdaman?

— Hindi, nararamdaman ito ng lahat, ngunit ang mga tao lamang ang walang pakialam. Upang makarating ang isang tao sa liwanag ni Cristo, dapat niyang naisin na lumabas mula sa kadiliman ng kasalanan. Gawin nating halimbawa ang isang lalaking napadpad sa isang madilim na silong at, dahil sa kapabayaan, napasara nang tuluyan ang pinto sa likod niya. Nang makita niya ang sinag ng liwanag na sumisilip sa isang maliit na butas papasok sa silong, lumapit siya sa liwanag na iyon, dahan-dahang pinalapad ang butas, natagpuan ang pinto at lumabas. Ganoon din ang isang taong nasa kadiliman ng kasalanan: mula sa sandaling maramdaman niya ang pangangailangan para sa kabutihan at mapuno ng taos-pusong pagmamalasakit dito, gagawin niya ang lahat ng makakaya upang makalabas sa kadilimang ito. Matapos sabihin, "Mali ang ginagawa ko; naligaw ako sa landas," nagpapakumbaba ang isang tao, dumarating sa kaniya ang Grasya ng Diyos, at mula noon ay namumuhay siya nang matuwid. Ngunit kung hindi pumasok sa isang tao ang taos-pusong pag-aalala, hindi madali para sa kaniya ang magbago.

---

⁶⁴ Tingnan ang The Ancient Paterikon. Moscow, 1899. p. 87.

Halimbawa, may isang tao na nakaupo sa isang nakasarang silid at hindi siya maganda ang pakiramdam. Sinasabi mo sa ganoong tao: 'Tumayo ka, buksan mo ang pinto, lumabas ka sa sariwang hangin at magiging maayos ang iyong pag-iisip,' ngunit sa tugon ay sinisimulan nila: 'Hindi ako makalabas sa sariwang hangin. Ngunit sabihin mo sa akin, bakit ako nakakulong sa loob ng apat na pader na ito at hindi makahinga? Bakit walang sariwang hangin dito? Bakit ako inilagay ng Diyos dito, samantalang binibigyan Niya ang iba ng pagkakataong magtamasa ng kalayaan?' Ngayon, posible nga bang tulungan ang ganoong tao? Alam mo ba kung ilang tao ang nagdurusa dahil hindi sila nakikinig sa mga taong makapagbibigay sa kanila ng espirituwal na tulong?

Sa pamamagitan ng kasalanan, ginagawang lupaing paghihirap ng tao ang paraisong lupa. Kung ang kaluluwa ay nadumihan ng mga nakamamatay na kasalanan, nararanasan ng tao ang isang demonyong kalagayan: siya ay nag-aangal, naghihirap, at walang kapayapaan sa kanyang sarili. Sa kabilang banda, mapayapa ang taong nabubuhay kasama ang Diyos, itinatutok ang isipan sa mga banal na kahulugan, at patuloy na nag-iingat ng mabubuting kaisipan. Ang ganitong tao ay nabubuhay sa isang paraisong lupa. Taglay nila ang isang bagay na kitang-kitang iba sa mga nabubuhay nang wala ang Diyos.

At napapansin din ito ng mga nasa paligid nila. Ito ang Banal na Grasya, na nagpapahayag ng isang tao, kahit na nagsusumikap siyang manatiling hindi kilala.

Mga Kasalanan ng Kalooban

Dapat tayong maging maingat sa mga kasalanan ng kalooban, sapagkat ang ating kalooban ang mismong tututukan ng Diyos [kapag dumating Siya upang hatulan tayo]. Ang mga kasalananang nagawa natin dahil sa kapabayaan ay hindi gaanong mabigat. Ang ilang kasalanan ay may mga nagpapabawas ng kabigatan, kahit na nananatili pa rin silang kasalanan.

Bukod pa rito, kung tayo'y nagkakasala nang hindi sinasadya, iniaayos ng Diyos ang mga bagay upang magamit ang ating pagkakamali para sa isang mabuting layunin. Hindi ito nangangahulugang kailangan nating magkasala para mangyari ang 'kabutihang' ito — ginagamit lamang ng Diyos ang ating paglabag para sa kabutihan, at may mabuting bunga nito dahil nagkasala tayo nang hindi sinasadya. Gayunpaman, kung tayo ay nagsisisi sa isang kasalananang kusang-loob nating ginawa, tayo mismo ang dapat manalangin na huwag itong magdulot ng kasamaan.

— Geronda, paano nailigtas ang mongheng nabanggit sa 'Evergetinos'? Sa loob ng sampung taon, nahulog siya sa parehong kasalanan araw-araw, ngunit nagsisi siya rito araw-araw.⁶⁵

— Ang mongheng tinutukoy ay, sa isang diwa, naging alipin ng kanyang pagnanasa, bihag nito. Hindi siya masama ang ugali, ngunit hindi siya nakatanggap ng tulong; nadala siya sa kasamaan. Kaya naman, karapat-dapat siya sa Banal na tulong. Nakipaglaban siya, nagdusa siya, at taos-puso ang kanyang pagsisisi. At sa huli, iniligtas siya ng Diyos. Nakikita mo kung paano ito: maaaring mabuti ang ugali ng isang tao, ngunit kung hindi siya nakatanggap ng tulong noong pagkabata at naabala sa kasamaan, magiging mahirap para sa kanya na makabangon muli. Sinusubukan ng tao na tumayo, nahuhulog muli, bumabangon muli... Ibig sabihin, siya ay nakikipaglaban. Hindi aalisin ng Diyos ang ganitong tao. Pagkatapos ng lahat, gumagawa ang kaluluwang kawawa ng sarili niyang maliit na pagsisikap, humihingi siya ng Banal na tulong at nagkakasala nang walang masamang balak. Halimbawa, may isang taong nagsisimula sa isang landas nang walang intensyong magkasala. Ngunit, habang naglalakad sa landas na ito, nahaharap siya sa tukso at nahuhulog sa kasalanan. Pagkatapos ay nagsisisi siya, sinisikap niyang makawala sa kasalanan, ngunit muling may bitag na inihahanda para sa kanya, at ang kaluluwang kawawa, na walang hangaring gumawa ng masama, ay muling nahuhulog at

⁶⁵ Tingnan ang Eueretinos. Bol. I. Athens, 1996. p. 34 at mga sumunod.

muli ring nagsisisi. Ang ganitong tao ay may mga nagpapagaan ng kalagayan. Pagkatapos ng lahat, hindi niya ninanais na gumawa ng masama, ngunit naliligaw siya patungo sa kasamaan, at saka nagsisisi. Ngunit kung may sinumang magsabi: 'Upang makamit ang layuning ito, kailangan kong gumawa ng ganitong kawalang-katarungan; upang makamit ang iba pa, kailangan kong gumamit ng ganitong panlilinlang' — at iba pa — kaniya'y sadyang nagkakasala, lubos na alam ang kaniyang ginagawa. Ibig sabihin, ang ganoong tao ay bumubuo ng sarili niyang makasalanang plano at, kasama ang diyablo, naghahanda ng isang pakana para gumawa ng isang kasalanan o iba pa. At ito ay lubhang kapupulutan ng kapintasan, sapagkat [ang kasalanan] ay nagagawa nang may paunang intensyon. Ang ganoong tao ay hindi nahuhulog sa anumang tukso, kundi siya mismo ang nagpapatuloy sa paggawa ng kasalanan kasama ang tagatukso. Hindi nila matatanggap ang banal na tulong, sapagkat wala silang karapatang matanggap ito. Sa huli, namamatay ang mga taong ito nang hindi nagsisisi.

Ngunit kahit yaong nagsasabing magsisisi sila sa kanilang katandaan — paano nila masisiguro na magkakaroon sila ng panahon upang magsisi at hindi sila biglaang kunin ng kamatayan? Naalala ko ang isang kontratista na namuhay sa kasalanan. "Kapag tumanda na ako," 'sasabihin niya, 'Pupunta ako sa Jerusalem, maliligo sa Ilog Jordan, at malilinis ang lahat ng aking mga kasalanan.' At nagpatuloy siya sa pamumuhay gaya ng dati. Sa wakas, nang umabot siya sa puntong wala na siyang lakas para magkasala—halos hindi na siya makalakad—nagpasya siyang pumunta sa Jerusalem. "Makinig ka," sabi niya sa isa sa kanyang mga foreman, "nagpasya akong pumunta sa Jerusalem at maligo sa Ilog Jordan." "Ah, amo," sagot ng lalaki, "kung malinis ka, makakarating ka; kung marumi ka, hindi." At katulad ng kanyang hula! Hindi pa man nakarating ang kontratista sa Athens para ayusin ang mga kinakailangang papeles nang siya ay mamatay. Kinuha ng ilang tao ang lahat ng pera niya, dinala siya sa punerarya at pinauli mula roon sa loob ng kabaong — pabalik sa sariling bayan.

Gawin natin ang mabuti dahil sa pag-ibig kay Kristo

— Geronda, kapag naiisip ko ang mga mahihirap na taon na darating, napupuno ako ng takot.

— Ano ang kinatatakutan mo? Marahil natatakot kang mapunta sa impyerno at magdusa kasama ng mga demonyo? Nauunawaan ko kung sasabihin mo: 'Kristong akin, tulungan mo akong maging karapat-dapat sa Paraiso, upang hindi Ka masaktan. Sapagkat napakahirap para Sa Iyo na malaman na nasa impyerno ako matapos ang lahat ng ginawa Mo para sa akin.' Ngunit walang pag-ibig sa pagnanais na mapunta sa Paraiso para lamang maging komportable ka. Sinasabi ko ito hindi upang mabuhay tayo nang pabaya, magwala, at mapunta sa impyernong paghihirap. Ngunit kung minsan, nabubuo sa isang tao ang isang uri ng pagkiling: 'Gagawa ako ng mabuti upang hindi ko mawala ang Paraiso.' Ngunit kung tayo ay may pag-ibig, mag-iisip tayo nang ganito: 'Napakaraming malulungkot na tao, na hindi man lang nakaranas ng kahit kaunting tunay na kagalakan sa buhay na ito, ay magdurusa sa impyerno, at ako pa ang mag-iisip tungkol sa sarili ko?' Sasabihin ko sa inyo nang prangka: ang tanong kung mapupunta ako sa Paraiso o sa impyerno ay hindi ako kinakabahala. Inalis ko na ang sarili ko sa usapin. Ang tanong kung mapupunta ako sa Paraiso ay hindi ako kinakabahala, hindi dahil ayaw kong mapalapit kay Kristo—hindi. Ngunit hindi ko itinakda sa sarili ang paggawa ng mabuti upang makamit ko ang isang lugar sa Paraiso. "Kahit pa itabi Mo ako, aking Kristo," sabi ko, "hindi ako masasaktan: sapagkat hindi ako karapat-dapat sa Paraiso."

Ngayon, ang ating buhay ay walang kagalakan at mabigat, dahil humina na ang kabayanihan at pagsakripisyo. Kahit ang mga taong espiritwal ay nag-iisip na parang maliliit na mangangalakal, at umaabot pa sa puntong namumuhay nang kunwaring-espiritwal. Pinagsusumikapan nilang agawin ang bawat kasiyahan sa buhay, hangga't hindi ito nagiging kasalanan. "Kasalanan na ba ito [o hindi pa]?" ang pagkukuwenta ng ganitong mga tao. "Hindi pa, [hindi pa] kasalanan. Kaya maaari kong ikasiya ito." Halimbawa, ganito ang paglapit nila sa pag-aayuno: "Sige, ano bukas: Biyernes. Kung ganoon,

puwede kaming kumain ng karne hanggang limang minuto bago maghatinggabi ngayong gabi. Sige, kain na tayo! Hindi, pag lampas hatinggabi hindi na pwede — magsisimula na ang bagong araw at magiging kasalanan na iyon." Sa madaling salita, nais ng ganitong mga tao na magpakasawa sa buhay sa lupa nang hindi isinusuko ang Paraiso. Sa paggawa nito, tinatrato nila ang kasalanan at ang mga paghihirap ng impierno na parang mga karaniwang mangangalakal. Gayunpaman, kung mag-iisip sila nang tapat, sasabihin nila [sa kanilang sarili]: "Tiniis ni Kristo ang Pagpapako sa Krus at nagdusa nang labis para sa akin ! Paano ko nga ba Siya masasaktan ng aking makasalanang gawa? Ayaw kong mapunta sa mga paghihirap ng impierno sa anumang dahilan maliban sa hindi ko matiis ang pagdurusa ni Kristo, na makikita Niya na ako ay nasa impierno."

Huwag tayong gumawa ng mabuti na may inaasahang gantimpala, kundi magsikap tayo alang-alang sa pag-ibig kay Kristo. Pagsikapan nating tiyakin na ang lahat ng ating ginagawa ay dalisay at para sa kapakanan ni Kristo. Mag-ingat tayo na [sa ating mga kilos] ay walang motibong pantao, pagbibigay-lugod sa sarili, pansariling interes, o katulad nito. Tandaan natin na nakikita tayo ni Cristo, pinangangalagaan Niya tayo, at magsikap tayong huwag Siyang ikalungkot. Kung hindi, ang ating pananampalataya at ang ating pag-ibig ay tuluyang gugumuho.

At kung titingnan natin nang mas malapitan ang lahat ng ginagawa natin sa ating espirituwal na buhay—pagkawalang-luhò, pag-aayuno, pagbabantay at iba pa—makikita natin na ang lahat ng mga gawi na ito ay nagpapalakas din ng ating pisikal na kalusugan. May sinuman [bilang isang gawa ng pag-aascetismo] na natutulog sa matigas na higaan? At payo rin ng mga doktor: 'Matulog sa matigas na ibabaw, dahil nakasasama ang pagtulog sa malambot.' May nagsasagawa ba ng pagyuko? Maraming tao ang gumagawa ng ehersisyo para patibayin ang kanilang mga kalamnan. May iba pa bang nakikuntento sa kaunting tulog? Ngunit ang mahabang tulog ay nagpapahina ng isip. Hindi ba't sinasabi nila: 'Ang taong iyan ay parang antok na langaw, pero tingnan mo iyan—magaling siyang tao, hindi siya bumubuntong-hininga!' Sa madaling salita, ang mga espirituwal na pagsasanay na isinasagawa ng isang tao ay nagpapalakas din ng kanilang pisikal na kalusugan. Higit pa rito, ang isang tao ay nakakakuha ng malaking benepisyò mula sa pagpipigil sa sarili. Pagkatapos ng lahat, kahit ang mga nakikibahagi sa siyentipikong pananaliksik at iba pa ay nagsusumikap na mamuhay nang may kabanalan, upang ang kanilang isipan ay hindi malabo kundi manatiling malinaw. Siyempre, hindi ito ang layunin ng ating [monastikong] pagtitimpi, ngunit isa sa mga bunga ng mga espirituwal na pagsasanay na isinasagawa natin ay ang benepisyong hinahanap ng mga taong nasa mundo. Nakikibahagi tayo sa espirituwal, at sa pamamagitan ng espirituwal na pagsasanay na ito ay nakakamit din natin ang pisikal na kalusugan.

Mga tukso sa ating buhay

Pinapayagan ng Diyos ang mga tukso ayon sa ating kalagayang espirituwal. Sa isang pagkakataon, pinapayagan Niya tayong magkamali, halimbawa, na magpakita ng kaunting kapabayaan sa isang bagay, upang sa susunod ay maging maingat tayo at maiwasan—o mas mabuti pang sabihin, mapigilan—ang mas malaking kasamaan na inihanda ng diyablo na ipataw sa atin. Sa isa pang pagkakataon, pinapayagan Niya ang diyablo na tuksuhin tayo upang subukan tayo. Ibig sabihin, [sa kasong ito] tayo ay kumuha ng pagsusulit, at sa halip na kasamaan, ginagawa ng diyablo ang mabuti para sa atin. Isipin lamang si Nakatatandang Filaret, na naghinagpis: "Anak ko, pinabayaan ako ng Diyos — ngayong araw ay wala ni isang tukso!"⁶⁶ Nais ng Nakatatanda na makipaglaban sa mga tukso araw-araw — upang matanggap niya ang korona ng nagwagi mula kay Cristo.

Ang isang matatag na tao, tulad ni Elder Filaret, ay hindi iniwasan ang mga tukso, kundi hinihiling sa Cristo: "Cristo ko, padalhan mo ako ng mga tukso at bigyan mo ako ng lakas na lumaban."

⁶⁶ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories*. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. p. 63.

Gayunpaman, ang mahina ay sasabihin ang kabaligtaran: "Cristo ko, huwag mo akong hayaang mahulog sa tukso." "*Huwag Mo kami dalhin sa tukso...*"⁶⁷ Gayunpaman, madalas kapag tayo'y nahuhulog sa ilang tukso, nagsisimula tayong magreklamo: "Hindi ito tama! Pagkatapos ng lahat, tao lang ako; hindi ko na kayang magpatuloy!" — samantalang dapat nating sabihin: "Hindi ako isang tao; ako ay basura ng tao. Diyos ko, tulungan mo akong maging isang tao!" Hindi ko sinasabing hanapin natin ang mga tukso. Ngunit kapag dumating ang mga tukso, dapat nating harapin ang mga ito nang may katatagan at panalangin.

Sa anumang bagyong espiritwal, maghintay tayo nang may pagtitiis at pag-asa para sa espiritwal na tagsibol. Ang pinakamalalaking tukso ay karaniwang dumadating na parang bagyo. At kung, sa sandaling tumama ang mga ito, nagawa nating iwasan ang mga ito, ang pulutong ng mga demonyo, matapos dumaan sa atin, ay lumilipad na, at tayo ay napapalaya mula sa panganib. Kapag ang isang tao ay nagkakaisa sa Diyos, hindi na siya nahaharap sa mga tukso. Maaari bang saktan ng diyablo ang isang Anghel? Hindi, [habang papalapit siya rito] siya mismo ang nasusunog ng apoy.

Ang buhay na espiritwal ay napakasimple at madali. Tayo mismo ang nagpapalito rito sa pamamagitan ng maling pagsisikap. Sa kaunting pagsisikap, kasabay ng labis na kababaang-loob at pagtitiwala sa Diyos, maaaring magtagumpay nang malaki ang isang tao. Sapagkat kung saan may kababaang-loob, walang lugar para sa diyablo. At kung saan walang diyablo, walang mga tukso ng diyablo.

— Geronda, maaari bang mahulog ang isang tao sa kasalanan sa pahintulot ng Diyos?

— Hindi, ang pagsasabing pinapayagan tayo ng Diyos na magkasala ay isang napakabigat na pagkakamali. Hindi kailanman pinapayagan tayo ng Diyos na mahulog sa kasalanan. Tayo mismo ang nagpapahintulot sa ating sarili [na bigyan ang diyablo ng pagkakataon], at saka siya lumalapit at nagsisimulang tuksuhin tayo. Halimbawa, kapag mayabang ako, itinataboy ko ang Banal na Grasya; umaalis sa akin ang aking Anghel na Tagapag-ingat, at lumalapit sa akin ang isa pang 'anghel' — iyon ay, ang diyablo. Bilang resulta, lubos akong nabibigo. Ngunit hindi ito pahintulot ng Diyos; ako mismo ang nagpahintulot sa diyablo [na itulak ako sa kasalanan].

— Geronda, tama bang sabihin ang tungkol sa sariling pagbagsak sa ganitong paraan: 'Ang tagatukso ang nagtulak sa akin'?

— Ako rin, madalas kong marinig mula sa ilang tao na ang tagausig ang dapat sisihin sa kanilang mga pagdurusa, samantalang sa katotohanan tayo mismo ang dapat sisihin sa pagkakaroon ng maling saloobin sa mga nangyayari sa atin. Bukod pa rito, ang tagausig—well, siya ay tagausig nga. Pipigilin ba niya tayo sa kasamaan? Ginagawa niya ang kanyang tungkulin. Hindi natin dapat ilipat ang lahat ng sisi sa kanya. May isang baguhan na nakatira sa isang selda kasama ang kanyang nakatatanda. Isang araw, habang wala sandali ang nakatatanda, kumuha ang baguhan ng isang itlog, inilagay ito sa singsing ng susi — naaalala mo ba yung mga lumang susi sa kamalig? — at sinimulan niyang prituhan ang itlog sa ibabaw ng kandila! Biglang bumalik ang nakatatanda at nahuli siya sa akto. "Ano'ng ginagawa mo diyan?" — "Geronda, tinukso ako ng Masama na magprito ng itlog!" — at nagsimulang magpalusot ang baguhan. Biglang may boses na napakalakas na umugong sa silid: "Naku, hindi! Hindi ko pa naririnig ang ganitong recipe dati! Natutunan ko ito sa kanya!" Minsan natutulog ang diyablo, ngunit tayo mismo ang nag-uudyok sa kanya [upang tuksuhin tayo].

Ang mga makasalanan ay may saganang hilaw na materyal para sa pagpapakumbaba

Yaong mga dati'y namuhay sa kasalanan, ngunit pagkatapos ay nagsisi at nagsimulang mamuhay nang espiritwal, ay dapat masayang tanggapin ang mga kahihyan at kalungkutan na dumarating sa

---

⁶⁷ Lucas 11:4.

kanila, sapagkat sa pagtanggap nito, binabayaran nila ang kanilang mga dating utang. Nakikita natin na nang ang Kagalang-galang na si Maria ng Ehipto, na dating namuhay sa kasalanan, ay nagsisi at binago ang kanyang mga gawi, ay pinahirapan siya ng mga makamundong pagnanasa. Gayunpaman, upang mataboy ang mga pagnanasang ito, ang Kagalang-galang ay pumasok sa isang malaking pakikibaka. Sinabi ng Diyablo sa kanya: "O sige, ano'ng mawawala sa'yo kung silipin mo lang ang Alexandria? "Hindi kita hinihikayat na tumakbo roon para magpakasasa! Magmasid ka lang ng saglit mula sa malayo!" Ngunit hindi man lang tumingin ang Santa sa direksyong iyon. Ang kanyang pagsisisi ay tunay na malalim! Ang ibang mga banal na babae, na hindi dati namuhay nang makalupa, ay hindi nakaranas ng ganitong pakikibaka. Ngunit si Santa Maria, na namuhay nang makalupa, ay naranasan ang pakikibakang ito. Ang pagdurusa [mula sa pakikibaka] ay ang pagsunog sa mga sugat ng kasalanan. Sa ganitong paraan, pareho silang nagtatapos sa iisang [espiritwal] kalagayan.

— Geronda, sa mga kaso tulad ng kay Santa Maria ng Ehipto, hindi ba nakatatanggap ng anumang banal na aliw ang asketiko?

— Siyempre! Mayroon siya nito, at saganang pa! Naabot ni Santa Maria ang ganoong antas ng espirituwalidad na kapag siya'y nanalangin, umaangat siya ng haba ng siko mula sa lupa.

Ang mga dakilang makasalanan, nang makilala nila ang kanilang sarili, ay likas na may saganang hilaw na materyal para sa kababaang-loob. Siyempre, ang anumang pagbagsak ay nananatiling pagbagsak. Ngunit ang pagbagsak ay isa ring hilaw na materyal para sa , 'puhunan' para sa kababaang-loob at panalangin. Ang mga kasalananang ginagamit ng isang makasalanan para sa kababaang-loob ay parang pataba na ginagamit natin para patabaín ang mga halaman. Kaya bakit hindi gamitin ang sangkap na ito para patabaín ang bukid ng kaluluwa, upang ito ay maging mataba at magbunga? Ibig sabihin, ang isang taong nagkasala ng mabibigat na kasalanan, nang maunawaan ang tindi ng kanilang pagkakasala at nagsabing, 'Hindi ako dapat magtaas ng ulo at tumingin sa iba,' ay lubos na nagpapakumbaba at sa gayon ay tumatanggap ng saganang Grasya. Patuloy silang umuunlad nang hindi natitinag, at maaaring makamit ang isang makabuluhang [espiritwal] na sukatan. Ngunit ang isang hindi nakagawa ng mabibigat na kasalanan, na hindi naghanda nang wasto sa sarili, ay hindi magsasabi: 'Pinrotektahan ako ng Diyos mula sa maraming panganib, ngunit ako'y lubos na walang pasasalamat. Mas makasalanan pa ako kaysa sa pinakamalaking makasalanan.' Ang ganitong tao ay espiritwal na mas mababa kaysa sa makasalananang nagpapakumbaba sa sarili.

Isipin mo lamang ang Pariseo at ang maniningil ng buwis.⁶⁸ Ang Pariseo ay may mabubuting gawa, ngunit may kayabangan din siya. At ang maniningil ng buwis ay may mga kasalanan, subalit inamin niya ang mga ito, nagsisi, at nagpakumbaba — at ito mismo ang hinahangad ni Cristo mula sa isang tao. Kaya nga — sa madaling paraan — ang maniningil ng buwis ang naligtas. Nakita mo ba kung paano inilalarawan ang Pariseo sa isang icon? Itinuturo niya ang kanyang daliri sa maniningil ng buwis: 'Hindi ako tulad niya!' Ang kawawang maniningil ng buwis, na nakatago sa likod ng isang haligi, ay hindi man lang nangahas na itaas ang kanyang mga mata para lumingon. At itinuturo ng Pariseo ang kanyang daliri kay Kristo upang ipakita kung nasaan ang maniningil ng buwis! Napansin mo ba ito? Maaaring isipin ng isang tao na hindi alam ni Kristo mismo kung saan nagtatago ang maniningil ng buwis! At kaya, sa kabila ng katotohanang tinupad ng Pariseo ang mga panlabas na hinihingi ng batas, wala sa mga ito ang nagbigay ng anumang kabutihan sa kanya. Ganyan ang ginagawa ng kayabangan! Ang isang makasalananang walang kababaang-loob ay taglay ang mga kasalanan ng maniningil ng buwis at ang kayabangan ng Pariseo. Isang dobleng 'regalo'! Gaya ng kasabihan sa Epirus, ⁶⁹ '—kapwa kuto at garapata.

---

⁶⁸ Tingnan ang Lucas 18:9–14.

⁶⁹ Epirus – isang rehiyon sa Kanlurang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

Upang maging malusog sa espiritu, sikaping linisin ang inyong sarili hangga't maaari mula sa mga espirituwal na lason — ang mga ito ay ang mga pagnanasa.

Kabanata 2.

Tungkol sa Kahalagahan ng Pag-alaga sa Sariling Konsensya

Surihin natin ang ating budhi

Binigyan ng mabuting Diyos ang unang mga tao ng budhi—ang unang Banal na batas. Malalim na inukit ng Diyos ang budhi sa puso ng tao, at mula noon, namana ng bawat isa ang budhi mula sa kanilang mga magulang.

Kung ang isang tao ay kumilos nang mali sa anumang bagay, ang budhi na gumagana sa kaniya ay hinahatulan siya at ginagabayan siya tungo sa pagsisisi. Gayunpaman, dapat magsagawa ang isang tao ng wastong espirituwal na pagsasanay at siyasatin ang kanyang budhi upang palaging marinig ang tinig nito. Kung hindi siyasatin ang budhi, walang pakinabang ang isang tao kahit sa pagbabasa ng mga aklat na espirituwal o sa payo ng mga banal na nakatatanda. At kahit ang mga utos ng Diyos, kung hindi siyasatin ang budhi, ay hindi matutupad.

— Geronda, posible bang lubos na hindi malaman ng isang tao ang kanyang tunay na kalagayang espirituwal at hindi mapagtanto na siya ay naligaw sa landas?

— Kung hindi binabantayan ng isang tao ang kanyang budhi at nililinis ito, unti-unti itong natatakpan ng patong ng kaliskis, at nagiging manhid siya. Nagkakasala siya, ngunit para bang walang kakaiba na nangyayari sa kanya.

— Geronda, pakisabi sa amin kung paano natin dapat alagaan at pangalagaan ang ating konsensya.

— Upang masiguro na tunay nating ginagawa ayon sa tinig ng ating budhi, kailangan nating bantayan ang ating sarili at magbukas sa ating espirituwal na ama. Pagkatapos ng lahat, posible, habang tinatapan ang sariling budhi, na maniwala na maayos ang lahat. O, kapag baluktot na ang budhi, maaaring ituring ng isang tao ang isang krimen na nagawa niya bilang isang mabuting gawa. Posible rin na masaktan ang isang tao dahil ginawang labis na sensitibo ang kanyang konsensya.

— Geronda, hinuhusgahan ko ang iba sa aking isipan at hindi ko mapigilan ang aking sarili sa bagay na ito. Marahil ay nag-ugat lahat ito sa katotohanang naging matigas na ang aking puso?

— Kinakailangan ng lubos na pag-iingat. Pagkatapos ng lahat, kapag unang nagkasala ang isang tao, nararamdaman niya ang isang [panloob] na pakiramdam ng pagkakasala at nababahala siya rito. Kapag muling nagkasala siya sa parehong kasalanan, mas kaunti ang nararamdaman niyang pagkakasala, at kung siya ay hindi mag-ingat at magpatuloy sa pagkasala, ang kanyang budhi ay nagiging matigas. Halimbawa, kung sasabihan mo ng masama ang isang tao dahil sa maliit na pagkakamali, binabago niya ang paksa upang hindi maramdaman ang kirot ng budhi o hindi masaktan. Parang mga Hindu na isinasawsaw ang sarili sa nirvana!⁷⁰ Isang binata sa Himalayas ang pumatay ng limang Italyanong mananakang bundok at, matapos ilibing ang mga bangkay sa lupa, ay nagsimula ng isang ehersisyo sa konsentrasyon. Nakaupo sa lupa, inuulit niya nang tuloy-tuloy sa loob ng dalawang oras: "Puno-puno-puno..." — upang 'makapasok sa isang espirituwal na bakante,' kalimutan ang nangyari, at maging malaya mula sa pagkabalisa ng isipan. Halimbawa, kunwari sinita ko ang isa sa

---

⁷⁰ Ang tinutukoy ng Matanda ay ang mga teknik ng yoga at meditasyon na ginagamit ng mga tagasunod ng mga relihiyong Silangang Asyano upang maabot ang tinatawag na nirvana, na kanilang iniintindi bilang kalayaan.

ating mga kapatid na babae dahil sa isang kusang-loob na mali. Kung hindi isinasagawa ng kapatid na ito ang tamang espirituwal na pagsasanay at hindi nagsusumikap na itama ang kanyang mga gawain, sa tugon sa lahat ng aking mga pagwawasto maaaring sabihin niya: "At ngayon, mas maaga tatunog ang kampana para sa Vespers..." — upang baguhin ang paksa. At pagkatapos, ikokalat ng diyablo ang kanyang isipan at sasabihin: "Huwag kang mag-alala! Sinabi mo iyon para hindi magalit ang nakatatanda!" Naghahanap din ng dahilan ang diyablo para sa kanya, at sa halip na aminin: "Ginawa ko ito para tapakan ang aking konsensya," ang pagtatanggol niya sa sarili: "Ginawa ko ito para hindi magalit ang nakatatanda!" Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng diyablo? Pinu-pino niyang ginagawa! Inililipat niya ang dial sa ibang frequency para hindi natin makita ang sarili nating paglabag.

— Geronda, posible bang mapansin ng isang tao ang sarili niyang maliliit na paglabag habang hindi nakikita ang malalaking kasalanan?

— Siyempre kaya nila! Isang kumpesor na kilala ko ang nagsabi sa akin ng ganitong kaso. Isang babae, nang lumapit sa kanya para magkumpisal, ay umiyak nang hindi mapigil at paulit-ulit na inuulit ang parehong kataga: "Hindi ko sinadyang patayin siya!" — "Makinig ka," sinimulan siyang pakalmahin ng kanyang tagapakinig, "kung may pagsisisi ka, may kapatawaran ang Diyos sa kasalanan. Pagkatapos ng lahat, pinatawad Niya si David nang siya ay nagsisi."⁷¹ — "Oo, oo, pero hindi ko sinasadya!" inulit niya. "Paano mo siya napatay, kung ganoon?" maingat na tanong ng tagapakinig. "Ganito 'yon: Nag-aalis ako ng alikabok, aksidenteng nawagayway ang panglinis at napatay ko siya! Pero hindi ko naman sinadya na patayin ang langaw na 'yon!" At bukod pa sa lahat ng iyon, naging taksil ang babaeng ito sa kanyang asawa, iniwan ang kanyang mga anak, winasak ang kanyang pamilya at nanirahan kung saan-saan, subalit tinalakay niya ang lahat ng ito na parang walang kwentang bagay lamang. "Para sa lahat ng ito, kailangan ng penitensya," sabi ng kumpesor nang marinig niya ang kanyang mga "gawa." "At bakit nga ba kailangan ng penitensya para sa 'lahat ng ito'?" tugon niya. Sige, sabihin mo sa akin, paano matutulungan ng isang tao ang ganitong uri ng tao?

Isang manhid na budhi

— Geronda, minsan may nagsasabi sa akin: "Nakatago ang pagnanasa na ito sa iyong subconscious, pero hindi mo ito namamalayan." Paano ko ito malalaman?

— Kung titigan mo nang mabuti ang sarili mo, mapagtatanto mong kahit sinasabi mong ayos lang ang lahat, hindi ka pa rin maganda ang pakiramdam. Kaya kailangan mo ng [espirituwal] na pagsusuri. Kung ang isang tao ay hindi maganda ang pakiramdam [pisikal], nakakaranas ng paghina ng pisikal na lakas at iba pa, sinusuri ang kanyang mga test sa isang mikrobiyolohikal na laboratoryo, at sumasailalim siya sa CT scan upang matuklasan ang sanhi ng kanyang karamdaman. Kung mapagtanto mong wala kang kapayapaan at nababalisa ka, alamin mong may mali sa loob mo at kailangan mong hanapin ang problemang ito upang maitama ito. Halimbawa, kung nakagawa ka ng isang [makasalanan] paglabag at nababahala ka rito, ngunit nanahimik ka tungkol dito sa iyong kumpisal. Tumatakbo ang panahon, at may isang masayang pangyayari sa iyo. Nararamdaman mo ang kagalakan; tinatakpan ng kagalakang ito ang iyong pagkabahala dahil sa kasalanan, at unti-unti mo itong nakakalimutan. Hindi mo na nakikita ang iyong kasalanan, dahil tinakpan ito ng kagalakan na parang takip.

Tinatakpan ng kagalakan ang kasalanan, itinutulak ito nang mas malalim, ngunit patuloy itong gumagawa mula sa loob. Sa ganitong paraan, tinatapakan ng isang tao ang kanyang budhi at nagsisimula siyang tumigas, habang ang kanyang puso ay unti-unting tumitigas. At saka hahanap ang diyablo ng dahilan para sa lahat: "Maliit na bagay lang ito, at natural lang iyon..." Gayunpaman, walang kapayapaan ang taong ganoon, sapagkat ang pagkabagabag na itinago nang malalim ay hindi tumitahimik. Naramdaman niya ang agitation sa kanyang kalooban, kulang sa panloob na kapayapaan

⁷¹ Tingnan ang 2 Mga Hari 12:13.

at katahimikan. Namumuhay siya nang walang tigil na paghihirap, nagdurusa, at hindi maiintindihan ang sanhi ng lahat ng ito, dahil natatakpan ang kanyang mga kasalanan, itinulak nang malalim sa loob. Hindi napagtatanto ng ganitong tao na siya ay naghihirap dahil siya ay nagkasala.

— Geronda, kung buksan natin ang mga mata ng ganitong tao at sabihin sa kaniya ang sanhi ng kaniyang pagdurusa, makakatulong ba iyon sa kaniya?

— Kailangan ng pag-iingat, dahil kapag binuksan mo ang kanyang mga mata, magigising ang kanyang budhi. Magsisimulang sisihin siya ng kanyang budhi. At kung ang ganoong tao ay hindi magpapakumbaba, maaaring siya ay malubog sa paghihikayat ng loob, sapagkat hindi niya matiis ang katotohanan. Gayunpaman, kung magpapakumbaba siya, makakatulong sa kanya [ang pag-alam sa tunay na sanhi ng kanyang pagdurusa].

— Geronda, may mga taong ipinanganak na may pinatigas na budhi?

— Hindi, walang taong ipinanganak na may pinatigas na konsensya. Hindi nilikha ng Diyos ang pinatigas na konsensya. Gayunpaman, kung itinatago ng isang tao ang kanyang mga kasalanan nang malalim sa loob, unti-unting natatakpan ang kanyang konsensya ng patong ng kaliskis at tumitigil itong pumupuna sa kanya.

— Geronda, ang ganoong tao ay nagiging 'sariling pinamamahalaan'; siya ang lumilikha ng sarili niyang mga batas.

— Oo... Isang kakila-kilabot na bagay!..

— Ano iyon? Ilusyon?

— Aba, ano pa? Siyempre, panlilinlang sa sarili iyon.

Isang baluktot na budhi

— Geronda, madalas mong sinasabi na dapat mag-ingat ang tao na huwag masira o mabaling ang kanyang konsensya. Paano nababaluktot ang konsensya?

— Sa pamamagitan ng pagpapalugud-lugod sa kanilang mga iniisip, tinatapakan ng isang tao ang kanyang budhi. Sa matagal na pagpapalugud-lugod sa kanilang mga iniisip, lumilikha ang isang tao ng ibang budhi para sa kanilang sarili — ang sarili nilang budhi, na iniangkop sa kanilang sukat, ibig sabihin, isang baluktot na budhi. Gayunpaman, sa kasong ito, nawawalan ang isang tao ng kanyang panloob na kapayapaan, sapagkat ang baluktot at sirang konsensya ay hindi makapagbibigay ng panloob na kapayapaan. Pagkatapos ng lahat, ang isang taong nakagawa ng pagkakamali ay hindi makakahanap ng kapayapaan, kahit na magkunwari ang iba na hindi napansin ang kanyang pagkakamali o magbigay ng kumbiksyon na: 'Hindi mo kasalanan, huwag kang mag-alala.' Ang ilan sa mga sumusunod sa iba't ibang guro at nakikilahok sa ganitong mga gawain, nang mapagtanto nilang may mali sa kanila, ay lumalapit sa akin para humingi ng payo. Ngunit kapag, nais silang tulungan, sinimulan kong ipaliwanag ang isang bagay, ay tumatayo sila nang matigas at iginigiit ang kanilang paninindigan: 'Hindi, tama ang lahat sa aming pananampalataya.' — "Makinig," ang sagot ko, "ngunit kung 'lahat ay tama' para sa iyo at kung ang 'pagiging tama' na ito ay nagbibigay sa iyo ng kapayapaan, bakit ka pa pumupunta sa akin na may mga tanong?" Kaya ang mga taong ito, na hindi nakakakita ng kapanatagan sa isang kasinungalingan, ay pilit pa ring sumusunod sa sarili nilang paraan at sinisikap kahit kailan ma'y makagapos ng kahit kaunting huwad na kapayapaan. Gayunpaman, hindi nila natatagpuan ang tunay na kapayapaan.

— Geronda, maaari bang mabuhay ang isang tao nang buong buhay na may baluktot na budhi?

— Kung pinaniniwalaan nila ang sarili nilang mga iniisip, maaari nga.

— At paano niya maaayos ang kanyang baluktot na budhi?

— Maaari niyang itama ito kung mag-iisip siya nang mapagkumbaba, hindi magtitiwala sa sarili niyang mga iniisip, at pag-uusapan niya ang mga ito sa kanyang espirituwal na ama.

— Geronda, maaaring baluktutin ng isang tao ang kanyang budhi dahil siya ay [sobrang] sensitibo?

— Kapag nabaluktot na nila ang kanilang konsensya, nangangahulugan iyon na malamang ay wala nang silbi ang kanilang pagiging sensitibo. Sapagkat ang bulok ay hahantong sa pagkabulok. May ilan na nagsasabing, 'Sensitibong tao ako,' ngunit ginagamot nila ang mga tao nang barbariko at sumasabog ang kanilang galit nang walang dahilan.

— Geronda, ang mga taong nagsasagawa ng pagpapawalang-sala sa sarili ba ay may konsensiyang naging 'nakabalot'?

— Kahit ang mga nagsisikap na ipagtanggol ang kanilang sarili ay hindi lubos na walang panloob na tinig ng budhi; hindi sila walang pakiramdam. At dahil hindi sila walang pakiramdam, nararamdaman nila ang sakit dahil sa kanilang makasalanang paglabag, at pagkatapos ay dumarating sa kanila ang banal na aliw. Ngunit ang mga nagbaluktot ng kanilang budhi ay nagiging walang pakiramdam. Ang ganitong mga tao ay nagmamayabang sa mga krimeng kanilang nagawa. Nakita ko ang mga taong nagsasalita tungkol sa mga krimeng nagawa nila na para bang ipinagmamalaki ang mga gawaing kabayanihan. Sapagkat kung pinapino ng isang tao ang kanyang baluktot na konsensya, hindi na ito basta katigasan ng puso; ito ay isang bagay na mas masahol pa. Noong isang beses, nang naninirahan ako sa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa,⁷² may isang lalaki na dumating at nagsabi: "Gusto kong magkumpisal." — "Hindi ako pari," sinimulan kong tumanggi, ngunit patuloy siyang nagpipilit: "Hindi, gusto kong ikuwento ito sa iyo." May ilang babae ring nakatayo sa malapit na dumating sa monasteryo upang sambahin ang banal na relikyo. "Mas mabuti kung umalis na kayo," sabi ko sa kanila. "Ayos lang, hayaan ninyong umupo at makinig sila," sabi ng lalaki, at sinimulan niyang ikwento ang kanyang kabataan: "Noong bata pa ako, ipinadala ako para matutuhan ang paggawa ng sapatos, pero sa sobrang pag-upo sa gawaan buong araw, palagi akong antok at nakakatulog nang nakayuko. Bakit, tatanungin mo? Aba, kasi tuwing gabi, kasama ng ibang desperadong binata tulad ko, lumalabas kaming nagnanakaw. Sa aming distrito, ang hepe ng pulisya ay isang matalinong tao. Sinasabi niya sa amin: 'Magaling, mga binata, kapag mas madilim ang gabi, mas kumikita ang isang magnanakaw. Kailangan ko ng dalawang tupa. Ang iba ay sa inyo na—kunan ninyo hangga't kayang buhatin ninyo.' Kaya naman, gaya ng sabi nila, pumunta kami mula bahay-bahay. Tatanggalin ko ang sumbrero ko, at ang unang gagawin ko ay suntukin ang mga aso sa ilong gamit ang latigo ko—at magaling iyon, gawa sa kahoy na cornel—pagkatapos papasok kami sa kulungan, pipili ng dalawang tupa na lalaki at kung ilang tupa na babae ang kaya naming buhatin. Ang mga kordero ay napunta sa opisyal ng distrito; itinago namin ang mga tupa sa aming kulungan, at pagkatapos, nang walang pag-aatubili, ang opisyal ng distrito—ano sa palagay mo?—ipinakulong kami sa selda! Pero makinig ka pa! Ang mga may-ari, na nakakita sa amin na nagnanakaw sa kanila tuwing gabi, ay agad na nagtungo sa himpilan ng pulis pagkabukas ng umaga at nagsabi sa opisyal ng distrito: "Nanakawan kami nina kanino at kanino!" — "Ano'ng ibig mong sabihin, 'nina kanino at kanino'? Pareho silang nasa selda! "Nandito ba kayo para manirang-puri sa mga tao?" At agad silang umalis para bugbugin sila — para tunay na bugbugin nang husto!.. Pero narito ang isang kuwento na ikukwento ko sa inyo: minsan dumating kami sa isang kawan at nakita namin: isang bantay, isang batang lalaki sa lugar,⁷³ pero kasing-tibay ng baka, at kasama niya ang kanyang ama. "Paano tayo lalapit sa kawan?" tanong ng mga kasama ko sa akin. 'Bubuwagin nila tayo na parang posporo!' Posporo, sabi mo? Aba... inangat ko ang pinutol na shotgun mula sa balikat ko, tinutok ko sa

⁷² Konitsa – isang maliit na bayan sa kanlurang Gresya, kung saan ginugol ni Elder Paisios ang kanyang pagkabata at kabataan. – *Tala ng tagasalin*.

⁷³ Vlachs – isang etnikong pangkat sa Balkans na naninirahan sa mga kabundukang rehiyon ng Gresya at nagsasalita ng isang Romansong diyalekto. – *Tala ng tagasalin*.

batang lalaki, at — bang! — ayun, bumagsak ang kawawang bata... Tinali ko ang ama niya sa isang puno ng peras gamit ang lubid... "Naku, sasabihin ko sa'yo, nakakuha kami ng sapat na bahagi ng nakuha doon!" At ikinuwento niya ito sa akin na parang isang kabayanihan, habang tumatawa! Nakikita mo ba kung ano ang kayang ipagawa ng baluktot na konsensya sa isang tao?

At ang isang pulis na kakilala ko, na naglilingkod sa Kagawaran ng Konboi, ay umiyak nang walang tigil dahil ang kriminal na kailangan niyang i-eskort mula sa isang bilangguan papunta sa isa pa ay nahatulan ng hukuman militar na mamatay dahil sa maraming krimen at pinaputukan. Sinimulan ng pulis na hanapin ang mga kamag-anak ng lalaking pinaputukan, nakahanap siya ng ilan sa kanila, at humingi ng kanilang kapatawaran. Ngunit ang isa sa mga kamag-anak ng kriminal, na nakatira sa Amerika, ay nagpadala sa kanya ng ganitong tugon: 'Dapat matagal na siyang pinaputukan; marami pa sanang tao ang buhay pa!'

Nakikita mo ba kung gaano kalaking kaibahan ang pagitan ng kaisipan ng pulis at ng lalaking ikinuwento ko sa iyo kanina? Ang una, na nasa linya ng tungkulin, ay simpleng inakay ang salarin papuntang bilangguan at itinuring ang sarili niyang may sala sa pagkamatay nito. Ngunit ang pangalawa ay pinag-usapan ang mga krimeng nagawa niya na para bang mga gawa ng kabayanihan, at ipinagmayabang pa ang mga ito!

Ang kabulaanan ay hindi nagdudulot ng kapayapaan sa isang tao

— Geronda, makakatulong ba ang mga dasal ng iba sa isang tao kung, sa pagtitiwala sa sarili niyang mga iniisip, ay nakalikha siya ng sarili niyang mundo?

— Dahil nilikha niya ang sarili niyang mundo, ano pa ang kailangan niya ng tulong... Nilikha ng isang tao ang buong sarili niyang mundo! Akala mo ba'y biro iyon? Isipin mo ito: kung ang isang tao ay lumilikha ng sarili niyang mundo sa pamamagitan ng sariling mga iniisip, sa tingin mo ba'y may kapayapaan siya, nakararamdam ba siya ng kagalakan? Kasinungalingan iyon. At ang kasinungalingan ay nag-iiwan sa isang tao sa kadiliman. Halimbawa, ipagpalagay mong napilitan ang isang tao na magsinungaling upang iligtas ang kanyang kapuwa. Maaaring mailigtas pa nga nila ito mula sa kamatayan, ngunit ang kasinungalingan ay nananatiling kalahating kasalanan. Minsan, ang isang taong may mabuting hangarin ay gumagamit ng kasinungalingan upang makatulong sa isang bagay at maiwasan ang tukso. Halimbawa, isang peregrino ang dumarating nang lihim sa monasteryo, upang walang makakaalam, para ibahagi ang problema ng kanyang pamilya, para maibsan ang kanyang loob. Pagkatapos, sabihin nating dumating ang kapatid niya sa monasteryo at nagtanong, 'Hindi ba nandito ang ganitong-ganitong tao?' Kung sasabihin mo sa kanya ang totoo, magiging malaking iskandalo ito, dahil malalagay sa alanganin ang kapatid niya. Kaya, napipilitan kang sumagot: "Hindi ko alam." Pagkatapos ng lahat, kung sasabihin mong bumisita ang lalaki, maaari pang mauwi sa pisikal na sagupaan ang usapin. Bagaman hindi natin pinag-uusapan ang ganitong mga kaso ngayon, kailangan pa rin tayong mag-ingat, dahil kung mangyari ito nang tatlo o apat na beses, maaaring unti-unti pang lumala ang sitwasyon. Kapag nasanay siyang magsinungaling nang walang dahilan, baluktot ang kanyang budhi. Darating ang punto na mag-iimbento siya ng mga buong kuwento, at hindi na siya sasawayin ng kanyang budhi. Pagkatapos, ang ganitong 'pag-iimbento' ay nagiging tunay na sining.

Kahanga-hanga ang husay ng ilan na magtahi ng kasinungalingan nang sunud-sunod, na para bang perpekto na ang sining nila rito! Oh! Para lang kumbinsihin ka sa isang bagay, kaya nilang mag-iimbento ng isang napakahabang kuwentong-barnak! Minsan, may kakilala ako na dumating sa kubo ko, kasama ang ilang kapwa niya taga-baryo, para kausapin ako tungkol sa batang tinutulungan ko. Ang batang ito ay matalino at mabait, pero tamad na tamad at ayaw magtrabaho. Sanay siyang walang ginagawa at palaging nagpapahinga. Sa loob ng apat na magkakasunod na taon, pinagsisikapan kong makahanap para sa kanya ng anumang trabaho, at sa pagkakataong ito ay hiniling ko rin sa kanyang mga kabaryo:

'Pakiusap, subukan ninyong hanapan ang binata ng anumang trabaho. Sinubukan ko na siyang tulungan noon pa man. Pinadala ko pa nga siya sa mga kakilala ko sa bayan ng Kastoria,⁷⁴, upang matutuhan niya ang hanapbuhay ng isang tagapag-ayos ng balahibo, ngunit tumakas siya mula roon. Pagkatapos ng lahat, bata pa siya; nakakalungkot kung siya'y maliligaw. Wala na siyang iba kundi ang kanyang ina; patay na ang kanyang ama." Nang marinig ito ng kakilala ko, na dumating kasabay ng mga taong kinausap ko, sinimulan niyang sabihin sa kanila: "Oo, sinubukan namin ni Ama Paissius na makahanap ng apprenticeship para sa binata at gawing mananahi ng balahibo siya. At alam mo ba kung gaano karaming pera ang nasayang ko sa mga telegramang ipinadala ko sa Kastoria sa mga taong tinuturuan niya, para lang pakalmahin sila matapos siyang tumakas sa kanila! Sige, huwag na nating pansinin — nasa nakaraan na iyon; mas mabuting huwag nang mag-isip pa tungkol sa ganoong mga bagay. Iyan mismo ang sinabi ko kay Ama Paissius noon: 'Ang hukay ang magtutuwid sa baluktot.' 'Ano ba ang pinagsasabi niya!' ang naisip ko, pero hindi ko inilabas ang aking pagtataka nang malakas, para hindi masira ang reputasyon ng tao. Isipin mo nga! Nang marinig niya sa unang pagkakataon sa buhay niya ang tungkol sa binatang ito, gumawa siya ng isang buong malaking kuwento tungkol sa kung paano namin raw inalagaan ang binata kasama siya, kung paano, dahil gusto naming tumulong sa kanya, 'nahanapan namin siya ng trabaho bilang tagagawa ng balahibo' at iba pa! Nagsalita siya nang ganitong tono na pati ako'y nagsimulang magduda [baka totoo nga]!

— Sinabi niya 'yan nang harapan?

— Sa harap ko. At sa harap din ng iba.

— At ano ang naramdaman niya?

— Ano ang naramdaman niya! Habang binibigkas niya ang lahat ng mga kasinungalingang iyon, naramdaman niya ang isang makasariling kasiyahan, pero pagkatapos ay pinag-uusig siya ng konsensya. Sa tingin mo ba nakatulog siyang payapa?

— At kapag ang isang tao, sa pagkukwento ng isang pangyayari, ay medyo nagpapalabis...

— Oo, dinadagdagan lang nang kaunti!...

— Dahil ba sa kayabangan niya?

— Aba, ano pa? Ang isang tao ay nagsasalita nang may pagpapalabis dahil sa kayabangan, dahil sa makasarili.

— At ano ang makakatulong sa taong ganoon na itama ang kanyang mga gawain?

— Dapat nilang itigil ang pagsisinungaling. Dapat nilang maunawaan na ang kasinungalingan, kahit pa may mga nagpapagaan na kalagayan, ay nananatiling kalahating kasalanan.

— Geronda, maaari bang mangyari ang ganito: binigyan tayo ng isang bagay, may nag-abot ng tulong sa atin, at iniisip natin na binigyan tayo nito dahil karapat-dapat tayo?

— Tingnan mo, kung sasabihin ko sa iyo: 'Ikaw, kapatid, ay makakamit mo ang sukatan ng iyong kabanalan!' — pagkatapos, sa pagdinig mo sa mga salitang iyon, baka sandaling ngumiti ka nang hangal, ngunit hindi ka magkakaroon ng kapayapaan sa loob. Ang kabulaanan ay hindi nagdudulot ng kapayapaan sa isang tao. Tulad ng hindi makatwirang taong iyon na walang kapayapaan sa kanyang sarili, na habang inaapi ang iba ay nagsasabing: 'Akin ito.' Tingnan mo, sinakop ng mga Turko ang Constantinople maraming taon na ang nakalipas, subalit sa pagdating ng mga Griyego sa Constantinople, nararamdaman ng mga Turko na nasamsam nila ang pag-aari ng iba, at tila bumalik na ang may-ari! Ngunit Turko nga sila, at napakaraming taon na ang lumipas!

---

⁷⁴ Kastoria – isang bayan sa kanlurang Gresya, isang pangunahing sentro para sa pagpoproseso ng balahibo. – *Tala ng tagasalin*.

Ang walang bahid-duming budhi ay nagbibigay ng tunay na gabay

Para sa isang tao, walang mas mahalaga kaysa sa malinis na konsensya. Kung hindi ka pinapagalitan ng iyong konsensya dahil hindi mo nagawa ang isang bagay na kaya mong gawin, isang malaking biyaya iyon. Sa ganitong kalagayan, ang isang tao ay may patuloy na panloob na kagalakan, at ang buong buhay niya ay isang pagdiriwang, isang pista. Ang panloob na kagalakang ito ay nagbibigay sa tao ng espirituwal na lakas.

— Geronda, paano natin malalaman na ang ating mga gawa ay kaaya-aya sa Diyos?

— May panloob na kumbiksiyon ang isang tao.

— Sapat na ba ang sariling panloob na tinig, o kailangan din ba ang patotoo ng iba?

— Tungkol sa isang taong ang konsensya ay hindi nadungisan ang aking sinasabi, hindi sa isang taong binaluktot ang kanyang konsensya. Ang hindi nadungisan na konsensya ay nagbibigay ng isang hindi maaaring magkamaling panloob na tinig. Sa kasong ito, ang isang tao ay may pag-asa at nagsasabi nang may kababaang-loob: "Hindi ako karapat-dapat sa Paraiso; nararapat lamang sa akin ang walang hanggang paghihirap; gayunpaman, naniniwala ako na hindi ako pababayaang pag-ibig at awa ng Diyos." Nararamdaman niya ito dahil nagsusumikap siya; hindi siya nagpapabaya, habang pinapakalma ang kanyang mga iniisip sa pamamagitan ng mga salitang: "Ililigtas ako ng Diyos."

Ang budhi ay isang kakila-kilabot na bagay! Walang mas matinding apoy, walang mas malaking impiyernong paghihirap, kaysa sa pagkasunog ng budhi. Ang kirot ng budhi ang pinaka-kakila-kilabot at pinaka-mapanghagis na uod para sa isang tao. Ang mga nasa impiyerno ay magdurusa magpakailanman, sapagkat pahihirapan sila ng kaisipang nawala sa kanila ang mga biyaya ng paraiso para sa ilang taong nanirahan sila sa lupa, kahit na ang mga taong iyon sa lupa ay puno ng kirot ng budhi at panloob na pagkabigat.

Bukod dito, ang mga pagnanasa ng mga naghihirap sa impiyerno ay hindi matutugunan, at ito ay magiging isa pang pahirap para sa kanila.

— Geronda, paano nga ba tunay na mararanasan ng isang monghe ang 'pagkamartir' ng budhi?

— Ang 'pagkamartir' ng budhi ay hindi lamang para sa mga monghe; ito ay para sa lahat ng tao. Higit pa rito, tinitiiis din ng mga monghe ang matamis na paghihirap ng pag-aascetismo. Gayunpaman, sa esensya, para sa isang taong wasto ang pagsasagawa ng pag-aascetismo, hindi umiiral ang 'pagkamartir' ng budhi. Sapagkat habang mas malaki ang espirituwal na kirot na nararanasan ng isang tao—ibig sabihin, habang mas sumasakit ito sa kanya, maging dahil sa kanyang sariling kasalanan o dahil nakikibahagi siya sa mga paghihirap ng Panginoon—mas malaki rin ang banal na aliw na kanyang tinatanggap. Kung ang budhi ng isang tao ay payapa, kahit na nakararanas siya ng kalungkutan, pagkabahala, at iba pa, nararamdaman niya ang banal na aliw sa kanyang kalooban.

Kabanata 3.

Tungkol sa Kailangan ng Sariling Pagsusuri at Pagkilala sa Sarili

Sariling Pagsusuri

Sa hukbo, sa korps ng signal, mayroon kaming network ng pagmamanman sa radyo, at ang mga radio operator ay may mga tsart ng pagkakakilanlan [para sa mga istasyong radyo ng kaalyado at kaaway]. Minomonitor namin ang mga istasyon ng radyo at matutukoy namin kung alin ang kaaway at alin ang sa amin, dahil minsan ay nakikisawsaw ang mga radio operator ng kaaway sa komunikasyon

sa pagitan ng aming mga istasyon. Sa parehong paraan, dapat obserbahan ng bawat tao ang kanyang mga iniisip at kilos upang makita kung naaayon ang mga ito sa mga utos ng Ebanghelyo. Dapat mapansin ng isang tao ang kanyang mga pagkakamali at magsikap na itama ang mga ito. Sapagkat ang sinumang nagpapabaya sa kanyang mga pagkakamali o hindi pinagninilayan ang kanyang mga kakulangan kapag itinuro ito ng iba ay hindi maaaring umunlad sa espiritwal.

Ang pagsusuri sa sarili ang pinakakapaki-pakinabang sa lahat ng uri ng pag-aaral. Maaaring makabasa ang isang tao ng maraming aklat; gayunpaman, kung hindi niya binabantayan ang sarili, walang pakinabang sa kanya ang lahat ng nabasa niya. Ngunit kung binabantayan niya ang sarili, malaki ang pakinabang na nakukuha niya, kahit kaunti lamang ang mabasa niya. Sa huling kaso, pinapino ang mga kilos at pag-uugali ng isang tao— anumang gawin niya.

Kung hindi, gumagawa sila ng malalaking pagkakamali at hindi nila namamalayan. Kapag may mga bisita na pumupunta sa kubo ko, dinadala ko sa kanila ang mga punuan para pag-upuan mula sa kabilang dulo ng bakuran. At napansin ko na, pag sila'y paalis na, hindi man lang nila naiisip kung sino ang magdadala ng mga tuod pabalik sa kanilang lugar. O kaya, nang makita nilang ako'y nagdadala ng isang tuod para sa kanila, at napagtanto nilang hindi ito sapat para sa lahat na makaupo, naghihintay pa rin ang mga bisita hanggang maihatid ko sa kanila ang iba. Ngunit kung sandali lang sana nilang pinag-isipan at sinabi: 'Umu, lima o anim kami; tiyak na hindi dapat pasanin ng Ama ang mga troso mula pa sa kabilang dulo ng bakuran para sa ating lahat?' — saka, kung isa-isa silang kumuha ng troso, dali-dali sana nilang nadala ang mga ito sa kinaroroonan nila.

— Geronda, isa sa mga nakababatang madre ang nagtanong sa akin: "Bilang isang baguhang monghe, nag-aatubili ba kailanman ang nakatatanda sa kanyang pakikibaka? Hindi ba siya kailanman nagkaroon ng mga 'kaliwang' kaisipan? Hindi ba siya kailanman nahulog sa paghatol?"

— Nang may mangyari na ganoon sa aking pakikibaka, o kapag ako'y pinagsabihan, hindi ko binigyan ng malayang kalayaan ang lahat ng iyon.

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng 'malayang pahintulot'?

— Ang pagbibigay sa mga pagkakamali at paglabag ng isang tao ng 'walang limitasyong karapatan' ay nangangahulugang ituring ang mga ito nang walang pakialam. Ibig sabihin, subukang tiyakin na ang pagkaunawa sa pagkakamali ay hindi tumatagos sa kaluluwa, kundi 'lumilipad' lang sa tabi nito. Kung ang lupa ay magiging bato at magtigas, gaano man karaming ulan ang bumagsak dito, hindi nito sinisipsip ang tubig. Ganoon din ang nangyayari sa isang taong nagbibigay sa kanyang mga pagkakamali at paglabag ng 'walang limitasyong karapatan'. Ang lupa ng puso ng ganitong tao ay tumitigas dahil sa kawalang-interes, at ano man ang sabihin sa kanya, ano man ang mangyari sa kanya, hindi siya naaantig; ibig sabihin, hindi siya nakararamdam ng pagkakasala at hindi nagsisisi. Nang ako [na baguhan pa] ay malaman na may tumawag sa akin, halimbawa, na hipokrito, hindi ko sinabi: "Sana'y mapahamak siya, dahil sinasabi niya ang ganoong mga bagay," kundi sinubukan kong hanapin ang dahilan kung bakit niya iyon sinabi tungkol sa akin. "May mali rito," sasabihin ko, "hindi ang taong ito ang dapat sisihin; ako mismo ang hindi nag-ingat sa isang paraan, nagbigay sa kanya ng dahilan, at siya ang nagkamali sa pag-unawa sa aking kilos. Hindi niya basta-basta sinabi ang ganoong bagay nang walang dahilan. Kung naging maingat ako at kumilos nang matino, hindi niya sana na-misinterpret ang aking pag-uugali sa ganoong paraan. Nagkamali ako sa aking kapuwa at pananagutin ko ito sa Diyos." At agad kong sinubukang alamin kung saan ako nagkamali at itama ito. Ibig sabihin, hindi ko imbestigahan kung bakit sinabi ng lalaki ang mga ganoong bagay tungkol sa akin: kung dahil sa selos, inggit, o dahil hindi niya naintindihan ang narinig niya mula sa iba. Hindi ako nabahala sa tanong na iyon. At ngayon, sa lahat ng [katulad] na kaso, ganoon din ang ginagawa ko. Halimbawa, kung may magsabi sa akin ng masakit na salita, hindi ako makatulog. At kung totoo nga ang sinasabi nila, malulungkot ako at susubukan kong itama ang sarili ko. Ngunit kahit hindi naman pala totoo ang iniisip

at sinasabi ng taong iyon, malulungkot pa rin ako, iniisip na ako ang may kasalanan sa isang paraan, dahil nagpabaya ako at nawala ang aking kapitbahay. Hindi ko inilalagay ang lahat ng sisi sa aking kapuwa: iniisip ko kung paano huhusgahan ng Diyos ang aking mga gawa, sa halip na kung paano ito makikita ng mga tao.

Kung hindi susuriin ng isang tao ang nangyayari sa ganitong paraan, wala siyang makukuhang kapakinabangan. Madalas sabihin ng mga tao: 'Wala nang kontrol sa sarili si ganito at ganoon.' Alam mo ba kung kailan nawawalan ng kontrol sa sarili ang isang tao? Kapag hindi niya pinipigil ang sarili. Kung ang isang tao ay hindi ganap na matino ang pag-iisip, at dahil dito ay hindi niya makontrol ang sarili, may mga nagpapagaan na kalagayan. Gayunpaman, walang nagpapagaan na kalagayan para sa isang taong, na walang suliranin sa kalusugang pangkaisipan, ay nabibigo sa pagkontrol ng kanyang mga kilos dahil hindi niya pinapansin ang sarili.

Mga aral mula sa ating mga kabiguan

Sa paggalugad sa inyong sarili, makakatulong nang malaki na suriin paminsan-minsan ang inyong buhay: hakbang-hakbang, simula sa pagkabata. Kinakailangan ito upang makita kung nasaan ka noon, kung nasaan ka ngayon, at kung saan ka dapat naroroon. Kung hindi mo ikukumpara ang nakaraan sa kasalukuyan, hindi mo mapagtatanto na kahit na nasa maayos ka nang kalagayan, hindi ka pa rin naroroon kung saan ka dapat naroroon... Hindi mo mapagtatanto na ikaw ay nagdadalamhati sa Diyos. Kapag bata ang isang tao, may dahilan siya kung bakit hindi siya nasa mabuting kalagayan. Gayunpaman, wala siyang dahilan kung, pagkatapos iwan ang kanyang kabataan, nanatili siya sa parehong kalagayan o hindi sapat na bumuti.

Habang lumilipas ang mga taon, dapat ay mas nagiging espiritwal na hinog ang isang tao. At sa paggamit ng karanasan ng ating nakaraan para sa kabutihan, sumusulong tayo nang may higit na kumpiyansa at kababaang-loob. Madalas, kahit ang pabago-bagong pag-angat at pagbagsak sa [espiritwal] na pakikibaka ay nakatutulong sa isang tao na tahakin ang kanyang espirituwal na landas patungo sa Kataas-taasan nang mabunga at buong kumpiyansa.

Natural lamang para sa isang paslit na natututo pang lumakad na matumba nang baliktad pababa ng hagdan, mabangga ang ulo sa barandilya, umakyat sa silya gamit ang mga paa at mahulog mula rito. Hindi namamalayan ng bata na kapag umakyat siya sa upuan at tumayo sa gilid nito, mahuhulog siya kasama ang upuan. Gayunpaman, habang lumalaki siya, nakakakuha ang bata ng karanasan, nagiging mas hinog ang pag-iisip, at mas nagiging maingat. "Noong nakaraan," iniisip nila, "umakyat ako sa upuan at nahulog. Hindi ko na uulitin iyon." Ganoon din sa ating [espiritwal] na pakikibaka: sa pamamagitan ng masusing pansin sa lahat ng nangyayari at paggamit ng lahat para sa kabutihan, nakakakuha tayo ng karanasan, na nagbibigay sa atin ng malaking tulong.

Naalala ko na sa aming tahanan sa Konitsa, mayroon kaming anim na kabayo: mga ganap nang kabayo at mga batang kabayo. Minsan, pinamumunuan ko ang aming mga kabayo sa pagtawid sa isang tulay na gawa sa troso. Nabulok ang isang troso, at lumubog ang paa ng isang batang kabayong apat na taong gulang sa pagitan ng mga troso at tabla. Pagkatapos noon, inayos ko ang tulay, pinalitan ang lahat ng nabulok na troso at tabla ng mga matitibay. Gayunpaman, sa tuwing pinapatakbo ko ang mga kabayo sa tulay na iyon, ang kabayong minsang nahulog ay nagiging balisa, iniiling ang ulo, at alinman sa tatakas sa tali nito o tutuloy-tuloy na lulundag papunta sa kabilang bahagi ng tulay. Nakikita mo: kung ang isang hayop na walang pananalita—isang apat na taong gulang na kabayo—ay ginamit ang karanasan nito at iniawasan ang paghakbang sa tulay kung saan ito minsang nahulog, gaano pa kaya dapat gamitin ng isang tao ang mga aral na natutunan mula sa kanyang sariling mga pagkabigo!

Dapat nating pigilan ang kaaway sa isang lugar at saktan siya

— Geronda, hindi ko pa rin natututuhan ang pagpapakumbaba, paghahain, o pagtanggap ng kawalang-katarungan...

— Hindi ganoon tulad ng sinasabi mo. Hindi ako nag-aalala [saiyo], dahil nakikita kong isang malusog na pag-aalala ang umusbong sa loob mo. Malalayo ka na agad sa iyong mga pagnanasa, sapagkat sinimulan mo nang 'mahuli ang iyong sarili sa akto.' At nakakatulong ito nang higit kaysa sa anumang ibang tagumpay. Ang siyang 'nahuhuli ang kanyang sarili sa akto' ay hinuhubad ang kanyang lumang pagkatao at nagsisimula sa tamang espirituwal na landas. Dinaraub ang ginagawa ng bagong sarili ng ating lumang sarili. Nang matutunan nating mahuli ang ating lumang sarili sa akto, nahuhuli rin natin kasama nito ang lahat ng iba pang mga magnanakaw na nananamsam sa mga mabubuting bagay na ipinagkakaloob sa atin ng Diyos. Sa ganitong paraan, nananatili sa atin ang ating espirituwal na kayamanan.

— Geronda, paano kung labis akong mag-aalala tungkol sa isang pagkakamaling nagawa ko, halimbawa, ang magaspang na pagsasalita sa isa sa mga madre, magiging kapaki-pakinabang ba iyon sa akin?

— Makakatulong ito sa iyo, ngunit dapat kang mag-ingat na huwag magpakalabis, huwag lumampas sa hangganan [ng makatuwirang pagdadalamhati]. Damhin ang pagdadalamhati, ngunit kasabay nito, damhin mo rin ang kagalakan, dahil nabigyan ka ng paborableng pagkakataon na mapansin ang iyong karamdaman na lumitaw na at pagalingin ito. Isipin mo ito nang ganito: 'Dahil nagpakita ako ng bastos na pag-uugali sa kapatid ko at kumilos nang hindi mabuti sa kanya, ibig sabihin ay may uri ng pagnanasa na nakatago sa loob ko. At ngayon ay nabigyan ako ng isang kanais-nais na pagkakataon: lumitaw na ang pagnanasa upang makita ko ito at maitama.' Ngunit, siyempre, kailangan mo ring humingi ng tawad sa kapatid mo. Tinutulungan ka ng mga pagsubok na makilala ang iyong sarili. Lumilitaw ang lahat sa ibabaw at, unti-unti, nagagawa ang kapaki-pakinabang na gawain [sa sarili]. Tingnan mo, minsan binibigyan ng mga doktor ang mga pasyente ng iba't ibang sangkap upang lumitaw ang mga sintomas ng kanilang karamdaman at magawa ang tamang diagnosis. Halimbawa, binibigyan ng asukal ang mga pasyente, pagkatapos ay kinukuha ang kanilang dugo para sa pagsusuri upang makita kung tumaas ang antas ng asukal sa kanilang dugo.

Sa espirituwal na pakikibaka, kailangan nating tukuyin ang 'mga koordinata' ng mga mahihinang bahagi ng ating pagkatao — ang ating mga kakulangan — at pagkatapos ay magsikap na atakihin ang mga bahaging iyon. Tulad ng sa digmaan: habang isinasagawa ang pagsisiyasat sa isang partikular na lugar, minamarka natin sa mapa ang mga lokasyon kung saan naroroon ang kaaway o ang mga kuta kung saan sila maaaring maglunsad ng pag-atake laban sa atin. At pagkatapos ay binabantayan natin nang mabuti ang mga lugar na ito. Pagkatapos ng lahat, ang eksaktong kaalaman kung nasaan ang kaaway ay nagbibigay-daan sa atin na kumilos nang may kumpiyansa. Binubuksan ng militar ang mapa at sinasabi: 'Nasa dito at dito ang kaaway. Kaya kailangan nating makuha ang bundok na ito at iyon. Kailangan nating magpadala ng dagdag na pwersa dito, at dito naman kailangan natin ang ganitong uri ng mga sandata.' Sa madaling salita, ang pag-alam kung nasaan ang kaaway ay nagbibigay-daan sa atin upang makabuo ng plano. Gayunpaman, upang malaman ito, kailangan tayong maging mapagmatyag at magsagawa ng pagsisiyasat [sa lugar ng labanan]. Hindi tayo maaaring magpahinga sa ating tagumpay dito.

— Geronda, alin ang mas mabuti: kapag napapansin ng isang tao ang kanyang sariling mga kakulangan, o kapag itinuturo ito ng iba?

— Mabuti kung nakikilala ng isang tao ang kanyang sariling mga kakulangan, ngunit kahit na ituro ito ng iba, hindi siya dapat tutol. Dapat tanggapin ng isang tao nang may kagalakan ang pagwawasto

mula sa iba. Pagkatapos ng lahat, maaaring makita ng isang tao ang sarili ayon sa nais niyang makita ito, sa halip na kung ano siya talaga.

— Geronda, nakikita ba ako ng iba mula sa labas nang mas mabuti kaysa sa nakikita ko ang sarili ko?

— Kung ninanais ng isang tao, mas makikita niya ang sarili kaysa sa nakikita tayo ng ating mga kapitbahay. Ibig sabihin, mas madali para sa isang tao na matukoy ang kanyang sariling reaksiyon sa isang bagay, isang pagkakamali, at tukuyin ang mga sanhi nito, samantalang ang isang tagamasid sa labas ay nakababatid ng konklusyon tungkol sa kanyang kapitbahay batay sa kanyang sariling mga palagay.

— Geronda, posible bang ang isang tao, habang nagsusumikap na makita ang sarili niya kung ano talaga siya, ay mabigo na makamit ito?

— Oo. Kung may kapalaluan sa pagsisikap ng isang tao, hindi niya makikita ang kanyang sarili kung ano talaga siya.

Dapat tingnan ang iba na parang salamin

Mas malinaw na nakikita ng isang tao ang sarili kapag tinitingnan niya ang iba na parang sa salamin. Biniyayaan ng Diyos ang bawat isa ng isang kaloob na kinakailangan para sa kanilang kapakinabangan—hindi alintana kung gagamitin man ng isang tao ang kaloob na iyon sa mabuti o hindi. Kung gagamitin ng isang tao nang matalino ang kaloob na ipinagkaloob sa kaniya, makakamtan niya ang kaganapan. Ang ating mga kakulangan—maging ito man ay dahil sa ating sariling kapabayaan o minana mula sa ating mga magulang—ay atin din. Kailangan nating bawat isa na makipaglaban nang wasto upang palayain ang ating sarili mula sa mga kakulangang ito. Hangga't hindi pa tayo malaya rito, kailangan nating 'tingnan' ang mga kakulangan ng ating kapwa at suriin kung nasaan tayo. Halimbawa, kapag nakita mo ang isang kapintasan sa kapwa, dapat mong agad na sabihin: "Sandali, baka meron din ako nito." At kung talagang matuklasan mo ang kapintasan na ito sa iyong sarili, kailangan mong simulan ang pakikibaka upang alisin ito sa iyong sarili.

— Geronda, paano kung may sinasabi sa akin ang isang kaisipan na wala akong ganoong kapintasan, paano ko ito dapat sagutin?

— Sagutin ito nang ganito: 'Mayroon akong iba pang—mas malalaking—kapintasan. Ang kapintasan ng aking kapuwa, kung ikukumpara sa akin, ay napakaliit.' Sapagkat minsan ay mas maliit nga ang iyong mga kapintasan, ngunit mas kaunti rin ang iyong mga nagpapagaan ng kalagayan. Kung susuriin ng isang tao ang sarili sa ganitong paraan, makikita niya na mas malaki ang kanyang mga kapintasan kaysa sa mga kakulangan ng kanyang kapwa. At saka niya nakikita rin ang mga birtud ng kanyang kapwa. 'Tingnan ko nga,' sabi ng taong iyon, 'taglay ko ba ang birtud na ito? Wala. Naku! Ang layo ko pa sa [espritwal na kalagayan] na dapat kong nararating!' Sa paggawa ng gawaing ito, ang isang tao ay tumatanggap ng tulong mula sa lahat ng bagay, nagbabago—sa pinakamagandang kahulugan ng salita—at umuunlad. Nakikinabang siya sa mga santo, nakikinabang sa mga asketa, at nakikinabang pa nga sa mga tao ng mundong ito. Halimbawa, kapag nakita ng isang Kristiyano na nakatuon sa gawaing espritwal sa sarili kung paano hindi iniintindi ng isang taong makamundo ang sarili at iniaalay ang sarili, sinasabi niya: "Taglay ko ba ang ganitong pagsakripisyo sa sarili? Hindi man lang! At gayon pa man, isang taong espritwal ako!" At sa ganitong paraan, nagsusumikap siyang tularan ang kabutihang kanyang nasaksihan. Tayo—ibig sabihin, ang lahat ng tao—ay napakarami pang kailangang gawin! Inaayos ng Mabuting Diyos ang lahat sa pinakamatalinong paraan para sa ating kapakinabangan.

Ang taong tunay na nakakakilala sa sarili ay may kababaang-loob

— Geronda, karaniwan napagtatanto ko ang aking kayabangan pagkatapos nangyari na ang lahat, kapag nahulog na ako sa kasalanang ito.

— Ang hamon ay kilalanin mo ito bago ka bumagsak. Kung may magsabi sa iyo na gumawa ka ng mabuti, huwag kang magpakasapat. Huwag mong hayaang dumikit o maghari sa iyo ang papuri.

— At ano ang makakatulong sa akin para doon?

— Pagkilala sa sarili. Kung kilala ng isang tao ang sarili niya, doon na nagtatapos ang usapin. Pagkatapos noon, ang papuri ay nagiging banyagang bagay: hindi na ito dumikit sa kanila. Halimbawa, kung alam ng isang tao na siya ay isang pulubi, hindi maaaring dumikit sa kaniya ang ideya na siya ay isang hari. Kung iniisip mong ikaw ay isang prinsesa, ibig sabihin ay kulang ka sa pag-iisip.

— At kung handa na ako nang maaga na huwag tanggapin ang papuri, makakatulong ba iyon sa pakikibakeng pinag-uusapan natin?

— Siyempre, dapat kang magpokus sa pagiging handa. Gayunpaman, kung minsan ay magtatagumpay ka, at kung minsan ay hindi. Ang tungkulin mo ay kilalanin ang iyong sarili. Kung hindi niya kilala ang dati niyang sarili, hindi siya nagpapakumbaba. Kaya naman, ang espiritwal na paghahati ng kanyang [makasariling] atom, na kinakailangan upang makapasok sa espiritwal na orbit, ay hindi maaaring maganap. At dahil dito, nananatili ang tao sa makamundong orbit.

— Geronda, sabihin mo sa akin, maaari bang mali ang aking pagkakakilala sa sarili?

— Pagkatapos ng lahat, hindi natin pinag-uusapan ang isang maling estado ng pag-iisip. Ang may tunay na pagtingin sa kanyang sarili ay may kababaang-loob. At kapag ang isang tao ay nagkaroon ng kababaang-loob, tiyak na darating ang Biyaya ng Diyos.

Ang taong gumagawa ng kinakailangang gawain para sa pagkakakilala sa sarili ay parang isang naghuhukay nang malalim sa lupa at nakakakita roon ng mga mineral. Habang mas malalim nating tinatalakay ang pagkakakilala sa sarili, mas mababa natin nakikita ang ating sarili. Sa ganitong paraan, nagiging mapagkumbaba ang isang tao, subalit ang kanang kamay ng Diyos ay patuloy siyang itinataas. At kapag sa wakas ay nakilala na ng isang tao ang kanyang sarili, nagiging kalagayan niya ang pagkamapagkumbaba, at tiyak na magkakaroon ng karapatan ang Grasya ng Diyos na 'i-renew ang lease' nito [sa kanyang puso]. Hindi na nagbabanta ang kayabangan sa ganoong tao. Ngunit ang taong hindi gumagawa ng ganitong gawain sa kanyang sarili ay patuloy na nagdaragdag sa kanyang [espiritwal] na basura ng mga bagong bagay at mga bagong , pinalalawak ang kanyang tambakan ng basura, nakaupo nang may kayabangan sa ibabaw nito nang sandali, at sa huli ay bumabagsak.

Kailangan nating alamin kung ano ang sumasakit sa atin

— Geronda, madalas kong nakikita ang mga kapintasan ng iba at hinuhusgahan ko sila.

— Kilala mo ba ang sarili mong karamdaman?

— Hindi.

— Iyan nga ang dahilan kung bakit alam mo ang mga karamdaman ng iba. Kung alam mo ang sarili mong karamdaman, wala kang ideya tungkol sa mga karamdaman ng ibang tao. Hindi ko sinasabi na hindi ka dapat makiramay sa kanilang sakit, kundi dapat mong itigil ang pagtutok sa kanilang mga kamalian. Kung hindi pinag-aaralan ng isang tao ang sarili niya, hahanapan siya ng gawain ng masama, at ang taong iyon ay magiging abala sa iba. Gayunpaman, sa pamamagitan ng pag-aaral sa sarili, nakikilala ng isang tao ang sarili niya at pati na rin ang kapwa niya. Kung hindi, [sa pamamagitan ng maling kaisipan], sa paggawa ng maling konklusyon tungkol sa sarili at paglalapat ng parehong pamantayan sa iba, nagkakamali rin ang isang tao tungkol sa kanila.

— Geronda, ano ang pinakakatulong sa isang tao upang umunlad?

— Una sa lahat, ang lakas ng loob, ang pagnanais. Ang lakas ng loob, ang pagnanais [na umunlad] — ito ay, sa isang paraan, isang magandang simula. Pagkatapos, dapat maunawaan ng isang tao na siya ay maysakit at simulan nang inumin ang angkop na [espiritwal na] 'antibiotiko'. Sapagkat kung ang isang taong [pisikal] na maysakit ay itinatago ang kanyang karamdaman, sa isang punto ay — hindi inaasahan, pati na sa kanyang sarili — bigla siyang babagsak na parang tinamaan, at wala nang magagawa ang medikal na paggamot para sa kanya.

Sabihin nating alam ng isang lalaki na madaling tamaan siya ng tuberculosis, kaya wala siyang gana kumain. "Bakit hindi ka kumakain?" tanong nila sa kanya. "Ah," ang sagot niya, "hindi ko talaga gusto ang pagkaing ito!" Pagkatapos ay nagsimulang maubos ang kanyang lakas at halos hindi na niya mahila ang kanyang mga paa. "Ano'ng nangyayari sa'yo? Bakit halos hindi ka makalakad nang maayos?" tanong ng mga tao nang nagulat. "Eh," ang sagot niya, "gusto kong maglakad nang dahan-dahan. Bakit ako magmamadali na parang baliw!" Itinatago niya na unti-unti nang nanghihina ang kanyang lakas kaya halos hindi na niya magalaw ang kanyang mga paa. Pagkatapos ay nagsimulang siyang umubo. "Bakit ka umuubo?" tanong ng mga tao sa kanya. "Allergy lang 'yan!" ang sagot niya. Itinatago niya na naapektuhan na ng tuberculosis ang kanyang mga baga at ito ay lubhang maysakit. Lumipas ang ilang panahon, at nagsimulang umubo ng dugo ang maysakit. "Ano iyon?!" tanong ng kanyang mga kapitbahay. "Kalokohan," sagot niya, "pamamaga lang ng lalamunan!"

— Geronda, gagawin ba ng isang tao ang lahat ng ito para lang hindi mapansin ng iba ang kanyang karamdaman?

— Oo, kumikilos siya nang ganito para itago ang kanyang karamdaman. Kaya tinatago niya ito nang paulit-ulit, at saka lumalala ang tuberculosis at nagiging mabilis ang pag-usad nito. Nalalagas ang baga, ubo ng pasyente ang dugo na parang sumabog na tubo, siya ay bumabagsak, at nalalaman ng mga nasa paligid niya ang kanyang karamdaman. Gayunpaman, naabot na ng karamdaman ang ganitong antas na hindi na siya madaling matulungan. Ngunit kung, sa mismong simula pa lamang ng karamdaman, inamin niya na ang sanhi, sabihin nating, ng bahagyang pagtaas ng kanyang lagnat ay tuberculosis sa maagang yugto, at pinagamot ang sarili, siya sana ay naging mas malusog pa kaysa sa malusog. Ganoon din ang nangyayari sa buhay-espiritwal: ang sinumang nagtatanggol sa kanyang mga pagnanasa ay sa huli ay napapasailalim sa impluwensiya ng demonyo, at hindi ito maaaring hindi mapansin. Alam mo ba kung ano ang nangyayari kapag ang isang tao ay napasailalim sa impluwensiya ng demonyo? Ang taong napasailalim sa impluwensiya ng demonyo ay nagiging mapait, nagiging hayop, tumatalon, nagsasalita nang bastos at walang hiya sa mga tao, at tumatanggi sa tulong ng sinuman.

Kaya, ang buong saligan ay nakasalalay sa unang pagkilala ng isang tao sa kanyang karamdaman at pagagalak dito. Pagkatapos noon, dapat nilang hayaang magamot sila at inumin ang angkop na gamot. Higit pa rito, dapat silang magpasalamat sa kanilang doktor — ang kanilang espirituwal na ama o nakatatanda — at hindi siya tutulan. Halimbawa, sa , isang pasyente ang sumasailalim sa paglilipat ng dugo: iniaabot niya ang kanyang braso sa doktor, pinapayagan niyang tusukin ang kanyang ugat, nakaramdam siya ng sakit, ngunit tinitiiis niya ito dahil alam niyang makakatulong sa kanya ang paglilipat ng dugo. At gaano kasakit ang dinaranas ng isang taong sumasailalim sa operasyon! Gayunpaman, sa kabila ng pagdurusa, pumapayag ang pasyente sa operasyon upang gumaling.

— Geronda, kung alam ko, halimbawa, na ang matigas na puna ng isang tao ay para sa ikabubuti ko, bakit hindi ko tanggapin ang punang iyon bilang isang kaaya-ayang bagay?

— Sige, maaaring wala kang nakikitang kaaya-aya sa mga sinabi. Ngunit napagtatanto mo man lang ba na mali ang iyong ginagawa?

— Oo, naiintindihan ko iyon.

— Kung naiintindihan mo, sapat na iyon. Tingnan: mas handa ang pasyente na lunukin ang isang mapait na tableta kaysa sa isang matamis na kendi, dahil nauunawaan nila na makakatulong ito sa kanila. Kung hindi nila ininom ang mapait na gamot, hindi sila gagaling. Dapat kilalanin ng isang tao ang kanyang kahinaan, inumin ang angkop na [espirtwal] na gamot, upang mapatatag siya ni Cristo.

Kabanata 4.

Tungkol sa kung paano ang ating pagkilala sa ating pagkamakasalanan nagpapagalaw sa Diyos ng habag

Ang pag-amin sa sariling pagkakamali

— Geronda, sinasabi ni Abba Isaac na sa panalangin ay dapat maramdaman ng isang tao na parang bata.⁷⁵

— Oo, dapat maramdaman ng isang tao na parang bata siya, ngunit isang batang suwail. Dapat niyang maunawaan na pinahamak niya ang kanyang Ama, at magluksa dahil dito. Pagkatapos ay mararamdaman niya ang lambing ng Diyos. Hindi dapat sabihin: 'Bata ako, kaya dapat akong mahalina at patawarin ng Diyos, upang makagawa ako ng lahat ng uri ng kalokohan.'

— Geronda, nabasa ko kay San Gregorio ng Nyssa na upang matawag natin ang Diyos na 'Ama', kailangan nating makamit ang kawalang-pagnanasa; kung hindi, ito ay 'panabuso at panlalait'.⁷⁶

— Huwag kang mag-alala, kalokang babae. Isinulat ito ng Santo para sa mga namumuhay nang tamad at makasalanan. Gayunpaman, kung habang nagkakasala ay malalim na nararamdaman ng isang tao ang kanyang kasalanan, maaari niyang tawagin ang Diyos na 'Ama'.

— Geronda, pakiramdam ko'y may malaking utang ako sa Diyos, at ito'y nagpapahirap sa akin.

— Mula sa sandaling maramdaman mong ikaw ay may utang sa Diyos at mapagkumbabang sabihin, '*Nagkasala ako, O aking Diyos,*' pinapatawad ka ng Diyos, tinutulungan ka, at ipinagkakaloob sa iyo ang Kanyang Biyaya. At kung sakupin ka ng kamatayan habang nasa ganitong kalagayan ka, maliligtas ka. Pagkatapos ng lahat, hindi mo naman basta-basta sinasabing ikaw ay may utang habang patuloy na bumabagsak sa isang madulas na dalisdid. Hindi — nagsusumikap ka. Hindi ka nasa kalagayang demonyo — Diyos ko, huwag! Sapagkat sa tulong ng Diyos, dito sa monasteryo, ang lahat ng mga madre ay, mabuti man o masama, nasa kalagayan ng pagsisisi. Higit pa rito, alamin ito: sa pamamagitan ng pakiramdam na lubos na hindi karapat-dapat, natatanggap ng isang taong espirtwal ang Banal na Grasya. Sapagkat ang pagkaunawang ito sa sariling kasalanan ay nagiging isang [espirtwal] na paglilinis para sa ganoong tao.

Kapag, sa pag-uusap sa akin, may nagsasabi tungkol sa sarili nang may kirot: 'Ako ay ganoon at ganoon, ito at iyon,' nagagalak ako, sapagkat kung kikilalanin ng isang tao ang kanyang mga kamalian, malalaya siya rito. Noong minsan sa Athos, nakarating ako sa isang kubo kung saan naninirahan ang isang lalaki kasama ang mga pusa at aso. Dahil natatakot siyang masunog, hindi siya nag-iilaw ng apoy para sa init. Ang taong ito ay nakalimutan at iniwan na ng lahat! Nanghabag ako sa kanya, ngunit nang sinimulan kong ipahayag ang aking pakikiramay, sumagot siya: "Huwag mo akong kahabagan, monghe. Dapat akong magdusa. Kung alam mo lang kung ano ang mga nagawa ko, hindi mo ako kahabagan. Para sa akin, sobra pa nga ang kabutihan ng kalagayan kung saan ako nakatira ngayon." Ngunit hindi

⁷⁵ Ithaming. Ang mga Asketikong Salita ng ating Ama Isaac na taga-Syria. Moscow, 1993. p. 97.

⁷⁶ San Gregorio ng Nyssa. Tungkol sa Panalangin. Talumpati II, PG 44, 1141 A; cf. *San Gregorio ng Nyssa*. Mga Gawa. Bahagi I. // Ang Mga Gawa ng mga Banal na Ama sa Salinng Rusyano, inilathala ng Akademyang Teolohikal ng Moscow. Bol. 37. Moscow, 1861.

ba aayusin ng Diyos ang kaligtasan ng ganitong tao— anumang kasalanan ang nagawa niya noon? Kamakailan, s⁷⁷, habang nasa ospital ako, lumapit sa akin ang isang babae na ang mga braso ay napakaraming peklat mula sa paglilipat ng dugo kaya nakakatakot itong tingnan! Wala nang kahit isang bahagi ng malusog na balat ang natira! "Walang mabuti sa akin," sabi niya sa akin, "marahil magpapakita ng awa ang Diyos sa akin at dadalhin ako sa Paraiso. Pagkatapos ng lahat, mayroon akong ganito at ganoong bisyo, ganito at ganoong kapintasan..." — at inakusahan niya ang sarili sa napakaraming iba't ibang kakulangan. Napakatalinong paraan niya ng paghatol sa sarili! Hindi ko pa kailanman nakita ang ibang tao na nasa ganoong kalagayan!

— Geronda, may narinig akong nagsabi: "May naiisip akong ideya na [sa paghatol sa mga tao] hihigpitan tayo ni Kristo." Tama ba ang ideyang iyon?

— Kung ang isang tao ay may malaking kababaang-loob, kinikilala ang kanyang mga pagkakamali, malalim na nararamdaman ang kanyang kasalanan at nagdurusa, kung gayon ay 'tratratohin' siya ni Cristo nang may habag at papatawarin siya. 'Anak ko,' sasabihin ni Cristo sa taong ito, 'tigil mo na ang pag-iisip tungkol dito. Nasa di-mababalik na nakaraan na ang lahat.' Gayunpaman, kung, nang hindi niya namamalayan ang kanyang kasalanan, pinapakalma ng isang tao ang sarili na pakikitunguhan siya ni Cristo nang may pagpapabaya at awa, napakapanganib nito. Ibig bang sabihin nito na gagantimpalaan ni Cristo ang mga makasalanan?

Ang mabuting pagkakakilala sa sarili ay naghihikayat sa Diyos na magpakita ng habag at nagkaloob sa atin ng banal na tulong at langitlikong kagalakan. Gayunpaman, kung maaari tayong makatanggap ng tulong nang hindi nangangailangan ng pagkakakilala sa sarili, hindi ito hihingin sa atin ng Diyos.

— Geronda, sinabi ninyo 'tunay na pagkakakilala sa sarili.' Mayroon bang huwad na pagkakakilala sa sarili?

— Oo, posible na, sa pagkakaroon ng maling pagkaunawa sa sariling kalooban, ay bigyang-katwiran ang sarili at pakalmahin ang budhi. Kaya, kapag sinasabi kong may kamalayan ang isang tao sa kanyang pagkakamali, ang ibig kong sabihin ay nagsusumikap siya nang kahit kaunti para itama ang sarili. Halimbawa, may utang ako sa iyo ng limang daang libong drachma. Pag nakita kita, sasabihin ko: 'May utang ako sa iyo ng limang daang libo,' ngunit hindi ako nababahala sa pagbabayad ng utang; kinikilala ko lang ang utang. Lumipas ang ilang sandali, naaalala ko muli at sinasabi ko sa iyo nang muli: 'Oo, oo, may utang ako sa iyo.' Ngunit hindi ito nangangahulugang tunay na pagkilala [sa utang]. Kapag tunay na napagtanto ng isang tao na siya ay may utang, hindi siya makapagpahinga: naghahanap siya ng paraan upang mabayaran ito. At sa ganitong kaso, ang mga salitang 'May utang ako sa iyo,' ay binibigkas sa ganitong tono na napagtatanto ng nagpapautang na seryoso ang nangungutang sa pagbabayad ng utang.

Pagkamulat sa kasalanan at tagumpay sa pakikibaka

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi nagtatagumpay sa kanyang espirituwal na pakikibaka, tama bang sabihin niya sa kanyang sarili: 'Ganito ka, at ganito ka na magpakailanman. Wala akong inaasahang mas mabuti mula sa iyo.'

— Sa pagtingin sa kalagayan ng isang tao sa ganitong paraan, maaaring mahulog siya sa ilusyon. Maaaring umabot pa ang ganitong tao sa puntong sasabihin: 'Ang mga itinakda na makapasok sa Paraiso ay makapasok. Kaya bakit pa ako magsisikap?' Nangangahulugan ba ito na ang mga santo ay naging banal nang hindi nakipaglaban? Sa pagsasalita ng ganito, hinihintay ng isang tao ang kanyang pagwawasto at kaligtasan mula sa mga pagnanasa nang hindi nagsusumikap. Kumikilos siya na parang

---

⁷⁷ Noong 1994

matandang lalaking gustong magpakasawa sa mga bunga at naupo sa ilalim ng punong seresa na nakabuka ang bibig, naghihintay na may mahulog na bunga mula sa puno papunta sa kanyang bibig nang kusa.

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano ko malalaman kung ako'y may espirituwal na pag-unlad?

— Kung napagtatanto mo ang iyong kasalanan, magkakaroon ka ng espirituwal na pag-unlad. Habang mas nakikita mong malaki ang iyong mga kasalanan, mas lalalim ang iyong kamalayan sa kasalanan, at mas lalo kang uunlad.

— Geronda, posible bang malaman mo ang iyong mga makasalanang pagkakamali at hindi ka pa rin umunlad?

Kapag napagtanto ng isang tao ang kanyang makasalanang pagkakamali at gayon pa man, laban sa kanyang kalooban, ay muling nagagawa ito, nangangahulugan na mayroon siyang kayabangan o hilig sa kayabangan. At iyan ang dahilan kung bakit hindi siya tinutulungan ng Diyos na magtagumpay.

Kung napagtatanto ng isang tao ang kanyang kasalanan, ito ay isang malaking lakas, isang dakilang tagumpay. Pagkatapos ay sinisimulan ng tao na hamakin ang sarili, nagpapakumbaba, iniaatang ang lahat ng kabutihan sa pag-ibig at kabutihan ng Diyos, at nakararamdam ng malaking pasasalamat sa Kanya. Kaya minamahal ng Diyos ang mga makasalanan na nakakakilala sa kanilang kasalanan, nagsisisi, at namumuhay nang may kababaang-loob, higit pa kaysa sa mga nagsusumikap nang husto ngunit hindi kinikilala ang kanilang kasalanan at walang pagsisisi.

Dapat tayong mapagpakumbabang humingi ng awa ng Diyos para sa ating pagwawasto

— Geronda, kapag sinasabi ng mga banal na ama na ang pagsisisi ay binubuo ng pagpapasyang hindi uulitin ng isang tao ang mga nakaraang kasalanan at pagdadalamhati sa mga ito, ibig bang sabihin nito na dapat nating palaging alalahanin ang mga kasalanang nagawa natin?

— Hindi, hindi kailangang tandaan ang bawat kasalanan nang paisa-isa, ngunit dapat ay palagi tayong may kamalayan sa ating pagkamakasalanan. Hanggang sa isang punto, dapat pagmunihan ng isang tao ang kanyang mga paglabag, at pagkatapos ay dapat siyang mapagpakumbabang humingi ng awa ng Diyos — at kung sila ay malaya sa kayabangan, tutulungan sila ng Diyos. Lalo itong totoo para sa isang sensitibong tao: kung nagsisi na sila at ikinuwento na ang kanilang mga nakaraang kasalanan, mas mabuting kalimutan na lang nila ang mga ito. Sapagkat kung hindi, maaaring ipaalala ng diyablo sa kanya ang kanyang mga lumang kasalanan, pabayatin siya ng mga iniisip, upang nakawin ang kanyang oras at ilihis siya sa panalangin. Gayunpaman, kung ang isang taong hindi masyadong sensitibo ay nakakakita ng pagmamataas na sumisibol sa kanyang kalooban, mabuti para sa kanya na alalahanin ang kanyang mga kasalanan upang mapababa ang kanyang sarili.

— Geronda, maaaring malaman ng isang tao ang kanyang kasalanan ngunit kulang sa pagsisisi?

— Kaya nila, kung kulang sila sa kababaang-loob. Kapag ang makasarili ay nahaluan ng pagsisisi, walang katapusang pinahihirapan ng isang tao ang sarili sa mga kaisipang gaya ng: 'Paano ko nagawa iyon?', 'Paano ito titingnan ng mga tao?', 'Ano ang iisipin nila tungkol sa akin?' — at siya ay pinahihirapan. Sa mga salitang: 'Paano ko ito nagawa muli?' at 'Paano ko pinayagan ang sarili kong makarating sa puntong ito?' — may makasarili. Walang pagsisisi sa ganitong mga salita. Dapat maunawaan ng isang tao na siya ay nagkasala, at, nang maunawaan ito, mapagkumbabang humingi ng awa ng Diyos. "Diyos ko," ang dapat sabihin ng ganoong tao, "nagkasala ako; patawarin mo ako. Ganito akong kaawa-awang nilalang. Maawa ka sa akin. Kung hindi mo ako tutulungan, baka lalo pa akong lumala; hindi na ako kailanman magiging mas mabuti. Hindi ko kailanman mababago ang aking sarili." At, matapos itong sabihin, dapat sikaping huwag ulitin ang kasalanan. Marami, nang magkasala, ang nakaramdam ng sakit hindi dahil nahulog sila sa mata ng mga tao, kundi dahil nasaktan nila ang Diyos sa pamamagitan ng kanilang kasalanan.

Kung ang isang taong namuhay sa makamundong paraan ay pinutol ang kanyang ugnayan sa makalupang espiritu, pagkatapos noon, madalas nang hindi nila ninanais, nararamdaman nilang hinihila sila pabalik ng espiritong ito. Gayunpaman, hindi kailangang mawalan ng pag-asa ang ganitong tao. Sa tingin ko, sa ganoong pagkakataon, ang palatandaan ng pag-unlad ay ang mabuting pagkabahala na nagsimula sa loob ng makasalanan, na siyang nagkukumbinsi sa kanyang kaluluwa tungkol sa mga paglabag na nagawa at sa katotohanang maaari sana siyang gumawa ng [mabuti] ngunit hindi niya ito ginawa. Unti-unti, nagkakaroon ng isang pakikibaka; kusang-loob na nagpapakumbaba ang tao at nawawalan ng pag-asa sa isang mabuting pag-asa, ibig sabihin, nawawalan ng pag-asa sa kanyang sariling 'ako'. Pagkatapos ay iniaatang niya ang lahat ng kabutihan sa Grasya ng Diyos at tunay na nananampalataya sa mga salitang binigkas ng Panginoon: *'Kung wala ako, wala kayong magagawa'* (Juan 6:27).⁷⁸ Kung pagkatapos ay naging masigasig ang taong iyon na magpagal nang may labis na kababaang-loob, umaasa sa Makapangyarihang Kapangyarihan ng Diyos, magkakaroon ng awa sa kanya ang Mabuting Diyos.

Kalungkutan para sa ating mga kasalanan

— Geronda, paano matutulungan ng isang tao ang sarili na hindi maulit ang isang paglabag na nagawa niya?

— Kung tunay na nararamdaman ng isang tao ang sakit ng kanyang paglabag, hindi niya ito uulitin. Upang mabago ang isang tao, dapat mayroong panloob na pagsisisi na sinamahan ng taos-pusong pagbabalik-loob. Kaya sinasabi ni San Marcos na Asketiko: "Kung hindi nagdadalamhati ang isang tao sa kanyang kasalanan ayon sa tindi nito, madali siyang mahuhulog muli sa parehong patibong."⁷⁹ Ibig sabihin, kung maliit ang kasalanan, mas kaunting pagsisisi ang kailangan; kung mas mabigat ang kasalanan, mas malaking pagsisisi ang kailangan. Kung hindi isinasaalang-alang ang tindi ng pagkahulog ng isang tao at hindi nagdadalamhati nang naaayon dito, madaling mahulog muli ang isang tao sa parehong kasalanan o mas mabigat pa.

— At paano natin malalaman na hindi natin pinagluksa ang ating pagbagsak nang naaayon sa tindi nito?

— Ang patunay na may hiwalay sa pagitan ng iyong pagbagsak at ng iyong kalungkutan ay ang paulit-ulit mong pagbagsak sa iisang kasalanan. Higit pa rito, sa pagmamasid sa iyong sarili, huwag mong limitahan ang iyong sarili sa isang [espiritwal] na diagnosis. Pagkatapos ng lahat, palagi kang nakikibahagi sa [espiritwal] na mikrobyolohikal na pananaliksik. Nang matagpuan mo ang iyong [espiritwal] mikrobyo, inaaral mo ito at sinasabi: 'Dapat kong durugin ang munting mikrobyong ito.' Ngunit hindi mo kailanman sinimulan ang paggamot. Sige, nakumbinsi mo ang sarili mong nagkakasakit ka. Dapat mong agad isipin kung paano pagalingin ang karamdaman na ito. Anong silbi ng patuloy na pagsusuri kung hindi mo naman sinisikap na pagbutihin ang sarili mo? Sinasabi mo: 'May ganitong hilig ako, may ganoon.' Ngunit hindi mo pinuputol ang mga hilig na ito at, habang nagdadalamhati, nananatili ka sa parehong emosyonal na kalagayan. Sa ganitong paraan, sinasayang mo ang iyong lakas at sinasayang mo ang iyong sarili nang walang kabuluhan. Sinusayang mo ang iyong isip, ang iyong puso. Mula sa pagkabagabag na ito, nagkakasakit ka at wala ka nang magawa. Pagkatapos, kapag gumaling ka na, nagsisimula ka na namang maghinagpis: 'Paano ako nagkasakit nang ganoon noong nakaraan? Bakit ito nangyari?' Hindi ko sinasabing hindi mo dapat alagaan ang sarili mo, hindi. Huwag mong pabayaang ang iyong mga pagkakasala. Ngunit, kapatid ko, may hangganan kung gaano ka dapat malungkot! Hindi ka dapat maging padalos-dalos, ngunit dapat mo ring iwasan ang pakiramdam ng kamalasan at kalungkutan! May nagawa ka bang mali? Naisip mo na ba

⁷⁸ Juan 15:5.

⁷⁹ Ihambing ang Pag-ibig ng Kabutihan (sa salin sa wikang Ruso). Bol. I. Lavra ng Banal na Trinidad-San Sergio, 1992. p. 560.

ito? Nakita mo na ba kung saan nagmula ang pagkakamali mo? Napagtanto mo na ba ito? Inamin mo na ba ito? Kung gayon, magpatuloy ka sa iyong lakad; huwag kang ma-stuck sa pagkakamaling ito. Itabi mo na lang ito sa iyong alaala, upang sa susunod na pagkakataon na magkaroon ka ng tsansang ulitin ito, mag-iingat ka. Kung hindi natin susubukang itama ang ating mga pagkakamali, walang saysay ang pag-aalala tungkol dito. Sa pagluluksa sa ating mga pagkakamali nang hindi sinisikap na itama ang mga ito, tayo ay parang isang taong walang tigil na umiiyak para sa isang maysakit ngunit hindi gumagawa ng anumang pagsisikap upang tulungan siyang gumaling.

— Geronda, hindi ba hindi kailangang magmalungkot kahit na patas kang nagdurusa dahil sa pagkakamaling nagawa mo?

— Hindi naman ganoon. Sa ganoong kaso, kailangan mong magluksa, ngunit ang pagluluksa ay dapat naaangkop, katumbas ng iyong pagkakamali. Kung hindi ka nakararamdam ng sakit dahil sa pagkakamaling nagawa mo, sa pamamagitan ng kapabayaan ay muling mahuhulog ka rito — ibig sabihin, mananatili kang hindi nagsisisi. Gayunpaman, kung, matapos mong simulan sa makaluluang pagdadalamhati, ay marating mo ang punto ng pag-aalinlangan, ibig sabihin ay nagmalungkot ka nang higit pa sa kinakailangan. Sa ganitong mga pagkakataon, kailangan mong pasiglahin ang sarili nang kaunti at tratuhin ang pagkakamaling nagawa mo nang may tiyak na antas ng mabuting hindi pagpapahalaga.

Kailangan natin ng pagsisi sa sarili, hindi pagwawalang-pag-asa

— Geronda, ngunit madali bang lubusang maunawaan ang sariling kasalanan kapag nasa simula pa lamang ng espirituwal na landas?

— Kapag tayo ay nasa simula pa lamang ng ating buhay-espirituwal, ang Diyos, dahil sa Kanyang pag-ibig, ay hindi pinapayagan tayong maunawaan ang ating kasalanan, baka tayo'y mabigatan [sa bigat nito]. Ang ilang malambot at sensitibong kaluluwa ay hindi makayanan ang pagkaunawa sa kanilang kasalanan at mapapahamak. Kaya, pinapabulag tayo ng Diyos, at hindi natin nakikita nang sabay-sabay ang lahat ng ating mga paglabag. Halimbawa, maaaring may mantsa ng dumi ng ibon ang manggas ng ating kasuotan, ngunit kapag tiningnan natin ito, maaaring isipin natin na hindi ito dumi kundi mga petalo ng bulaklak. Gayunpaman, habang tayo ay sumusulong sa ating espirituwal na pakikibaka, unti-unti tayong pinapayagan ng Diyos na makita ang ating mga pagkakamali. Kasabay nito, binibigyan Niya tayo ng lakas upang pagsumikapan at itama ang mga ito. Kung walang karanasan, ang ganoong maselang gawain ay walang pakinabang. Ganoon din sa pagkilala sa mga biyaya ng Diyos. Kung ang isang tao, sa simula ng kanyang buhay espirituwal, ay makakakita sa mga biyaya ng Diyos, magdurusa siya ng espirituwal na pagdurugo, sapagkat sa pagtingin sa mga biyaya ng Diyos at pagkilala sa kanilang sariling kawalang-pagtangi rito, ang isang tao ay naghihirap at unti-unting nauubos.

— Geronda, hindi ko nakikita ang sarili kong mga kamalian, at ang puso ko ay parang bato.

— Minsan pinapayagan ng Diyos na hindi makita ng ating mga mata ang ating mga kamalian, at maging parang bato ang ating puso, sapagkat kung hindi, maaaring itulak tayo ng diyablo sa paghihimagsik. Dapat lapitan ng tao ang kanyang kasalanan nang may pag-iingat. Ang pagsisisi na sinasamahan ng matinding paghihirap ng isip at kawalan ng pag-asa ay hindi mula sa Diyos; sa ganitong pagsisisi, nagawa na ng diyablo ang kanyang mga panlilinlang. Dapat maging mapagmatyag ang isang tao, sapagkat ang diyablo, kapag nahuli na siya sa 'kanan'—sa pagsisisi—ay maaaring ihagis siya sa 'kaliwa'—sa kalungkutan at kawalan ng pag-asa. Nais ng diyablo na wasakin ang isang tao—kapwa sa kaluluwa at katawan—at gawing walang silbi. Ibig sabihin, nagdudulot siya ng ibang uri ng pagkasira—na puno ng matinding paghihirap ng isip—upang durugin ang tao sa pamamagitan ng pagkasirang ito. Halimbawa, maaaring sabihin ng demonyo sa isang tao: 'Ikaw ay napakalaking makasalanan kaya hindi ka maliligtas.' Nagpapanggap na nagmamalasakit sa kaluluwa ng isang tao, itinulak siya ng demonyo

sa matinding paghihirap ng isip at kawalan ng pag-asa! Kaya bakit natin hayaang gawin ng diyablo ang gusto niya? Kapag sinabi sa iyo ng diyablo, 'Ikaw ay isang makasalanan,' sagutin mo siya, 'At ano'ng pakialam mo? Sasabihin kong ako ay makasalanan kapag ako mismo ang may gusto, at hindi kapag gusto mo.'

— Geronda, ano ang dahilan kung bakit madalas na bumibisita sa kaluluwa ang kawalan ng pag-asa?

— Ang kawalan ng pag-asa at mabigat na puso ay karaniwang nagmumula sa kirot ng budhi, na nagmumula dahil labis na sensitibo ang isang tao. Sa ganitong mga kaso, kailangan ng isang tao na kumumpisal upang makatanggap ng tulong mula sa kanyang espirituwal na ama. Sapagkat kung ang isang tao ay labis na sensitibo, maaaring napakaliit ng kasalananang nagawa niya, ngunit pinalalaki ito ng kaaway sa paningin ng taong iyon. Ipinapakita niya ang kasalang ito sa ilalim ng mikroskopyo, upang itulak ang tao sa paghihikayat at gawing walang silbi siya.

Halimbawa, maaaring itanim ng diyablo sa ganitong labis na sensitibong tao ang ideya na diumano'y labis nilang pinahirapan ang kanilang mga kapitbahay, na nagdulot sila ng mga kahirapan sa kanila, at iba pa. Sa ganitong paraan, itinulak ng diyablo ang tao sa isang kalagayan ng paghihirap na lampas sa kanyang makakaya. Gayunpaman, kung tunay ngang nagmamalasakit ang diyablo sa kapakanan ng ating kaluluwa, bakit hindi niya ginigising ang konsensya ng isang taong walang pakiramdam? Malayo roon: sa isang taong walang pakiramdam—upang hindi siya magkamalay—inihuhugot ng diyablo ang paniniwala na ang kanyang malaking kasalanan ay walang kabuluhan.

Dapat kilalanin ng isang tao ang kanyang sarili kung ano siya talaga, at hindi kung paano siya ipinapakita ng kaaway—ang diyablo—sa kanyang sariling paningin. Sapagkat isang bagay lamang ang iniintindi ng diyablo: kung paano tayo saktan. Hindi kailanman dapat mawalan ng pag-asa ang isang tao—basta't siya ay nagsisisi, sapagkat mas kaunti ang kanyang mga kasalanan kaysa kay Satanas, at may mga nagpapagaan na pangyayari—pagkatapos ng lahat, nilikha siya mula sa lupa, ngunit, dahil sa kanyang kapabayaang, nadulas siya at nadumihan ng putik.

Upang maisagawa nang tama ang espirituwal na pakikibaka, dapat nating paikutin ang gulong [ng ating espirituwal na makina] sa kabaligtaran ng direksyon ng pag-ikot nito ng diyablo. Iminumungkahi ba sa atin ng diyablo na tayo raw ay may kabuluhan? Dapat nating linangin sa ating sarili ang pagpapakumbaba. Ipinahihiwatig ba niya na wala tayong kwenta? Sabihin natin: 'Mahahabagin sa akin ang Diyos.' Kung ang isang tao ay kumikilos sa ganitong paraan—na may pagkamapagkumbaba, tiwala sa Diyos at pag-asa sa Kanya—dahil dito, pumapasok sa kanyang buhay ang pagsisisi at pagkamapagkumbaba, at umaakyat siya sa mga espirituwal na katas.

— Geronda, ibig bang sabihin nito ay walang silbi ang pagsisi sa sarili sa espirituwal na pakikibaka?

— Nakakatulong ito, ngunit nangangailangan ng maingat na pag-iisip. Halimbawa, maaaring sabihing sa sarili ng isang tao: 'Walang silbi ka...' Gayunpaman, dapat munang sawayin ang sarili nang may kababaang-loob, upang matawanan ang diyablo, at nang may tapang, hindi dahil sa pakiramdam ng sariling kahirapan. Kailangan natin ng pagsaway sa sarili, hindi ng kawalan ng pag-asa.

Kung naniniwala ang isang tao na wala silang nagagawang mabuti; kung — sa pinakamainam na kahulugan ng salita — nawawalan sila ng pag-asa sa kanilang sarili, sa kanilang 'pagkatao'; kung naniniwala siya na sa pamamagitan ng kanyang mga gawa ay patuloy siyang nagdaragdag ng zero sa zero, ngunit ipinagpapatuloy pa rin niya ang kanyang espirituwal na pakikibaka nang may pag-asa sa Diyos — ito ay tanda na siya ay umabot na sa espirituwal na kapanahunan. Sa kasong ito, ang Mabuting Diyos, na nakikita ang mga zero ng kanyang mabuting kalooban, ay maaawa sa kanya at maglalagay ng isa sa simula ng mga zero na ito. Sa gayon, tataas ang halaga ng kanyang mga zero, at siya ay

magiging mayaman sa espirituwal. Ang isang mabuting kalagayang espirituwal ay nakatago sa loob ng mapagkumbabang kalagayan ng pagkabigo sa sarili.

Espiritwal na gawain gamit ang salaming pampakita

— Geronda, paano matatanggap ng isang tao na siya ay makasalanang nang tuloy-tuloy?

— Maaaring makita ng isang tao ang sarili bilang makasalanang kung susuriin niya ito nang mabuti.

Kapag mas masigasig niyang sinisiyasat ang sarili, mas makikita niyang siya ay makasalanang.

— At paano makakapagsagawa ng ganoong pagsasanay ang isang taong nabibigatan ng maraming alalahanin?

— Mabuti kung, sa araw-araw, maglaan ang ganoong tao ng kahit kaunting oras para sa Panalangin kay Hesus, at magkaroon din ng tiyak na oras para suriin ang kanilang [espiritwal] na pakinabang at pagkalugi. Isipin ito: araw-araw binibilang ng may-ari ng isang grocery ang kanyang pera. Pagkatapos ng lahat, kung hindi niya susubaybayan ang kanyang kita at mga utang, mabangkarote siya at ikukulong sa bilangguan para sa mga may utang.

— Geronda, may ilang tao na hindi alam kung ano ang sasabihin sa kumpisal? Bakit nga ba?

— Ipinapakita nito na hindi sila nakikibahagi sa banayad na gawain ng pagpapabuti ng sarili. Kung hindi tayo nakikibahagi sa banayad na gawaing ito, hindi natin napapansin ang ating mga malalaking pagkakamali. Kailangan nating linisin ang mga mata ng ating kaluluwa. Ang bulag ay wala siyang nakikita. Ang taong may isang mata ay nakakakita ng kaunti, ngunit ang may dalawang malulusog na mata ay mas malinaw ang paningin kaysa sa iba. At kung ang ganoong tao ay may teleskopyo at mikroskopyo rin, makikita niya nang napakalinaw ang parehong malayo at malapit. Halimbawa, kaya kong tapusin ang isang maliit na inukit na icon sa loob ng tatlong araw; gayunpaman, kung iiwan ko itong magpahinga ng ilang araw at saka muling babalikan, makakakita ako ng maraming kapintasan dito. Kaya kong magtrabaho sa isang icon nang isang linggo, isang buwan, o dalawang taon. At kung nais ko, maaari kong gawin ito nang limang taon. Gayunpaman, sa ganoong kaso, kakailanganin kong magtrabaho gamit ang salaming nagpapalaki. Ang ibig kong sabihin ay ang espirituwal na gawain ay walang katapusan din. Habang ang isang tao ay umuunlad sa espirituwal, lalo pang nagiging malinaw ang mga mata ng kanyang kaluluwa, at at saka, unti-unti, nakikita niya ang kanyang mga kasalanan bilang lalong malaki at mas malaki pa. Sa ganitong paraan, pinapababa ng isang tao ang kanyang sarili, at dumarating sa kanya ang Grasya ng Diyos. Ang mga santo na nagsabi, "Ako ay isang kahiya-hiyang makasalanang," ay naniwala rito dahil ang mga mata ng kanilang kaluluwa ay naging [espiritwal] na mikroskopyo. Habang sila'y sumusulong, mas nagiging makapangyarihan ang espirituwal na mikroskopyo na kanilang nakukuha at, sa ganitong paraan, nakikita nila ang kanilang mga sarili bilang malalaking makasalanang. Narito, halimbawa, tinitingnan ko ngayon ang aking kamay gamit ang hubad na mata, at sa tingin ko ay maganda ito. Gayunpaman, kung titignan ko ito sa pamamagitan ng isang magnifying glass, ang mga buhok na halos hindi na makita ay magmumukhang isang buong gubat ng mga cypress! 'Kapatid ko,' sigaw ko nang may pagkamangha, 'ibig bang sabihin nito ay isang troglodyta ako?' Sa pamamagitan ng ganoong espirituwal na gawain sa inyong sarili, mapupukaw ninyo ang pagkasuklam sa inyong lumang sarili.

Ang ating lumang sarili ay isang malisyosong 'nangungupahan' na naninirahan sa loob natin. Upang siya'y umalis, kailangan nating gibain ang kanyang tirahan at simulan ang pagtatayo ng bagong gusali — upang bumuo ng bagong sarili.

Kabanata 5. Tungkol sa dakilang kapangyarihan ng pagsisisi

"Ngunit nang magkamalay siya..."⁸⁰

Ang Diyos ay napakalapit sa atin, ngunit sa parehong oras ay napakataas. Upang mahikayat ng tao ang Diyos na bumaba at manirahan kasama niya, kailangan niyang magpakumbaba at magsisi. Pagkatapos, sa pagtingin sa pagiging mapagkumbaba ng taong ito, itinaas siya ng Labis na Mapagkawangawang Diyos sa langit at inalagaan siya nang may malaking pag-ibig. *"Magkakaroon ng kagalakan sa langit dahil sa isang makasalanang nagsisisi,"*⁸¹ — sabi ng Ebanghelyo.

Binigyan ng Diyos ang tao ng isip upang mapagnilayan niya ang tindi ng kanyang kasalanan, magsisi, at humingi ng kapatawaran. Ang taong hindi nagsisisi ay naging lubhang tigas ang puso at hangal, sapagkat ayaw siyang magsisi at palayain ang kanyang sarili mula sa munting impiyernong paghihirap na kanyang kinaroroonan at na hahantong sa kanya sa pinakamasama — ang walang hanggang paghihirap. Sa ganitong paraan, pinagkakaitan niya ang kanyang sarili ng mga paraisong kagalakan sa lupa na, kapag naging mas dakila at walang hanggang kagalakan, ay magpapatuloy sa Paraiso kasama ang Diyos.

Kapag malayo sa Diyos, nawawala sa sarili ang isang tao. Tingnan, sinasabi ng Ebanghelyo na ang maluho na anak na lalaki ay *'nagkamalay at sinabi: "Babalik ako sa aking ama."* Ibig sabihin, nagpasya ang maluho na anak na bumalik sa kanyang ama nang magkamalay at magsisi. Sa pamumuhay sa kasalanan, tila nawawala siya sa sarili, nabubuhay nang walang katwiran o kahulugan, sapagkat ang kasalanan ay lampas sa karaniwang pang-unawa.

— Geronda, sinasabi ni Abba Alonius: "Kung ninanais ng isang tao, mula umaga hanggang gabi ay maaari niyang maabot ang banal na sukatan."⁸² Ano ang ibig niyang sabihin noon?

— Hindi nangangailangan ng maraming taon ang buhay-espirtwal. Sa pamamagitan ng pagsisisi, ang isang tao ay maaaring mailipat mula sa mga paghihirap ng impiyerno patungo sa Paraiso sa isang iglap.⁸³ Ang tao ay pabagu-bago. Maaari siyang maging anghel, o maaari siyang maging demonyo. Ah, anong kapangyarihan ang taglay ng pagsisisi! Sinisipsip nito ang Banal na Grasya. Kung magdadala ang isang tao ng isang mapagkumbabang kaisipan, siya ay maliligtas. Kung magdadala siya ng isang mayabang na kaisipan at hindi magsisisi, at siya ay mamatay sa ganoong kalagayan, mawawala ang lahat—siya ay mapapahamak. Siyempre, ang mapagkumbabang kaisipan ay dapat sinamahan ng isang panloob na buntong-hininga, isang panloob na pagsisisi. Sapagkat ang isang kaisipan ay kaisipan ( ), ngunit ang tao ay may puso rin. *"Sa buong kaluluwa ko, at isip, at puso,"*⁸⁴ — sabi ng himnodista. Ngunit sa tingin ko ay iniisip ni Abba Alonius ang isang medyo mas matatag na kalagayan.

Kailangan ng kaunting panahon upang maabot ang mabuting kalagayan. Natitisod ako, nagsisisi ako — at sa mismong sandaling iyon ay tinatanggap ko ang kapatawaran. Kung mayroon akong asetikong espiritu, unti-unti kong mapalalakas ang aking kalagayan; gayunpaman, hanggang mangyari iyon, ako'y huhupa-hupa.

— Geronda, makakatulong ba sa sarili ang isang matanda sa espirtwal?

---

⁸⁰ Lucas 15:17.

⁸¹ Lucas 15:7.

⁸² Ihambing ang Mga Kapanapanabik na Kwento ng Asetismo ng mga Banal at Pinagpalang Ama. Lavra ng Banal na Trinidad at San Sergius, 1993. p. 42.

⁸³ Sa pagkakataong ito, ang tinutukoy ng Nanakay sa hindi kapalaran ng isang tao sa kabilang buhay, kundi sa pagbangon ng makasalanang mula sa pagkahulog at sa pagbabago ng kanyang buhay sa lupa. — *Tala ng tagasalin*.

⁸⁴ Tingnan ang Kanon ng Pamanhikang sa Pinakabanal na Theotokos, Ika-7 na Ode.

— Kapag tumatanda ang isang tao, binibigyan siya ng isang espesyal na pagkakataon upang magsisi, dahil nawawala na ang kanyang mga ilusyon. Noong bata pa ang isang tao, may lakas ng katawan at hindi nakararanas ng mga kahirapan, hindi niya nakikita ang kanyang sariling kahinaan at inakala niyang nasa mabuting kalagayang espiritwal siya. Ngunit sa katandaan, ang mga paghihirap na kanilang nararanasan, at ang mga daing na kaakibat nito, ay tumutulong sa kanila na mapagtanto na hindi sila maayos, na sila ay [espiritwal na] pilay, at, nang mapagtanto ito, ay magsisi. Kung ang ganoong tao ay nakakakuha ng espiritwal na benepisyong mula sa iilang taon ng buhay na natitira sa kaniya, at kung ginagamit niya ang karanasang naiwan sa kaniya ng napakaraming taong iyon ng buhay na nakalipas na, hindi siya pababayaang ni Cristo; magkakaloob Siya ng awa sa taong ito.

Luha ng pagsisisi

Ang pagsisisi ay isang binyag ng luha. Sa pamamagitan ng pagsisisi, ang isang tao ay sumasailalim sa isang bagong binyag at muling ipinanganak. Si Apostol Pedro, sa pamamagitan ng kanyang pagtanggap, ay sa isang antas ay ipinaganulo si Cristo. Gayunpaman, siya ay *'uma-iyak nang taimtim'* (⁸⁵) at dahil dito ay pinatawad sa kanyang pagbagsak. Ibig sabihin, ang taos-pusong pagsisisi ang naglinis kay Apostol Pedro, at muling nagpadalisay sa kanya. Isipin ito: Unang nilikha ng Diyos ang lupa, nilikha ang dagat, at ang iba pa, at pagkatapos ay kinuha Niya ang lupa at nilikha ang tao. Ang tao ay unang ipinanganak nang pisikal, at pagkatapos, sa Sakramento ng Banal na Binyag, siya ay muling ipinanganak nang espiritwal mula sa tubig—ang nilikha ng Diyos—at mula sa Banal na Espiritu—ang Banal na Grasya. *"Sa pamamagitan ng tubig at ng Espiritu"*⁸⁶ ang tao ay muling ipinanganak at nagiging bagong tao.

— Geronda, kung paanong kinuha ng Diyos ang lupa at nilikha ang tao noong paglikha, ganoon din ba ngayon sa Sakramento ng Banal na Pagbibinyag ay ginagamit Niya ang tubig upang muling likhain ang tao?

— Oo, ang tubig ay may makapaglinis na kahalagahan, kaya't inilubog ng pari ang tao sa tubig sa Sakramento ng Banal na Pagbibinyag. Nililinis ang tao mula sa orihinal na kasalanan, hinihugasan sa mga kasalanan, pinagpapala ng Grasya ng Diyos, nabibihisan kay Cristo, at nagiging isang bagong, muling ipinanganak na tao. Ito ang resulta ng Banal na Pagbibinyag. Nang lumapit si Nicodemo kay Cristo at itanong sa Kaniya kung paano maaaring ipanganak muli ang isang tao, malinaw na sumagot si Cristo sa kaniya: *"Amen, amen, sinasabi ko sa iyo, maliban na ipanganak ang isang tao mula sa tubig at sa Espiritu, hindi siya makapasok sa Kaharian ng Diyos."*⁸⁷ Sa Sakramento ng Banal na Binyag, ang isang tao ay nagiging bagong, perpektong nilikha ng Diyos matapos ang Pagbagsak. Kaya, kung hindi marumihan ng isang tao ang kanyang Banal na Binyag, magkakaroon siya ng maraming Banal na Grasya. Ngunit kahit marumihan pa nila ang kanilang sarili pagkatapos ng Sakramento ng Banal na Binyag, mayroon silang binyag sa pamamagitan ng pagsisisi. Kung napagtatanto ng isang tao ang kanyang kasalanan, kung nagdudulot ito sa kanya ng sakit, sa isang diwa, siya ay nahuhugasan ng luha ng pagsisisi, at bumabalik sa kanya ang Biyaya ng Diyos⁸⁸.

— Geronda, matagal na akong hindi nakakaiyak sa aking mga kasalanan; hindi ako nakatulo ng kahit isang luha. Ibig bang sabihin nito ay wala akong tunay na pagsisisi?

— Hindi mo ba nararamdaman ang anumang sakit para sa kasalanang iyong nagagawa?

— Oo, sumasakit, ngunit marahil hindi malalim ang sakit na ito.

---

⁸⁵ Mat. 26:75 at Lucas 22:62.

⁸⁶ Juan 3:5.

⁸⁷ Juan 3:5.

⁸⁸ Sa kontekstong ito, sa pagsasabing 'Dumating ang Grasya ng Diyos,' ang ibig sabihin ng Matanda ay muling gumagawa ang Grasya ng Diyos, na ipinapakita ang kapangyarihan nito sa makasalanang nagsisisi.

— Huwag kang maghusga batay sa luha. Siyempre, ang luha ay isang natatanging tanda ng pagsisisi, ngunit hindi lang iyon. May mga taong umiiyak at pagkatapos, habang basa pa ang kanilang mga mata ng luha, ay nagsisimulang tumawa. Ang kirot sa puso at mga buntong-hininga sa loob ay mga luha sa kalooban na mas mataas kaysa sa luha sa labas. May isang kaluluwang naghihirap na nagsabi sa akin: 'Ang tigas ng puso ko, Ama! Wala akong kahit isang luha! Ang puso ko ay naging bato. Oh, ang tigas nga ng puso ko!' Dahil napakasensitibo niya, inakala ng taong ito na napakatigas ng kanyang puso dahil hindi siya umiyak. Gayunpaman, siya ay humagulgol nang malalim, nag-ungol, at malinaw na ang mga unhol at paghagulgol ay tila nagmula sa kailaliman ng kanyang puso! At may isa pang uri ng tao na maaaring umiyak at agad na matatawa. Ang ganitong tao ay parang pabagu-bagong panahon ng tagsibol. Halimbawa, sa pagkitang isang dukha, maaaring maantig ang ganitong tao, umiyak nang kaunti, at agad na sasabihin sa sarili: "Tingnan mo kung paano ako nakikiramay sa sakit ng iba!" O, matapos magpatulo ng ilang luha sa panalangin, sasabihin niya: "Dahil ang panalangin ko ay iniaalay nang may luha, dinirinig ito ng Diyos!" At sa ganitong paraan ay pinapayapa niya ang kanyang budhi.

Ngunit mayroon ding mga luha na hindi mapalubag. Ang mga luhaing ito ay nagmumula sa pagkahabag sa sarili. Sa ganitong mga luha, walang pagsisisi, kundi nasaktang pagmamalaki. Sa kasong ito, ang isang tao ay umiiyak nang makasarili dahil sa kanyang sariling pagbagsak. Hinahaplos-haplos nila ang kanilang sugat hindi dahil nalungkot sila sa Diyos, kundi dahil, sa kanilang kapabayaang, ay nahulog sila sa mata ng iba. Kaya't doble ang pagdurusa niya. Naalala ko ang isang pinuno ng isang grupo ng mga rebelde noong digmaang sibil. Nawa'y bigyan siya ng Diyos ng pagsisisi! Noong isang panahon, isang mahirap na ama ng siyam na anak ang napadpad sa kanyang mga kamay. Dahil hindi sumang-ayon ang lalaking ito sa ideolohiyang komunista, pinahulog siya ng pinuno ng pulutong ng mga tulisan sa lupa at sinimulan siyang bugbugin nang walang awa. At gayon pa man, minsan ay naging lingkod na niya ang kaluluwang ito. "Makinig ka," sigaw ng kaluluwang iyon, "wala ka bang awa sa akin! May siyam akong anak! Hindi mo ba naaalala kung paano kita buhat-buhat sa balikat noong bata ka pa? Ano'ng masama ang ginawa ko sa'yo?" Nang makita ng isa sa mga kasamahan niya sa gang na malupit na sinisipa ng pinuno ang mahihirap na lalaki, sumigaw ito sa kanya: "Makinig ka, ano'ng masama ang ginawa niya sa'yo? Hindi ka ba naaawa sa kanya? Siya pa naman ang pinuno ng pamilya." At agad na naganap ang isang kamangha-manghang pagbabago: ang kontrabida ay nagsimulang umiyak nang taimtim, dahil ang sinabi ng kasama niya ay tumama sa kanyang makasarili!

Ang ganitong mga luha ay makasarili; parang pagsisisi ni Hudus. Pagkatapos niyang ipagkanulo si Cristo, lumapit si Hudus sa mga Pariseo at sinabi, "*Nakasala* ako." Ngunit sumagot ang mga Pariseo kay Hudus, "Bakit mo sinasabi na ikaw ay nakasala?" Ang mga salitang iyon ay tumusok kay Judas; siya'y nagalit, itinapon ang mga pilak na barya sa mga Pariseo, umalis, at dahil sa makasarili, nagbigabit siya.⁸⁹ Ngunit kung nagpakita ng pagsisisi si Judas, lumapit kay Cristo at nagsabi sa Kanya, 'Patawarin mo ako,' siya sana'y nailigtas.

Ang walang katapusang gawain ng pagsisisi

— Geronda, ano ang masayang pag-iyak?

— Ang masayang pag-iyak ay ang kagalakang nagmumula sa ating kalungkutan dahil sa isang kasalanang nagawa natin. Naglalaman ang masayang pag-iyak ng parehong sakit at kagalakan, kaya tinatawag din itong masayang kalungkutan. Dahil sa pag-ibig, nagdadalamhati ang isang tao na ikinadalamhati niya si Cristo, ngunit nagagalak din siya — dahil nararamdaman niya ang Banal na aliw. Ang makasalanang taong taos-pusong nagsisi ay tumatanggap ng kapatawaran mula sa Diyos,

---

⁸⁹ Tingnan ang Mateo 27:3-5.

nararamdaman ang Banal na aliw sa kanyang kalooban, at maaaring makamantan ang espirituwal na kagalakan.

— Geronda, maaari bang mabuhay ang isang taong nagsusumikap sa buhay espirituwal sa pagsisisi habang buhay?

— Oo, sa pamamagitan ng wastong pagsisikap, hindi nakikita ng tao ang kanyang sariling pag-unlad, kundi ang kanyang mga kabiguan lamang, at namumuhay sa patuloy na pagsisisi. Hindi niya alam na noong una ay isang demonyo lamang ang kanyang kinakalaban, ngunit ngayon, marahil, ay isang buong hukbo na ng mga demonyo ang kanyang kinakalaban. Dahil habang mas masigasig na pinagsisikapan ng isang tao na ugisain ang pagnanasa sa loob at itanim ang birtud, mas dumarami ang mga kaaway na nagtitipon sa paligid ng mga ugat ng pagnanasang iyon [hinihila ang mga ito pababa at hinahadlangan ang asketiko na bunutin ito]. Pagkatapos ay gumagawa ng malaking pag-unlad ang tao, kahit na hindi nila nakikita ang kanilang sariling pag-unlad. At kaya't maaaring mabuhay ang isang tao sa ganitong kalagayan hanggang sa siya'y mamatay. Maaaring hindi nila makita ang kanilang pag-unlad, iniisip na dahil sila'y nahuhulog, nangangahulugan ito na sila'y [espirituwal na] nakatigil sa pag-unlad. Gayunpaman, sa katotohanan, ang ganoong taong ito ay umuunlad, sapagkat walang humpay nilang pinatitindi ang pakikibaka at nakikipaglaban sa patuloy na dumaraming bilang ng mga demonyo.

Para sa isang taong nagsusumikap sa pananampalataya, ang pagsisisi ay isang walang katapusang paggawa. Kapag may namatay, siya ay pinagdadalamhataan, inihahimlay sa lupa, at saka nakakalimutan... Ngunit tayo ay patuloy na iiyak ang ating mga kasalanan — hanggang sa tayo'y mamatay. Gayunpaman, gagawin natin ito nang may paghuhusga at pag-asa kay Cristo, Siyang tiniis ang Pagpapako sa Krus upang tayo'y muling buhayin sa espirituwal.

Pagbabago ng buhay

Upang hindi mahulog sa kasalanan, kailangang sikaping iwasan ng isang tao ang lahat ng bagay na nag-uudyok sa kaniya na gawin iyon. Halimbawa, kung ang isang lasing ay nais humingi ng tulong at tumigil sa pag-inom, hindi siya dapat lumapit man lang sa bar. Kailangan ang kaunting pagsisikap at mabuting saloobin, at saka tutulungan tayo ng Mabuting Diyos na malampasan ang ating mga kahirapan. Halimbawa, ang isang tao ay may tiyak na hilig. Kinikilala niya ang hilig na ito, nagsusumikap na putulin ito, nagsisisi, at nagpapakumbaba. May disposisyon siya na putulin ang hilig na ito; ang disposisyong ito ang nagpapahiwatig sa Diyos, at tinutulungan siya ng Diyos. Ngunit paano maibibigay ng Diyos ang Kanyang Grasya sa isang tao kung hindi naman nagsusumikap ang taong iyon na magbago at patuloy na nagkakasala? Hindi dumarating ang Grasya ng Diyos sa isang taong nasa kalagayan ng kasalanan, sapagkat hindi nakakatulong ang Grasya ng Diyos sa ganoong tao. Sapagkat kung tutulungan man ng Grasya ang mga ganoong kaso, ibinigay na rin sana ito ng Diyos maging sa diyablo.

Ang isang taong nahulog sa ilang kasalanan ngunit hindi nananatili rito—ibig sabihin, hindi naglalagi sa kanilang makasalanang kaisipan, kundi nagsisisi sa kanilang pagkahulog at nagsusumikap na huwag itong ulitin—ay tumatanggap ng Biyaya ng Diyos at tinutulungan. Gayunpaman, kung ang isang tao ay walang pagsisisi at itinuturing ang kasalanan na parang uso, ang kanilang kalagayan ay demonyo.

— Geronda, paano nailigtas ang isa sa mga tulisan na ipinako kasama ni Cristo?

— Umakyat ang tulisan na iyon sa bakod at pumasok sa Hardin ng Eden! "*Nanakaw ng tulisan ang Paraiso.*"⁹⁰ Ibig sabihin, sa pamamagitan ng kanyang malaking pagsisisi, nagawa ng matalinong tulisan na 'nakawin' pa nga ang Paraiso.

---

⁹⁰ Tingnan ang Octoechos, Tono 1, sa Ipakoi ng Matins ng Linggo.

— Geronda, kung ang isang taong nagbago na ng kanyang buhay ay hindi na namumuhay ayon sa kanyang mga dating makasalanang gawi, ngunit paminsan-minsan ay bumabagsak pa rin sa isa sa kanyang mga dating kasalanan, ibig bang sabihin wala siyang pagsisisi?

— Kung siya'y bumabagsak habang nagsusumikap na magbago, may ilang mga nagpapagaan na kalagayan. Hindi madaling baguhin ang buhay sa simula. Gayunpaman, kapag tunay na nauunawaan ng isang tao kung gaano kabigat ang mga kasalananang nagawa niya, hindi na siya bumabagsak rito.

Noong mga nakaraang panahon, taos-puso ang pagsisisi. Kapag nagsisi ang isang tao, hindi niya binabaliktad ang kanyang salita. Naalala ko ang isang babaeng nagsisi. Napakalaking tulong ang ibinigay niya sa akin sa pamamagitan ng kaniyang tunay na pagsisisi! Napakababa ng kanyang kilos, hindi siya nagsalita. Naka-itim siya—parang kasuotan ng madre—at pumupunta sa isang maliit na kapilya upang ayusin ito, sindihan ang mga lampara... Sa simpleng pagtingin sa kanya, nakakakuha ka ng napakalaking kapakinabangan. At ngayon nakikita ko kung paano ang ilang tao, na kakapagtapos lang baguhin ang dati nilang makasalanang buhay, ay nagsisimulang magturo sa iba, samantalang buhay pa rin sa loob nila ang kanilang dating sarili. Siyempre, kung ang isang tao ay nagsisisi, tumitigil sa pamumuhay tulad ng dati — sa pakikipagtalik sa labas ng kasal at kalaswaan — at nagsimulang mamuhay nang espiritwal, malaking tulong din iyon sa iba. Gayunpaman, kung, sa sandaling lumipat lang sila mula sa isang kalagayan patungo sa iba, agad silang nagpapanggap na espirituwal na tao at nangangaral, isang patibong iyon.

— Marahil, Geronda, kumikilos nang ganito ang mga taong iyon sa pag-iisip na sa ganitong paraan ay matutulungan nila ang iba?

— Oo, kumikilos sila nang ganito upang matulungan ang iba. Gayunpaman, sa likod ng kanilang mga kilos — lalo na kung sila ay mga taong may kahit kaunting kasikatan — ay may isang mayabang na kaisipan: 'Ngayon makakalimutan na nila sina Karaiskakis⁹¹ at Kolokotronis⁹² at ako na ang pag-uusapan nila!' Mula rito, malinaw kung gaano kalaswa ang kanilang mga motibo. Kung tunay silang naghihirap dahil sa kanilang mga kasalanan, mas mabuting alalahanin muna nila ang mga ito at iwasan ang pagmamataas. Kailangan nilang maging maingat. At kapag sumulpot ang iba't ibang larawan o kaisipan mula sa kanilang dating buhay, dapat nilang itakwil ang mga ito bilang mga kaisipang blasphemous. Ang ganitong pagtatakwil ay magiging patunay na hindi na nila tinatanggap ang mga kaisipang ito, na ang kanilang [espiritwal] na organismo ay negatibong tumutugon dito. Sa madaling salita, upang tunay na magbago, ang isang tao ay dapat, matapos kamuhian ang kanyang nakaraan, ay magkaroon ng lubos na kababaang-loob. Kung manatili lamang sa kanila ang kaunti mula sa kanilang dating buhay—yaong sa tingin nila ay hindi gaanong nakasasama—ang lahat ng iba pa ay susunod na madudumihan ng 'walang-hazard' na labi na ito. Mula sa sandaling mag-iingat ang isang tao ng kahit isang maliit na kaisipan—maliit na pagmamalaki sa kanyang dating sarili—ititigil ng Diyos ang pagbibigay ng Kanyang tulong sa kaniya, at ang anumang gawin ng taong iyon ay hindi magiging dalisay.

— Geronda, na nabago na ang kanyang buhay, dapat bang subukan ng isang tao na itama ang dating impresyon ng mga tao sa kanya?

— Hindi dapat makasariling subukang itama ang opinyon ng iba. Kung nagsusumikap ang isang tao na pagbutihin ang sarili, mawawala na nang kusa ang opinyon ng mga tao. At kung ang dati nilang makasalanang buhay ay nag-iwan ng mantsa sa lipunan o sa kanilang paligid, gagaling ang mantsang iyon kapag ang tao ay kumilos nang tama, ayon sa Kristiyanong pamamaraan. Ang taong nagsisisi ay

---

⁹¹ Georgios Karaiskakis (1782–1827) – pambansang bayani ng Gresya, isang kilalang pigura sa Rebolusyong Griyego ng 1821 – *Tala ng tagasalin*.

⁹² Kolokotronis Theodoros (1770–1843) – isang pambansang bayani ng Gresya, isang kilalang pigura sa Rebolusyong Griyego noong 1821. – *Tala ng tagasalin*.

hindi kailangang magsalita sa iba. Ang Diyos Mismo ang magsalita sa mga tao sa pamamagitan ng mga salita ng kanyang pagsisisi.

"...ang kasalanan ko'y nasa harap ko, isang pang-iinsulto sa akin"⁹³

— Geronda, nakakatulong ba na isulat ang mga kasalanan ng isang tao upang hindi niya makalimutan bago ang kumpisal?

— Kung tunay akong nasasaktan sa kasalananang nagawa ko, hindi ko ito malilimutan. Inaakusahan ako ng aking konsensya. Sumasakit ang aking kaluluwa, at palagi kong naaalala ang kasalananang nagawa ko. Sa buong ong panahon sa pagitan ng paggawa ng kasalanan at pagsisisi, patuloy itong 'nag-oobra' sa loob ko; sinasaktan nito ang puso ko at inaakusahan ako. Sa madaling salita, nagdurusa ako, ngunit alinsunod sa pagdurusa ito ay tinatanggap ko ang aking gantimpala mula sa Diyos. Gayunpaman, kung, matapos akong magkasala, hindi ko ito iniisip kahit man lang, nangangahulugan iyon na hindi ako nasasaktan ng aking kasalanan. Nakakalimutan ko ito at nananatiling hindi nagsisisi. Kaya naman ang ilang tao, kapag pinagsabihan dahil sa isang maliit na pagkakasala, ay tumatawa—parang walang katuturan ang lahat. May kahihyan at kawalang-pakialam dito. Ang ganitong pagtrato sa sariling kasalanan ay lubos na satanic. Naalala mo ba ang sinabi ng propeta David? *"Ihahayag ko ang aking kasamaan; aalagaan ko ang aking kasalanan."*⁹⁴ At muli: *"Ang aking kasalanan ay laging nasa harap ko."* Bagaman pinatawad ng Diyos si David na nagsisi, siya—dahil sa pagmamahal sa Diyos—ay nakaramdam ng panloob na sakit at dahil dito ay patuloy na hinanap ang banal na aliw.

At ang ilang tao ay patuloy na nakatuon sa [espritwal na] 'pagsusuri sa sarili,' at kinakain sila ng gawaing ito. Walang tigil at masusing itinatala nila ang kanilang mga paglabag — diumano'y upang makibahagi sa banayad na gawaing espritwal — 'hinahati' ang mga paglabag na ito sa kanilang mga sangkap, pinapagal ang kanilang isipan, ngunit hindi nagbabago. Samantala, kung isa-isa nilang mapapansin ang kanilang mga pangunahing kakulangan at sisimulan nilang itama ang mga ito, mawawala rin ang mga maliliit na kakulangan.

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi namumuhay sa pagsisisi ngunit pinupuri ang Diyos, tinatanggap ba ng Diyos ang kanyang papuri?

— Hindi, paano tatanggapin ng Diyos ang ganoong papuri? Kinakailangan muna ang pagsisisi. Sapagkat kung nananatili ang isang tao sa kasalanan, ano ang pakinabang niya sa pagsasabing: *'Kaluwalhatian sa Iyo, na nagpakita sa amin ng liwanag...'*? May kahihyan dito. Narito ang nag-iisang papuri na angkop sa ganoong tao: 'Pinasasalamatang Kita, aking Diyos, na hindi Ka nagpapabagsak ng kidlat upang patayin ako,' sapagkat ang pagsisisi ay naroroon sa ganitong uri ng papuri.

Pinilit na pagsisisi

— Geronda, Abba Isaac ay nagsusulat: 'Ang anumang pagsisisi na isinasagawa nang walang sariling kalooban ay walang kagalakan, at hindi rin ito itinuturing na karapat-dapat sa gantimpala.'⁹⁵ Paano makakapagsisi ang isang tao nang hindi ayon sa kanyang sariling kalooban?

— Ito ay tumutukoy sa isang taong pinipilit na magsisi dahil nahulog siya sa mata ng iba, ngunit wala siyang pagpapakumbaba sa paggawa nito. Ganito ko nauunawaan ang mga salita ni San Isaac.

— Kaya mayroon palang pagsisisi na walang sariling kalooban?

— Oo, mayroon ngang sapilitang pagsisisi. Halimbawa, upang maiwasan ang mga hindi kanais-nais na kahihinatnan para sa akin, hinihiling ko sa iyo na patawarin mo ako sa kasamaan na ginawa ko sa iyo, subalit sa kalooban ay hindi ako nagbabago. Ang isang taong bihasa sa panlililang ay

⁹³ Awit 50:5.

⁹⁴ Awit 37:19.

⁹⁵ Ihambing ang Mga Salitang Asketiko ng ating Ama Isaac na taga-Sirya. Moscow, 1993. p. 11.

nagpapanggap na nagsisi; siya ay kumikilos nang mapanlinlang, yumuyuko sa mga tao na may pagpapakitang kabaitan at humihingi ng kanilang kapatawaran upang iligaw sila. Gayunpaman, kahit na ang isang makasalanan ay lumalapit sa isang tagapakinig ng kumpisal upang ikuwento ang kanyang mga kasalanan dahil natatakot siyang mahulog sa mga paghihirap ng impiyerno, hindi rin ito tunay na pagsisisi. Ibig sabihin, para sa ganitong tao, ang tungkulin ay hindi kung paano magsisi, kundi kung paano hindi mahulog sa mga paghihirap ng impiyerno! Ang tunay na pagsisisi ay ang mapagtanto ang sariling mga paglabag, maramdaman ang sakit para rito, humingi ng kapatawaran sa Diyos, at pagkatapos ay magkumpisal. Sa ganitong paraan, darating sa isang tao ang banal na aliw. Kaya naman palagi kong inirerekomenda sa mga tao ang pagsisisi at kumpisal. Hindi ko kailanman inirerekomenda ang kumpisal nang mag-isa.

Isipin ito: kapag may lindol, malinaw na ang mga may mabuting kalooban ay labis na nababahala, nagsisisi, at binabago ang kanilang buhay. Ang iba—ang nakararami—ay nagkakabawi sandali, ngunit kapag lumipas na ang panganib, bumabalik sila sa dati nilang pamumuhay. Kaya, nang may isang lalaki na nagsabi sa akin na tumama ang isang malakas na lindol sa kanilang bayan, tinanong ko siya: 'Kaya, malakas ba ang yugyog? Pero nagising ka ba ng lindol na iyon?' — 'Opo, gising na gising!' ang sagot niya. "Nagising ka nga," wika ko, "pero matutulog ka ulit."

Ang pagsisisi ay nagdudulot ng banal na aliw sa isang tao

— Geronda, ano ang banal na aliw?

— Ano ang banal na aliw? Upang mas maintindihan mo ito, magbibigay ako ng isang halimbawa. Sabihin nating may batang sumira ng isang murang bagay, halimbawa, nabasag niya ang isa sa mga kasangkapan ng kanyang ama, at pagkatapos ay nalungkot at umiyak dahil itinuturing niyang napakalaki ng pinsalang nagawa niya. Gayunpaman, habang siya ay umiiyak nang hindi mapigilan, na nauunawaan niyang siya ang naging sanhi ng pinsala at pagdurusa, lalo siyang hinahaplos at pinapayapaan ng kanyang ama: "Ayos lang 'yan, anak ko, huwag kang mag-alala; hindi ito malaking problema — bumili tayo ng bagong kagamitan." Ngunit ang bata, nang makita ang malambing na pagmamahal ng kanyang ama, ay lalo pang umiyak nang hindi mapigilan dahil sa pagmamahal. "Hindi ko maiwasang malungkot," sabi niya habang umiiyak. 'Kailangan namin ang instrumentong ito kanina, at sinira ko ito.' 'Anak ko,' muling pinakalma siya ng kanyang ama, 'ayos lang 'yan, luma na ang instrumentong iyon.' Ngunit patuloy pa ring nalulungkot ang bata. At habang lalo siyang nalulungkot, lalo rin siyang mahigpit na niyayakap ng kanyang ama, hinahalikan at pinapakalma. Sa parehong paraan, habang mas nagdurusa at nagluluksa ang isang tao dahil sa kanyang kasamaan o kawalang-pagtangi sa Diyos, at taimtim na umiiyak na dahil sa kanyang mga kasalanan ay nalungkot niya ang Diyos—ang kanyang Ama—mas lalo namang lumalaki ang banal na kagalakang ipinagkakaloob ng Diyos sa kanya, at mas lalo Niyang pinatitamis ang kanyang panloob na pagkatao. Bagaman may kasamang sakit ang kalungkutan ng ganitong tao, mayroon ding pag-asa at kaaliwan sa loob nito.

Gayunpaman, ang sinumang nagnanais makatanggap ng banal na aliw ay hindi dapat humiling nito. Dapat maramdaman ng taong iyon ang bigat ng kanyang kasalanan, magsisi rito, at saka kusang darating ang banal na aliw. Noong isang beses, sa Banal na Bundok, sumulpot ang isang tukso at ilang monghe ang nadungisan ang kanilang reputasyon. Isa sa kanila, nang hindi inaasahan kaming magkita, ay nagsimulang magsabi: 'Ah, matagal ko na kayong gustong makita, upang maaliw ninyo ako.' Nais niyang aliwin ko siya dahil siya ay pinagalitan nang mabuti! At aaminin ko na tama ang ginawa ng sinumang nagbunton ng sisi sa kanya! Pinakinggan ko ang mongheng ito nang labis na pagkamangha. Nagkamali at humihingi pa ng aliw! Kung, nang hindi humihingi ng aliw, ay nagpakumbaba siya at nagsabi, 'Nagkasala ako, Diyos ko,' noon nga'y lilitaw sa kanyang kalooban ang banal na aliw. Gayunpaman, dahil siya ang may kasalanan, gusto niyang sabihin ko ang ganito: 'Hindi ito malaking

bagay, huwag kang mag-alala, sa huli, hindi naman ganoon kalaki ang iyong kasalanan. Bukod pa rito, hindi ka lang ang may kasalanan; may iba pang may kasalanan din.' Sige, sabihin mo sa akin, anong klaseng aliw iyon? Hindi iyon aliw, kundi pang-iinsulto. Ang banal na aliw ay nagmumula sa pagsisisi.

— Geronda, kapag pagkatapos ng isang makasalanang pagbagsak ay nanatili ang isang tao sa pagsisisi ngunit sabay na nararamdaman ang pagkasira ng isip at katawan, ibig bang sabihin mali ang kanyang pagsisisi?

— Sa unang araw, makatwiran ang emosyonal at pisikal na paghihirap. Gayunpaman, kung ang taong ito ay may tunay na pagsisisi, habang nararanasan nila ang panloob na kalungkutan at sakit, nararanasan din nila ang banal na aliw.

— Oo, ngunit tiyak na hindi rin nila nakakalimutan ang kanilang kasalanan?

— Oo, hindi niya nakakalimutan ang kanyang kasalanan. Ang ganitong tao ay nagdadalamhati at nalulugod, nagdadalamhati at nalulugod. Pinapalo niya ang sarili dahil sa kasalanang nagawa niya, at banayad siyang hinahaplos ng Diyos; pinapalo niya ang sarili muli, at muling hinahaplos siya ng Diyos... Ito ang pagsisisi, na nagdudulot ng banal na aliw sa isang tao.

Bahagi 4. **Ang mga puwersa ng kadiliman**

"Ang mga puwersa ng kadiliman ay walang kapangyarihan. Ang mga tao mismo, sa pamamagitan ng pagtalikod sa Diyos, ang nagpapalakas sa kanila, sapagkat sa pagtalikod sa Diyos, binibigyan ng kapangyarihan ng mga tao ang diyablo sa kanilang sarili"

Kabanata 1. **Tungkol sa Bruharia**

Dahil madalas ko na—upang matulungan ka—sinabi sa iyo ang tungkol sa Paraiso, sa mga Anghel at sa mga santo, ngayon—muling nais kitang tulungan—ikwento ko sa iyo nang kaunti ang tungkol sa mga paghihirap ng impiyerno at sa mga demonyo, upang malaman mo kung kanino tayo nakikipaglaban. Noong isang beses, isang binata—isang salamangkero mula sa Tibet—ang dumating sa kubo ko. Ikinuwento niya sa akin ang marami tungkol sa kanyang buhay. Nang siya ay tatlong taong gulang pa lamang—kakatapos lang siyang ihinto sa pag-inom ng gatas ng kanyang ina—ipinasa siya ng kanyang ama sa isang grupo ng tatlumpung salamangkero ng Tibet, upang siya ay maipasok sa mga lihim ng kanilang sining ng salamangka. Naabot na ng binatang ito ang ika-labing-isang antas ng salamangka—ang pinakamataas na antas ay ang ika-labing-dalawa. Nang siya ay labing-anim na taong gulang, iniwan niya ang Tibet at naglakbay patungong Sweden upang makita ang kanyang ama. Sa Sweden, nagkataon na nakilala niya ang isang pari ng Orthodox at nais niyang makipag-usap sa kanya. Wala siyang ideya kung ano ang isang pari ng Orthodox. Sa bulwagan kung saan sila nag-uusap, sinimulan ng binata, na nagnanais ipakita ang kanyang kapangyarihan, ang pagganap ng iba't ibang mahiwagang gawa. Tinawag niya ang isa sa mga nakatatandang demonyo na si Mina at sinabi sa kaniya: "Gusto ko ng tubig." Nang masambit niya ang mga salitang iyon, isa sa mga baso ang kusang-loob na tumayo sa ere, lumipad papunta sa gripo, umagos ang tubig, napuno ang baso, at pagkatapos ay lumipad

ito sa nakasarang pintong salamin papasok sa silid kung saan sila nakaupo. Kinuha ng binata ang baso at ininom ang tubig. Pagkatapos, nang hindi lumalabas ng silid, ipinakita niya sa pari na nakaupo sa harap niya ang buong sansinukob, ang kalangitan at ang mga bituin. Gumagamit siya ng ika-apat na antas ng salamangka at balak niyang maabot ang ika-labing-isang antas. Pagkatapos ay tinanong niya ang pari kung ano ang iniisip niya sa lahat ng nakikita niya. "Kung siya ay nagmura laban kay Satanang," sabi ng batang salamangkero sa akin, "maaari ko siyang pinatay." Gayunpaman, wala nang sinabi ang pari. Pagkatapos ay nagtanong ang binata: "At bakit hindi mo ako ipakita ng anumang tanda?" — "Ang Diyos ko ay Diyos ng pagpapakumbaba," sagot ng pari. Pagkatapos ay kinuha niya ang isang maliit na krus, inilagay ito sa mga kamay ng batang salamangkero, at sinabi sa kaniya, 'Gumawa ka ng ibang tanda.' Tinawag ng binata si Mina—ang pinuno ng mga demonyo—ngunit si Mina, na nanginginig na parang bulaklak, ay hindi naglakas-loob na lumapit sa kaniya. Pagkatapos ay tinawag ng binata si Satanang mismo, ngunit si Satanang, nang makita ang krus sa kanyang mga kamay, ay kumilos nang ganoon din—natakot siyang lumapit sa kanya. Iniutos sa kaniya ni Satanang ang isang bagay lamang: umalis kaagad sa Sweden at bumalik sa Tibet. Pagkatapos ay sinimulan ng binata na sawayin si Satanang: "Ngayon ay nauunawaan ko na ang iyong dakilang kapangyarihan ay, sa katunayan, dakilang kawalan ng kapangyarihan." Pagkatapos noon, itinuro sa binata ng mabait na pari ang mga katotohanan ng pananampalataya. Ikinuwento sa kanya ng pari ang tungkol sa Lupang Banal, Bundok Athos, at iba pang mga banal na lugar. Pagkatapos lisanin ang Sweden, nag-pilgrimage ang binata sa Jerusalem, kung saan niya nakita ang Banal na Apoy. Mula Jerusalem, naglakbay siya sa Amerika, upang bigyan ng mabuting pagtutuwid ang kanyang mga kaakibat na Satanista at itama ang kanilang mga isipan. Ginawa ng Diyos ang kabataang ito na pinakamahasag na mangangaral! Mula Amerika, dumating siya sa Banal na Bundok ng Athos.

Nang siya ay sanggol pa, ang kaluluwang ito na kapus-palad ay ginamot nang hindi makatarungan, kaya ang Mabuting Panginoon mismo ang tumulong sa kanya, at humimasok sa kanyang buhay nang walang anumang pagsisikap mula sa kanya. Gayunpaman, ipanalangin ninyo siya, sapagkat ang mga salamangkero, kasama ang lahat ng hukbong demonyo, ay nakikipagdigma laban sa kanya. Kung ganoon kalakas ang laban nilang isinasagawa laban sa akin — nang siya ay lumapit sa akin at humingi ng tulong — gaano pa kaya kalakas ang laban na isinasagawa nila laban sa kaniya mismo! Kapag binabasa ng mga pari ang mga dasal na panggising sa kaniya, pumuputok ang mga ugat sa kamay ng kawawang lalaki at dumadaloy ang dugo. Sinasaktan nang lubha ng mga demonyo ang kawawang binata, gayong dati, noong kaibigan pa niya sila, hindi siya kailanman sinaktan, kundi tinulungan pa nga at tinupad ang lahat ng kanyang hiling. Manalangin kayo. Gayunpaman, siya mismo ay dapat mag-ingat nang husto ngayon, sapagkat nakasulat sa Ebanghelyo na kapag ang isang maruming espiritu ay umalis sa isang tao, *"nagpupunta at kumukuha pa ng pitong ibang espiritu na mas masama kaysa sa kaniya, at pumapasok sila at naninirahan doon; at ang huling kalagayan ng taong iyon ay mas masahol kaysa sa una."*⁹⁶

Gumagamit din ang mga mangkukulam ng iba't ibang demonyong "relikyang"

— Geronda, sino ang mga *"manunukso"* na ito?⁹⁷

— Mga salamangkero. Sa kanilang panghuhula, ginagamit nila ang mga Salmo ni David, ang mga pangalan ng mga santo at iba pa, ngunit hinihala nila ito sa pagtawag sa mga demonyo. Ibig sabihin, katulad ng sa atin, kapag binabasa natin ang Aklat ng mga Salmo, hinihiling natin ang tulong ng Diyos at tinatanggap ang Banal na Grasya, sila naman, sa paggamit ng mga salmo at banal na kasulatan sa

⁹⁶ Mat. 12:45.

⁹⁷ Tingnan ang Aklat ng mga Kanon. Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 101. Ika-61 na Kanon ng Ika-anim na Ekumenikal na Konseho.

katulad na paraan, ay ginagawa ang kabaligtaran: nilalapastangan nila ang Diyos, lumalayo sa Banal na Grasya, at pagkatapos ay ginagawa ng mga demonyo ang anumang hilingin nila. May narinig ako tungkol sa isang binata na lumapit sa isang salamangkero upang humingi ng tulong sa pag-abot ng isang tiyak na layunin. Binigkas ng salamangkero ang isang bahagi mula sa Salterio sa ibabaw niya, at nakamit ng binata ang kanyang hinahangad. Gayunpaman, hindi nagtagal ay nagsimulang kumupas ang kawawang binata, natutunaw na parang kandila. Ano ang ginawa ng salamangkero?

Kumuha siya ng ilang mani at buto sa kanyang palad at sinimulang bigkasin ang Awit 50 sa ibabaw ng binata. Nang binigkas niya ang mga salitang: "*Isang handog sa Diyos*,"⁹⁸, iniigpitan niya ang kanyang kamay at itinaon ang mga mani at buto na hawak nito, kaya't naghandog siya ng sakripisyo sa mga demonyo upang ipagkaloob nila ang kanyang hiling. Sa ganitong paraan, sa tulong ng Aklat ng mga Awit, nagmura ang salamangkero na ito sa Diyos.

— Geronda, ang ilan sa mga nagsasagawa ng mahika ay gumagamit ng krus, mga ikon...

— Oo, alam ko iyan. Mula rito, makikita ng tao kung anong panlilinlang ang nasa likod ng lahat ng kanilang mga gawain! Sa pamamagitan ng paggamit ng mga banal na bagay, ginagabayan nila nang may panlilinlang ang mga taong malas. Nakikita ng mga tao na nag-aalay ng kandila ang mga salamangkero, 'nananalangin' sa harap ng mga ikon, at gumagawa ng mga ganitong gawain — at nagtitiwala ang mga tao sa mga manlilinlang. May isang lalaki na nagsabi sa akin na sa bayan kung saan siya nakatira, may isang Turkong babae na naglagay ng ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos sa isang bato at ngayon ay tinatawag na itong 'batong tumutulong sa mga tao!' Hindi niya sinasabi na ang Pinakabanal na Ina ng Diyos ang tumutulong sa mga tao, kundi sinasabi niyang ang bato ang tumutulong sa kanila. Nakakalito ito sa mga Kristiyanong nakakakita sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Ang mga may masamang kalusugan sa kanila ay nagmamadaling lumapit sa batong ito na inakala nilang makakatulong sa kanila, at saka malayang ginagawa ng diyablo ang gusto niya sa kanila. Sapagkat mula nang sabihin ng babaeng Turko na hindi ang Ina ng Diyos ang tumutulong sa mga tao, kundi isang bato, agad na pumapasok ang diyablo, dahil ang mga salitang ito ay tanda ng paghamak sa Pinakabanal na Ina ng Diyos. Umaalis ang biyaya ng Diyos sa mga tao, at nagsisimula ang pagmamay-ari. Kaya tumatakbo ang mga Kristiyano nang buong bilis papunta sa bato, umaasang pagagalangin sila nito — ang bato kasama ang tangalashka! At sa huli, nagiging pilay sila, sapagkat paano nga ba makakatanggap ng tulong ang isang tao mula sa demonyo? Kung mayroon man lang silang kahit kaunting katinuan sa kanilang isipan, sana'y naisip nila: ang babaeng Turko ay isang Muslim; ano'ng kaugnayan ang maaari niyang meron sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos? Kahit sabihin pa ng babaeng Turko na ito na tumutulong ang Pinakabanal na Ina ng Diyos sa mga tao, kailangang magtaka pa rin: anong kaugnayan ang maaaring mayroon siya sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, bilang isang Muslim? At lalong lalo na nang inaangkin niya, gaya ng ginagawa niya, na may batong nagpapagaling sa mga tao! Nang marinig ko ang kuwentong ito, hiniling ko sa isang kakilala ko na ipaalam ito sa mga may-katungkulang awtoridad sa Administrasyong Diyosesis ng lungsod kung saan ito nagaganap at gumawa ng angkop na hakbang upang protektahan ang mga tao mula sa kasamaan na ito.

— Geronda, may mga humihingi sa amin ng rosaryo...

— Kapag hinihiling nila sa iyo ang mga kahon-panalangin, mas mabuting bigyan mo sila ng mga krus. Huwag kayong gumawa ng mga kahon-panalangin, dahil ginagamit na rin ito ng mga salamangkero ngayon. Sa labas, dinidikit nila ang isang ikon o krus sa kahon-panalangin, ngunit sa loob ay nilalagyan nila ng iba't ibang mahiwagang bagay. Nakikita ng mga tao ang ikon o krus sa labas at nalilito sila. Noong ilang araw lang ang nakalipas, may nagdala sa akin ng kahon-panalangin na binili mula sa isang Turko na nagngangalang Ibrahim. May burdang krus sa labas ng kahon-panalangin na ito. May ikinuwento sa akin tungkol sa isang partikular na salamangkero, na talagang walang takot sa

⁹⁸ Awit 50:19.

Diyos, na ipinupulupot niya ang iba't ibang imahe sa mga tubo at nilalagyan ng lana, maliliit na piraso ng kahoy, karayom, iba't ibang butil at katulad na mga bagay sa loob.⁹⁹ Nang kinondena ng Simbahan ang salamangkero na ito, iginiit niyang siya ay isang medium. At dahil pinapayagan ang mga medium sa ating bansa, patuloy siyang gumagawa ng gusto niya. Sinabi ko sa isang lalaking naapektuhan ng salamangkero na ito: "Magsimba ka at magkumpisal, sapagkat nasa ilalim ka ng impluwensiya ng demonyo." Pumunta siya at nagkumpisal, pagkatapos ay bumalik sa akin at sinabi: "Wala akong nararamdamang kaibahan sa pagitan ng aking kasalukuyang kalagayan at ng dati kong kalagayan bago ang kumpisal." — "Makinig ka, baka may dala kang bagay na ibinigay sa iyo ng niloko?" — tanong ko sa kanya. "Oo," ang sagot niya, "may dala akong maliit na kahon, na kamukha ng isang Ebanghelyo, na ibinigay niya sa akin." Kinuha ko ang kahon mula sa kanya, binuksan ko ito, at nakita kong may iba't ibang baluktot na ikon sa loob. Nang iladlad ko ang mga ito, may nakita akong mga kuwintas, piraso ng lana, mga durog na piraso ng kahoy, at iba pang katulad na bagay sa loob! Matapos kong kunin ang munting kahon mula sa mahirap na lalaki, siya ay napalaya mula sa impluwensiya ng demonyo. Nakikita mo kung gaano siya kalikót na demonyo!

Ang mga taong kapos ay nagdadala ng ganitong mga amuleto at talismán, diumano'y para makatanggap ng tulong, at sa huli ay sila ang nagdurusa. Ang mga nahumaling sa mangkukulam at nakatanggap mula sa kanila ng ganitong mga mahiwagang bagay bilang 'biyaya' ay dapat sunugin ang mga bagay na ito at ilibing ang abo sa lupa o ihagis sa dagat. Pagkatapos, ang mga taong iyon ay dapat magpunta at magkumpisal. Ito lamang ang tanging paraan upang palayain ang sarili mula sa impluwensiya ng demonyo. Noong isang beses, may isang binata na dumating sa aking selda na nasa napakasungit na kalagayan sa maraming aspekto. Naghihirap siya nang pisikal at mental nang mahigit apat na taon. Namumuhay siya nang makasalanan, at kamakailan lang ay nagsara siya sa bahay, tumatangging makita ang sinuman. Dalawa sa kanyang mga kaibigan, na regular na bumibisita sa Banal na Bundok, ay sa matinding hirap napilitang hikayatin siyang sumama sa kanila. Ginawa nila ito upang dalhin siya sa akin. Naglayag sila sakay ng barko mula Uranopolis papuntang Daphni¹⁰⁰. Sa tuwing humihinto ang barko sa iba't ibang monasteryo sa Banal na Bundok, bumabagsak ang binata sa pagod sa dek ng barko. Sinubukan siyang buhayin ng kanyang mga kaibigan at ng mga mongheng kasama sa barko sa pamamagitan ng pagbigkas ng Panalangin kay Hesus. Sa matinding hirap, nagawa nilang dalhin siya sa aking selda. Binuksan ng kawawang si ang kanyang puso sa akin at ikinuwento ang kanyang buhay. Nang mapagtanto kong siya ay naghihirap dahil sa isang uri ng impluwensiyang demonyo, pinayuhan ko siyang pumunta sa isang partikular na Athonite na ama sa espirituwal, gawin ang anumang sabihin nito sa kanya, at sa ganitong paraan ay magkakaroon siya ng kagalingan. Talaga nga namang pumunta siya at nagkumpisal. Nang bumalik sila mula sa Athos at sumakay sa barko, sinabi ng binata sa kanyang mga kaibigan na inutusan siya ng espirituwal na ama na ihagis sa dagat ang talismang ibinigay sa kanya ng isang kakilala, na palagi niyang dinadala. "Ngunit hindi ko ito kayang itapon!" sabi ng kawawang binata. Kahit paano nila siya inudyukan ng kanyang mga kaibigan na tumayo at itapon ang talisman sa dagat, tila siya'y naging bato at hindi makabangon mula sa kanyang upuan. Pagkatapos, nang may matinding hirap, dinala nila siya sa dek. Sa tulong ng kanyang mga kaibigan, tinanggal ng binata ang makademonyong talismang ito sa kanyang sarili. Wala na siyang lakas para itapon ito sa dagat. Binuksan na lang niya ang kanyang kamay, at kusang nahulog sa dagat ang makademonyong talismang iyon. Agad niyang naramdaman na nakawala ang kanyang mga kamay at

---

⁹⁹ Ang Kanon 61 ng Ika-anim na Ekumenikal na Konseho ay nagtatakda na ang 'mga gumagawa ng pang-proteksiyong amuleto' ay papatawan ng anim na taong penitensiya, at kung hindi sila magsisisi, sila ay ipagbabawal sa Simbahan. Ang kanon ay tumutukoy sa mga salamangkero na gumagawa ng mga amulet o talismang pinaglalaman nila ng iba't ibang mahiwagang bagay (halimbawa, buhok, lana, mga kuko, mga buto ng ahas o paniki, atbp.). Una munang isinasailalim ng mga salamangkero ang mga bagay na ito sa impluwensiya ng demonyo sa pamamagitan ng salamangka.

¹⁰⁰ Daphne – ang pangunahing pantalan ng Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

ang kanyang pagod na katawan ay agad na lumakas. Puno ng sigla, nagsimulang tumalon-talon ang binata sa barkong singaw sa tuwa, at agad na tumakbo upang subukan ang lakas ng kanyang mga kamay sa bakal na pasamano at sa katawan ng barko.

Ang mga nagsasanay ng salamangka ay gumagawa ng maraming kasinungalingan

— Geronda, nakakatanggap ba ang mga salamangkero ng anumang rebelasyon tungkol sa mga tao, tungkol sa mga pangyayaring nagaganap, at iba pa?

— Nangyayari na natututo sila ng mga bagay mula sa diyablo, bagaman marami rin silang iniimbento. Kayo na naglilingkod sa archondarion,¹⁰¹ ay dapat maging mapagmatyag. Hindi ninyo dapat hayaang lumabas sa kontrol ang mga nangyayari doon. Dapat ninyong bantayan ang uri ng mga taong bumibisita sa monasteryo, sapagkat maaaring may dumating na nagsasanay ng salamangka. Nakakagulat ba iyon sa inyo? Noong isang beses, dalawang taong nagsasanay ng salamangka ang dumating dito para sa isang buong-gabi na pagbabantay. Inistorbo nila ang mga tao at pinaglaruan ang kanilang isipan. Niloko nila ang lahat sa pamamagitan ng pag-aangking nakikipag-ugnayan sila kay Metropolitan Augustine.¹⁰² Sinabi nila sa isang babae: "May sumpa na ipinataw sa iyo. "Pupunta kami sa bahay mo at aalisin namin ang sumpa sa iyo gamit ang krus na dala namin." At ang mga tao, nang makita nilang dumarating ang mga salamangkero sa pagbabantay at nag-uusap tungkol sa mga espirital na bagay, ay nag-isip: "Pero dahil dumadalo sila sa pagbabantay, ibig sabihin mananampalataya sila" — at binuksan nila ang kanilang mga puso sa mga manlilinlang. Paano nila niloloko ang mga tao sa pamamagitan ng kanilang mga kasinungalingan! Isang ganoong mandaraya, na nagnanais lokohin ang isang dalaga, ay nagsabi sa kanya: "Nagkaroon si Ama Paisius ng pangitain na tayo raw magpakasal. Kaya kunin mo itong maliit na bagay at isuot mo sa iyong leeg. Pero huwag mong silipin sa loob!" At binigyan niya siya ng isang uri ng anting-anting sa kulto. Sa kabutihang-palad, hindi iyon isinusuot ng dalaga. "Oh, kaya kasangkot pala si Ama Paissius sa ganitong mga 'palamuti!'" ang kanyang pagngalit. Walang pag-aatubili, umupo siya sa mesa at sumulat sa akin ng liham — na puno ng masasakit na pananalita. Apat na pahina ng maayos na sulat-kamay! Inutusan niya ako ng pinakamaruruming salita! "Sige, sige," bulong ko habang binabasa ko ang liham, "hindi ito malaking bagay. Para sa akin, ang panlalait mo ay parang balsamo — sa huli, hindi ka naman nilinlang at hindi mo sinuot ang demonyong amulet na iyon!"

— Kilala ka ba niya, Geronda?

— Hindi niya ako kilala. At hindi ko rin sila kilala: hindi siya ni ang manlilinlang na iyon.

Demonyong salamangka

— Geronda, ano ang sinabi mo sa mga mag-aaral na dumalaw sa iyo ngayon at nagsabing nagparating sila ng espiritu?

— Ano pa nga ba ang masasabi ko sa kanila? Una sa lahat, pinagalitan ko sila nang husto! Pagkatapos ng lahat, ang lahat ng ginawa nila ay pagtanggì sa pananampalatayang Kristiyano. Sa sandaling manawag ang mga tao k , sa diyablo at tanggapin siya, itinatakwil nila ang Diyos. Kaya pinayuhan ko sila, una sa lahat, na magsisi, magsisi nang taos-puso, at mag-ingat sa hinaharap: pumunta sa simbahan, tumanggap ng Banal na Komunyong sa pagpapala ng kanilang kumpesor, upang mapanatili nila ang kanilang kalinisan. Ngunit ang mga mag-aaral na ito—dahil mga bata sila—ay may mga nagpapabawas na kalagayan. Ginagawa nila ito na parang laro lamang. Kung sila ay mga matatanda,

¹⁰¹ Archondariki – ang lugar ng pagtanggap para sa mga bisita sa mga monasteryo ng Griyego. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁰² Agustin (Kandiotis) (ipinanganak noong 1907) – Metropolitan ng Florina mula 1967 hanggang 1999. – *Tala ng tagasalin*.

ang ganitong gawain ay nagdulot sana sa kanila ng napakalaking pinsala: nagkakaroon sana ang diyablo ng malaking kapangyarihan sa kanila. Ngunit nakapaminsala na siya sa lahat ng mga batang ito.

— Geronda, ano nga ba talaga ang ginagawa nila?

— Ang ginagawa ng maraming tao... Naglalagay sila ng baso ng tubig sa mesa at gumuguhit ng bilog sa paligid nito gamit ang mga letra ng alpabeto: alpha, beta, gamma, at iba pa. Pagkatapos ay binababad nila ang kanilang mga daliri sa tubig at tinatawag ang isang espiritu, ibig sabihin, ang demonyo. Nagsisimulang gumalaw ang baso sa mesa, humihinto sa harap ng mga letra, at sa ganitong paraan nabubuo ang mga salita. Tinawag ng mga batang dumating ngayon ang isang espiritu, at nang dumating ito, tinanong nila: 'May Diyos ba?' — 'Walang Diyos!' — ang sagot ng demonyo. 'At sino ka?' — tanong ng mga bata. 'Satanas!' — ang sagot niya. 'At may Satanas ba?' — tanong ng mga bata. "Mayroon!" ang sagot niya. Kalokohan iyon, walang katuturan! Walang Diyos, pero may demonyo! At nang tanungin nila siyang muli kung may Diyos, sumagot siya: "Oo, mayroon." Una oo, tapos hindi. Kaya pati ang mga bata mismo ay hindi na alam kung ano ang iisipin. Inihanda ito ng Diyos sa ganitong paraan upang tulungan sila. At saka isang batang babae mula sa kanilang grupo ang lumapit at binasag ang salamin. Binasag niya ito sa pamamagitan ng probidensiya ng Diyos, upang magkamalay din ang iba pang mga bata.

Ngayon, maraming tao, na nagnanais na saktan ang iba, ang kumukuha ng tulong ng mga salamangkero na gumagamit ng mga manikang waks. Ang mga manikang waks ay parang mga laruan, isang libangan para sa mga salamangkero.

— Geronda, ano ang ginagawa nila sa manika?

— Gumagawa sila ng manika mula sa waks na kamukha ng isang tao. Kapag may dumarating sa kanila at humihiling, halimbawa, na umbulag ang kanilang kaaway, tinutusok nila ng karayom ang mga mata ng manika habang binabanggit ang pangalan ng taong gusto nilang umbulag. Gumagawa rin sila ng iba pang mga gawang demonyo. At kung ang taong pinatawan ng ganitong sumpa ay namumuhay nang makasalanan at hindi nagkumpisal, tumatama sa kanyang mga mata ang impluwensiyang demonyo. Napakalakas ng kirot na para bang lulabas na sila sa kanilang mga mata! Sinusuri ng mga doktor ang tao, ngunit wala silang makita.

At anong pinsala ang idinudulot ng mga medium, psychic, clairvoyant at iba pa sa mga tao! Hindi lang nila niloloko ang mga tao para makuha ang kanilang pera, pinaghiwalay pa nila ang mga pamilya. Halimbawa, pumupunta ang isang lalaki sa isang clairvoyant at ikinukwento ang kanyang mga problema. "Tingnan mo," sagot ng clairvoyant, "isa sa iyong mga kamag-anak na babae, medyo maitim ang balat at bahagyang mas matangkad kaysa sa karaniwan, ang naglagay ng sumpa sa iyo." Nagsimulang hanapin ng lalaki kung alin sa kanyang mga kamag-anak ang may ganoong natatanging katangian. Hindi maaaring walang kahit sinuman sa kanyang mga kamag-anak ang kahit kaunti mang kahawig ng babaeng inilarawan ng mangkukulam. "Ah," sabi ng lalaki, nang matagpuan niya ang "sala" sa kanyang pagdurusa. 'Iya pala ang nagmaliw sa akin!' At napuno siya ng galit para sa babaeng ito. Ngunit ang kawawang babae ay wala namang ideya kung bakit siya kinamumuhian. Maaaring siya pa nga ang nagpakita ng kabutihan sa kanya, ngunit umaapaw ang galit niya rito at ayaw na niyang makita pa siya! Pagkatapos ay bumalik siya sa salamangkero, na nagsabi: "Sige, ngayon kailangan nating alisin ang sumpang ito sa iyo. Para diyan, kailangan mo akong bayaran ng kaunting pera." — "Sige," sabi ng nalilitong lalaki, "ngayon na nalaman na niya kung sino ang naglagay ng sumpa sa akin, dapat ko siyang gantimpalaan!" At inabot niya ang pera.

Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng demonyo? Lumilikha siya ng mga tukso. Samantalang ang isang mabuting tao — kahit na tiyak niyang alam na may gumawa ng masama sa iba — ay hindi kailanman sasabihin sa biktima: 'Si ganito-ganito ay nagmalupit sa iyo.' Hindi, susubukan niyang tulungan ang kaluluwang naghihirap. 'Makinig ka,' ' sasabihin niya sa kanya, 'huwag mong hayaang

pumasok sa isip mo ang ganitong mga kaisipan. Lumapit ka at magkumpisal, at huwag kang matakot.' Sa ganitong paraan, tinutulungan niya ang magkabilang panig. Sapagkat ang taong nakasakit sa kapwa niya, nang makita kung paano siya tinatrato ng iba nang may kabaitan, ay nagmumuni-muni — sa pinakamagandang kahulugan ng salita — at nagsisisi.

Hindi kailanman makagagawa ng mabuti ang diyablo

— Geronda, makapagpapagaling ba ng maysakit ang isang salamangkero?

— Para sa isang salamangkero na magpagaling ng maysakit? Kaya ng isang salamangkero na 'pagalingin' ang isang taong pinahihirapan ng demonyo — sa pamamagitan ng pagpapadala ng demonyong iyon sa ibang tao. Pagkatapos ng lahat, magkaibigan at magkasamahan ang salamangkero at ang diyablo. Sinasabi ng salamangkero sa diyablo: 'Lumabas ka sa taong ito at pumasok ka sa kaniya.' Ibig sabihin, kapag nagpapalayas ng demonyo mula sa isang taong nasa impluwensya ng demonyo, karaniwang ipinapadala ito ng salamangkero sa isa sa kanilang kamag-anak o kakilala na nagbigay ng kapangyarihan sa demonyo sa kanilang sarili. Pagkatapos ay sinasabi ng taong dating may demonyo sa loob niya: 'Naghihirap ako, pero pinagaling ako ni ganito-ganito.' Nagdudulot ito ng kasikatan para sa salamangkero. Ngunit sa huli, ang demonyong umalis sa lalaki ay nananatili sa kanyang mga kamag-anak at kakilala. Sabihin nating, dahil naimpluwensyahan ng demonyo, ang isang tao ay yumuko ang likod. Kaya ng salamangkero na palayasin ang demonyo mula sa taong ito at ipadala ito sa ibang tao. Sa ganitong paraan, tuwid ang likod ng taong yumuko. Gayunpaman, kung yumuko ang likod niya dahil sa aksidente, hindi siya kayang pagalingin ng salamangkero.

Minsan ay may nagsabi sa akin na isang babae ay 'nagpapagaling' ng maysakit gamit ang iba't ibang banal na [mga simbolo at bagay]. Nang marinig ko ang kanyang ginagawa, namangha ako sa kanyang katusuhan, sa gawa ng demonyo. Sa kanyang mga sesyon, hinahawakan ng mangkukulam ang isang krus at umaawit ng iba't ibang himno ng simbahan. Halimbawa, inaawit niya ang '*O Birheng Ina ng Diyos*' at, nang marating niya ang mga salitang '*Pinagpala ang Bunga ng iyong sinapupunan*', umuubo siya sa tabi ng krus; sa ganitong paraan niya nilalapastangan si Kristo, at iyon ang dahilan kung bakit tinutulungan siya ng tangalashka. Sa ganitong paraan siya 'nagpapagaling'—halimbawa, mula sa depresyong pangkaisipan—sa ilang taong nagkasakit dahil sa impluwensiya ng demonyo. Hindi magawang pagalingin ng mga doktor ang mga taong ito, ngunit siya ay 'nagpapagaling' sa kanila dahil tinataboy niya ang demonyong bumabagabag sa kanilang mga kaluluwa. At pagkatapos ay ipinapadala niya ang demonyong iyon sa ibang tao. At marami sa mga maysakit ang itinuturing ang mangkukulam na ito bilang isang santo! Kumukonsulta sila sa kanya, at tahimik niyang sinisira ang kanilang mga kaluluwa.

Dapat tayong maging mapagmatyag. Dapat tayong lumayo nang lubos sa mga salamangkero at sa salamangka, gaya ng pag-iwas sa apoy o sa mga ahas. Hindi natin dapat pagsamahin ang magkaibang bagay. Ang diyablo ay hindi kailanman makagagawa ng mabuti. Kaya niyang 'pagalingin' lamang ang mga karamdaman na siya mismo ang nagdudulot.

Alam ko ang isang ganoong kaso. Isang binata ang nakipag-ugnayan sa isang salamangkero at nagsimulang magsagawa ng salamangka. Pagkatapos ay nagkasakit siya, at sa kalaunan ay naospital. Ilang buwan siyang nanatili sa ospital, at malaking halaga ang nagastos ng kanyang ama, dahil noong mga panahong iyon ay wala pang health insurance o katulad nito. Sinubukan ng mga doktor na hanapin ang sanhi ng kanyang karamdaman, ngunit wala silang nahanap. Lumala ang kalagayan ng binata. At ano ang ginawa ng demonyo noon? Nagpakita siya sa binata na nakaanyong Banal na Pangunahin — ang patron santo ng kanilang rehiyon. Sinabi ng 'Banal na Pangunahin' sa maysakit: 'Pagpapagalingan kita kung magtayo ang iyong ama ng simbahan.' Ikinuwento ng binata sa kanyang ama ang tungkol sa bisyon, at ang nag-aalalang ama ay nagsabi: "Ngunit anak ko siya. Ibibigay ko ang lahat ng mayroon

ako, basta't gumaling lamang siya." At ang ama ng maysakit na batang lalaki ay nangakong magtayo ng simbahan bilang parangal sa Kagalang-galang na Muna. Iniwan ng demonyo ang maysakit na batang lalaki, at gumaling ang binata. Nagawa ng demonyo... "isang himala"! Pagkatapos ng paggaling, sinabi ng ama ng binata: "Nangako akong magtayo ng simbahan, at ngayon ay dumating na ang panahon upang tuparin ang pangakong iyon." Wala silang ekstrang pera, at upang maitayo ang simbahan, ipinagbili nila ang lahat ng kanilang lupain. Naging bankrap ang ama ng binata, at ang lahat ng kanyang mga anak ay naiwan na walang tirahan. "Pabayaang na ang Ortodoksiya!" ang sabi nila nang may galit at naging Saksi ni Jehova. Nakikita mo ba, kung ano ang ginagawa ng diyablo? Malamang, wala pang Saksi ni Jehova sa lugar na iyon noon, at nag-isip siya ng paraan para itanim din doon ang mga damo ng mga Saksi ni Jehova!

Sa anong mga pagkakataon nagkakaroon ng kapangyarihan ang kulto

— Geronda, sa anong mga pagkakataon may kapangyarihan ang kulto?

— Kapag naging epektibo na ang kulto, ibig sabihin ay binigyan ng tao ang demonyo ng kapangyarihan sa kaniya. Ibig sabihin, nagbigay siya sa demonyo ng matibay na dahilan at hindi niya itinama ang sarili sa pamamagitan ng pagsisisi at kumpisal. Kapag nagkumpisal ang isang tao, hindi siya napapahamak ng sumpa—kahit pa ito ay ibinuhos sa kanya. Ito ay dahil kapag ang isang tao ay nagkumpisal at may malinis na puso, hindi makipagsabwatan ang mga salamangkero sa diyablo upang saktan ang taong iyon.

Noong isang beses, may isang lalaking nasa katamtamang gulang ang dumating sa kubo ko. Dumating siya nang mayabang at bastos na tindig. Nang makita ko siya mula sa malayo, napagtanto kong siya ay nasa ilalim ng impluwensya ng demonyo. "Dumating ako para tulungan mo ako," sabi niya sa akin. 'Ipagdasal mo ako, dahil matagal na akong nagdurusa sa matinding panakit ng ulo at wala namang makita ang mga doktor na mali.' 'May demonyo sa loob mo,' ang sagot ko. 'Pumasok ito sa'yo dahil binigyan mo ang diyablo ng kapangyarihan sa sarili mo.' 'Hindi, wala akong ginawang ganoon,' ang paninigurado niya sa akin. "Wala kang nagawa ng ganoon?" sabi ko. "Paano naman noong linoko mo yung babae—nakalimutan mo na ba? Pumunta siya sa salamangkero at nagpataw ng sumpa sa'yo. Ngayon, puntahan mo at hingin ang kapatawaran ng babaeng niloko mo, pagkatapos ay magkumpisal ka. Bukod pa rito, kailangang basahin sa'yo ang mga dasal na pang-incantasyon upang ka ay gumaling. Ngunit kung hindi mo naiintindihan, hindi mo nakikita ang iyong kasalanan at hindi ka nagsisisi rito, kahit pa magsama-sama ang lahat ng mga kumpesor sa buong mundo at ipanalangin ka, hindi ka pa rin iiwan ng demonyo." Kapag may lumalapit sa akin nang ganito kalandi, tuwiran ko silang kinakausap, tinatawag ko ang bagay sa kanyang tunay na pangalan.

Sinabi sa akin ng isang lalaki na ang kanyang asawa ay sinapiang ng maruming espiritu; nagdudulot siya ng matinding kaguluhan sa bahay, tumatalon tuwing gabi, nagigising ang buong pamilya at binabaliktad ang lahat ng bagay. "Nagkumpisal ka ba?" tanong ko sa kanya. "Hindi," sagot niya. "Malamang," sabi ko sa kanya, "binigyan mo ang demonyo ng kapangyarihan sa iyo. Hindi basta-basta nangyayari ang ganitong mga bagay." Nagsimulang ikwento ng lalaking ito ang tungkol sa sarili niya, at sa huli ay nahanap namin ang dahilan kung bakit nangyayari iyon sa kanyang asawa. Lumabas na bumisita siya sa isang tinatawag na hoja, na, 'para sa swerte', ay binigyan siya ng tubig para iwisik sa paligid ng kaniyang bahay. Hindi binigyan ng lalaki ng anumang kahalagahan ang demonyong pagwisik na ito. At saka talagang nagwala ang demonyo sa kaniyang bahay.

Paano mababasag ang kulto?

— Geronda, kung naapektuhan ang isang tao ng kulam at nakuha na ng kulam ang kapangyarihan sa kanila, paano siya malalaya rito?

— Malaya ang isang tao mula sa salamangka sa pamamagitan ng pagsisisi at kumpisal. Sapagkat una sa lahat, kailangang matuklasan ang dahilan kung bakit naging epektibo ang salamangka sa isang tao. Dapat niyang kilalanin ang kanyang kasalanan, magsisi at magkumpisal. Ilang tao na ang dumarating sa akin sa silid-kumbento ko, na pinahihirapan ng masamang tingin na itinapon sa kanila, at nagtatanong: 'Ipagdasal mo ako, upang malaya ako mula sa paghihirap na ito!' Nananawagan sila ng aking tulong, ngunit hindi nila tinitingnan ang kanilang sarili, ni hindi rin nila sinusubukang unawain kung saan nagsimula ang kasamaan na dumarating sa kanila — upang maalis ang sanhi nito. Sa madaling salita, dapat maunawaan ng mga taong ito kung ano ang kanilang pagkakamali at kung bakit sila tinamaan ng kulam. Dapat silang magsisi at magkumpisal upang ang kanilang pagdurusa ay may wakas.

— Geronda, paano kung ang isang taong sinumpa ay umabot sa kalagayang hindi na niya matulungan ang sarili? Ibig sabihin, kung hindi na siya makapunta sa kumpisal o makipag-usap sa isang pari? Matutulungan ba siya ng iba?

Maaaring imbitahan ng kanyang pamilya at mga kaibigan ang isang pari sa bahay upang ipagkaloob sa kapus-palad ang Sakramento ng Pagpapahid sa Maysakit o magsagawa ng panalangin para sa pagpapala ng tubig. Dapat bigyan ng banal na tubig ang taong nasa ganitong kalagayan upang umurong kahit kaunti ang kasamaan at makapasok si Kristo sa kanya, kahit kaunti lamang. Isang babae, na ang anak ay nasa kalagayang inilarawan mo, ang kumilos nang ganito, at nakatulong ito sa bata. Sinabi niya sa akin na labis na nagdurusa ang kanyang anak dahil may sumpa raw na inilagay sa kanya. "Kailangan niyang magkumpisal," payo ko sa kanya. "Ama," ang sigaw niya, "ngunit paano siya makakapagkumpisal sa ganoong kalagayan?" "Kung ganoon," sabi ko sa kanya, "hilingin mong pumunta ang iyong kumpesor sa inyong bahay upang magsagawa ng panalangin gamit ang banal na tubig, at bigyan mo ang iyong anak na lalaki ng kaunting banal na tubig na ito upang inumin. "Pero iinumun ba niya ito?" "Oo," ang sagot niya. "Sige," sabi ko, "magsimula kayo sa pagpapala ng tubig, at pagkatapos ay subukang ipa-usap ang anak mo sa pari. Kung siya'y magkumpisal, malalayong mataboy niya ang demonyo." At sa katunayan, pinakinggan ako ng babaeng ito, at natulungan ang kanyang anak. Lumipas ang ilang sandali, nakapagtapat siya sa kumpisal at gumaling.

At alam mo ba kung ano ang naisip ng isa pang babaeng malas? Ang asawa niya ay nakisalamuha sa mga salamangkero at ayaw pang magsuot ng krus sa leeg. Para makatulong kahit papaano, tinahi niya ang isang maliit na krus sa kwelyo ng dyaket ng asawa niya. Isang araw, kinailangan ng asawa niyang tumawid sa tulay papunta sa kabilang pampang ng ilog. Nang tumapak siya sa tulay, may narinig siyang tinig na nag-uudyok: "Anastadius! Anastadius! Hubarin mo ang dyaket mo para makatawid tayong dalawa sa tulay." Sa kabutihang-palad, malamig ang panahon, at sumagot siya: "Hubarin ko? Nangangatngat ang lamig!" — "Hubarin mo," muling hinihikayat siya ng parehong tinig, "hubarin mo para makatawid tayo sa tulay." Lumayas ka sa impyerno, demonyo! Nais ng demonyo na itapon ang lalaki mula sa tulay papunta sa ilog, ngunit hindi niya magawa dahil may suot itong krus. Sa huli, naitulak lamang ng demonyo ang kaluluwang lalaki hanggang sa gilid ng tulay. Naghanap ang kanyang pamilya buong gabi at sa wakas ay nahanap siyang nakahiga sa tulay. Kung hindi lang malamig, huhubarin sana niya ang kanyang dyaket, at doon siya ihahagis ng demonyo sa ilog. Naligtas ang lalaking ito dahil sa krus na nakatahi sa kanyang damit. Ang kanyang mahirap na asawa ay isang mananampalataya. Pagkatapos ng lahat, kung wala siyang pananampalataya, tatahiin kaya niya ng krus ang damit ng kanyang asawa?

Ang pakikipagtulungan ng mga salamangkero at demonyo

— Geronda, hindi ba makakatulong ang isang banal na tao sa isang salamangkero?

— Paano niya siya matutulungan? Sinasabihan mo ang isang taong may bahagyang takot sa Diyos na mag-ingat, dahil sa pamumuhay na ganoon ay napapasama siya — at ang ganoong tao, kahit may takot sa Diyos, ay nagpapatuloy pa rin sa gusto niya. At ano pa ang masasabi sa isang salamangkero na nakikipagtulungan sa diyablo! Paano mo matutulungan ang ganoong tao? Maaaring sabihin mo sa kanya ang mga espiritwal na katotohanan, pero mananatili pa rin siya sa diyablo. Hindi mo talaga matutulungan ang isang salamangkero. Tanging kung babanggitin mo ang Panalangin ni Hesus sa kanyang harapan — doon maaaring matulila ang demonyo at hindi na magagawa ng salamangkero ang kanyang ginagawa.

May isang lalaki na maysakit. Kaya naman, isang salamangkero—isang mandaraya na pinakamalala—ang dumating sa bahay niya upang 'tumulong'. Ngunit ang maysakit ay inaulit-ulit ang Panalangin kay Hesus. Siya ay isang napakasimpleng tao at hindi niya alam na ang dumating sa kanya ay isang salamangkero. Kaya naman, humalikay ang Diyos sa nangyayari. At tingnan ninyo ang pinahintulutan ng Diyos na mangyari, upang maunawaan ng mahirap na lalaki kung sino ang kanyang kinakalaban. Inuulit ng maysakit ang Panalangin kay Hesus, at sinimulan ng mga demonyo na bugbugin ang salamangkero, kaya ang salamangkero mismo ang nagsimulang manikahol ng tulong mula sa lalaking bahay niya pinuntahan upang 'pagalingin'!

— Geronda, nakita nga ba ng maysakit ang demonyo nang personal?

— Hindi niya nakita ang demonyo; nakita niya na may hindi masukat na nangyayari. Sumigaw ang salamangkero, "Tumulong!" — nagpagulong-gulong sa sahig, natutumba, tinatabingan ang sarili ng kanyang mga kamay mula sa mga hampas ng mga kaaway na hindi nakikita. Kaya huwag ninyong isipin na maginhawa ang buhay ng mga salamangkero at na ginagawa ng mga demonyo ang lahat ng kanilang hinihiling. Sapat na para sa mga demonyo na minsan nang itakwil ng mga salamangkero si Cristo. Sa simula, gumagawa ng pakikipagtipan ang mga salamangkero sa mga demonyo upang tulungan sila, at sa loob ng ilang taon ay sinusunod ng mga demonyo ang kanilang mga utos. Gayunpaman, lumilipas ang kaunting panahon, at sinasabi ng mga demonyo sa mga salamangkero: 'Bakit nga ba kami magpapanggap pa para sa'yo?' At kung hindi matupad ng mga salamangkero ang mga gawain ng mga demonyo, alam mo ba kung ano ang nangyayari sa kanila pagkatapos?

Naalala kong nag-uusap kami sa bakuran ng kaliva kasama ang batang salamangkero mula sa Tibet na nabanggit ko sa iyo kanina. Bigla siyang tumalon, hinawakan ang mga kamay ko at pinalikot sa likod ko. "Hayaan mong dumating ngayon si Hajj Efendi¹⁰³ at palayain ka!" ang hamon niya. "Demonyo ka!" sumirit ang galit ko. "Umalis ka rito!" Itinulak ko ang manghuhuwad, at bumagsak siya sa lupa. Tayo ba'y manatili roon at pakinggan siyang nagmumura sa santo?! Bigla siyang tumalon at sinubukang sipa-n ako, pero hindi niya ginawa: tumigil ang paa niya sa mismong labi ko. Iniligtas ako ng Diyos. Iniwan ko siyang nakatayo sa bakuran at pumasok ako sa silid ko. Lumipas ang ilang sandali, at tiningnan ko siya: naroroon siya—babalot ng mga tinik at magulo sa mga sanga—lumalabas mula sa bangin na puno ng damo malapit sa kubo ko. "Pinarusahan ako ni Satanas," sabi niya sa akin, "dahil hindi kita matalo. Siya ang humila sa akin sa masukal na ito."

Ang madilim na puwersa ng kasamaan ay walang kapangyarihan. Ang mga tao mismo, sa pamamagitan ng pagtalikod sa Diyos, ang nagpapalakas sa kanila, dahil sa pagtalikod sa Diyos, binibigyan ng tao ang diyablo ng kapangyarihan sa kanilang sarili.

---

¹⁰³ Ibig sabihin, si San Arsenius ng Kapadokya.

Kabanata 2.

Tungkol sa mga sinasapian ng maruming espiritu

— Geronda, ilang demonyo ang nasa demonyadong taga-Geraasenya?¹⁰⁴

— "*Maraming demonyo,*"¹⁰⁵ — nasusulat sa Ebanghelyo. Kaya naman ang maruming espiritu, sa pamamagitan ng bibig ng sinumang sinapian, ay nagsabi na ang kanyang pangalan ay "*Legion.*"¹⁰⁶ At isaalang-alang ito: kung gaano karaming demonyo ang maaaring manirahan sa isang taong sinapian ng maruming espiritu, ganoon din naman maaaring manahan ang lahat ng mga santo sa puso ng isang mananampalataya. Sapagkat kung ang Cristo Mismo ay naninirahan sa puso ng isang Kristiyano, ano pa ang pangangailangan na banggitin pa ang mga santo! Isang dakilang hiwaga ito! Noong minsan, nang naninirahan ako sa hermitage ng Banal na Krus, may dumating na bisita sa akin at kumatok gamit ang bakal na pambukas ng tarangkahan. Nang tumingin ako sa bintana, isang nakakatakot na tanawin ang sumalubong sa aking mga mata! Nakita ko ang isang lalaki na sinusundan ng isang buong pulutong ng mga demonyo. Napapaligiran siya ng isang buong itim na pulutong ng mga demonyo! Ito ang kauna-unahang pagkakataon na nakakita ako ng isang taong nasa kapangyarihan ng napakaraming maruruming espiritu. Ang kawawang lalaking ito ay isang psychic. Hinahalo niya ang pagtawag sa mga demonyo sa gitna ng mga salita ng panalangin sa simbahan, pinaghalo ang mga aklat Kristiyano at okultong literatura, at dahil dito, nagkaroon ng kapangyarihan ang mga demonyo sa kanya. Isang kakila-kilabot na pangyayari! Nang makita ko siya, labis akong nabahala.

May mga psychiatrist na itinuturing na may sakit sa pag-iisip ang mga taong sinasakupan ng maruming espiritu. May mga pari naman na itinuturing na sinapupunan ang ilang taong may sakit sa pag-iisip. Samantalang ang mga may sakit sa pag-iisip at ang mga sinapupunan ng maruming espiritu ay dapat tumanggap ng tulong sa iba't ibang lugar at sa iba't ibang paraan. Paano makakatulong ang isang psychiatrist sa isang taong sinapupunan?¹⁰⁷

— Geronda, kaya ba ng isang taong sinapian na maunawaan kung ano ang kanyang pagkakamali at bakit pumasok sa kanya ang isang maruming espiritu?

— Oo, kaya niyang maunawaan ito, maliban sa mga kasong nasira na ang kanyang isipan. Sa huling kaso, napakahirap tulungan ang sinumang sinapi. Kung, gayunpaman, siya ay simpleng sinapi—ibig sabihin, hindi nasira ang kanyang isipan—madali lamang makipagkasundo sa kanya at mag-alok ng tulong. Gayunpaman, ang ganoong tao ay dapat masunurin. Kung hindi, paano siya makakatanggap ng tulong?

Noong isang beses, may dumalaw na bisita mula sa Timog Gresya sa aking kaliva. Nakihalubilo siya sa iba't ibang uri ng mga Hindu doon, at dahil dito, isang maruming espiritu ang pumasok sa kanya. Nagsisigaw siya ng mga karumal-dumal na sumpa, at may bula na lumalabas sa kanyang bibig. Ligaw ang mga mata ng kawawang lalaki; nakalabas ang mga ito sa kanilang mga lagayan. "Huwag mong sabihin ang mga kalapastanganan na ito, sapagkat sa paggawa mo noon ay tinatawag mo ang mga demonyo," ang pinaalalahanan ko sa kanya, ngunit hindi siya nakinig sa akin. At sa parehong oras ay nakiusap siya sa akin na tulungan siya. "Tulungan mo ako," ang pakiusap niya sa akin, "ikaw lang ang makakatulong sa akin." "Makinig ka," ang sagot ko sa kanya. "Paano kita tutulungan? Gusto mong

---

¹⁰⁴ Tingnan ang Lucas 8:26 at mga sumunod.

¹⁰⁵ Lucas 8:30.

¹⁰⁶ Lucas 8:30; legyon (Slavonikong Simbahan: *legeon*) – isang yunit ng hukbong Romano na may bilang na nasa pagitan ng 3,000 at 6,000 sundalo.

¹⁰⁷ Sinabi ng Nakatatanda na ang isang taong may sakit sa pag-iisip ay nangangailangan ng medikal na pangangalaga mula sa isang mabuting, isang maniniwalang psychiatrist at ang espirituwal na gabay ng isang tagapagtapat, samantalang ang isang taong sinapi ng maruming espiritu (basta't buo pa ang kanyang katinuan) ay dapat kilalanin ang kanyang sariling kasalanan—ang dahilan kung bakit siya sinapi—manisi at magtapat, upang mapalaya mula sa maruming espiritu.

ipagdasal ko na sa pamamagitan ng Grasya ni Cristo ay malaya ka mula sa maruming espiritu, ngunit sabay na ikaw mismo ang tumatawag sa mga maruming espiritung ito! Magpunta ka at magkumpisal, hayaang basahin nila sa iyo ang mga panalangin para sa eksorsismo, at pagkatapos ay bumalik ka sa akin at mag-usap tayo." — "Hindi ako pupunta," ang sagot niya. "Sige, pumunta na lang tayo sa simbahan; pahihiran kita ng langis mula sa lampara," mungkahi ko sa kanya. "Ayaw ko," sagot niya. "Gusto kong tulungan mo ako." Pagkatapos ay lumayo siya at kinausap ang isa sa mga bisita na nasa bakuran ko. Samantala, kinakausap ko ang isang grupo ng mga peregrino tungkol sa kung paano pinapahintulutan ng Diyos ang mga pagsubok para sa ating kaligtasan. Nang marinig ng lalaking sinapian ang aking mga salita, nang hindi lumalapit sa amin, sumigaw siya: "Hoy ikaw, ano'ng pinag-uusapan mo, na ang Diyos ay gumagawa upang iligtas ang mga tao? Mayroon tayong isang Ama sa langit at isang Ama sa lupa! At higit sa lahat, mayroon pa tayong isa pang prinsipel!" — "Tigilan mo ang iyong demonyong kalokohan!" — ang sagot ko sa kanya at sinimulan kong bigkasin ang Panalangin kay Hesus. "Oo," sabi niya, "ngayon nalito na ako!" — sabi niya. "Umalis ka!" — ang utos ko sa kanya, at lumipad siya papunta sa isang gilid. Pagkatapos ay sinimulan niya akong tanungin: "At kasama mo sino?" — "Si Cristo," sabi ko. "Nagsisinungaling ka," sabi niya, "hindi ka kasama ni Cristo, dahil ako si Cristo, at binubugbog mo ako." Ipinapakita ng diyablo sa kanya ang lahat nang baliktad.

— Geronda, ang Diyablo ba mismo ang nagsabi ng lahat ng iyon?

— Oo, ang demonyo, pero tingnan mo, binigyan ng Diyos ng lakas ang taong ito para makapunta sa Banal na Bundok. Sa kalagayan niya, ang paglalakbay papuntang Athos mula sa kabilang dulo ng Gresya ay hindi biro! Pero ano'ng magagawa mo: hindi siya nakikinig sa'yo, at lalo lang siyang lumalala. Ngunit kung siya ay naging masunurin, makakatanggap siya ng tulong.

Sa pamamagitan ng demonyong kayabangan, maaaring mabihag ang isang tao.

Ang taong puno ng kayabangan ay taong malabo ang pag-iisip. Nalulubog ang kanyang isipan sa ulap, na parang puno ng usok ng tambutso. Nagkakasala sila nang malubha nang hindi nila namamalayan. "Ako," sabi ng isang lalaking ganoon sa akin, "minamahal ko ang lahat, at minamahal ko rin ang diyablo. Pagkatapos ng lahat, hindi naman masama ang diyablo, hindi..." — "Ano ba ang pinag-uusapan mo?" sagot ko. "Sapagkat kung pinayagan ng Diyos ang diyablo na maghari nang walang humpay, piniraso-piraso na niya tayong lahat. Sino ba ang nakakita ng anumang mabuti mula sa diyablo— —na maaari mo ring asahan ang ganoon?" Gayunpaman, ang kawawang taong ito ay narating na ang ganoong kalagayan ng kalituhan na wala siyang naintindihan—anumang sabihin mo, kahit pa sa pag-asang matulungan siya. Agad niyang sasabihin na ikaw ay "nagpapabigat sa kanya"! Ngunit ang [pagsusumikap na palayain siya sa kaisipang ito] ba ay tunay na panghihikayat? Hindi baliw ang lalaking ito; gumagana ang kanyang isipan. Dapat niyang maunawaan na ang pagsasalita nang ganito ay katumbas ng pagtanggap kay Kristo, na ang [pagsasabing hindi masama ang diyablo] ay isang kalapastanganan.

At sa ganitong paraan, unti-unting sumasamba ang mga tao kay Satanas. Kapag nakikita mo ang mga Satanista, malinaw na alipin sila ng diyablo. Kahit ang kanilang itsura ay may tatak ng isang demonyo. Ang mga puwersang madilim, sa tulong ng musikang satanic, ay dinadala ang mga kawawang batang ito saan man nila nais. Nakarating na nga ito sa puntong tinatawagan si Satanas para humingi ng tulong. Narinig ko na kung i-reverse mo ang ilang rock album, maririnig mo ang mga kantang nananawagan kay Satanas.¹⁰⁸ Nakarating na nga ito sa puntong 'pinupuri' nila si Satanas: 'Satanas, iniaalay ko ang aking sarili sa iyo.' Nakakatakot!

---

¹⁰⁸ Tinutukoy ng Nakatatanda ang impormasyong nakapaloob sa ilang disc, na napupunta sa tagapakinig sa antas ng subconscious. Sa aklat ng Griyegong mananaliksik ng rock music na si E. Dadi, *Rock Music*, 16 na tiyak na halimbawa ang ibinigay ng mga kanta at rekord ng mga kilalang Western at Greek rock at pop na artista na naglalaman ng mga subliminal na mensahe na hinihikayat ang mga

— Geronda, kaya ba ng kayabangan na itulak ang isang tao sa pagkabalih?

— Oo. Halimbawa, gumawa ng kasalanan ang isang tao at pinagtatwiran ang sarili niya. Kung sasawayin siya ng mga tao upang tulungan siya, sinasabi niyang hindi patas ang pagtrato sa kanya. Iniisip niyang mas mabuti siya kaysa sa mga sumasaway sa kanya, kaya kinokondena niya sila. Pagkatapos, unti-unti, nagsisimula siyang humusga sa mga santo. Una ang mga bagong santo, pagkatapos ang mga lumang santo... "Ang santong ito ay hindi gumawa ng anumang himala," sabi ng ganitong tao, "at yung isa naman ay may ganoon at ganitong kapintasan..." Lumipas ang kaunting panahon, at ang ganitong tao, na lalo pang lumalabis sa kanyang paghatol, ay nagsisimulang hatulan din ang mga Konsilyo ng ating Simbahan. "At sa lahat ng mga Konsilyong ito," sabi niya, "ay nagpatibay sila ng sari-saring mga desisyon..." Kaya, sa kanyang pananaw, nagkamali rin ang mga Konsilyo ng ating Simbahan. Sa huli, naaabot ng ganoong tao ang punto na idineklara: "E, bakit ginawa ng Diyos na ganito?" Kung gayon, kung umabot ang isang tao sa ganoong kalagayan, hindi siya nababaliw — hindi. Siya ay sinasapian.

Noong isang beses, may isang taong sinapi ang dumating sa aking selda; tinawag niya ang sarili niyang diyos. Dumating siya sa akin kasama ang kanyang ama. Ang taong sinapining ito ay nakikipagkita sa isang espirituwal na ama na hindi naninirahan sa Banal na Bundok ng Athos, at ang huli, sa takot na baka atakihin siya ng diyablo, ay sinabi sa taong sinapi: "Kung ganoon, pagpalain mo ako!" Ano'ng masasabi mo roon? Huwag na, mas mabuting doon na lang ito iwan... At saka sinimulan ng lalaking sinapian na sabihing: "Makikita mo, sasang-ayon din si Ama Paissios na ako ay diyos." Kaya't tinalo niya ang kanyang ama sa pustahan ng lahat ng perang dala niya na tatanggapin ko siya bilang diyos. Ngunit nang sinimulan ko nang manalangin gamit ang aking rosaryo, biglang tumalon ang lalaking sinapian na parang tinusok. "Ano'ng ginagawa mo sa pagbulong-bulong mo diyan?" sigaw niya. "Nagkasala na ako sa lahat ng kasalanan! Nagawa ko na ang ganitong kasalanan, at ganoon ding kasalanan... May demonyo sa loob ko. Naging diyos na ako. Kailangan mong aminin na ako'y diyos. At ikaw, ganyan ka, wala kang nagawa! Patuloy ka lang sa pagbulong-bulong diyan sa pagmumumung mo!" Alam mo ba kung anong mga karumal-dumal ang sinasambit niya? Bigla akong tinamaan ng matinding galit. "Umalis ka na rito, salbaheng lalaki!" ang sigaw ko sa kanya. Binatikos ko siya nang todo! Sa gulat, tuluyan siyang nabaliw, na parang halimaw. Kinuha niya ang pera sa kanyang bulsa at itinapon ito sa pari. "Sagarin mo," sabi niya, "panalo ka; natalo ako sa pustahan."

Ang taong sinapi ay tumutugon sa anumang banal na bagay

— Geronda, paano malalaman kung ang isang tao ay sinapian o may sakit sa pag-iisip?

— Kahit isang payak at debotong doktor ay makikilala. Ang mga taong sinapi ng demonyo ay nagiging balisa kapag lumalapit sila sa banal na bagay; nagsisimulang silang manginig. Mula rito, lubos na maliwanag na may demonyo sa loob nila. Kung iaalok mo sa ganoong mga tao ang kaunting banal na tubig para inumin o nais mo silang markahan ng banal na relikyo, lumalaban sila, dahil ang Grasya ng Diyos ay humihigpit sa mga demonyo sa loob nila. Ngunit kung ang mga tao ay naghihirap mula sa anumang uri ng karamdaman sa pag-iisip, hindi sila lumalaban sa mga banal na relikyo. Ang mga sinapian ay nagiging aligalig at nagsisimulang manginig, kahit na lumapit ka lamang sa kanila habang may suot kang krus. Minsan ay dumalo ako sa isang buong-gabi na pagbabantay sa isang monasteryo sa Bundok Athos. Sinabi sa akin ng mga monghe na pinaghihinalaan nila na ang isa sa mga peregrino na dumating sa monasteryo ay sinapi ng maruming espiritu. Umupo ako sa upuan sa koro sa tabi ng lalaking ito at hinipo ko siya gamit ang aking krus, na naglalaman ng isang piraso ng Banal na Krus ng Panginoon. Ang lalaking sinapi ay nanginig nang malubha, tumalon at nagtungo sa pinakamalayong

---

tagapakinig na sumamba kay Satanas, gumamit ng droga, makisangkot sa kalaswaan, at iba pa. Tingnan si El. Dadi. "Rock Music." Thessaloniki, 1993. — *Tala ng tagasalin*.

sulok ng simbahan. Nang magkawatak-watak na ang mga mananampalataya matapos ang pagbabanté, sinubukan kong kausapin siyang mahinahon at mabait. Ngunit nangyari muli ang parehong bagay. At naunawaan kong ang lalaking ito ay tunay ngang sinapi.

Minsan ay dinadala sa selda ko ang mga bata at sinasabi ng mga tao na sila ay sinasapian ng demonyo. Minsan, upang malaman kung totoo nga ito, kumukuha ako ng piraso ng mga relikyang ni San Arsenius ng Kapadokya at hinahawakan ko ito sa aking palad. At dapat mong makita ito: nakakurong ang parehong mga kamay ko, ngunit kung ang bata ay sinapian ng maruming espiritu, natatakot siyang tumingin sa kamay kung saan nakatago ang munting piraso ng banal na relikyang. Ngunit kung ang bata ay hindi naman sinapian, kundi nagdurusa lamang sa isang kondisyon, gaya ng karamdaman sa utak, hindi siya tumutugon sa relikyang; hindi niya ito sinasalungat. At kung minsan ay binibigyan ko ang mga bata ng tubig na dati kong binabad sa isang bahagi ng banal na relikyang. Ngunit kung may demonyo sa mga bata, hindi nila iniinom ang tubig na ito—tumatakbo sila. Noong isang beses, dinala sa akin ang isang batang lalaki na sinasapian. Una, pinakain ko siya ng maraming kendi para magutom siya sa uhaw, at pagkatapos ay binigyan ko siya ng tubig mula sa banal na relikyang. "Para sa ating mga Yanakis," sabi ko, "bibigyan ko sila ng tubig na mas masarap kaysa sa sinuman." Pagkalagok pa lang ng kaunting tubig na ito, nagsimulang sumigaw ang batang lalaki: "Nasisilab ako ng tubig na ito, ano ang laman nito?" — "Walang laman ito," sagot ko. "Ano'ng ginagawa mo sa akin? Nasusunog ako!" sigaw ng kawawang batang lalaki. "Hindi ka ang nasusunog," sabi ko, "may iba pang nasusunog." Nagsimulang gumawa ako ng tanda ng krus sa ulo ng bata, at bigla siyang nanginig; nahulog siya sa pagmamay-ari. Pinilipit ng demonyo sa loob ng bata ang kanyang katawan.

At naaalala mo ba ang estudyanteng dati'y pumupunta rito sa monasteryo maraming taon na ang nakalipas? "May demonyo sa loob ko," sabi niya sa akin, "at labis niya akong pinahihirapan. Labis akong naghihirap dahil sa demonyong ito, sapagkat bukod pa sa lahat ng iyon, pinipilit niya akong magsalita ng iba't ibang masasamang bagay. Nakarating na ako sa sukdulang paghihirap. Nararamdaman ko kung paano niya ako pinipiga mula sa loob, pinipisil dito at doon," — at itinuro ng kalulung kabataang lalaki ang kanyang tiyan, dibdib, tadyang, at mga braso. Napakasensitibo ng kaluluwang ito. Kaya, upang hindi siya masaktan at upang aliwin siya, sinabi ko: "Makinig ka, wala kang demonyo sa loob mo. Ang nangyayari sa iyo ay panlabas na impluwensiyang demonyo." Nang pumasok kami sa simbahan kasama siya, hiniling ko sa mga madre na naroon na ipanalangin ang kawawang nilalang ng Diyos na ito. Ako mismo ang pumasok sa santuwaryo, kumuha ng isang piraso ng relikyang ni San Arsenius, lumabas, lumapit sa kaluluwang iyon at muling tinanong: "Saan nga ba eksakto ka pinipiga at pinahihirapan ng demonyo? Saang bahagi mo sa tingin siya nakaupo?" Doon, itinuro niya ang kanyang mga tagiliran. "Saan? Dito ba?" tanong ko sa kanya at hinipo ko siya gamit ang banal na relikyang. Ay, ang lakas ng kanyang ungol noon! "Pinasunog mo ako, pinasunog mo ako! Hindi ako aalis, hindi ako aalis!" Sumigaw siya, nanumpa, at nagsalita ng lahat ng uri ng karumal-dumal na salita. Pagkatapos ay sinimulan kong bigkasin sa sarili ko ang Panalangin kay Hesus: "Panginoong Hesukristo, Panginoong Hesukristo, palayasin mo ang maruming espiritu mula sa Kanyang nilikha." Habang nananalangin ako, pinahiran ko ng banal na relikyang ang kawawang lalaki. Tumagal ito ng mga dalawampung minuto. Pagkatapos ay sinimulang yugyugin siya ng demonyo, itinapon siya sa lupa, at s , nagsimulang magpagulong-gulong sa sahig ang kawawang lalaki. Ang kanyang damit, na natabunan ng alikabok, ay para nang basahan sa sahig. Tinulungan naming makatayo ang kawawang lalaki. Ang buong katawan niya ay nanginginig, at siya ay marahas at pabugso-bugso na kumikibo. Para makatayo, kumapit siya sa iconostasis. Ang mga kamay niya ay nababalutan ng malamig na pawis—na parang hamog sa damo tuwing umaga. Hindi nagtagal, umalis ang demonyo sa kanya at nakahupa ang mahirap na lalaki. Napalaya siya mula sa maruming espiritu at ngayon ay buhay, malusog, at maayos na ang pakiramdam.

Huwag bigyan ng anumang kahalagahan ang mga salita ng taong sinapian

- Geronda, ano ang dapat pansinin kapag nakikipag-usap sa isang taong sinapian?
- Dapat bigkasin ang Panalangin kay Hesus at pakitunguhan nang mabuti ang ganoong tao.
- Geronda, naaalala ba ng mga sinapian ang sinasabi nila habang sinasapian?
- Ano ang naaalala nila, at ano ang hindi. Hindi natin alam kung paano gumagawa ang Diyos.

Minsan pinapayagan Niya ang mga kawawa na maalala ang sinabi nila habang sila ay sinasapian, upang mapababa ang kanilang sarili at magsisi.

Kapag may humiling ng isang bagay ang taong sinapian, hindi madaling matukoy kung kailan ito ang demonyo ang humihingi, at kung kailan naman ay ang mismong tao — bilang isang tao — ang tunay na nangangailangan nito. Noong isang beses, nakilala ko ang isang dalagang sinapi. Nabasa niya ang mga aklat ni Kazantzakis na ^{*109*} at naniwala sa mga kalapastanganan na nakapaloob dito. Dahil dito, sinapi siya ng isang maruming espiritu. Habang nakikipag-usap kami, bigla siyang nagkaroon ng demonyong pag-atake at nagsimulang sumigaw sa nakakatakot na tinig: "Nasusunog ako, nasusunog ako!" Hinigpitan siya ng kanyang mga kamag-anak upang makagawa ako ng tanda ng krus sa kanya. Pagkatapos ay sumigaw siya: "Tubig, tubig!" "Magdala kayo ng tubig," hiling ko sa kanyang mga kamag-anak. "Hindi, hindi!" ang sagot nila. "May nagsabi sa amin na huwag makinig sa diyablo." "Ngayon," sabi ko, "nagugustuhang uminom ang kawawang babae. Magdala kayo ng tubig." Napagalaman ko kung ang pakiramdam ng pagkasunog na nararamdaman niya ay mula sa diyablo, at kung ito ay dahil lamang sa uhaw niya. Uminom ang kawawang babae ng dalawang baso ng tubig. "Sa loob ko," sabi niya pagkatapos, "parang nag-aalab na uling; ganoon ang pakiramdam ng pagkasunog na nararamdaman ko. Kahit uminom pa ako ng isang timba ng tubig, hindi mamatay ang apoy na nararamdaman ko sa loob ko." Ganoon na lang ang pagkasunog na nararamdaman niya!

— Geronda, kapag sumigaw ang isang taong sinapian, paano malalaman kung ang demonyo ang nagsasalita sa pamamagitan ng kanyang bibig, at kung siya mismo ang nagsasalita — bilang isang tao?

— Kapag nagsasalita ang demonyo, ang mga labi ng sinasaplutan ay gumagalaw nang hindi natural. Gumagalaw ang mga ito nang mekanikal. Ngunit kapag ang sinasaplutan ay nagsasalita bilang isang tao, ang kanyang mga labi ay gumagalaw nang natural. Kung ang panalangin ng eksorsismo ay binibigkas sa ibabaw ng sinasaplutan at siya ay sumigaw, maaaring ito ay dahil ang mismong tao ay nasa matinding paghihirap at, halimbawa, ay nagsasabi sa demonyo: "Umalis ka, bakit ka hindi aalis?" Sa ibang pagkakataon, ang demonyo mismo ang nanlalait sa tao o sa pari na sumasaway sa kanya. Nangyayari na ang demonyo ay nagmumura laban kay Kristo, sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, at sa mga santo. Minsan nagsisinungaling ang demonyo, at minsan naman pinipilit siya ng kapangyarihan ng pangalan ni Kristo na magsabi ng totoo. May mga pagkakataon na ang taong sinasapian ay sumisigaw ng isang bagay mula sa mga espirituwal na aklat na nabasa niya at iba pa. Ano ang masasabi? Nakakalito talaga ang lahat ng ito. Kaya, kapag nakikipag-usap sa isang taong sinasapian, mag-ingat nang husto. Huwag bigyan ng anumang kahalagahan ang kanyang mga salita. Halimbawa, maaaring sabihin niya: "Pinapaso mo ako." Kung talagang pinapaso mo siya at, bilang pagsang-ayon dito, sasabihin mong: "Pinapaso ko siya," tapos na — tapos ka na [sa espirituwal]. Ngunit kung naniniwala kang pinapaso mo ang diyablo, samantalang wala namang ganoong nangyayari, doble ang kapahamakan mo. O, halimbawa, isang taong sinapian ay sumigaw: "Oh, kayong maruruming babae!" — at maaaring sabihin sa isang partikular na madre: "Ngunit ikaw — ikaw ay dalisay." Kung ang madre ng E na ito ay maniwala sa mga salitang binigkas ng demonyo, tapos na — siya ay napahamak. Kaya, hindi dapat makipag-eksperimento sa demonyo.

---

¹⁰⁹ Nikos Kazantzakis (1885–1957) — isang kilalang Griyegong mapang-insulto sa relihiyon at manunulat na kontra-Kristiyano, may-akda ng lubhang mapang-insultong nobelang **The Last Temptation** (kilala ng marami mula sa pelikula ni M. Scorsese) at iba pang mga aklat na nagbababa sa Cristo, sa Simbahan, at sa mga banal na simbolo ng pananampalatayang Kristiyano. — *Tala ng tagasalin*.

Noong isang pagkakataon, dinala sa isang monasteryo ang isang lalaking sinapi. Pinagsama ng abbot ang mga kapatid sa simbahan upang ipanalangin siya gamit ang rosaryo. Sa monasteryong ito ay iningatan ang bungo ni San Parthenius, Obispo ng Lampsacus.¹¹⁰ Nagsimulang magpabigat nang husto ang biyaya ng Diyos sa demonyo. Nanalangin ang mga kapatid para sa lalaking sinapiwa gamit ang rosaryo, at kasabay nito inutusan ng abbot ang isa sa mga hieromonk ng monasteryo na bigkasin ang mga panalangin para sa eksorsismo sa lalaki. Ang hieromonk na ito ay tila banal sa panlabas, ngunit nagtataglay ng nakatagong kapalaluan sa loob. Nagpagal siya [sa pisikal], tinutupad ang lahat ng hinihingi ng patakaran ng monasteryo. Nagtapos siya at nagbibigay ng espirituwal na payo sa iba. Gayunpaman, hindi siya nakatanggap ng tulong mula sa sinuman — dahil ang ibang mga kapatid, nang makita nilang may mali sa kanyang ginagawa, ay hindi naglakas-loob na sabihan siya dahil sa paggalang sa kanya. Nagsimulang magkaroon ng ilusyon tungkol sa kanyang sarili ang lalaking ito. Inisip niya na siya ang pinakamabuting naninirahan sa monasteryo at pinagyayaman pa ang iba pang ganitong mga kaisipan. Noong araw na iyon, nakahanap ang masama ng paborableng pagkakataon upang saktan ang hieromonk na ito. Ginamit niya ang lahat ng kanyang katusuhan upang ipa-isip sa kawawang lalaki na siya ang nagpapalayas ng demonyo mula sa sinapupunan. Kaya, nang sinimulan niyang bigkasin ang mga panalangin ng eksorsismo sa sinapupunan, sumigaw ang demonyo: "Nasusunog ako! Saan mo ako dinala, ikaw na walang-awang nilalang?" Naisip ng hieromonk na nasusunog ang demonyo dahil siya ang nagdarasal ng mga dasal, samantalang sa katotohanan, ang mga dasal ng ibang mga kapatid ang nagpapalayas sa demonyo. Sumagot ang kawawang hieromonk sa demonyo: "Pumasok ka sa akin." Oo, alam na mula sa buhay ni San Parthenius na sa isang ganitong pagkakataon ay sinabi nga niya ang mga salitang ito sa demonyo. Ngunit siya ay isang Santo! Sa katunayan, nangyari nga ang ganitong insidente kay San Parthenius. Inaalangin niya ang isang demonyo mula sa isang taong sinapian, at sumigaw ang demonyo: "Nasusunog ako, nasusunog! Saan ako pupunta?" Pagkatapos ay sumagot sa kanya si San Parthenius: "Pasok ka sa akin." At sumagot ang demonyo sa Santo: "Pati ang pangalan mo lamang ay nagpapaso sa akin, Parthenius!" — at iniwan ang lalaking sinapi na kaniyang pinahihirapan. At gayon nga, ang hieromonkong ito na ating pinag-uusapan ay nais magpanggap bilang San Parthenius at siya mismo ay naging sinapi. Mula noon, nagkaroon ng kapangyarihan ang demonyo sa kaniya. Sa loob ng maraming taon pagkatapos noon, nagdusa ang kawawang lalaki at hindi makakita ng kapayapaan kahit saan. Patuloy siyang naglilibot, hindi kailanman nananatili sa isang lugar. Naglibot siya sa buong mundo, at pagkatapos ay sa Banal na Bundok ng Athos. Ano nga ba ang hindi niya, ang kawawang lalaki, tiniis! Ang kalagayan niya ay nagdulot ng matinding pagod sa isip at katawan. Nanghihina siya na parang may lagnat. Tingnan mo: dati ay mabuting pari siya, ngunit sa ganoong kalagayan, hindi na niya maisagawa ang Banal na Misa.¹¹¹ Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng demonyo?

— Geronda, may kaugnayan ba ang pag-inom ng kape at ang pag-uugali ng isang taong sinapian?

— Kapag ang sistema ng nerbiyos ng isang tao ay nababalisa at umiinom siya ng maraming kape, lalo pang nagiging magulo ang kanyang mga nerbiyos, at sinasamantala ito ng demonyo. Hindi naman dahil may demonyo sa kape — hindi, kundi sinasamantala ng demonyo ang epekto ng caffeine sa mga nerbiyos, at lalo pang lumalala ang kalagayan ng taong sinapupunan.

Tulong para sa mga sinapupunan

— Geronda, nakasulat ba sa isang lugar na ang diyablo ay pumapasok sa puso ng isang taong sinapian, ngunit ayaw niyang malaman ito ng taong sinapian at makipaglaban sa kanya gamit ang Panalangin kay Hesus? Totoo ba talaga ito?

---

¹¹⁰ Ang pista ni San Parthenios ng Lampsacus ay ipinagdiriwang tuwing ika-7 ng Pebrero.

¹¹¹ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories*. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. p. 101.

— Oo, dahil may karapatan ang demonyo na manirahan sa taong sinapian nang pansamantala. Maaari siyang maghintay sa loob ng tao, nananatiling tahimik at hindi nagpapahalata. At kapag nilalabanan siya gamit ang Panalangin kay Hesus, nagiging mahirap para sa kanya; siya ay nagagalit at maaaring lisanin ang tao. Ang Panalangin kay Hesus ay mabigat na sandata laban sa diyablo. Noong isang beses, dinala sa selda ko ang isang binatang sinapi ng demonyo na patuloy na inuulit ang Panalangin ni Hesus. Ang ama ng kawawang binata ay dating monghe, ngunit tinanggal niya ang kanyang kasakko, bumalik sa mundo at nag-asawa. Kaya naman ang kanyang kamangha-manghang anak ay ipinanganak nang sinapi ng demonyo. Pinayagan ito ng Diyos upang matanggap ng batang ito ang Kanyang gantimpala, upang maligtas ang kanyang ama, at upang tayo—ang mga monghe—ay magkaroon sa ating paningin ng halimbawa ng mga mongheng bumalik sa mundo at ngayo'y naghihirap. Habang kami'y nag-uusap, sinimulan ng demonyo na pahirapan ang lalaking sinapian, at siya'y nag-gagakgag nang malakas na parang inahin. "Ano'ng nangyayari sa'yo?" tanong ko sa kanya. Noong sandaling iyon, sinasabi ko ang mga sumusunod: *"Sa ngalan ni Jesucristo, lumabas ka, maruming espiritu, mula sa nilikha ng Diyos."* — "Gusto kong umalis," sigaw ng demonyo, "dahil labis akong pinahihirapan ng taong ito! Pagkatapos ng lahat, paulit-ulit siyang nananalangin nang walang tigil! "Oh, ang sabik kong makapunta sa Pakistan at magpahinga nang kaunti!"

— Geronda, bakit hindi iniwan ng demonyo ang binata, samantalang binibigkas niya ang Panalangin kay Hesus?

— Tila binigyan niya mismo ang diyablo ng kapangyarihan sa kaniya. Ngunit may nakatataas din sa demonyo, at siya ay tumatanggap ng mga utos mula sa kanila.

— Geronda, anong mga partikular na salita ang dapat sabihin kapag nananalangin para sa isang taong sinapian?

— Una sa lahat, dapat nating luwalhatiin ang Diyos. Dapat nating sabihin: "Pinasasalamatan Kita, aking Diyos, sa pag-asa sa akin at sa katotohanang nasa normal akong kalagayan, samantalang maaari sana akong mapunta sa kinalalagyan ng salbaheng taong ito, at noon ay hindi na lima o anim na demonyo ang maninirahan sa akin, kundi libu-libo. "Panginoon, awa Mo sa Kanyang lingkod na labis na nagdurusa." Ibig sabihin, una ay dapat maghandog ng taos-pusong panalangin, at pagkatapos ay ipagpatuloy ang pagdarasal ng Panalangin kay Hesus: "Panginoong Hesukristo, maawa Ka sa Kanyang lingkod."

Minsan, kapag nananalangin tayo para sa isang taong sinapian, tayo mismo ang nagiging dahilan kung bakit hindi lumalabas ang demonyo sa kaniya. Nangyayari ito dahil nananalangin tayo nang may kayabangan. Kung mag-iimbak tayo ng kahit isang mapagmalaking kaisipan, halimbawa, ang pag-iisip: "Sa ngayon, sa pamamagitan ng aking panalangin, papaliparin ko ang demonyo palabas ng taong sinapi tulad ng isang bala," agad na hahadlangan ng ganoong kaisipan ang Banal na tulong, at tutulungan natin ang diyablo na manatili sa kawawang tao.

Kapag nananalangin tayo para sa mga taong sinasapian ng maruming espiritu, gawin natin ito nang may kababaang-loob, pagsisisi, at pag-ibig. Naalala ko ang isang babaeng sinasapian na labis na ikinabahag ng aking kaluluwa. Ang kawawang babaeng ito ay nagpatalo sa kasalanan, sumagot ng "oo" sa diyablo, at sa loob ng maraming taon mula noon ay labis siyang pinahihirapan ng maruming espiritu. Sinusunog nito ang kanyang laman. Siya at ang kanyang asawa ay naglalakbay sa iba't ibang monasteryo, dala ang kanilang labing-anim na taong gulang na anak na babae. Ang pamilyang ito ay ginugugol ang kanilang mga gabi sa simbahan, nagbabantay buong gabi. Kung ang mahirap na babaeng ito ay lalaki, niyayakap ko na sana siya. Kung mahigpit mong yayakapin ang taong sinapi sa iyong mga bisig, na may banal na pag-ibig, labis na nahihirapan ang maruming espiritu sa loob nila.

Kung hindi mo huhamon o kokontrahein ang taong sinapi, kundi makiramay ka sa kanila, aalis ang demonyo—sa mas maikli o mas mahabang panahon. Ang kababaang-loob ang

pinakamakapangyarihang hampas sa diyablo. Sa isang monasteryo, pagkatapos ng paglilingkod, inilabas ang mga banal na relikyang upang pagmasdan at pagbigyan ng paggalang ng mga peregrino. Bigla, isang peregrino na may maruming espiritu sa loob niya ang tumalon papunta sa abad at nagtanong nang magaspang na tinig: "Ano — pipilitin mo ba akong yumuko sa mga relikyang ito?" Sumagot ang abad nang may kababaang-loob at kabaitan: "Hindi, hindi sa pamamagitan ng puwersa, kundi sa iyong malayang kalooban." Pagkatapos, sumigaw, "Sige, pupunta ako nang sapilitan!" — sumugod ang lalaking sinapi sa mga banal na relikyang at hinalikan ang mga ito. Nakikita mo, ang kababaang-loob at kabutihang-loob ng abbot ay hindi nagustuhan ng demonyo. Sapagkat natatakot ang mga demonyo sa kababaang-loob at kabutihang-loob.

— Geronda, nakakatulong ba ang biyaya ng mga santo sa mga sinapian ng maruming espiritu kapag, sa araw ng kanilang paggunita, dumadalo ang mga kawawang tao sa solemning paglilingkod sa isang simbahan na inialay sa mga santo?

— Mas mabuti para sa mga sinapian na huwag dumalo tuwing pista, dahil naaabala nila ang mga tao sa pagdarasal. Nagkakaroon ng kaguluhan sa simbahan. Hayaan silang pumunta sa ibang araw upang sambahin ang mga relikyang ng santo o isang ikon. At kahit na alam ng mga kamag-anak ng isang taong sinapian, na may ilang [maawain] na tao na dadalo sa pista ng patron na makakatulong sa kanila, hindi pa rin nila dapat dalhin ang taong sinapian doon sa araw na maraming tao ang nagkakatipon. Hindi tayo nandito para mag-anunsyo!

Higit pa rito, hindi dapat pumalibot ang mga tao sa isang taong sinapian na nasa gitna ng pag-atake. Ilang araw na ang nakalipas, isang kawawang batang sinapian ang nagreklamo sa akin: "Naging pangtakot ako." Nang siya ay nasa gitna ng pag-atake, isang buong pulutong ng mga tao ang pumalibot sa kanya — parang kawan ng uwak. Nangyari ito malapit sa aking kalyva. "Umalis na kayo," pakiusap ko sa mga taong ito, "circus ba ito?" Ngunit hindi ako narinig ng mga taong ito at hindi sila umalis. Hindi nauunawaan ng mga tao na kung ang isang tao ay may kapintasan at ang kapintasan na ito ay halata sa lahat, siya ay nagiging katawa-tawa sa iba.

— Geronda, nakakatulong ba ang Banal na Komunyong sa mga sinapian?

— Para sa mga ipinanganak na sinapian ng maruming espiritu, ang madalas na Pagsasamang-Banal ang pinakaepektibong lunas, dahil pumasok ang maruming espiritu sa mga taong ito nang hindi naman nila kasalanan. Kung ang mga taong ito ay hindi magrereklamo hanggang sa palayain sila ng Grasya ng Diyos mula sa maruming espiritu, makatanggap sila ng malaking gantimpala. Sa pamamagitan ng pagtitiis nito, ang mga taong ito ay binibilang na mga martir, at samakatuwid ay dapat silang kumomunyon nang madalas. Gayunpaman, kung ang isang tao ay naging pag-aari ng maruming espiritu dahil sa kanyang sariling kapabayaan, kailangan niyang magsisi, magkumpisal at — upang magaling — magsagawa ng penitensya. At tatanggap sila ng Komunyong sa pagpapala ng kanilang espirituwal na ama, kapag posible [pagkatapos gampanan ng taong ito ang angkop na penitensya]. Kung ang ganoong tao ay tatanggap ng Banal na Misteryo ni Cristo nang hindi siya nagpakumbaba at nagkumpisal, lalong titibay ang hawak sa kanya ng maruming espiritu. Nang isang demonyado ang dinala sa Banal na Kalice upang makatanggap ng Komunyong, tinalaboy niya ang Banal na Regalo ni Cristo. Inialay ni Cristo ang Sarili Niya bilang Sakripisyo, sa Kanyang pagpapakababa na ibigay sa tao ang Kanyang Katawan at Dugo — at inilura ng salbaheng ito ang Banal na mga Regalo ni Cristo! Nakakatakot! Nakikita ninyo: hindi tumatanggap ng tulong ang demonyo.

— Geronda, pinapayagan bang ibigay ang mga pangalan ng mga sinapian para sa pag-alala sa panahon ng Proskomedia?

— Oo, siyempre. Kapag ginugunita ng mga pari nang may kalungkutan ang mga pangalan ng mga sinapian sa panahon ng Proskomedia, ang mga kaluluwang kawawa ay tumatanggap ng napakalaking tulong.

— Geronda, paminsan-minsan ay nangyayari na ang isang taong sinapi ay nagsisi, nagkumpisal at regular na kumukumpisal, ngunit patuloy pa ring nananatili sa ilalim ng impluwensiya ng diyablo. Ano ang nangyayari sa ganitong kaso?

— Hindi umaalis ang demonyo dahil hindi pa matatag ang kalagayang espirituwal ng taong ito. Kung tutulungan agad ng Diyos ang isang tao na makalaya sa impluwensiya ng demonyo, bibigyan Niya ang demonyo ng pagkakataong makapasok muli sa kaniya. Kaya naman, dahil sa Kanyang labis na pag-ibig, pinapayagan ng Diyos ang kasamaan na umatras nang dahan-dahan, unti-unti. Sa ganitong paraan, tinutubos ng isang tao ang kasalanang nagawa niya, habang sabay na pinatatag ang kanyang espirituwal na kalagayan. At habang mas pinatatag niya ang kanyang kalagayang espirituwal, mas mabilis na umatras ang kasamaan. Nakasalalay lamang sa tao kung gaano kabilis siyang malalaya mula sa impluwensiya ng demonyo. Noong isang beses, isang ama na may anak na sinapi ng demonyo ang nagtanong sa akin: "Kailan gagaling ang anak ko?" "Kapag naging matatag mo na ang iyong kalagayang espirituwal," ang sagot ko, "doon makakatanggap ng tulong ang anak mo." Ang kawawang batang ito ay dati nang namumuhay nang espirituwal, ngunit tinutulan ito ng kanyang ama at sinabi na baka mabaliw siya kung hindi niya babaguhin ang kanyang pamumuhay. Pagkatapos, ang ama mismo ang nagsimulang dalhin ang sariling anak sa isang bordel. Bilang resulta, naipit ang bata sa kasalanan at pumasok sa kanya ang isang maruming espiritu. Nang kalaunan, nang makuha ng demonyo sa loob niya ang kontrol, sinasaktan ng kaluluwang kawawa ang kanyang ina nang may maruming intensyon. Upang makatakas sa pananakit ng sariling anak, napilitan ang kalulung ina na tumakas sa isa sa mga isla. Nagpakumbaba ang ama ng kawawang bata at sinikap magkaroon ng espirituwal na pamumuhay, ngunit hindi pa rin gumaling ang kanyang anak. Gumaling lamang siya nang dalhin siya ng kanyang ama sa lahat ng monasteryo at banal na lugar, basahin at lubusang pag-aralan ang buhay ng lahat ng mga santo, at patatagin ang kanyang sariling kalagayang espirituwal.

Tungkol sa Eksorsismo

— Geronda, ngayong araw ay dinala sa aming monasteryo ang isang babaeng sinapi at hiniling sa amin na magtawag ng pari upang basahin niya sa kaniya ang mga panalangin ng eksorsismo. Ano sana ang dapat naming gawin?

— Sa kasong ito, mas mabuti sana kung sinabi ninyo sa mga nagdala sa kanya na ang espirituwal na ama ng babaeng ito ang dapat magpasya kung kinakailangan bang bigkasin ang mga panalangin ng eksorsismo para sa kanya o hindi. Sapagkat kung ang diyablo ay nasa loob niya, nangangahulugan ito na alinman sa siya mismo o ang kanyang mga magulang ay nakagawa ng malubhang kasalanan at sa gayon ay binigyan ang diyablo ng kapangyarihan sa babaeng ito. Sapagkat ang kasalanan ay dinadala ang diyablo. Kung ang mga nagkasala ay hindi nagsisisi at nagkumpisal, hindi nawawala ang kasalanan, at dahil dito, hindi rin nawawala ang demonyo. O marahil pinayagan ng Diyos na mabiktima ng demonyo ang babaeng ito dahil sa ibang dahilan na hindi natin alam.

— Geronda, nakakatulong ba ang eksorsismo sa sinumang sinapian?

— Iba-iba ito sa bawat taong sinapian. Nakakatulong ang eksorsismo sa mga kasong binabasa ang mga dasal na parang anting-anting sa isang batang sinapian na hindi nagbigay ng kapangyarihan sa demonyo at hindi alam kung ano ang kumpisal. O kaya naman, makakatulong ang eksorsismo sa isang matanda na nawalan ng katinuan at hindi makakumpisal. Kung ang taong sinapian ay malinaw ang pag-iisip, una sa lahat, dapat nating tulungan siyang kilalanin ang sarili niyang kasalanan — ang dahilan kung bakit siya naging sinapian. Dapat silang magsisi, magkumpisal, at saka lamang — kung kinakailangan — maaaring bigkasin sa kanila ang mga panalangin ng eksorsismo. Sapagkat maaaring umalis ang demonyo sa taong sinapi pagkatapos bigkasin sa kanila ang panalangin ng kapatawaran sa Sakramento ng Kumpisal.

Pinagsasama-sama ng ilang pari ang mga sinapian ng maruming espiritu at ang mga maysakit, at sabay-sabay nilang binibigkas ang mga panalangin para sa eksorsismo para sa lahat ng ito. Naalala ko pa nga na dinala para sa eksorsismo ang isang lalaking may Parkinson's disease! Kahapon lang, may dinalang matandang lalaki dito, at sabi nila ay sinapi siya ng maruming espiritu. Ang kaliwang kamay ng kawawang lalaki ay hindi mapigilang kumikirot. Minsan ay nagkakaruwenda siya. "Mula kailan ka naging ganito?" tanong ko sa kanya. "Mula pagkabata," sagot niya. Nagulat ako. Pagkatapos napansin ko ang isang maliit na yupi sa kaliwang bahagi ng ulo ng kawawang lalaki. Tila resulta ito ng pinsala sa panganganak, at ang nangyayari sa kanya ay direktang bunga noon. Maiisip mo ba: may sakit ang isang lalaki, pero sinasabihan siya na may karumaldumal na espiritu sa loob niya; binibigkas nila sa kanya ang mga dasal para sa eksorsismo, na nag-uutos: 'Lumabas ka, karumaldumal na espiritu...', at dahil dito, nagiging katawa-tawa siya sa paningin ng mga tao! Hindi ito katanggap-tanggap! Ilang mga bata na itinuturing na sinapian ang wala namang demonyo sa loob nila! Noong isang beses, dinala sa akin ang isang dalawampu't limang taong gulang na lalaki, at sinasabi ng mga tao na sinapian siya. Binigyan ko siya ng banal na tubig para inumin, at hindi siya nagpakita ng kahit anong reaksyon. "At paano nagpapakita ang sinasabi mong ito?" tanong ko sa kanyang ama. "Mula kailan siya nagdurusa sa karamdaman na ito?" "Mula pa noong siya ay anim na taong gulang," ang sagot niya. "May tindahan kami, at isang araw ay dinala doon ang bangkay ng pinatay niyang lolo. Agad-agad pagkatapos noon, nagsimula sa kanya ang lahat ng mga kakaibang ito." Kaya ganoon pala: ang kawawang bata ay simpleng nakaranas lang ng matinding pagkabigla. Kung isang matanda pa ang nasa kanyang kalagayan, maaari ring nasira ang kanyang kalusugan matapos ang ganoong pagsubok. At ano pa ang masasabi sa isang maliit na bata! At ngayon, aba'y: ang kawawang batang lalaki ay sinasabing sinapian!

— Geronda, maaari bang bigkasin nang tahimik ang mga panalangin para sa eksorsismo, sa halip na malakas?

— Mas mabuti pang sabihin ang mga ito nang tahimik. Ang pinakamahalaga sa pagbigkas ng mga panalangin para sa eksorsismo ay dapat itong bigkasin nang may kalungkutan, may kababaang-loob, at hindi nang may kayabangan. Kapag malakas at buong kayabangan na 'iniutos' ng mga pari ang maruming espiritu: 'Lumabas ka, maruming espiritu,' ay nagpapagalit sa demonyo; nag-aalab ang kanyang galit, pinupukaw ang makasariling likas ng sinasaplangan, at maaari pa ngang sabihin sa kanya: 'Tingnan mo 'yan—ginagawan ka niyang tanga sa harap ng buong mundo! Sige, bugbugin mong mabuti ang pari na 'yan!' Ang taong sinapi, na pinupukaw ng maruming espiritu, ay sinisimulang suntukin ang pari, kaya hindi ang demonyo ang tumakas, kundi ang pari kasama ang kanyang aklat-pagsisilbi... Noong isang beses, habang isinasagawa ang eksorsismo, sinabi ng isang pari sa taong sinapi: "Iniutos ko sa iyo, maruming espiritu, na lumabas ka sa taong ito!" — "Tama ka diyan," sagot ng demonyo sa pamamagitan ng bibig ng lalaking sinapian, "iyan nga ang dahilan kung bakit hindi ako aalis—dahil ikaw ang nag-uutos sa akin..." Kaya pinapayuhan ko ang mga pari, kapag nagdarasal ng dasal-pagpalayas, na huwag kailanman sumigaw ng mga salitang: "Lumabas ka, maruming espiritu!" Baka akala ng iba ay hindi nila ito naririnig!

Hindi rin dapat sabihin ng mga kamag-anak ng taong sinapi sa iba na nag-imbata sila ng pari sa kanilang bahay upang magsagawa ng mga panalangin sa pagpapalayas ng demonyo. Mas mabuting sabihin sa mga tao na dumating ang pari upang magsagawa ng panalangin. At tungkol sa mga panalangin sa pagpapalayas ng demonyo — upang hindi makaakit ng pansin — mas mabuting bigkasin ang mga ito nang mahinahon.

Ang pahirap na buhay ng sinapian

Anuman ang sabihin ng iba, ang mga sinapian ng demonyo ay labis na nagdurusa. Sapagkat ang mga taong ito ay napapababa, ngunit pinahihirapan sila ng diyablo! Noong isang beses, sa Monasteryo

ng Stavronikita, nakilala ko ang isang dalawampu't tatlong taong gulang na binata na sinapian ng maruming espiritu. Balat at buto na lang! Napakasamyo ng lamig; nag-aalab ang kalan sa simbahan, ngunit ang binata, na nakasuot ng manipis na kamisang maikli ang manggas, ay nakaupo sa beranda ng simbahan. Hindi ko na matiis, kaya lumapit ako at binigyan ko siya ng mainit na sweater na lana. "Isuot mo itong sweater," sabi ko sa kanya. "Hindi ka ba nabababad?" "Nabababad? Hindi naman, Ama," ang sagot niya. "Parang sinisilab ako!" Nakikita mo: ito ang tunay na paghihirap.

May ilang taong sinapi na likas na napakasensitibo. Itinatanim ng masamang espiritu sa ganitong mga tao ang paniniwalang hindi sila maliligtas, at itinutulak sila nito sa pagpapakamatay. Nakakatakot! Hindi ito bagay na pagtawanan! Nakilala ko ang isang lalaking sinapi na naging istorbo pa sa mga pari. Ang kawawang nilalang ay pumupunta sa simbahan para ipabasa sa kanya ang mga panalangin ng eksorsismo, ngunit tinatanggihan siya ng mga pari. Nang magsimulang magsalita sa kanya ang demonyo tungkol sa akin: 'Huwag ka ring lumapit sa kanya; hindi ka rin niya tatanggapin.' Ibinulid siya ng demonyo sa kawalan ng pag-asa.

Naalala ko ang isa pang lalaking sinapian na, sa pamamagitan ng biyaya ni San Arsenio ng Kapadokya, ay napalaya mula sa masamang espiritu. Napakalakas ng taksong iniharap ng diyablo sa kanya noon! Matapos siyang mapalaya mula sa masamang espiritu, minsan siyang dumating dito sa monasteryo upang sambahin ang mga banal na relikyang ni San Arsenio. Ngunit nakasara ang monasteryo.¹¹² Pagkatapos, malapit sa ibabang tarangkahan ng monasteryo, lumitaw sa kanya ang diyablo na nagkunwaring si San Arsenius at sinabi: "Huwag mong muling tatalunin ang paa mo rito. Hindi ako at hindi rin si Paissius ang nagnanais makita ka." Sa gayon, pinalayas siya ng diyablo. Naiintindihan mo ba? Pagkatapos noon, nagsimulang magmura ang kawawa laban kay San Arsenius, at ako'y ininsulto... Sige, naiintindihan kong nararapat akong sermonan, pero ang pagmamatapang sa Santo! Dahil dito, muling sinapi siya ng demonyo. Oo, kung ang isang tao ay kumikilos nang lubos na walang hiya, umaalis sa kanya ang Biyaya ng Diyos. At ano pa ang masasabi sa mga nagmamatapang sa mga santo! Pagkatapos ay dumating siya sa Banal na Bundok ng Athos, sa aking selda, at nagsimulang sumigaw: 'Ano'ng ginawa kong masama sa'yo para ayaw mo akong makita? Bakit ayaw mo rin akong tulungan? Ano, gusto mong magdusa ako?' — 'Hangal ka,' ang sa akin namang pagwawasto sa kanya. "Ang lumitaw sa iyo at nagpagpagpaglayo sa iyo ay ang diyablo. Hindi ito isang santo. Hindi inaalis ng mga santo ang mga tao." Ngunit hindi siya makinig sa akin. Pinaniwalaan niya ang sarili niyang mga iniisip. Alam mo ba kung paano nagdurusa ang mga kaluluwang ito, kung paano nila pinahihirapan ang kanilang sarili araw-araw?

Ngunit maraming taong sinasapian ang nagdurusa upang magising ang diwa ng iba. Sapagkat kapag nakikita nila kung paano naghihirap ang mga sinasapian, nagmumuni-muni ang iba, nagigising ang kanilang diwa, at nagsisisi. Hindi dapat isipin na mas marami ang kasalanan ng mga sinapian kaysa sa iba. Gayunpaman, pinapayagan sila ng Diyos na masapian, na dahilang upang sila'y mapakumbaba, mapasupil, mabayaran ang kanilang mga kasalanan, at matanggap ang nararapat sa kanila. Ngunit ang iba rin, sa pamamagitan ng pagsaksi sa kanilang pagdurusa, ay nakakatanggap ng tulong.

Siyempre, maaaring may magsabi na may mga taong hindi sinasapian, sa kabila ng pagkakagawa ng napakaraming kasalanan. Bakit ito nangyayari? Narito ang dahilang: kapag ang isang tao ay umabot sa ganap na paghihigpit ng puso, hindi na siya napapasailalim sa pag-atake ng demonyo, dahil nakikita ng Diyos na hindi makakakuha ng anumang kapakinabangan [mula sa ganoong pag-atake] ang taong ito. Sapagkat dapat nating malaman na ang kahinaan, ang pagiging madaling maimpluwensyahan ng

---

¹¹² Sa maraming monasteryo ng mga Griyego sa labas ng Bundok Athos, tuwing mga araw ng pag-aayuno sa linggo (Lunes, Miyerkules, at Biyernes), nananatiling sarado ang mga tarangkahan ng monasteryo buong araw upang maiwasan ng mga monghe ang pakikipag-ugnayan sa mundo sa labas at maialay ang kanilang sarili sa espirituwal na pagpapabuti. Sa ibang araw ng linggo, bukas ang mga tarangkahan ng monasteryo sa tiyak na oras, kapag maaaring bumisita ang mga peregrino sa monasteryo at magbigay-pugay sa mga banal nitong relikyang. — *Tala ng tagasalin.*

demonyo, ay isa ring biyaya mula sa Diyos sa makasalanang tao, upang siya'y mapagpakumbaba, magsisi, at maligtas.

Kabanata 3. **Ang Nakakatakot na Pang-akit**

Asetisismo at Ilusyon

— Geronda, natatakot ako sa panlilinlang.

— Tama kang matakot. Ang natatakot sa ilusyon ay hindi nahuhulog rito, sapagkat ang taong iyon, na mapagmatyag, ay inihahayag ang lahat ng kanyang mga iniisip sa nakatatanda. Wala siyang itinutago at sa gayon ay nakakatanggap ng tulong.

— Geronda, sabihin mo sa akin, ano ang predisposisyon sa ilusyon?

— Ang pagiging madaling matuksuhin ay nangangahulugang may ideya kang espesyal ka, at ipinapakita mo sa iba na may ginagawa kang isang uri ng gawain. Ang pagiging madaling matuksuhin ay nangangahulugang naniniwala kang naabot mo na ang isang antas ng espirituwalidad, halimbawa, dahil nagagawa mo ang isang kahanga-hangang gawa, habang iniisip mong hindi pa naintindihan ng iba ang kahulugan ng buhay na espirituwal, at kumikilos kang may kayabangan sa kanila. Kung ang isang tao ay makasariling pinipilit ang sarili sa pag-aascetismo, na nagnanais maabot ang antas ng isang santo at hangaan ng iba, ito ang simula ng ilusyon. Iba ang pilitin ang sarili, at iba naman ang pilitin ang sarili na gawin ang isang kabayanihan. Noong isang beses sinabi ko sa isang lalaki: "Mag-ingat ka na huwag mahulog sa ilusyon dahil sa maling saloobin sa buhay-espirituwal. Nasa panganib ka sa espirituwal." — "Mahuhulog ako sa ilusyon?" protesta niya. "Ngunit hindi nga ako kumakain ng karne!" Samantala, hindi man lang nagkumpisal ang lalaking ito. 'Inamin' niya ang kanyang mga kasalanan sa isang ikon. 'Ortodokso ka ba o Protestante?' tanong ko sa kanya. 'Saang aklat mo nabasa na ganito ang paraan ng pag-amin?' 'Ano ang problema?' tanong niya sa akin. 'Hindi ba ako naririnig ni Cristo?' Napagtatanto mo ba kung ano ang nangyayari!

— Geronda, nakakatulong ba ang pisikal na pag-aascetismo sa pakikipaglaban sa mga pagnanasa?

— Kung ang pisikal na pag-aascetismo ay ginagamit upang mapagtagumpayan ang mga pagnanasa, nakakatulong ito. Napapababa ang katawan, at ang laman ay sumusuko sa espiritu. Gayunpaman, kung ang isang tao ay nagsasagawa ng 'dry' na pag-aascetismo ( ),¹¹³, nagdudulot ito ng paglikha ng mga ilusyon. Sapagkat ang ganitong uri ng ascesis ay nagpapalago ng mga pagnanasa ng kaluluwa, nagpapalakas ng kayabangan, nagpapataas ng tiwala sa sarili, at humahantong sa ilusyon. Pagkatapos, kapag tiningnan niya ang kanyang 'tuyong' ascesis, kumukuha ang isang tao ng konklusyon tungkol sa kanyang espirituwal na pag-unlad. "Nagsasagawa ako ng ganito't ganoong pisikal na gawain," ang kanyang pagmamalaki. "Ngunit kulang si kapatid na iyon sa aspetong ito. Naabot ko na ang antas ng ganitong-ganitong santo, at nalampasan ko na ang isa pang santo..." — at dinadagdagan niya ang kanyang mga pag-aayuno at pananalangin. Gayunpaman, ang kabuuan ng kanyang pagsisikap sa pag-aayuno ay nasasayang, dahil hindi niya ito isinasagawa upang putulin ang mga pagnanasa, kundi upang makamit ang makasariling kasiyahan. Nakilala ko ang isang monghe na, dahil sa kayabangan, ay nagsagawa ng pagpapahirap sa katawan, at sinasabi sa kanya ng kanyang mga iniisip na siya ay isang

---

¹¹³ Tinukoy ng Matanda ang ascesis at pagtangi sa sarili na isinasagawa bilang layunin sa kanilang sarili, sa halip na bilang paraan ng paglilinis ng puso at pag-abot ng kaperpektoan kay Cristo, bilang 'tuyo'.

dakilang asketa. Umabot siya sa sukdulan: hindi siya kumakain, hindi niya hinuhugasan ang kanyang mga damit, at natutulog sa kakila-kilabot na amoy at dumi. Ang kanyang mga damit ay tuluyang nabulok dahil sa dumi. Noong isang beses, dinala ko ang kanyang mga damit para labhan. Ngunit wala nang malilinis! Isang araw sinabi niya sa akin: "Iniwan ko na rin sa likuran si San Juan na Nananahan sa Palumpong¹¹⁴ ." — "Ano ba," sabi ko, "ang pinag-uusapan mo? Akala mo ba'y nakamit ni San Juan na Nananahan sa Palumpong ang kabanalan sa pamamagitan ng karumihan?" Ilang araw ang lumipas, at muling lumapit siya sa akin at ipinahayag: "Iniwan ko na rin sa likuran si Santo Maximus na Kavsokalivite¹¹⁵ ." — "Paano mo naman siya naiiwan?" tanong ko. "Naku, paano?" sagot niya, "Napakadali lang: paikot-ikot akong umiikot na parang moro-moro sa Banal na Bundok Athos!" — "Ikaw," sabi ko, "iba ka talaga! Naabot ni Reverend Maxim ang kalagayan ng kawalang-katawan at lumipad, hindi umikot na parang tupa, gaya ng ginagawa mo!" Pagkatapos ay sinimulan ng lalaking ito na 'alagaan' ang alaala ng kamatayan sa kanyang sarili at itinanim sa kanyang isipan ang kaisipan: "Nasa impyerno na ako ngayon." Lumipas pa ang kaunting panahon, at siya — diumano'y upang mapababa ang sarili — ay nagsimulang magsabi: "Ngayon ay naging demonyo na ako, naging Satanas na ako, at pupunta ako upang tipunin ang aking mga tagasunod." Sa ganitong paraan, nahulog ang lalaking ito sa ilusyon.

Pansin sa imahinasyon

— Geronda, sinabi ninyo na sa panahon ng panalangin ay dapat iwasan ng ating isipan ang iba't ibang larawan mula sa buhay ni Kristo at iba pa. Bakit dapat iwasan ang mga ganitong larawan?

— Upang hindi tayo mailigaw ng diyablo sa pamamagitan ng mga pantasya at imahinasyon. Ang imahinasyon ay isang mabuting bagay, at kung gagamitin nang matalino, ito ay may dakilang kapangyarihan. May mga tao na, halimbawa, makakakita ng isang tanawin at, isang taon pagkatapos, matatandaan ito nang eksakto kung ano talaga ito, at mailalarawan ito sa isang pinta. Binibigyan ng Diyos ang isang tao ng ganoong kakayahan, ngunit ginagamit ito ng diyablo para sa sarili niyang layunin. Ang mga taong madaling maligaw ay ini-iimagine ang kanilang nakita o nabasa sa kahit anong paraan na gusto nila. At saka nila pinaniniwalaan na totoo ang larawang binuo ng kanilang imahinasyon. Upang matulungan ang mga kaluluwang ito, kailangan silang laging nasa ilalim ng [espritwal] na pangangasiwa, sapagkat patuloy silang ginagabayan ng diyablo.

Kaya, kapag ang isang taong likas na may [mayamang] imahinasyon ay sinabihan na mali ang kanyang pag-iisip, kailangan niyang huminto at kwestyunin ang sarili niyang mga iniisip. Nakilala ko ang isang payak na babae na palaging nananalangin — at hiniling kay Kristo na hayaang makita Siya rito, sa buhay na ito, sapagkat — ayon sa kanya — sa susunod na buhay hindi rin naman niya Siya makikita. At nga nga, nang lumapit siya upang tumanggap ng Komunyong, nagpakita sa kanya si Kristo sa Banal na Kopang anyo ng isang sanggol na may buhok na bahid-dugo. Pagkatapos ay nawala ang bisyon at nakatanggap na ng Komunyong ang babae. Pagkatapos ng pangyayaring ito, sinimulan s ng kaaway na pahiritin siya sa pamamagitan ng kaisipang siya ay isang taong espesyal, at sinindihan pa ang kanyang imahinasyon at patuloy na inihandog sa kanya ang kanyang mga 'pagtatanghal ng pelikula'. Noong minsan, matapos lisanin ang Banal na Bundok ng Athos upang lumabas sa mundo, nakasalubong ko ang babaeng ito sa isang bahay at narinig ko siyang ikinukwento ang kanyang mga pantasya sa mga lalaki at babaeng nagtipon doon. Napakahirap kong ipagising siya sa katotohanan. Pinagsabihan ko siya nang mabuti sa harap ng lahat, upang maging malinaw ang kanyang maling pag-iisip at siya'y magkamalay.

— Geronda, mga imahinasyon lang ba niya ang mga bisyong ito?

¹¹⁴ Ang pista ni Kagalang-galang Juan na Nananahan sa Palumpong ay ipinagdiriwang tuwing ika-15 ng Enero.

¹¹⁵ Ang pista ng Kagalang-galang Maximus ng Kavsokali ay ipinagdiriwang tuwing ika-13 ng Enero.

— Mga pantasya at guni-guni.

— Geronda, hindi ba niya sinabi sa kanyang kumpesor ang tungkol sa mga bisyong ito?

— Alam mo ba kung ano ang nangyayari sa ganitong mga kaso? Niloloko ng Diyablo ang mga taong ganito sa pamamagitan ng kanilang nakikita. Hindi nila ginagamit ang kanilang isip, at hindi man lang nila naiisip na dapat nilang ikwento sa kanilang kumpesor ang ganitong mga 'bisyon'. Ang tuso ng demonyo! Nakakatakot na bagay!

Kung ang isang tao ay hindi mag-iingat sa kanyang imahinasyon, maaaring iligaw siya ng manunukso sa pamamagitan ng pagsasamantala kahit sa pinakasimple at pinaka-natural na pangyayari. Nang nanirahan ako sa Monasteryo ng Stomion, sinisindihan ko ang kalan habang nagbabasa ako ng Vespers tuwing taglamig. Ang mga babaeng paminsan-minsan ay pumupunta sa monasteryo mula sa bayan ay napansin na tuwing Vespers ay may tunog na parang kumakaluskos na nanggagaling sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos sa iconostasis. Hindi ko pinansin ang tunog na ito, ngunit ang mga babae ay nagsimulang magbulong sa isa't isa: "Makapaniwala ka ba rito! Kapag nagbabasa ang monghe ng Vespers, may naririnig na kaluskos na tunog mula sa ikon ng Ina ng Diyos!" Nang marinig ko silang nagbabulong, naisip ko: "Tingnan ko nga ang ikon na pinagmumulan ng kaluskos." Hindi ko sinasabing hindi ako naniniwala sa mga banal na pangyayari — hindi, naniniwala ako na nagpapakita ang Ina ng Diyos sa mga tao at kinakausap sila, at nakikita Siya ng mga nasa mabuting kalagayang espiritwal; gayunpaman, sa ganitong mga pagkakataon, dapat mag-ingat. Kaya kumuha ako ng bangkito, umakyat dito at tiningnan kung ano ang nangyayari sa ikon. Ano ang nangyari? Ang tabla na pinaglagayan ng ikon ay luma, na may mga dowel na nakapasok mula sa likuran. Nang mainit nang husto ang kalan, uminit ang isa sa mga dowel, lumawak, at naglabas ng tunog na parang pagbitak. Pagkatapos ay tinusok ko ng pako ang ikon at tumigil ang pag-ungol. Pagkatapos noon, tinanong ko ang mga babaeng ito: "Sige, naririnig mo pa ba ang pagbitak ngayon?" — "Hindi," ang sagot nila. "Sige," sabi ko, "huwag ninyong bigyan ng kahalagahan ang mga ganitong bagay." Dapat mag-ingat, dahil kung unti-unting mangingibabaw ang imahinasyon ng isang tao, nagiging walang halaga ang buong buhay niya.

— Geronda, paano malalaman kung ang isang [sobrenatural] na pangyayari ay nagmula sa Diyos o sa diyablo?

— Malinaw iyon. Kung hindi mula sa Diyos ang pangyayari, dinadala ng diyablo ang mga mapagmataas na kaisipan sa isang tao. Higit pa rito, magaspang ang mga bisyon ng diyablo: umaabot pa nga ito sa paglapastangan. Minsan may isang lalaki na dumating sa silid-kumbento ko na nasa ilalim ng delusyon at sinapi ng maruming espiritu. Kausap ko siya, at nakatulong iyon sa kanya. At alam mo ba kung ano ang sinabi niya sa akin pagkatapos? "Ganyang mga pantas na bagay," sabi niya, "ay hindi ko pa narinig dati! Ni hindi ko nga nabasa ang mga ganitong bagay sa Ebanghelyo!" Sa madaling salita, para na niyang sinasabi sa akin: "Mas mabuti ang sinabi mo kaysa sa sinabi ni Cristo." Naiintindihan mo ba kung ano ang ginagawa ng diyablo para maghasik ng mga mapagmataas na kaisipan sa iyo? Anuman ang sabihin ng iba, kung hindi mapagtanto ng isang tao na wala siyang magagawa sa sariling lakas, at ang kanyang nagagawa ay natutupad sa pamamagitan ng kapangyarihan ni Cristo, hindi makakamit ng taong iyon ang anumang bagay, kahit pa paalisin niya ang libu-libong demonyo mula sa mga sinapupunan.

Ang diyablo ay lumilitaw sa anyo ng isang anghel ng liwanag

Kung ang isang tao na hindi naranasan ang pinakamataas na kagalakan sa langit—ibig sabihin, kulang sa espiritwal na karanasan [ng mga banal na pagbisita]—ay pabaya, madali siyang mahuhulog sa ilusyon. Mapanlinlang ang Diyablo. Bahagya niyang ginigising ang puso ng isang tao at pinaparamdam sa kanila ang isang kaaya-ayang pakiramdam. Sa ganitong paraan, sa pamamagitan ng paglikha ng impresyon sa isang tao na ang kaaya-ayang pakiramdam na ito ay espirituwal at banal,

iniligaw sila ng Diyablo. Niloloko niya ang puso ng isang tao, at iniisip nila na ang nangyayari sa kanila ay tama sa espirituwal. "Hindi ako nakaramdam ng anumang kasabikan," sabi ng ganoong tao. Oo, hindi ka nakaramdam ng anumang kasabikan, ngunit ang naramdaman mo ay hindi tunay na espirituwal na kagalakan. Ang espirituwal na kagalakan ay isang bagay na makalangit.

Maaaring lumitaw ang diyablo na nakaanyong anghel o santo. Ang isang demonyo, na nakaanyong anghel o santo, ay nagkakalat ng pananabik at kalituhan sa kanyang paligid—ang mga bagay na taglay niya mismo. Samantalang ang isang tunay na anghel o santo ay laging nagkakalat ng makalangit na kagalakan at tuwang-tuwa. Ang isang mapagkumbaba at dalisay na tao, kahit na walang karanasan, ay kayang kilalanin ang Anghel ng Diyos mula sa isang demonyong nagpapanggap bilang anghel ng liwanag. Ito ay dahil ang ganoong tao ay taglay ang espirituwal na kadalisan at magkamag-anak siya sa Anghel. Samantalang ang isang makasarili at laman-na-tao ay madaling mailigaw ng mapanlinlang na diyablo. Ang diyablo ay nagpapakita bilang isang anghel ng liwanag, ngunit sa sandaling maglabas ang isang tao ng kahit isang mapagkumbabang pag-iisip, naglalaho ang diyablo. Isang gabi, pagkatapos ng Vespers, nakaupo ako sa isang bangko sa aking selda (naninirahan ako sa Monasteryo ng Stomion) at inuulit-ulit ang Panalangin kay Hesus. Bigla kong narinig ang tunog ng mga instrumentong may kwerdas at isang klarinete mula sa isang gusali na hindi kalayuan sa monasteryo, na nagsisilbing panuluyan para sa mga peregrino. Lubos akong nagulat! "Ano itong musikang naririnig ko nang napakalapit?" sabi ko sa sarili. Nalampasan na ang pista patronal ng monasteryo. Tumayo ako mula sa bangko at lumapit sa bintana upang makita kung ano ang nangyayari sa bakuran. Tumingin ako: sa paligid ay ganap na katahimikan at katahimikan. Doon ko naisip na ang lahat ng musikang iyon ay mula sa masama — na nilayong pigilan akong manalangin. Bumalik ako sa bangko at ipinagpatuloy ko ang Panalangin kay Hesus. Bigla, napuno ng maliwanag na liwanag ang silid. Naglaho ang kisame at ang sahig sa itaas ko, bumukas ang bubong, at nakita ko ang isang haligi ng liwanag na umaabot hanggang sa langit. Sa tuktok ng haliging liwanag na ito, nakita ko ang mukha ng isang binatang may gintong buhok, mahaba ang buhok at balbas, na kahawig ni Kristo. Ang kalahati ng kanyang mukha ay nakatago sa akin, kaya tumayo ako mula sa bangko upang makita nang buo ang kanyang mukha. Sa sandaling iyon ay may narinig akong tinig sa loob ko: "Ipinagkalooban ka ng karapatang makita si Cristo." — "Ngunit sino ako, na hindi karapat-dapat, upang makita si Cristo?" — ang sagot ko at nagmarka ako ng krus sa sarili. Sa mismong sandaling iyon, nawala ang liwanag at ang huwad na Cristo, at nakita kong bumalik na sa dati ang kisame. Kung ang isipan ng isang tao ay hindi maingat na binabantayan, maaaring itanim ng masama ang kayabangan sa kanila at iligaw sila sa pamamagitan ng mga pantasya at huwad na liwanag, na hindi nagdudulot ng Paraiso kundi itinapon sila sa kaguluhan. Kaya naman, hindi dapat kailanman humiling na makita ang liwanag, makatanggap ng banal na kaloob, o anumang katulad nito. Dapat manalangin para sa pagsisisi. Ang pagsisisi ay magdadala ng kababaang-loob sa isang tao, at saka bibigyan siya ng Mabuting Diyos ng mga kinakailangan. Noong isang beses, nang naninirahan ako sa Bundok Sinai sa kuweba ni Santa Epistimia, isang tangalashka ang gustong... gumawa ng pabor sa akin! May tatlo o apat na baitang na hindi kalayuan sa selda. Sa gabi, kapag malinaw ang langit at kumikislap ang mga bituin, papasok ako sa mga kuweba at, para makababa sa mga baitang na iyon, sinisindihan ko ang daan gamit ang lighter. Isang gabi gusto kong sindihan ang lighter ko, pero hindi ito nagliyab. Bigla, isang maliwanag na sinag ng liwanag, na parang searchlight, ang tumama mula sa bato! Wow, naging maliwanag ang lahat sa paligid ko! "Hindi," sabi ko, "dapat talagang lumayo ka sa mga 'spotlight' na ganyan!" Lumiko ako pabalik, at agad na nawala ang liwanag. Grabe pala siyang demonyo, ayaw niyang bumaba ako sa hagdan gamit ang lighter ko! "Hay, naku, ang hirap naman," awa niya sa akin, "na ang isang tao'y naghihirap nang ganito! Hayaan mong i-shine ko siya ng ilaw!" Ang "kabaitan" nga naman!

— Geronda, paano ninyo nalaman na ang liwanag na ito ay hindi mula sa Diyos?

— Halata naman... Nakakatakot na bagay!

Mapanlinlang ang mga panaginip

— Geronda, pinahihirapan ako ng maruruming panaginip...

— Kapag nagkaroon ka ng maruming panaginip, huwag mong balikan kailanman kung ano ang nakita mo o kung paano mo ito nakita. Sapagkat kung hindi ka matukso ng Masama sa araw, darating siya sa gabi. Minsan pinapayagan pa nga ng Diyos ang masama na tuksuhin tayo habang tayo'y natutulog, upang makita natin na buhay pa rin ang ating makalumang sarili. Nangyayari rin na lumalapit ang kaaway sa isang tao habang natutulog at ipinapakita sa kaniya ang iba't ibang panaginip, upang, sa paggising, ang taong iyon ay mahulog sa kawalan ng pag-asa. Kaya naman, huwag mong bigyan ng anumang kahalagahan ang mga panaginip: gumawa ka ng tanda ng krus sa iyong sarili, gumawa ka ng tanda ng krus sa iyong unan, maglagay ka ng krus at ilang ikon dito, at, habang ikaw ay nahihimbing, sabihin mo ang Panalangin kay Hesus. Habang mas binibigyan mo ng kahalagahan ang mga panaginip, mas madalas na darating ang kaaway upang tuksuhin ka. Ipinapakita ng Diyablo ang kanyang mga panaginip hindi lamang sa mga matatanda, kundi pati na rin sa mga bata. Dumarating pa nga ang Diyablo sa mga natutulog na munting bata, kahit na mga anghel pa sila. Tumatalon sila nang may matinding takot at, nang natatakot at umiiyak, tumatakbo sila sa mga bisig ng kanilang ina. At kung minsan ay dumarating ang mga anghel sa mga natutulog na bata, at sila'y tumatawa nang may kagalakan sa kanilang pagtulog o, sa pagdama ng labis na kagalakan, ay nagigising. Kaya naman, ang mga panaginip na dinadala ng masama ay isang panlabas na mapaminsalang impluwensya sa isang tao habang natutulog.

— Geronda, paano kung, habang natutulog, nararamdaman mo ang hindi maipaliwanag na kabigatan ng puso?

— Minsan ang sanhi ng ganoong kabigatan ay ang nababagabag na kalagayan kung saan nabubuhay ang isang tao sa araw, o ang iba't ibang takot, hinala at iba pa na kanyang nararanasan. At siyempre, magagamit ng diyablo ang lahat ng ito. Kaya niyang paghaluin ang mga takot, pagkabahala, at pag-aalinlangan na ito sa anumang kombinasyon, upang ilihis ang isang tao sa kalituhan. At madalas, napakagaan ng tulog ng isang tao kaya inakala niyang hindi siya natutulog at nananalangin na mawala ang kabag na ito na nakakasagabal pa sa kanyang paghinga.

At kung minsan, nangyayari rin ito: maaaring magporma ang demonyo ng kahit anong anyo, pati na ng isang santo, at lumitaw sa panaginip. Minsan, lumitaw siya sa isang maysakit sa panaginip na nagkunwaring si Santo Arsenio ng Kapadokya at sinabi sa kanya: "Ako si Santo Arsenio. Dumating ako upang sabihin sa iyo na mamamatay ka. Naririnig mo ba ako? Mamamatay ka!" Natakot ang lalaki. Ngunit hindi kailanman nagsasalita nang ganoon ang isang santo. At kahit na ang isang maysakit ay talagang malapit nang mamatay at lumitaw sa kanya ang isang santo upang babalaan siya tungkol sa kamatayan, sasabihin niya ito nang mahinahon: "Nakita ng Diyos kung paano ka naghihirap, kaya kukunin ka Niya mula sa mundong ito. Subukang ihanda ang iyong sarili." Hindi kailanman sasabihin ng isang Santo sa isang maysakit: "Naririnig mo ba ako? Mamamatay ka na!"

— Geronda, kapag sumigaw ang isang tao sa kanyang pagtulog, bakit nangyayari iyon?

— Kapag sumigaw sila, mas mabuti, dahil nagigising sila... Maraming panaginip ang nagmumula sa pagkabahala. Kapag ang isang tao ay nababahala o pagod, ang pagkabahalang iyon o pagkapagod ay kumakagat sa kanila mula sa loob at nagkakaroon sila ng mga nakakagambalang panaginip. Maraming tao ang nakakasalamuha ko sa araw-araw at pinakikinggan ko ang iba't ibang problema nila. At pagkatapos, sa panaginip ko, sinisigawan ko ang isang tao: 'Ikaw na walang Diyos na salbahis,' sigaw ko, 'wala kang pakialam sa kahit sino!' At nagigising ako sa sariling sigaw.

— Geronda, malalaman ba ng isang tao mula sa kanyang mga panaginip na talagang mangyayari ang ilang mga kaganapan?

— Hindi, hindi dapat magbigay ng anumang kahalagahan sa mga panaginip. Anuman ang mga panaginip, kaaya-aya man o hindi, hindi dapat paniwalaan ang mga ito, sapagkat may panganib na mahulog sa ilusyon. Pagkatapos ng lahat, siyamnapu't limang porsyento ng mga panaginip ay hindi totoo. Kaya sinasabi ng mga Banal na Ama na hindi dapat magbigay ng anumang kahalagahan sa mga panaginip. Bihira ang mga panaginip na nagmumula sa Diyos, ngunit upang maipaliwanag ang mga ito, kailangang magkaroon ang isang tao ng kabanalan at iba pang kinakailangang katangian — gaya ng matuwid na si Jose¹¹⁶, at ng propetang si Daniel, na nagkaroon ng Biyaya ng Diyos. "Ako," wika ni si Daniel kay Nebucodonosor, "ay sasabihin ko sa inyo kung ano ang inyong pinangarap at kung ano ang kahulugan nito."¹¹⁷ Ngunit gaano na kalalim ang narating ng propeta Daniel! Nakaupo siya kasama ang mga leon sa hukay, at ang mga leon, sa kabila ng kanilang gutom, ay hindi siya hinipo.¹¹⁸ Nang dinalhan ni Habakuk si Daniel ng pagkain, sinabi niya: "Talaga bang naalala ako ng Diyos?"¹¹⁹ Tunay nga, kung hindi naalala ng Diyos ang propeta Daniel, sino pa kaya ang naalala Niya?

— Geronda, may ilang tao na walang panaginip.

— At mas mabuti nga na wala sila nito! Hindi sila nag-aaksaya ng pera sa tiket o gasolina! Sa isang panaginip, sa loob ng isang minuto, makikita ang mga pangyayaring sa katotohanan ay tumatagal ng ilang oras o ilang araw. Dahil sa pagtulog, ang oras ay nakapending. Mula rito, mauunawaan ng tao ang mga salita ng awit: "...*'Ang isang libong taon sa paningin Mo, O Panginoon, ay parang kahapon lamang na lumipas...*"¹²⁰

Pansin sa mga bisyon

— Geronda, ano ang dapat naming sabihin sa mga taong nagsasabi sa amin tungkol sa mga bisyon na naranasan nila, tungkol sa nakita nila ang isang partikular na santo, o katulad na bagay?

— Mas mabuting payuhan ang mga taong iyon na maging maingat at mapigil. Ang ganitong saloobin sa mga bisyon ay mas maaasahan, dahil hindi lahat ay may kakayahang makilala kung ang isang bisyon ay nagmula sa Diyos o sa diyablo. Ngunit kahit na ang pangitain ay mula sa Diyos, hindi dapat agad-agad itong tanggapin ng isang tao. Ang Diyos, nang makita na hindi tinatanggap ng Kanyang nilikha—ang tao—ang pangitain [hindi Siya nalulungkot, bagkus], ay sa isang diwa ay naantig sa habag. Sapagkat ang ganitong saloobin sa isang pangitain ay nagpapakita na ang isang tao ay may kababaang-loob.

Kung ang isang tunay na santo ay nagpakita sa isang tao, at hindi tinanggap ng taong iyon ang pangitain, alam ng Diyos kung paano maabot ang kaluluwa ng taong iyon at itungo ito kung saan Niya ninanais. Kinakailangan ang pag-iingat, dahil [sa halip na isang santo] maaaring lumitaw ang isang tangalashka, buksan ang [demonyong] 'telebisyon' at simulan ang kanyang pagsasahimpapawid...

Naalala ko ang isang babae na hindi tumanggap ng tulong mula sa mga tao kaya't karapat-dapat siyang matulungan ng Diyos. Ang Diyos, na nagnanais na tulungan ang babaeng ito, ay nagbigay sa kanya ng isang pangitain. Gayunpaman, pagkatapos ng pangitain na ito, itinanim ng diyablo sa kanyang isipan ang sumusunod na kaisipan: "Sino ang nakakaalam, marahil ipinagkaloob sa iyo ng Diyos ang ganitong pangitain dahil itinakda ka Niya para sa isang mas mataas na misyon!" Mula nang magsimula siyang maniwala sa mga demonyong suhestiyon na iyon, sinimulan ng diyablo ang kanyang gawain at

---

¹¹⁶ Tingnan ang Gen. 37:5–11.

¹¹⁷ Tingnan Dan. 2:25–46.

¹¹⁸ Tingnan Dan. 6:16 ff.

¹¹⁹ Tingnan Dan. 14:30–42.

¹²⁰ Awit 89:5.

nahulog siya sa kanyang kapangyarihan. Gayunpaman, sa huli, muling naawa ang Diyos sa kanya. Nagkaroon siya ng isang bisyon, at narinig niya ang isang tinig na nagsasabing: "Sumulat ka ng liham kay Ama Paissius at ilarawan mo ang lahat ng mga bisyon na naranasan mo." Nagsulat siya sa akin ng liham at ikinuwento niya ang lahat ng mga bisyon na naranasan niya. Lubos siyang pinahirapan ng masama. Oo, totoo ang lahat ng kanyang mga bisyon, ngunit halos lahat ng ito ay mula sa manunukso. Sa lahat ng mga bisyon na naranasan niya, ang una at ang huli lamang ang mula sa Diyos. Upang siya ay magkamalay at matulungan siyang palayain ang sarili mula sa ilusyon, pinayagan ng Diyos na mangyari ang huling bisyong ito. Sa huli, sinunod ng kawawang babae ang aking payo at nagawa niyang makawala sa sapot ng mga demonyong bisyong naranasan niya.

Mga natatanging katangian ng isang taong nasa ilalim ng ilusyon

— Geronda, paano malalaman na ang isang tao ay nasa ilalim ng delusyon?

— Halos makikilala mo sila sa kanilang panlabas na anyo. Ang isang taong naliligaw ay panlabas na nakasuot ng isang uri ng huwad na 'pagkakawalay-pakialam'. Mukha silang mapagkumbaba at mahinahon, ngunit sa kanilang kalooban ay nakapaloob ang labis na kayabangan — ang mataas na pagtingin nila sa kanilang sarili. Kapag tiningnan mo ang mga mata ng isang taong naliligaw, makikita mong itinuturing niya ang lahat ng iba bilang maruruwag, na parang mga langgam. Gayunpaman, makikilala rin ang isang taong naliligaw sa pamamagitan ng mga salitang binibigkas niya. Naalala ko ang isang taong naliligaw na itinuturing ng maraming tao na isang santo. Ipinag-aangkin niya na raw ay lumitaw sa kanya si Kristo, na nakasakay sa kabayo. Hawak raw ni Kristo ang isang banga ng alak sa kaniyang mga kamay, na mula rito ay pinainom niya ang lalaki, at pagkatapos noon ay raw ay natanggap ng lalaki ang kaloob ng malinaw na pangitain! Noong isang pagkakataon, habang nakikipag-usap ang 'clairvoyant' na ito sa mga tao, tinanong siya ng isang lalaki: "Bakit hindi rin ako makapagpakitang-gilas ng mga himala?" — "Dahil nagawa mo ang ganito't ganoong kasalanan..." — ang sagot ng taong naliligaw, at sinimulan niyang ilita ang mga kasalanang tunay ngang nagawa ng lalaki. Nataranta ang kawawang lalaki at lumapit sa akin upang ikwento ang lahat ng ito. "Makinig ka rito, " Sinabi ko sa kanya, 'akala mo ba talaga na ginagawan ng mga santo ng biro ang mga tao? Ang demonyo lang ang nagbibiro sa mga tao. Hindi mo ba naiintindihan na ang demonyo ang nagsasalita [sa pamamagitan ng bibig ng taong nalililang na ito]? At kahit na totoo ang sinasabi niya, demonyo pa rin ang nagsasalita ng katotohanang iyon.' At may isang babae pa na nagsabi sa akin kung paano niya dinala ang isang babaeng sinapian sa isang lalaking pinaghihinalaang nakakapagpalayas ng demonyo at nakagagawa ng ganoong mga himala. Dinala ng 'himala-gawa' na ito ang dalawang babae sa isang inabandunang kapilya. Pagsok nila sa simbahan, kumuha siya ng epitachelion at isinot ito. Nabigla ang babae! Isang sekular na lalaki ang nagsuot ng epitachelion! "Pari ka ba?" tanong niya. "Anong pakialam ko sa mga paring iyan!" sagot niya, at sinimulan niyang batikusin ang mga klero. Doon na napagtanto ng mga kawawang babae na siya ay naliligaw, kaya agad silang tumalon at tumakas.

Pagkalito at kabaliwan

— Geronda, ang isang tao ba na nasa ilalim ng ilusyon ay nagdurusa mula sa anumang uri ng sakit sa pag-iisip?

Hindi palagi. Ang delusyon ay isang bagay; ang sakit sa pag-iisip ay iba. May ilang tao na basta na lang nahuhulog sa delusyon. Ang iba naman ay nahuhulog sa delusyon at nagkakaroon ng sakit sa pag-iisip. Kilala ko ang isang monghe sa Bundok Athos na hindi nakikinig sa kahit sino. Iniwan niya ang kanyang monasteryo at naglibot sa Athos. Apat o limang beses siyang lumapit sa akin upang hingin ang aking pagpapala para mamuhay nang ascetic, at sa bawat pagkakataon ay pinayuhan ko siyang bumalik sa monasteryo kung saan siya nagpanata. Sa huli, bumili siya ng isang kaliva at doon nanirahan

nang mag-isa. Pagkalipas ng pitong buwan ng ganoong nag-iisang pamumuhay, dumating siya sa aking selda. "Bumalik ka sa iyong monasteryo," himok ko sa kanya. "Ngayon," ang sagot niya, "kumuha na ako ng liham-pagpapalaya mula sa monasteryo at hindi na nila ako tatanggapin pabalik." "Mag-ingat ka," ang payo ko sa kanya, "mag-ingat kang mabuti. Huwag kang mag-isa. Kahit papaano, sumailalim ka sa isang nakatatanda, upang mabuhay ka sa pagsunod, at hindi ayon sa iyong sariling kalooban." "Ngunit pagdating sa pagsunod," ang pakilala niya sa akin, "susuko ako sa kalooban ng Diyos." "Halika na, halika na," sinubukan kong hikayatin siya, "magpagawa ka ng kahilingan na tanggapin ka sa kahit anong monasteryo." "Ako," ang pakilala niya sa akin, "na naging eremita na, babalik ba ako? "Sige, magpunta ka at humiling na makapasok sa isang monasteryo." — "Bakit ako mag-iisa ang hihiling?" sabi ko, na nais siyang tulungan. "Kung gusto mong humiling ako na makapasok sa monasteryo kasama ka, gagawin ko iyon nang buong puso." — "Ganito ang usapin," sagot niya sa akin, "pakinggan mo akong mabuti. Kung nagsawa ka na sa buhay na tahimik at nais mong humiling na makapasok sa monasteryo, sige, humiling ka!" Nang makita kong ganoon ang kanyang pag-uugali—na walang hiya—pinabayaan ko rin siya. Lumipas ang ilang sandali, at nalaman ko na isang maruming espiritu ang sumapi sa mongheng ito at, bukod pa rito, siya ay nabaliw. Nagpakita sa kanya ang diyablo sa anyo ng Pinakabanal na Ina ng Diyos at sinabi: "Anak ko, kung luluhod ka sa aking mga paa, ibibigay ko sa iyo ang pitong biyaya ng Espiritu Santo..." Ang kawawang si ay nag-isip: "Ngayon matatanggap ko na ang pitong kaloob ng Banal na Espiritu at malalampasan ko na ang lahat!" At, nang bumagsak siya sa lupa, yumuko siya sa diyablo. Pagyuko pa lang niya, yinigig ng diyablo siya at pumasok sa kaniya ang isang maruming espiritu. Gayunpaman, ang demonyong pag-uga na ito ay nagambala rin sa kanyang pag-iisip. Nais niyang maging isang protopistat, kaya pumunta siya sa Banal na Kinot, sinara ni¹²¹ ang mga monghe sa loob ng gusali, kinuha ang tungkod ng protopistat at, habang hinahangaan ang sarili, ay nagsimulang bumaba sa hagdan. Namangha ang mga monghe sa Karyes nang makita ang bagong 'protopistat' na bumababa sa hagdan ng Banal na Kinot! Tahimik na sinundan ng ilang monghe ang pasyente sakay ng jeep at, ilang sandaling layo mula sa Karyes, inilulan siya sa sasakyan at dinala sa isang ospital pangkaisipan. Ngayon, tungkol sa pagiging sinapian niya, bumuti na ang kanyang kalagayan, ngunit nananatili pa rin ang kanyang sakit sa pag-iisip.

— Geronda, hindi ba ang taong nasa ilalim ng salamangka ng delusyon ay, sa isang paraan, sinapian?

— Aba, ano pa siya? Hindi lang siya sinapian — ang nasa silo ng ilusyon ay maaaring may mas maraming demonyo sa loob niya kaysa sa isang sinapian. Gayunpaman, iba ang nasa silo ng ilusyon, at iba ang pagiging sinapian.

Dapat mag-ingat sa mga nasa ilalim ng delusyon

[Sa mundo] may dalawa o tatlong espirituwal na ama na pinagsasama ang kaunting kabanalan at kalituhan sa kanilang isipan. Nililihis ng mga espirituwal na amang ito ang isipan ng mga tao. At tinataya nilang lahat ay may demonyo. Hindi sila nakikinig sa sinuman.

"Ako," sabi nila, "ay isang pari at dahil dito ay may awtoridad ako!" Kung makakarinig ka ng ganitong mga kaso, ipaliwanag sa mga tao ang nangyayari, gawin mong mag-isip sila, sapagkat ang ganitong mga ama sa espirituwal ay nagdudulot ng pinsala sa Simbahan. Sabihin sa mga taong napailalim sa impluwensya ng ganitong mga espiritwal na ama: "Humanap kayo ng tamang [tapat] na

---

¹²¹ Ang Banal na Kinot ng Bundok Athos ay binubuo ng mga kinatawan mula sa 20 pamayanang monasteryo ng Banal na Bundok. Sa mga pagpupulong ng Banal na Kinot, tinatalakay ang mga pangkalahatang isyu kaugnay ng buhay ng mga monasteryo sa Banal na Bundok, pinag-uugnay ang kanilang mga gawain, at iba pa. Upang asikasuhin ang pang-araw-araw na usapin, taun-taon ay hinahalal ang isang Banal na Epistasia na binubuo ng apat na miyembro—ang mga epistates. Ang Pro-Epistate ang tagapangulo ng Banal na Epistasia at ng Banal na Kinot. — *Tala ng tagasalin*.

espiritwal na ama at humingi ng gabay sa kanya upang makatanggap ng tulong." Ang mga "nakatatanda" na ito ay umaabot pa sa paggamit ng aking pangalan at maging ng aking larawan — upang magkaroon ng impresyon ang mga tao na maganda ang samahan namin.

Malinaw na limitado ang talino ng mga espirital na ama na ito, at samakatuwid ay may mga nagpapagaan na pangyayari. Gayunpaman, mayroon ding mga walang prinsipyong indibidwal na sinasadyang ipinapasa ang suka bilang alak. Isa sa mga taong ito—isang dating accountant—ay ngayo'y naglalakbay sa buong Hilagang Gresya, ipinapakilala ang sarili bilang aking baguhan. Ipinamamaraling binigyan ko siya ng kaloob ng clairvoyance at 'limang iba pang kaloob' din. Sa ganitong paraan, niloloko niya ang mga tao at nangongolekta ng pera.

— Geronda, klero ba ang lalaking ito?

— Hindi, isang layko. Nakilala niya ako minsan sa Daphni, pero nakatakas siya nang palihim para hindi niya ako makita. "Isang tunay na anak"! Mabuti na lang at mahilig uminom. Amoy alak siya. May ilang tao na nakakakita sa kanya na nag-aalangan-alangan habang naglalakad nang paikot-ikot at nagsisimulang magduda sa kanya.

Oh, napakarami ngang mga mandaraya na kumikita sa pagdurusa ng mga tao at ginagawang negosyo ang paghihirap! Isang ganyang mandaraya ang nagsabi sa isang biyuda: 'Hindi nabubulok sa hukay ang isa sa mga kamay ng yumaong asawa mo dahil kailangan ng kanyang kaluluwa ng panalangin.' 'Ano na ngayon ang gagawin ko?' naisip ng kawawang babae. 'Bibigyan ko siya ng pera para makapanalangin siya para sa kaluluwa ng aking asawa.' Matapos makakuha ng malaking halaga mula sa kanya, sinabi niya makalipas ang ilang sandali: 'Naiwasan na natin ang unang panganib. "Medyo bumuti na ang kalagayan ng iyong asawa..." Nagpatuloy ang kawawang biktima na magbigay ng pera sa mandaraya; nakuha nito ang kalahati ng kanyang kayamanan, diumano'y para makamtan ng kaluluwa ng kanyang asawa ang kapayapaan!

At may mga manloloko na, habang bumubulong ng ilang salita, ay gumagawa ng tanda ng krus sa ibabaw ng maysakit at kunwari'y pinapagalang sila. At naloloko ang mga tao; hindi sila nagkumpisal, hindi nila iniimbitahan ang pari sa kanilang bahay upang ipagkaloob ang Sakramento ng Pagpapahid ng May Sakit o basahin ang angkop na panalangin, ngunit pumupunta sila sa mga mandaraya. At, bukod pa rito, iiwan nila ang napakaraming pera sa mga mandaraya. Sinabi sa akin na sa isang nayon, dalawa sa mga nalilingong taong ito ang nagtayo ng isang napakakumikitang negosyo—isang tunay na kooperatiba! Magdudulot ang demonyo, halimbawa, ng matinding pananakit ng ulo sa isa sa kanilang kabaryo, o sa panunukso ng demonyo, magkakaroon ng lumbago ang isa sa mga taga-nayon. Pagkatapos, pupunta ang demonyo sa isa sa mga nalilingong lalaking ito at sasabihin sa kanya: 'Si ganito ay may matinding pananakit ng ulo dahil sa ganitong dahilan.' Kapag nakahanap ng tamang pagkakataon, sasabihin ng nalilingong lalaking ito sa kapwa niya baryohanong may sakit: 'Alam ko kung bakit sumasakit ang ulo mo' — at agad niyang sasabihin sa kanya ang tungkol sa 'sanhi' ng kanyang karamdaman. "Totoo nga!" ang sigaw ng naghihirap nang namamangha. "Tingnan mo nga itong rebelasyon! At ano ang dapat kong gawin ngayon para mawala ang pananakit ng ulo?" "Pumunta ka kay kanino man, at tutulungan ka niya," ang sasabihin ng nalilingo, na ipapadala siya sa isa pang nalilingo. Nakikita mo ba kung gaano kalikót na pakana ang inihanda ng diyablo para panatilihin ang mga tao sa ilusyon? Pinagsama niya ang dalawang nalilingong lalaki sa isang 'medikal na kooperatiba'! Ang isa ang gumawa ng diagnosis, at ang isa naman ang diumano'y nagpagaling! Ginawa ito ng diyablo upang ilayo ang mga tao sa Simbahan.

Ang murang mga regalo ng mga naliligaw

— Geronda, bakit kapag may problema ang mga tao, madalas silang lumalapit sa mga naliligaw?

— Dahil ang mga regalo ng diyablo ay mura at madaling makuha. Pagkatapos ng lahat, hindi humihingi ng anumang mahirap ang mga naliligaw mula sa mga lumalapit sa kanila; pinapakalma nila ang mga tao at pinagtatwiran ang kanilang mga pagnanasa. At dahil dito, ang mga kawawa, sa halip na magsisi sa kanilang mga kasalanan, sa halip na lumapit sa isang espirituwal na ama at magkumpisal, ay hinahanap ang mga ganyang manlilinlang — ibig sabihin, ang diyablo mismo — at hinihiling sa kanila na lutasin ang kanilang problema. At pagkatapos ay naghihirap sila at hindi nila namamalayan na tinali sila ng diyablo at nakamit na nito ang kapangyarihan sa kanila.

— Geronda, sabihin mo sa akin, bakit naniniwala ang mga tao sa ganitong mga manlilinlang?

— Nalilito ang isipan ng mga tao. Alam mo ba kung ilan ang nagpapanggap na ginagabayan ang mga tao sa tamang landas, samantalang sila mismo ay may dalang supot sa kanilang balikat na kung saan ay nakatago ang walang iba kundi ang diyablo! Gayunpaman, hindi pinapayagan ng Mabuting Diyos na manatiling lubos na hindi napapansin ang diyablo. Minsan, sumisilip mula sa sakong bitbit ng mga mandaraya ang isang sungay o ang buntot ng diyablo. Nakikita ito ng mga tao at sumisigaw sila nang may takot: 'Ay, ano iyan? Isang sungay? Isang buntot?' — 'Hindi, hindi, ano'ng pinagsasabi ninyo!' Anong sungay, anong buntot! Aubergine lang iyan," — ang pakikipagpanatag ng mga mandaraya, upang mailigaw ang mga tao at ipasa ang kapilyan ng diyablo bilang isang mabuti at kapaki-pakinabang na bagay.

At dito, sa monasteryo, minsan ay may ganoong pangkat na dumating, na pinamunuan ng isang nalilingong lalaki. Nangolekta ang manlilinlang ng humigit-kumulang sampung tao sa kanyang paligid at nagpapanggap na siya ang kanilang nakatatanda. "Kayo ba ay kabilang sa anumang Kristiyanong organisasyon?" tanong ko sa kanila. Hindi sila sumagot. "Sa anumang samahan?" Nanatili silang tahimik. "May spiritual father kayo?" Walang sumagot. Pagkatapos ay lumapit sila sa akin at yumukod. Dinala sila ng mapanlinlang na ito rito upang mapanatili silang nasa ilalim ng kanyang kapangyarihan. Pagkatapos ay sasabihin niya: "Nasa kay Matanda Paissios kami, at sang-ayon siya sa amin!" Naiintindihan ninyo ba ito? Hindi ko na sana siya dapat nakausap, dahil ang mismong katotohanang nakausap ko siya ay mapapakinabangan ng taong ito. Mukha siyang kahina-hinala! Ngunit batay sa kanyang mga kahabag-habag na tagasunod na nakaluhod, malinaw na sila ay nabighani sa manlolokong ito.

— Geronda, may sinabi ka ba sa kanila?

— Nakausap ko sila, pero ang masama, pagkalabas nila rito, sasabihin sa kanila ang iba. Kahit ano pa ang gawin, ibabalik niya sila sa kanyang landas.

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano mo mapoprotektahan ang sarili mula sa mga naliligaw?

— Magagawa ito sa pamamagitan ng pananatili sa loob ng kulungan ng ating Simbahan. Siyempre, kung ang isang tao ay sumusunod sa isang naliligaw dahil sa kamangmangan, hindi siya pababayaan ng Diyos. Tutulungan ng Diyos ang taong iyon na maunawaan ang kanyang pagkakamali at ibabalik siya sa katotohanan.

Pagwawasto sa isang taong naligaw

— Geronda, ano ang makakatulong sa isang taong naligaw dahil sa ilang ideya upang makabalik sa normal na kalagayan?

— Ang makakatulong sa kanya ay ang pagkilala sa kanyang kalagayang kahabag-habag, ang pag-amin ng lahat ng kanyang mga iniisip sa kanyang espirituwal na ama, at ang pagsunod sa kanyang espirituwal na ama sa lahat ng kanyang sinasabi. Ang ganoong tao ay dapat palaging humingi ng awa ng Diyos, upang ang Banal na Grasya ay bumalik sa kanya. Ibig sabihin, upang makabalik sa normal na kalagayan at maligtas, kailangan niyang magpakumbaba

At narito: ang mga hatol at payo ng Diyos ay isang kalaliman. Ah, ang Kanyang pag-ibig ay walang hangganan! Isang lalaki, na puno ng maling kaisipan ang ulo, ay madalas na pumupunta sa Athos at bumibisita sa akin sa aking selda. Anumang sabihin ko sa kanya, ay hindi siya nakikinig. Pinalikot-liko niya ang lahat. At nang iwan niya ang Banal na Bundok, nagsimulang mangaral at nagdulot ng malaking [espritwal] na pinsala sa mga tao. Ipinag-aangkin niyang inutusan ko siyang mangaral, at sa ganitong paraan ay nalito ang isipan ng mga tao. Matagal na ang nakalipas, binigyan ko siya ng ilang aklat bilang pagpapala, at ang mga aklat na ito mismo ang ipinakita niya sa mga tao upang paniwalaan nilang nakikipagkonsulta siya sa akin. Ngunit isang araw, sa kalagitnaan ng isa sa mga 'pangaral' na iyon, sa isang sandali ay tuluyan siyang pinabayaan ng Banal na Grasya at sinimulan niyang bastos na insultuhin si Cristo at ang Pinakabanal na Ina ng Diyos gamit ang pinakamaruruming salita. Nang marinig ng mga tao ang ganitong mga kalapastanganan, sila'y nabigla at tumakas. Pagkatapos, dumating ang isang sasakyan ng pulis at dinala siya sa isang ospital pangkaisipan. Tingnan mo kung hanggang saan ang pag-ibig ng Diyos! Pinapayagan pa nga ng Diyos na lapastanganan ang Kanyang Pangalan—basta't ang Kanyang mga nilikha ay matulungan at makaligtas sa kasamaan!

— Geronda, kung ang isang taong naligaw, nang mapagtanto niyang siya ay nagkakamali, ay nagsisi, magsisi rin kaya ang kanyang mga tagasunod?

— Kung taos-puso ang kanyang pagsisisi, dapat niyang pagpapakumbaba ang sarili, sabihin sa kanyang mga tagasunod na nagkamali siya, at subukang gabayan sila sa tamang [espritwal] na landas. Gayunpaman, kapag naging kilala ang maling kaisipan ng ganoong tao, at siya mismo ay patuloy na nanatili sa ilusyon, ang kanyang mga tagasunod ay dapat banayad at maingat na liwanagan at babalaan. Sapagkat ang ilan sa mga naliligaw ay umaabot pa sa puntong ikalat ang kanilang mga ideya sa loob ng Simbahan. Kaya may panganib na ang mga tagasunod ng ganitong mga tao, nang bigla nilang mapagtanto na ang itinuro sa kanila ay isang ilusyon, ay maliligaw at hiwalay sa Simbahan.

Kabanata 4. **"Ang mga Manlilinlang at ang mga Nalilinlang"¹²²**

Tungkol sa ilusyon ng mga Pentecostal¹²³

— Geronda, ang mga naliligaw dahil sa panlilinlang ng mga Pentecostal ay nagsasabi na sila'y nagkakaroon ng mga bisyon, nagsasalita sa iba't ibang wika, at iba pa. Ang kanilang inilalarawan ba ay bunga lamang ng kanilang imahinasyon, o talagang nangyayari ba ito sa pamamagitan ng impluwensiya ng demonyo?

— Nangyayari ito sa pamamagitan ng impluwensiya ng demonyo. Sapagkat, sa pagkahulog sa erehe ng mga Pentecostal at pagtanggap ng binyag mula sa kanila, tinatapakan ng mga tao ang Banal na Binyag ng Banal na Orthodox na Simbahan na ipinagkaloob sa kanila. *"Ipinagtatapat ko ang isang Binyag para sa kapatawaran ng mga kasalanan,"* sabi ng Kredong Niceno-Constantinopolitan. At dahil dito, sa pagtanggap ng ganitong sektaryong binyag, ang mga kaluluwang ito ay napapasailalim sa impluwensiya ng demonyo at nagsisimulang maglabas ng iba't ibang hindi mauunawaang tunog — na diumano'y pagsasalita sa ibang mga wika. "Ito," sabi ng mga Pentecostal, "ang Espiritu Santo ng

---

¹²² 2 Tim. 3:13.

¹²³ Pentekostal — isang Protestanteong sekta na itinatag sa USA noong 1907. Ayon sa erehe na pananaw ng mga Pentekostal, tinatanggap nila ang 'binyag sa Banal na Espiritu', na diumano'y nagbunga ng pagtanggap nila ng mga karismatikong kaloob: 'pagsasalita sa hindi kilalang mga wika' (tinatawag na "glossolalia"), propesiya at iba pa. Kinikilala ng mga Pentecostal ang mga katangian ng Simbahan sa kanilang sariling sekta lamang, sumusunod sa mga pananaw na chiliastiko, hindi kinikilala ang Banal na Tradisyon, atbp. — *Tala ng tagasalin.*

Pentekoste ang nagsasalita." Ngunit hindi ito sa katunayan ang Espiritu Santo ng Pentekoste, kundi isang buong pulutong ng maruruming espiritu. Ang totoo ngang pagsasalita sa iba't ibang wika! Nagbabalik sila ng lahat ng uri ng hindi magkakaugnay na kalokohan: hindi nila naiintindihan kung ano mismo ang kanilang sinasabi. At higit pa rito, nire-record nila ang lahat ng kalokohan na ito sa tape recorder at saka sila gumagawa ng mga kalkulasyon, na batayan ng kanilang konklusyon: 'Sa tape na ito, ang "Hallelujah" ay nabigkas nang ilang ulit sa ganitong wika, ilang ulit sa ganoong wika...' Ngunit ano ang punto: tiyak na sa lahat ng kalokohan na ito ay makakakita ng ilang tunog na kahawig ng 'Hallelujah' sa isa sa mga wika ng mga tao sa mundo! Tingnan, ang ganoong 'pagsasalita sa ibang wika' ay gawa ng mga demonyo. Ngunit itinuturing nila ang makademonyong aktibidad na ito bilang gawa ng Espiritu Santo at inaangkin nilang nararanasan nila ang naranasan ng mga banal na apostol noong araw ng Pentekostes. Ang pinaniniwalaan nila ay kalapastanganan [laban sa Diyos], at iyan ang dahilan kung bakit sinasapian ang mga taong ito.

— Geronda, bakit sila muling binibinyagan?

— Dahil sinasabi nila: "Nabinyagan ako noong sanggol pa ako at hindi ko alam kung ano ang gagawin nila sa akin, ngunit ngayon ay binibinyagan ako nang buong kamalayan." Sa ganitong paraan, sila ay muling binibinyagan at diumano'y tinutubos ang kanilang mga kasalanan [na nagawa bago ang sektaryong binyag na ito]. Ngunit kung hindi isinasagawa ng Simbahan ang binyag sa sanggol, ano ang mangyayari sa mga kaluluwa ng mga batang namamatay na hindi nabinyagan? Kaya naman, sa Sakramento ng Banal na Binyag, ang ninong ay kumikilos bilang tagagarantiya para sa sanggol; binibigkas niya ang Kredong Apostoliko para sa bata at pinangungunahan niya ang bata hanggang sa siya ay umabot sa hustong gulang. Talaga bang isang kawalang-katarungan sa kanila ang pagbibinyag sa mga sanggol? Siyempre hindi. Sa kabaligtaran, ang isang binyagang sanggol ay tumatanggap ng banal na tulong, dahil nakikibahagi siya sa mga Banal na Misteryo ni Cristo. At kung, pagdating niya sa hustong gulang, dinungisan niya ang Sakramento ng Binyag sa pamamagitan ng isang kasalanan, hindi ibig sabihin na kailangan siyang binyagan muli! Sa Simbahan ay may Pagpapakumbaba at Kumpisal, na naglilinis sa mga kasalananang nagawa ng isang tao.

Tungkol sa mga naglalakad sa apoy¹²⁴

— Geronda, sinasabi nila na sa kapistahan ni San Constantino, naglalakad ang mga naglalakad sa apoy sa nag-aalab na uling at hindi nasusunog. Ano ang penomenong ito?

— Ito ay isang demonyong pangyayari at, kasabay nito, isang panlilinlang. At ang katotohanang sumasayaw sila sa baga, habang may hawak na imahe o krus sa kanilang mga kamay, ay walanghiya, dahil ang kumilos sa ganitong paraan ay pagtangga sa pananampalataya. Umaalis ang Biyaya ng Diyos sa ganitong mga tao, at iyan ang dahilan kung bakit tinutulungan sila ng diyablo. Ngunit paano nga ba hindi tutulungan sila ng diyablo pagkatapos noon? Pagkatapos ng lahat, 'may karapatan' sila sa kanyang tulong!

Ngunit sa usaping ito—paglalakad sa mainit na uling—nakakatulong din ang kanilang sariling katusuhan. Dumarating nang maaga sa lugar ang mga naglalakad sa apoy at inihahanda ang lahat. Ibig sabihin, sinusunog nila ang mga sanga ng plane tree, na nag-iiwan ng kaunting uling at maraming abo, at habang sumasayaw sila, alam nila nang eksakto kung saan dapat tumapak. Nagtataka ako kung bakit hindi nila inilalagay sa apoy ang mga sanga ng holm oak o strawberry tree, dahil ang mga uling mula rito ay nagliliyab nang matagal pagkatapos itong sindihan? Hayaan na lang ang iba ang maghanda ng apoy para sa kanila sa susunod, at saka hayaang sumayaw sila sa mga uling!

---

¹²⁴ "Firewalkers" (Griyego: ἀναστενάρια) — mga tagasunod ng paganong kaugalian ng paglalakad sa nag-aalab na uling, na laganap sa ilang nayon ng Thrace at Macedonia (Hilagang Gresya). — *Tala ng tagasalin*.

May isang lalaki ang nagsabi sa akin: "Napakagaling ng himala! Naglalakad nang nakayapak sa baga ang mga naglalakad sa apoy at hindi sila nasusunog." — "At nakapagtataka ba iyon sa iyo?" tanong ko sa kanya. "Ang mga demonyo ay nasa apoy ng impierno na nang maraming taon, sa katunayan ay mga siglo na, at hindi rin naman sila nasusunog! Iyon ang karapat-dapat hangaan, hindi ang katotohanang hindi nasusunog ang isang tao matapos maglakad nang kaunti sa uling at abo."

Reinkarnasyon¹²⁵

— Geronda, bakit naniniwala ang ilang tao, pati na ang mga edukado, sa reinkarnasyon?

— Ang reinkarnasyon ay bagay sa mga tao, lalo na sa mga taong walang Diyos at hindi maniniwala. Ang maling pagtuturo na ito ang pinakamalaking panlilinlang ng diyablo. Pinananatili ng diyablo ang mga taong ito sa isang buhay ng kasalanan sa pamamagitan ng kaisipang diumano'y umaalis ang kanilang mga kaluluwa sa mundong ito at bumabalik muli rito. "Ano'ng malaking bagay?" mungkahi ng diyablo sa mga naniniwala sa reinkarnasyon. "Kung hindi ka magtagumpay ngayon, naghihintay ang tagumpay sa susunod, kapag bumalik ka muli sa buhay na ito. At kung mabigo ka ulit, babalik ka muli, at paulit-ulit... Mag-e-evolve ka!.." Pagkatapos noon, sinasabi ng mga tao, "Walang dapat ikabahala kung gagawa rin ako ng kasalananang ito" — at hindi na nila ito pinapansin. Nabubuhay sila nang pabaya, nang walang pagsisisi. Tingnan mo kung paano binubulag ng diyablo ang mga taong ito at pinananatili sila sa impierno! Wala akong nakita na mas malaking katusuhan o imbensyon ng diyablo kaysa sa maling doktrina ng reinkarnasyon: inimbento niya ito upang tipunin ang mga tao sa impierno. At kung mahuli ka ng diyablo nang isang beses, sa tingin mo ba papayagan ka niyang bumalik? Ang teorya ng reinkarnasyon ang pinakamalala sa lahat ng teoryang Hindu.

Isang huling gabi, may isang binata na dumating sa aking kaliva. "Dumating ka sa akin sa oras na malapit na akong magdasal ng vesper," sabi ko sa kanya. "At pinapansin mo pa rin ang ganitong kalokohan?" ang sagot niya at umalis. Kinabukasan, bumalik siya at nagsimulang ikwento sa akin ang mga bisyon na naranasan niya. "At ikaw," sabi ko, "nakasubok ka na bang gumamit ng hashish dati?" "Oo," sagot niya, "nakasubok na akong gumamit noon. Gayunpaman, noong panahon na naranasan ko ang mga bisyon na ito, hindi ako naninigarilyo ng anumang hashish!" "Marahil," tanong ko sa kanya, "nagbabasa ka ba ng mga libro tungkol sa reinkarnasyon?" "Oo," sagot niya. Doon siya nagkamali. Sobrang dami niyang nabasa tungkol sa reinkarnasyon; nakialam ang sarili niyang ego, at sinimulan siyang bigyan ng diyablo ng mga panaginip na isang libong taon na ang nakalipas ay naging isang dakilang tao siya! Hindi tumutubo ang pera sa puno! Pagkatapos, sa isang pangitain, siya ay 'dinala sa langit,' ngunit sa langit ay 'hindi pa siya nakarehistro,' kaya sinabihan siyang bumaba muli. Dinadala siya ng diyablo sa ganitong kalagayan. 'Lahat ng sinabi mo sa akin,' sabi ko sa kanya, 'ay kalokohan. At naniwala ka pa?'

Sa kasamaang-palad, may mga edukadong tao na naniniwala sa ganitong kalokohan. May maliit akong asnong nagngangalit malapit sa aking kaliva. Masigla siya, kaya pinangalanan ko siyang Nasser.¹²⁶ Minsan ay may peregrino na dumating sa akin—isang Griyego na nakatira sa Switzerland. Narinig niya akong tinatawag ang asno na Nasser, at nang bumalik siya sa susunod na pagkakataon, nagdala siya ng dalawang kahon ng kendi—isang pangkaraniwan, at ang isa ay kahon ng regalo. "Ang mga kendi na ito ay para sa iyo," sabi niya sa akin at iniabot sa akin ang kahon ng pangkaraniwang kendi. "At ang mga napakasarap na keyk na ito ay para kay Nasser. Napagtanto ko noon pa na siya nga ang tunay na Nasser. Nang makilala ko siya, tiningnan niya ako nang may labis na kalungkutan na tumusok sa puso ko!" Sa madaling salita, inakala niyang muling isinilang si Nasser bilang isang asno!

¹²⁵ Reinkarnasyon – isang maling paniniwalang panrelihiyon kung saan, pagkatapos ng pisikal na kamatayan, ang kaluluwa ay pumapasok sa katawan ng ibang tao o hayop, na dumaraan sa walang katapusang siklo ng mga kapanganakan at kamatayan.

¹²⁶ Nasser Gamal Abdel (1918–1970) – Pangulo ng Ehipto mula 1956 hanggang 1970. – *Tala ng tagasalin*.

At naniwala siya! "Kapatid ko," sabi ko sa kanya, "nasa tamang pag-iisip ka ba? Tinawag kong Nasser ang asno dahil napakasigla niya!" Ngunit, sa kabila ng lahat ng aking pagsisikap, hindi niya ako naintindihan.

Pero hindi pa iyan! Ikuwento ko sa iyo ang isa pang insidente. Ilang taon na ang nakalipas, dumating sa Crete ang isang grupo ng mga Aleman upang magbigay-pugay sa mga Aleman na sundalong napatay doon noong pananakop ng Alemanya sa Gresya. Habang isinasagawa ng mga Aleman ang kanilang seremonya, dumaan sa kanila ang isang magsasaka na may dalang asnong puno ng mga pinamili. Nang makita ng asno ang madla, nagsimulang mag-ungol. Isa sa mga Aleman ang nag-interpret na ang ibig sabihin nito ay ang asnong nag-aamoy ay ang kanyang kapatid na napatay sa digmaan at muling isinilang bilang asno! Nang mapagtanto ng Aleman na nakilala siya ng kanyang 'kapatid' at binabati siya sa pamamagitan ng pag-amoy nito, tumayo siya nang tuwid at itinulak pasulong ang kanyang braso sa isang saludong militar... Nakakatawa! Walang pag-aatubili, lumapit ang Aleman sa magsasaka at tinanong siya: "Magkano mo gusto sa asno? Bibilhin ko." — "Punyeta ka, alam mo kung saan..." — ang sagot ng magsasaka. Gayunpaman, hindi pinansin ng Aleman ang kanyang sinabi at binibilang na ang mga marka: mas marami, mas marami pa... "Sige na, tumabi ka," pakiusap ng magsasaka, "padaan mo ako." Dagdag pa, mas marami pa... Sa wakas, sinabi ng isa sa mga nakamasid sa magsasaka: "Hangal ka, hangal ka. Binabayaran ka niya para sa asno na parang isang 'Mercedes'." Kaya ibigay mo na lang sa kanya." Tumayo ang magsasaka, nag-isip sandali, saka niya kinalag ang asno, tinanggal ang sadol, at iniabot ang hayop sa Aleman. Habang may luha sa mata, kinuha ng Aleman ang asno at dinala ito papuntang Alemanya!

— Geronda, totoo ba lahat ito?

— Hindi na ito maaaring maging mas seryoso pa! Hindi ako maniniwala kung hindi ko narinig ang kuwentong ito mula sa isang napakaseryosong tao.

Tungkol sa mga ascetic na gawi sa Hinduismo¹²⁷

— Geronda, nakakamit ba ng mga Hindu ang isang tiyak na pagpipigil sa sarili dahil tinutulungan sila ng matinding asetikong gawi na kanilang isinasagawa sa pamamagitan ng yoga?

— Isinasagawa nga nila ang lahat ng mga ehersisyong ito, ngunit ano nga ba ang kanilang nakakamit sa huli? Ang ortodoksong pagtitimpi at espiritwal na ascesis sa pangkalahatan ay laging may mas mataas na espiritwal na layunin sa isip — ang pagpapabanal ng kaluluwa. Ngunit ang sataniko, makalupang asceticism ng mga tinutukoy natin ay isinasagawa upang maging malambot ang katawan, upang mailihis ang mga braso at binti na parang papel na Karayoz,¹²⁸ , upang ang mga 'ascetic' na ito ay hangaan ng ilang hangal na tao, at upang matawanan sila ng mga demonyong karapat-dapat panghamakin. Sinumang nagsasanay ng ganitong Silangang ascesis ay nagsisimulang mag-unat ng mga binti mula pagkabata, inilalagay ang isang binti sa isang balikat at ang isa pa sa kabilang balikat, at, nakaupo sa posisyong ito, ay nananalangin. Nakakabuo sila ng kalyo sa kanilang mga kamay dahil pinupukpok nila nang sunud-sunod ang isang sako ng graba gamit ang kanilang mga kamao nang ilang oras, at pagkatapos ay kaya nilang basagin ang mga bato, tabla, at iba pa.

Ngunit ang mga pakiramdam at karanasang inilalarawan ng mga tagasunod ng mga relihiyong Silangang-Asyano ay maaaring ipaliwanag. Halimbawa, sa pamamagitan ng pagdampi ng dulo ng kanilang dila sa dulo ng kanilang ilong o, kabaligtaran, sa pamamagitan ng paghila nito papasok at pagdampi ng dulo ng kanilang dila sa larynx, nakararamdam sila ng isang partikular na iritasyon, nakakaranas ng matamis na kilabot, at nagsasabi: "Nainom na namin ang nektar [inumin ng mga diyos]."

¹²⁷ Ang sinasabi ng Matanda sa kabanatang ito ay hindi lamang tumutukoy sa Hinduismo, kundi pati na rin sa mas pangkalahatang mga kilusang panrelihiyon ng Bagong Panahon na gumagamit ng mga teknik ng yoga at meditasyon.

¹²⁸ Karyoz – ang pangunahing tauhan ng Griyegong teatro ng anino, isang payaso. – *Tala ng tagasalin*.

Pagkatapos ay pinipisil ng ganitong mga "asketa" ang kanilang mga daliri sa mga nerbiyos malapit sa kanilang mga tainga at nagsisimulang makarinig ng isang uri ng ugong: "Oo-oo-oo-oo..." Musika!.. O pinipisil nila ang kanilang mga daliri sa kanilang mga mata, at nagsisimulang kumurap-kurap sa harap ng kanilang mga mata ang maliliit na bituin! O minsan ay nakatitig sila nang malalaki sa ang araw, pagkatapos ay kumurap-kurap sila at nakakita ng liwanag! "Nariyan," sabi nila, "nakamit na namin ang gusto namin. Nakita na namin ang hindi nilikhang liwanag!" At saka sinasabi sa kanila ng diyablo: "Ah, gusto mo pala ng liwanag? "Sige, ibibigay ko na nga sa inyo." Pinupukaw ng diyablo ang kanilang imahinasyon, at dahil dito nakakakita sila ng "liwanag," nang hindi na pinipisil ang kanilang mga daliri sa mata o tumitingin sa araw. Madalas sinisikap tayo linlangin ng diyablo [mga Orthodox na monghe] sa pamamagitan ng pagpapakita sa atin ng isang uri ng liwanag o katulad nito. Hindi natin ito hinihiling sa kanya; sa katunayan, iniwasan pa natin ang liwanag na ito, ngunit sinisikap pa rin niya tayong linlangin! Ano nga ba ang masasabi kung ang isang tao mismo ang nag-uudyok sa diyablo na gawin ito! Pagkatapos ng lahat, bigyan mo lang ng dahilan ang diyablo!

— Geronda, kaya ba mismong demonyo ang nagpapakita sa kanila ng iba't ibang bisyon?

— Oo, ginigising niya ang kanilang damdamin, pinalalakas nang husto ang kanilang imahinasyon, at pagkatapos ay ibinabagsak sila sa ilusyon.

At ang ilan sa ating kababayan ay naglalakbay sa mga gurong Indiano. Tinuturuan sila ng mga Indiano na magsalita sa sarili nilang wika ng iba't ibang mapang-insultong bagay tungkol kay Kristo, tungkol sa Pinakabanal na Theotokos, tungkol sa mga santo. Alam ng ilan sa kanila na ito ay pang-iinsulto, ang iba naman ay hindi. At dahil dito, sinasapian ang mga taong ito. Pagkatapos ay nagsisimula silang magsalita ng 'mga salitang hindi masabi'. Nakakarating sila sa isang estado ng ekstasi, isang estado ng pagkabalih, at kapag nakikita sila ng mga tao, inakala nilang nasa isang espiritwal na kalagayan sila! Ngunit ang kalagayang ito ay demonyo.

Ang Hinduismo ay nagdulot ng maraming pinsala

Ang mga Indiano ay matatalinong tao. Hindi sila nasisiyahan sa mga bagay na makamundo; nababahala sila sa mga bagay na lampas sa kalikasan. At taglay nila ang mayamang puso. Ngunit, sa kabila nito, nakikilahok sila sa tinatawag na pilosopiya, mga kaakit-akit na aral at salamangka. Nilalason ng mga Indiano ang mga Europeo sa pamamagitan ng kanilang mga teorya. At tingnan mo ang mga namumuno sa mga kilusang panrelihiyon sa Silangan: sila mismo ay malalaki ang pangangatawan na parang baka, samantalang ang nakararami sa mga tao sa mga bansang iyon ay namamatay sa gutom! Dumarating din sa atin dito sa Gresya ang mga gurong ito, na niloloko ang mga tao gamit ang nirvana — ang pagkakataong magpabaya, reinkarnasyon... Bukod pa sa lahat ng iyon, ginagamit nila sa kanilang mga libro ang mga sipi mula sa Banal na Kasulatan, mula sa The Love of Goodness, at mula sa mga gawa ng mga Banal na Ama, at sa paraang ito ay hinihikayat nila ang mga tao na sumunod sa kanila. Maiisip kaya noon na maniniwala ang mga Ortodoksong Kristiyano sa mga teoryang Hindu! At ngayon, may ilan pa nga, kung paano ba ito sasabihin, mga disenteng at matuwid na tao ang sumusuporta sa ganitong kalokohan at nagbibigay sa mga gurong ito ng napakalaking yaman. Ang Hinduismo ay nagdulot sa atin ng napakalaking pinsala.

— Geronda, sabihin mo sa akin, may mga Ortodoksong Kristiyano ba sa India?

— Iilan lamang. May ilang natitirang miyembro ng Simbahang itinatag sa India ni Apostol Tomas, ngunit sila'y pumanaw na rin. Ang ilan sa kanila ay naging Katoliko, ang iba naman ay Protestante. Sa ngayon, mabilang mo sa daliri ng isang kamay ang mga Orthodox sa mga bansang iyon.

Ang mga ipinapalit ng ibang relihiyon o kilusang panrelihiyon bilang mga himala ay walang kaugnayan sa mga himala ng ating pananampalataya. Nais ni Cristo ang ating pag-ibig. Ayaw Niya na mahal natin Siya dahil lamang Siya ay makapangyarihan. Kung Nais Niya, maaari Siyang gumawa

ng himala at agad na maniniwala sa Kanya ang buong mundo. Ngunit sa paggawa nito, lilimitahan Niya ang kalayaan ng tao. Kaya sinasabi ni Cristo: *'Mapalad ang mga hindi nakakita ngunit naniwala.'*¹²⁹

Sa Orthodoxya, mayroong mga himala at Banal na Grasya. Sa Hinduismo, mayroong salamangka at pilosopiya. Pinapalitan ng Hinduismo ang mga himala ng salamangka, at ang Banal na Grasya ng pilosopiya. Binibigyan ng Diyablo ng kapangyarihan ang mga guru, mangkukulam, at iba pa, dahil binibigyan naman sila ng mga ito ng kapangyarihan s . Kaya naman, nakakagawa ang mga taong ito ng tinatawag na mga himala, na hinahangaan ng iba kapag nakikita nila.

Mula sa sandaling ang isang tao, na nahuhumaling sa mga turo ng relihiyong Silangang, ay napagtanto na ang gumagawa ng huwad na mga himala ay walang kahit kaunting kaugnayan kay Kristo, dapat niyang maunawaan na ang lahat ng ginagawa ng ganoong 'tagapaghingalo' ay isang diyablong panlilinlang. Ang diyablo ay hindi kayang magsalita ng katotohanan. Puro kasinungalingan lamang ang kanyang sinasabi at nililigaw niya ang mga nilikha ng Diyos. Kung ang mga taong nasangkot sa mga katuruang Silangang-Asyano ay dati nang nakapag-aral ng kaunti tungkol sa Ortodoksiya at may mabuting saloobin rito, humihinto sila upang magnilay kapag nakita nilang ang buhay ng mga salamangkero sa Silangan ay marumi at magulo, samantalang sa Ortodoksiya ay natatagpuan nila ang isang dalisay na buhay at ang pinakamataas na [espritwal] na mga kaloob. Sa Ortodoksiya, natatagpuan nila ang mga taong may kabanalan at gumagawa ng tunay na mga himala.

Ang kabutihan sa Orthodoxya ay isang pagbuhos ng pag-ibig ng isang tao para sa Diyos at para sa kanyang kapwa. Lahat ng iba pang anyo ng kabutihan na isinasagawa ng mga hindi-Ortodoxong Kristiyano, ng mga naligaw, at ng mga katulad nila, ay kulang sa espirituwal na pundasyon [ng buhay] kay Cristo, kahit na maaari silang magkaroon ng ilang positibong katangiang pantao. Ang sinumang namumuhay nang wasto ayon sa Orthodox na buhay ay taglay ang kababaang-loob at pag-ibig, at iniaalay ang buong sarili sa kapwa, inihahain ang sarili bilang isang sakripisyo. Ginagawa rin niya ang kaniyang mga gawaing asketiko, ang pag-aayuno at pananalangin sa gabi, dahil sa pag-ibig sa Diyos, at hindi upang makaramdam ng anumang kaaya-aya.

Dumating si Cristo sa mundong ito upang ipasakop ang sarili sa krus dahil sa pag-ibig sa Kanyang nilikha. Una Siyang ipinasakop sa krus, at pagkatapos ay muling nabuhay Siya. Ang paghahangad ng espirituwal na kagalakan ay isang murang bagay. Iba naman kung ang Cristo Mismo ang nagbibigay sa isang tao ng tikim ng langitlikong ligaya. Ngunit ang mga sumasangkot, halimbawa, sa iba't ibang pilosopiyang Hindu, yoga at iba pa, ay ginagawa ito sa pagtatangkang maabot ang diumano'y espirituwal na kalagayan, isang kalagayan ng ekstasi. Hinahangad nilang maranasan ang kasiyahan o mangibabaw sa iba — habang wala silang simpatiya o interes sa sinuman.

Halimbawa, ang isang tagasunod ng isang Silangang relihiyon ay nakaupo sa tabing-dagat at nagsasanay ng pagpapokus sa sarili. Kung, habang siya ay nasa kanyang pagsasanay, may isang lalaking nalulunod sa dagat at sumisigaw ng, 'Tulong!', mananatiling lubos na walang pakialam ang tagasunod ng Silangang kulto sa kanyang sigaw. Hindi siya kikibo, ni gagalaw mula sa kanyang kinatatayuan, upang hindi mawala ang kasiyahanang nararanasan niya. Ngunit kung sa kanyang lugar ay may isang Orthodox na monghe na nag-uulit ng Panalangin kay Hesus, sa pagdinig niya sa sigaw ng nalulunod na lalaki, agad niyang itabi ang kanyang rosaryo at tatawid sa dagat upang iligtas ang lalaki.

Kailan nga ba hindi naliligaw ang tao

— Geronda, kapag dumating sa lupa sina Propeta Elias at Henoch bago ang Ikalawang Pagparito upang mangaral ng pagsisisi, mauunawaan ba ng mundo ang kanilang mensahe, magbabalik-loob ba ito?

---

¹²⁹ Juan 20:29.

— Maiintindihan ito ng mga may mabuting kalooban. Ngunit ang mga hindi may mabuting kalooban ay hindi maiintindihan at mailoloko. Binalaan tayo ni Kristo na dapat tayong maging mapagbantay, sapagkat *'lalabas ang mga huwad na Cristo at mga huwad na propeta at gagawa ng mga tanda at kababalaghan upang linlangin, kung maaari, pati ang mga hinirang.'*¹³⁰

May mga taong tinatanggap ang ilan sa mga naligaw bilang mga propeta. Ilang taon na ang nakalipas, isang Protestante ang naglakbay nang walang tigil mula sa isang lungsod papunta sa iba, bitbit ang isang maliit na maletang katad na may sticker na may nakasulat na mga salitang Ingles: "Ako si Elias na Propeta!" Ang Protestante na ito ay nakasuot ng maikling manggas na kamiseta, may dalang Bibliya sa Ingles, at sinabi sa mga tao na siya ay bumaba mula sa langit! Nang tanungin siya kung ano ang kaniya at saang relihiyon siya kabilang, sumagot siya: "Oh, wala nang halaga ang mga iyon ngayon! Noong mga araw na iyon, nang naninirahan pa ako sa lupa, wala talagang relihiyon!" Naiintindihan mo ba? Kaya, lahat—mga Katoliko, Protestante, Pentecostal, lahat ng mga erehiya at lahat ng sangay na erehiya—ay walang pinagkaiba para sa Protestante na ito. Ngunit hindi ba't nagiging malinaw pagkatapos kung anong klaseng "propeta" ito? At ang dami niyang ipinadala sa akin na mga liham! Lahat ng liham niya ay puno ng mga sipi mula sa Banal na Kasulatan at iba't ibang ideyang Protestante. Nagpadala rin siya ng napakaraming liham sa iba pang mga tao: ang ilan ay mula sa Inglatera, ang iba naman ay mula sa ibang lugar. Ang ilan ay naniwala sa kanya at gusto pa nga nilang maglathala ng isang artikulo sa isang magasin tungkol sa pagdating ng propetang Elias. "Nababali ba kayo?" sabi ko sa mga taong ito. "Ano ba ang balak ninyong gawin?" Mga kawawang nilalang: lubos na nalito ang kanilang mga isipan!

Kahit sa simpleng pakikinig sa sinasabi ng mga naliligaw, nagkakasala na ang isang tao. May ilan na nagsasabi: "Kung naniniwala ka na mangyayari ang isang tiyak na pangyayari, mangyayari nga ito." Ang ganitong pananampalataya ay pananampalataya sa sariling "ako," subalit sa likod ng "ako" na ito ay nakatago ang tangalashka. Ginagawang diyos ng mga taong ito ang kanilang 'sarili' at pinipigilan ang kanilang sarili na makatanggap ng Banal na Grasya. At dahil dito, sa pamamagitan ng ganitong mga teorya, sinisikap ng ilan na iligaw ang mga tao. Isa sa mga naliligaw na lalaking ito, na nasa edad na mga apatnapu't lima, ay nagpanggap na nagtapos sa teolohikal na paaralan sa Halki¹³¹ at nangaral ng iba't ibang teoryang Hindu. "Sa pamamagitan ng pagpapalaganap ng lahat ng pinalamuting kalokohan na ito mula sa India," sabi ko sa kanya, "at kasabay nito ang pagpapanggap mong nagtapos ka sa paaralan sa Chalki, sinasaktan mo ang sarili mo at pati na ang iba. Mag-ingat ka: baka mababalangin ka."

— Geronda, bakit ang ilan sa mga huwad na kilusang relihiyoso na kumalat sa Gresya ay nagpapanggap na mga asosasyon, klub, samahan at iba pa na hindi relihiyoso? Bakit hindi nila sinasabi na relihiyoso ang nilalaman ng kanilang mga aral?

— Ginagawa nila ito upang linlangin ang mga tao. At tingnan mo: sa katunayan, si Santo Constantine the Great, Katumbas-ng-mga-Apostol, ang nagwakas sa idolatrya at ginawang relihiyong pang-estado ng buong Imperyong Romano noon ang Kristiyanismo. At ngayon, nais nilang ibalik tayo sa idolatrya muli. [Sa antas ng estado] pinapayagan nilang magtayo ng mga moske, at ng lahat ng uri ng mga gurong magtayo ng sarili nilang mga monasteryo dito, magbigay ng malayang lektura, magbukas ng iba't ibang sentro ng pangangaral... Malayang kumikilos dito ang mga Freemason, pati na

---

¹³⁰ Marcos 13:22.

¹³¹ Ang Paaralang Teolohikal sa isla ng Halki (ang mga Isla ng Prinsipe, malapit sa Constantinople) — isang institusyong pang-edukasyon ng Ekumenikal na Patriarkado. Itinatag noong 1844, mayroon itong tatlong gymnasium at apat na akademikong klase (katulad ng mga teolohikal na seminaryo at akademya sa Rusya). Isinara ng pamahalaang Turko ang teolohikal na departamento noong 1971, at ang departamento ng gymnasium noong 1984. — *Tala ng tagasalin.*

rin ang mga Saksi ni Jehova... Isang napakaraming iba't ibang katuruang panrelihiyon ang tumalikod sa Ortodoksiya. Ngunit wala rito ang magtatagal — guguho ito na parang bahay-bahay na baraha.

Naloloko ang mga kaluluwang ito ng lahat ng mga huwad na katuruang ito dahil tinalikuran nila ang Diyos at nalinlang! Dalawang binata ang nagsabi sa akin kung paano, habang naglalakbay sa Banal na Lupain, dumating sila sa Hebron upang sambahin ang libingan ni Abraham, at doon pinayagan lamang silang lumapit sa libingan sa kundisyong magsuot sila ng mga sumbrerong pang-Judio. Ngunit kung isusuot mo sa iyong ulo ang isang bagay na ginagamit sa relihiyosong pagsamba ng mga Hudyo, ano ang silbi ng isang paglalakbay-pang-Ortodokso para sa iyo?

Ano'ng masasabi! Nakakabaliw na [espiritwal] na gulo ito! Sa Paris, may nakasabit na karatula sa pasukan ng isang Simbahang Romano Katoliko: 'Nag-aalok kami ng mga aralin sa Panalangin kay Hesus gamit ang pamamaraang yoga.' Ano na ba ang nangyayari sa kanila! At saka nagsisimulang mabaliw ang mga 'mandirigmang panalangin' na ito. Hindi nila alam ang kanilang hinihiling. May ilang Romano Katoliko, Protestante at iba pa na natututo na sa pamamagitan ng Binyag sa Simbahang Orthodox, ang isang tao ay nababago at muling isinisilang. Kaya naniniwala ang mga taong ito na kung sila rin ay mabibinyagan sa Binyag Orthodox, babalik sa normal ang kanilang kalagayang pangkaisipan. May isang Protestante na gustong maging Orthodox. Nang dumating sa akin ang mga pinakiusapan niyang buminyag sa kanya, sinabi ko sa kanila: "Makinig kayo, hindi na kailangang binyagan siya. Hindi pa siya handa para sa Binyag." — "Hindi," sagot nila, "kung mabibinyag siya, makakatanggap siya ng tulong." — "Ngunit hindi pa siya handa para sa Binyag! Hindi ninyo ba iyon naiintindihan?" Ngunit hindi nila ako pinakinggan; dinala nila ang Protestante na iyon sa dagat at binyagan siya! Pagkalipas ng dalawa o tatlong araw, dumating siya sa kubo ko at ipinahayag: "Nabinyagan na ako, ngunit hindi bumuti ang aking kalagayang pangkaisipan dahil dito." — "Makinig ka nga, talagang nagpapabinyag ka lang ba para gumaling ang kalagayan ng isip mo?" tanong ko sa kanya. "Pakinggan mo: kung naramdaman mong kailangan mo ng Binyag, kung naunawaan mo ang halaga nito at, dahil sa kadakilaang iyon, hinanap mo ang Sakramentong ito, sana'y bumalik na sa normal ang kalagayan ng isip mo. Ngunit ngayon, dahil lumapit ka sa Sacramento ng Binyag para lamang ayusin ang iyong mga suliraning pangkaisipan, paano nga ba maaayos ang mga iyon? Akala mo ba maaayos iyon sa pamamagitan ng mahika?"

Pinagkakalito ng mga taong ito ang salamangka at himala. Hindi nila matukoy ang ginto sa tanso. Tingnan mo: maaaring may isang Protestante, halimbawa, na tumanggap ng Binyag na Orthodox, at pagkatapos ay maging Katoliko, saka sasabihin, 'Hindi rin ito bagay sa akin,' at babalik muli sa Protestantismo o sa Orthodoxy. Isang Katoliko ang tumanggap ng binyag na Orthodox, naging monghe at nanirahan sa isang monasteryong Orthodox nang siyam na taon. Isang araw ay dumating siya sa silid ko at ipinahayag: "Bilang isang Orthodox na Kristiyano, hindi pa ako nakakaranas ng buhay sa mundo, kaya gusto kong lumabas sa mundo at magpakasal!" Pakinggan mo nga iyan! At higit pa rito, kapag sinabi mo sa kanya kung gaano kalubhang kasalanan ang mag-isip nang ganoon, sasagot siya: "Bakit iyon isang malubhang kasalanan? Hindi ko iyon maintindihan."

Pagbabalik sa Ortodoksiya

Ang mga kakaibang taong ito sa ngayon ay nasisiyahan sa kakaiba, hindi sa tama. Halimbawa, naglalakbay sila sa India, na nasa kabilang panig ng mundo at kilala sa salamangka nito. Ngunit wala silang alam tungkol sa Banal na Bundok Athos, na nasa kanilang sariling bansa, malapit lamang, at nagpapanatili ng tunay na mistikal na buhay kay Kristo; hindi nila ito pinapansin! Isang estudyante ang nagsabi sa akin na naglakbay siya sa India at nanirahan doon nang tatlong taon at kalahati. Sinubukan niyang magbigay-kahulugan sa mga bagay at maunawaan kung aling relihiyon ang totoo. Sa huli, sinabi sa kaniya ng isang lalaking Indiano: "Bakit ka pumunta rito? Ang hinahanap mo ay matatagpuan sa

Ortodoksiya. Mula roon nanggagaling ang liwanag. Pumunta ka sa Banal na Bundok ng Athos at hanapin mo roon ang hinahanap mo."¹³² Kaya, bumalik ang binata sa Gresya at dumating sa Banal na Bundok.

— Geronda, kapag ang isang Orthodox na Kristiyano na nasangkot sa iba't ibang Eastern religious cults ay nagsisi nito, tinatanggap ba siya ng Simbahang Orthodox pabalik sa kanyang kawan?

— Ang ganitong tao ay nangangailangan ng malalim na pagsisisi at pagpapahid ng Banal na Krisma. Kung nais niyang bumalik sa Ortodoksiya at muling maging kasapi ng Simbahan, ayon sa mga patakaran, kailangan muna niyang isulat ang pagtanggap sa mga erehe ng mga kultong Silangang relihiyon, ipahayag ang pananampalatayang Ortodoks, at pagkatapos ay babasahin siya ng pari ng mga panalangin para sa bumabalik sa tunay na pananampalataya¹³³ at pahiran siya ng Banal na Krisma.

Nakikita ko kung paano ang ilang kabataang lalaki — ating mga kababayan — na hindi man lang nakabasa ng kahit isang linya mula sa Ebanghelyo, ay nagsisimulang magbasa ng Brahmaniko at Budistikong panitikan, ng Korán at iba pa. Naglalakbay pa nga sila sa mga gurong Indiano. Pagkatapos ay natutuklasan nilang hindi nila gusto doon at bumabalik sa na Orthodoxy, ngunit nahawahan na sila ng napakaraming iba't ibang [espiritwal] na mikrobyo sa mga kultong Silangang ito. Nabubulok ang mga tao, at pagkatapos ay mahirap para sa kanila na hanapin ang katotohanan. Hayaan munang makilala ng isang tao ang Ortodoksiya [sa pamamagitan ng karanasan sa buhay], at pagkatapos — kung hindi niya ito nagustuhan — ay iwanin na lang niya ito. Hayaan siyang lubos na makilala ang Ortodoksiya at pagkatapos ay ihambing ito sa iba't ibang katuruang panrelihiyon na naririnig niya. Pagkatapos ng lahat, kapag nakilala na ng isang tao ang Ortodoksiya, magagawa niyang paghiwalayin ang peke mula sa ginto, o maunawaan kung gaano kalinis ang ginto, kung ilang karát ang nilalaman nito. Hindi mo mailoloko ang ganitong tao sa dayami; hindi nila ipinagkakamali ang lahat ng kumikislap bilang ginto.

Napansin ko ito: ang mga makasarili lamang ang umaalis sa Orthodoxy. Ang isang mapagkumbabang tao ay hindi kailanman umaalis sa Orthodoxy.

Bahagi 5.

Tungkol sa kapangyarihan ng kumpisal

"Upang maranasan ang panloob na kapayapaan, kailangang linisin ng isang tao ang sarili mula sa dumi. Dapat itong gawin sa pamamagitan ng kumpisal. Sa pagbubukas ng puso sa isang espirituwal na ama at pagsisiwalat ng mga kasalanan sa kanya, nagpapakumbaba ang isang tao. Sa ganitong paraan, nabubuksan sa kanila ang langit na pintuan, sila ay sagana nang pinagpapala ng Diyos ng Diyos, at sila ay nagiging malaya"

---

¹³² Alam na sa isang taong may mabuting kalooban, maaaring ihayag ng Diyos ang Kaniyang kalooban sa iba't ibang paraan. Isa sa maraming halimbawa ay ang asno na nagsalita ng tinig ng tao upang hadlangan si Balaam sa mga gawaing salungat sa kalooban ng Diyos (tingnan Bilang 22:18–35).

¹³³ Tingnan ang Εὐχολόγιον τὸ Μέγα. Inilathala ng "Ἀστήρ." Athens, 1986. p. 591.

Kabanata 1.

Tungkol sa Kailangan ng isang Espirituwal na Guro

Sa pamamagitan ng kumpisal, ang isang tao ay napapalaya

— Geronda, noong unang mga taon ng Kristiyanismo, lahat ng miyembro ng Simbahan ay nagkumpisal nang hayag. May benepisyong pa ba ang ganoong pampublikong kumpisal?

— Ang mga unang taon ng Kristiyanismo ay isang bagay, ngunit ang ating panahon ay ibang-iba. Ngayon, walang benepisyong ang ganoong pampublikong kumpisal.

— Bakit nga ba, Geronda? Mas deboto ba ang mga Kristiyano noon?

— Mas masigasig sila noon, at wala pa silang mga bagay na mayroon tayo ngayon. Hindi na tulad ng dati ang panahon ngayon — naghihiwalay ang mga mag-asawa nang walang anumang dahilan, at nagkakawatak-watak ang mga pamilya.

Dahil tumalikod sila sa Sakramento ng Kumpisal, nabubugnot ang mga tao sa kanilang mga iniisip at pagnanasa. Alam mo ba kung ilang tao ang lumalapit sa akin at humihingi ng tulong sa isang suliraning kanilang kinahaharap? Ngunit ayaw ng mga taong ito na magkumpisal o pumunta sa simbahan! "Pumupunta ka man lang ba sa simbahan?" tanong ko. "Hindi," sagot nila. "Nakumpisal ka na ba?" muling tanong ko. "Hindi. Dumating ako sa iyo upang pagalingin mo ako." — "Pero paano kitang pagagalingin? Kailangan mong magsisi sa iyong mga kasalanan, magkumpisal, dumalo sa simbahan, at tumanggap ng Banal na Komunyong — kung may basbas ng iyong kumpisal para gawin iyon — at ipagdarasal ko ang iyong kalusugan. Talaga bang nakalimutan mong may ibang buhay, at kailangan nating maghanda para rito?" — "Makinig ka rito, Pari," ang tutol ng mga taong ito, "ang lahat ng pinag-uusapan mo—mga simbahan, ang buhay pagkatapos ng kamatayan at iba pa—ay hindi kami kinauukulan. Kalokohan lahat iyan. Nakapunta na ako sa mga salamangkero, nakapunta na ako sa mga psychic, at hindi nila ako nagalingan. At ngayon ay nalaman ko na kaya mo akong pagalingin." Maiisip mo ba kung ano ang nangyayari sa ! Sinasabi mo sa kanila ang tungkol sa kumpisal, tungkol sa buhay na darating, at ang sagot nila ay 'puro ito mga engkanto.' Ngunit kasabay nito ay tinatanong nila: 'Tulongan mo ako, o mauwi ako sa pag-inom ng gamot.' Pero paano ko sila matutulungan? Magagaling ba sila sa pamamagitan ng mahika [na walang pagsisikap]?

At tingnan mo, maraming tao, na pinahihirapan ng mga problemang kanilang nilikha para sa sarili dahil sa kanilang mga kasalanan, ay hindi lumalapit sa isang espirituwal na ama na tunay na makakatulong sa kanila, kundi nagtatapos sa 'pagkumpisal' sa isang psychologist. Ikino-kwento nila sa mga psychologist ang kanilang suliranin, kumukonsulta sa kanila tungkol sa kanilang mga problema, at ang mga psychologist na ito [sa pamamagitan ng kanilang payo] ay tila itinapon ang kanilang mga pasyente sa gitna ng ilog na kailangan nilang tawirin. Bilang resulta, ang mga kaluluwang kawawa ay alin ay nalunod sa ilog na ito, o nakakatawid man sa kabilang pampang, ngunit hinihila sila ng agos nang napakalayo sa nais nilang paglapagan... Ngunit kapag nakipagkumpisal na sa isang espirituwal na ama at nakumpisal, tatawid ang mga taong iyon sa ilog sa tulay nang walang panganib o takot. Sapagkat sa Sakramento ng Kumpisal, gumagawa ang Grasya ng Diyos at napapalaya ang tao mula sa kasalanan.

— Geronda, may ilang tao na gumagawa ng mga dahilan: 'Hindi kami makakahanap ng mabubuting kumpesor kaya hindi kami kumukumpisal.'

— Mga dahilan iyan lahat. Bawat tagapakinig ng kumpisal, kapag isinulot na niya ang epitrachelion, ay may taglay na banal na kapangyarihan. Ipinagkakaloob niya ang Sakramento, taglay niya ang banal na biyaya, at kapag binabasa niya ang panalangin ng kapatawaran sa nagkumpisal, pinapawi ng Diyos ang lahat ng kasalananang inamin ng nagkumpisal nang may taos-pusong pagsisisi.

Ang benepisyong nakukuha natin mula sa Sakramento ng Kumpisal ay nakasalalay sa atin. Minsan may isang lalaki na dumating sa silid-kumbento ko na nagdurusa sa matinding pagkabahala sa isip. Naniwala siya na taglay ko ang kaloob ng malinaw na pangitain at matutulungan ko siya. "Ano ang nakikita mo para sa akin?" tanong niya sa akin. "Maghanap ka ng espirituwal na ama at magkumpisal ka sa kanya," sagot ko. "Pagkatapos, matutulog kang mahimbing na parang sanggol at itatapon mo na ang mga gamot na iniinom mo." "Sa mga panahong ito," sagot niya, "wala nang mabubuting espirituwal na ama. Dati, meron, pero ngayon naubos na sila." Kaya't pumupunta sa akin ang mga taong ito na may mabuting hangarin na makinabang, ngunit hindi nila pinapakinggan ang sinasabi ko sa kanila. Kaya nga: nasayang lang ang pera nila sa mga tiket papuntang Athos.

Gayunpaman, nakikita kong nakaisip ang diyablo ng bagong patibong para mahuli ang mga tao. Pinapasok ng diyablo sa isipan ng mga tao na kung tutuparin nila ang isang panata na kanilang ginawa—halimbawa, sa pamamagitan ng paglalakbay-pang-pananampalataya sa isang banal na lugar—kung gayon ay maayos na ang kanilang kalagayang espirituwal. Kaya't madalas mong makita ang maraming peregrino, na may dalang malalaking kandila at pilak na palawit na ipinangako nilang isabit sa harap ng isa o ibang makapangyarihang icon, naglalakbay sa mga monasteryo at banal na lugar, isinasabit doon ang mga pilak na palawit na iyon, nagpapasiya sila ng malawak na tanda ng krus, pinupunasan ang luha sa kanilang mga mata, at kuntento na rito. Ang mga taong ito ay hindi nagsisisi, hindi kumukumpisal, hindi binabago ang kanilang mga gawain, at sa gayon ay pinapasaya ang diyablo.

— Geronda, makakamit ba ng isang taong hindi nagkumpisal ang kapanatagan ng loob?

— Paano nga ba sila magkakaroon ng kapanatagan ng loob? Upang maranasan ang kapanatagan ng loob, kailangang linisin ng isang tao ang sarili mula sa lahat ng kalat. Dapat itong gawin sa pamamagitan ng kumpisal. Sa pagbubukas ng puso sa espirituwal na ama at pag-amin ng mga kasalanan sa kanya, nagpapakumbaba ang isang tao. Sa ganitong paraan, nabubuksan para sa kanila ang langit na pinto, masagana ang pagbaba ng Biyaya ng Diyos sa kanila, at nagiging malaya sila.

Bago ang kumpisal, ang [espirituwal] tuktok ng isang tao ay nababalot ng hamog. Sa pamamagitan ng hamog na ito, ang isang tao ay nakakakita nang malabo at hindi malinaw — at pinagtatwiran ang kanyang mga kasalanan. Sapagkat kung ang isipan ay nababalot ng kasalanan, ang isang tao ay nakakakita na parang sa pamamagitan ng hamog. At ang kumpisal ay parang malakas na hangin na nagpapalayas sa hamog at naglilinis sa abót-tanaw. Kaya naman, kung ang mga taong lumalapit sa akin para humingi ng payo ay hindi pa nakokumpisal, una sa lahat ay pinapadala ko sila sa kumpisal at sinasabihan kong bumalik lamang sa akin para sa pag-uusap pagkatapos nilang gawin ito. May ilan na nagsisimulang maghanap ng dahilan: "Geronda, kung kaya mong maunawaan kung ano ang kailangan kong gawin para malutas ang aking problema, sabihin mo na lang sa akin." — "Kahit pa nga kaya kong maunawaan kung ano ang kailangan mong gawin," ang sagot ko sa kanila, "hindi mo ito mauunawaan. Kaya una kang magkumpisal, at pagkatapos bumalik ka at mag-usap tayo." At sa katunayan, paano nga ba makakabuo ng koneksyon sa isang tao at makakamit ang magkasanib na pag-unawa kung sila ay 'nag-o-operate' sa ibang [espirituwal] na dalas?

Sa pamamagitan ng kumpisal, nililinis ng isang tao ang sarili mula sa loob sa lahat ng hindi kailangan—at nagbubunga ng espirituwal na bunga. Noong minsan, habang hinuhukay ko ang aking taniman ng gulay upang magtanim ng ilang punla ng kamatis, may dumating na bisita at nagtanong: 'Ano'ng ginagawa mo, Geronda?' 'Ano'ng ginagawa ko?' sabi ko. "Nagsasabi ako ng kasalanan ng aking taniman ng gulay." "Ngunit paano, Geronda?" natatadkad niya. "Kailangan ba talaga ng pag-amin din ang taniman?" "Siyempre naman. Napansin ko na kapag 'iniamin' ko ang taniman—ibig sabihin, nililinis ko ang lupa sa mga bato, damo, tinik at iba pa—ang mga gulay na itinatanim ay lumalaking malalakas at malulusog!" Ngunit kung iiwan mo ang taniman ng gulay nang walang 'pagkumpisal,' lalago rito ang sari-saring hindi gaanong lumaking, dilaw-dilaw, at kulubot na maliliit na kamatis!.."

Nais ng Diyos na itama ang tao sa pamamagitan ng kapwa tao

— Geronda, kapag nahaharap ako sa isang kahirapan at nananalangin na malutas ito, paano ko mauunawaan kung ano ang kalooban ng Diyos?

— Hindi hinahanap ang kalooban ng Diyos sa ganitong paraan. Mas mabuti pang itanong mo sa iba ang tungkol sa iyong suliranin. Huwag kang humingi ng rebelasyon mula sa Diyos kung maaari kang humingi ng payo sa kapwa tao. Sapagkat kung hindi, maaari kang mahulog sa ilusyon. Isang lalaki, sa pagpasok niya sa simbahan, ay titigil sa harap ng iconostasis at magsisimulang magsalita: 'Ginang Mahal, kukunin ko ba ang pera mula sa kahon ng koleksyon?' — 'Kunin mo,' ang sasagot ng tinig sa loob niya. 'Sige, kung ganoon kukunin ko,' ang sasagot niya sa tinig sa loob niya at kukunin ang pera. Nang mangyari ito nang ilang beses, napansin ng isa sa mga miyembro ng konseho ng parokya na may nawawalang pera mula sa kahon ng koleksyon. "Ano ba ang nangyayari rito?" tanong niya sa sarili. "Tiyak na may nagnanakaw ng pera?" Nagpasya siyang alamin kung sino ang gumagawa nito. At ano ang nakita niya? Hindi naglaon ay dumating ang lalaki at inuulit na naman ang lahat: "Ginang Mahal, maaari ko bang kunin ang pera sa kahon?.. Sige, kung ganoon, kukunin ko na." Kaya nahuli siya ng miyembro ng konseho ng parokya na nakahuli sa kanya.

Kapag may espirituwal na tao sa iyong paligid, dapat kang humingi ng payo sa kanila. Ngunit kung walang mapagtanong — halimbawa, nahanap mo ang iyong sarili sa ilang — at gayon pa man ay may uhaw ka sa pagsunod sa loob mo, kung gayon ang Mabuting Diyos Mismo ang nagiging iyong Nakatatanda. Siya ang nagbibigay-liwanag at nagtuturo sa iyo. Sabihin nating hindi ka makakahanap ng taong kayang ipaliwanag sa iyo ang isang tiyak na talata mula sa Banal na Kasulatan. Ngunit sa kasong iyon, pinapaliwanagan ka ng Diyos, at nauunawaan mo ang talatang iyon.

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano maiintindihan ng isang tao ang sanhi ng isang partikular na pangyayari sa aking buhay-espiritwal — isang tukso ba ito mula sa Masama, o ako ba ang may kasalanan dahil sa aking kapabayaan?

— Dapat kang pumunta at magtanong.

— Kaya, hindi ito maiintindihan ng isang tao nang mag-isa?

— Kahit na nauunawaan niya ang isang bagay, hindi siya maaaring maging tiyak. Sa katunayan, kahit ang mga may karanasan ay lumalapit at nagtatanong sa iba. Kung ang tanong ay tungkol sa akin nang personal, palagi akong nagtatanong sa iba. Pagdating sa mga bagay na personal na nakakaapekto sa akin, itinuturing ko ang sarili kong desisyon — gaano man ito karunong — na pinakamalaking kamangmangan. Bukod pa rito, hindi ako nagtatanong sa taong alam na kung aling desisyon ang pipiliin ko, kundi sa hindi nakakaalam. Isipin ito: kahit ang isang doktor, upang maging tiyak na tama ang kanyang diagnosis sa isang mahirap na kaso, kumukonsulta sa ibang doktor. Lalo pang dahilan para kumonsulta sa isang estudyante! Hindi alintana kung gaano man kalalim ang espirituwalidad ng isang tao, gaano man nila kayang lutasin ang sarili nilang mga suliranin, hindi nila matatagpuan ang panloob na kapayapaan, dahil nais ng Diyos na tumanggap ang mga tao ng tulong mula sa iba at mabigyan ng pagtutuwid sa pamamagitan ng iba. Inaayos ito ng Mabuting Diyos upang mapagpakumbaba ang mga tao. Dapat ibahagi ng isang tao ang kanyang mga iniisip at ang mga nangyayari sa kanya sa kanyang espirituwal na ama, kumonsulta sa kanya, at huwag subukang lutasin nang mag-isa ang mga mahihirap na isyu. Hindi rin nila dapat subukang malampasan nang mag-isa ang mga kahirapang kanilang nararanasan sa kanilang espirituwal na pakikibaka — sapagkat sa paggawa nito, inilalagay nila ang kanilang sarili sa pagsubok, at maaaring guluhin sila ng masama at lumikha ng [mga bagong] problema para sa kanila. May ilang tao na umaabot pa sa puntong nag-uutos ng sariling penitensya para sa kanilang sarili. Napakapanganib ng mga ganitong bagay.

Ang isang Kristiyano na walang espiritwal na ama na makokonsulta habang siya ay sumusulong sa kanyang espiritwal na landas ay naguguluhan, napapagod, at nahuhuli. Napakahirap para sa ganoong tao na maabot ang kanyang layunin. Kung ang isang tao ay nilulutas ang sarili niyang problema, gaano man siya kabihasa, nananatiling malabo ang kanyang pag-iisip, sapagkat kumikilos siya nang may pagmamataas at kapalaluan. Ngunit ang taong nagpapakumbaba, na lumalapit sa kanyang espiritual na ama nang may tiwala at kababaang-loob at humihingi ng kanyang opinyon, ay tumatanggap ng tulong. Nangyayari ito dahil, sa huling kaso, tiyak na pinapaliwanag ng Diyos ang espiritual na ama, at binibigyan ng espiritual na ama ang tao ng tamang sagot. Ganito nga ang kaso sa akin. Pagkatapos ng lahat, sino ba ako? Isang takip ng lata. Gayunpaman, kung may lumalapit sa akin na iniisip na santo ako, napapansin kong nagkakaroon ako ng isang uri ng pagbabago sa loob ko at nararamdaman kong hindi ako ang nagsasalita nang kusang-loob. Mula rito, kasing-linaw sa akin ng dalawang plus dalawang katumbas ng apat na ang taong lumapit sa akin ay lumapit nang may paggalang, at ang Diyos, upang hindi tratuhin nang hindi makatarungan ang taong ito, ay inilalagay ako sa mabuting kalagayang ito. Sa ganitong mga pagkakataon, kung ikaw ay tatanungin tungkol sa isang seryosong bagay, ipinapaalam sa iyo ng Diyos at masasabi mo sa tao kung ano ang mangyayari, kailan ito mangyayari, at kung paano nila ito dapat sagutin.

Ang isang espiritual na gabay ay mahalaga sa buhay-espiritual

Sa ngayon, ang pinakamahalagang bagay para sa mga tao ay ang makahanap ng isang espiritual na ama, magkumpisal sa kanya, magtiwala sa kanya, at hanapin ang kanyang payo. Kung, sa pagkakaroon ng espiritual na ama, iniaayos ng mga tao ang kanilang buhay upang may puwang para sa panalangin at pagbabasa ng mga espiritual na aklat, kung sila ay dumadalo sa simbahan at tumatanggap ng Banal na Komunyon, kung gayon wala silang dapat ikatakot sa buhay na ito.

Upang matiyak na hindi lumihis ang kaluluwa sa landas, kailangang bantayan ito ng isang espiritual na ama. Sa buhay-espiritual, ang pagbabasa ng mga espiritual na aklat, halimbawa, ay napakatulong; gayunpaman, kung walang espiritual na gabay, maaaring ipakahulugan ng isang tao ang kanyang nabasa sa sarili niyang paraan at sa gayon ay mahulog sa ilusyon. Isipin ito: ang isang taong nagmamaneho sa isang lugar na hindi niya pamilyar ang ruta ay maaaring tumingin sa mapa, ngunit bukod dito, humihinto siya upang magtanong ng direksyon sa mga tao, upang hindi siya maligaw. Halimbawa, umalis ang isang tao sa Athens at patungo sa Florina. Siyempre, mayroon siyang mapa at tinitingnan ito, ngunit humihinto pa rin siya sa isang kiosko at nagtatanong kung nasa tamang direksyon ba siya at kung maayos ang kalsada sa unahan. At kung hindi sila magtatanong, mapanganib ang kanilang kalagayan o maliligaw, at sa halip na Florina, mauwi sila sa Kavala, o baka pa nga bumangga ang kanilang sasakyan sa bangin at magkabangga hanggang sa mamatay sila.

Siyempre, maaari ring mangyari na magtanong ang isang tao sa iba ng direksyon papunta sa tamang lugar, ngunit nang marinig niya ang sagot [na kailangan niyang lumiko sa kabilang direksyon], sadyang sumunod pa rin siya sa sarili niyang daan at hindi siya napunta sa kanyang nilalayon na pupuntahan. Maaari rin niyang hindi pansinin ang mga panganib sa daan na binalaan sa kanya at magdulot ito ng aksidente o iba pang problema. Gayunpaman, ang siyang nagpakita sa kanya ng tamang daan at nagbabala: "Mag-ingat ka: may matulis na liko sa ganitong lugar, at sa ganoong lugar ang daan ay dumadaan sa gilid ng mataas na bangin..." ay tumatanggap ng kanyang gantimpala. Dapat ding mangyari ang kapareho sa buhay-espiritual. Kailangan ng isang mananampalataya na magkaroon ng isang espiritual na ama na tutulong sa kanya sa Sakramento ng Kumpisal ( ) at magbibigay ng payo. Sa ganitong paraan lamang maaaring mamuhay ang isang tao nang may espiritual na buhay at maging tiyak na nasa tamang landas siya.

Siyempre, pinipili ng isang tao ang kanyang espirituwal na gabay [sa kanyang sarili]. Hindi dapat ipagkatiwala ng sinuman ang kanyang kaluluwa sa kahit sino. Tulad ng paghahanap ng isang mabuting doktor kapag inaalagaan ang pisikal na kalusugan, gayundin naman, sa pag-aalaga sa kalusugan ng kaluluwa, dapat magsikap ang isang tao na makahanap ng mabuting espirituwal na ama at regular na bumisita sa espirituwal na amang ito — ang doktor ng kaluluwa.

Ipadala ang mga tao sa isang espirituwal na ama

— Geronda, madalas na kapag dumarating sa aming monasteryo ang mga tao, nakikita nilang nakasuot kami ng kasuotang monastiko, at hinihikayat sila nito na ikuwento sa amin ang kanilang sakit, ang kanilang mga problema — halos para magkumpisal. Paano natin dapat tratuhin ang mga taong ganoon?

— Kapag may mga taong lumalapit sa iyo na may mga tanong tungkol sa kanilang mga pinagdaraan, una mong itanong sa kanila: "Mayroon ka bang espirituwal na ama?" At sinasabi ko rin sa mga pumupunta sa aking selda: "Hindi ako isang espirituwal na ama. Pumunta ka sa iyong kumpesor at gawin mo ang sinasabi niya sa iyo." Kailangang magsisi ang mga tao. Higit pa rito, dapat silang magkaroon ng kumpesor at magkumpisal sa kanya — upang matanggal sa diyablo ang kapangyarihang kanilang ipinagkaloob sa kanya sa kanilang sarili. Kung ang isang madre ay minsang ibinahagi ang kirot ng isang babaeng pinahihirapan ng budhi na dumating sa kumbento upang ikuwento ang kanyang mga suliranin, at, matapos siyang pakinggan, ay ipinadala siya sa kanyang kumpesor, naiintindihan ko iyon. Gayunpaman, ang regular na pakikipag-usap sa babaeng ito na nasa kagipitan ay mali. Ngunit, kung ang isang babae ay hindi nasisiyahan sa kanyang kumpesor, o hindi pa nakapagtapat, o nasa kalagayan ng kawalan ng pag-asa, ipadala muli ng madre—matapos siyang pakinggan nang isang beses—sa kanyang kumpesor, at sabihin sa babae na siya mismo ay mananalangin din para sa kanya.

Hindi tungkulin ng isang madre na tulungan ang mga tao sa pamamagitan ng patuloy na pakikinig sa kanilang mga problema. Higit pa rito, ang ganitong pakikinig ay hindi nakabubuti sa mga tao mismo. Sapagkat tatlong uri ng pagbabago ang maaaring mangyari sa isang tao: nagbabago siya dahil sa sarili niya, dahil sa iba, at dahil sa diyablo. At kaya't dumarating ang mga tao rito, sa monasteryo, at nakakakuha ng ginhawang pang-tao; gayunpaman, sa sandaling lisanin nila ang monasteryo, agad silang bumabalik sa dati nilang pamumuhay, at nagpapatuloy ang kanilang lumang kuwento. [Kaya't] ang mga babae at lalaki ay dapat lumapit sa kanilang mga ama sa espirituwal. Kung [sa halip] ikuwento nila ang kanilang mga problema sa isang madre, mali iyon. Dahil pagkatapos ay pinagtatwiran ng mga tao ang kanilang sarili: 'Nakapagsalita na ako tungkol sa aking sarili, kaya nagawa ko na ang kinakailangan.' Ibig sabihin, niloloko ng ganitong mga tao ang kanilang sariling isipan at hindi sila lumalapit sa isang kumpesor. At ito ay isang patibong ng diyablo, upang hindi lumapit ang mga tao sa kumpisal.

Dapat ninyong maunawaan kung ano ang misyon ng bawat isa sa inyo bilang madre, at huwag maghangad na makisangkot sa maling gawain ng misyonaryo. Sapagkat lumalapit tayo sa ganitong 'gawain ng misyonaryo' dahil hindi natin nauunawaan ang ating misyon bilang monghe. Bilang mga madre, obligasyon nating ipanalangin ang mga problema ng tao — ngunit hindi tayo obligadong lutasin ang mga problemang ito. Ang mga suliranin ng tao, gayunpaman, ay nasa saklaw ng pananagutan ng isang espirituwal na ama; sa katunayan, siya ang may pananagutan para rito. Kung ikuwento ng mga tao sa iyo ang kanilang mga problema, inililipat nila ang pananagutang ito sa iyo, samantalang ang isang espirituwal na ama ay maaaring masusing obserbahan ang mga tao at makahanap ng mga solusyon sa kanilang mga problema. Sa madaling salita, kinakailangan ang pakikipag-ugnayan sa mga tao, ngunit ang gawaing ito ay hindi tungkulin ng isang madre. Maaari lamang kaming hingan ng mga tao ng panalangin. Kung magpapadala sila ng liham na may mga pangalan at kahilingang ipanalangin sila, dapat naming—hangga't maaari—ipanalangin ang mga taong ito gamit ang rosaryo.

"Ang Espirituwal na Ama na Nagpapagaling"

Tulad ng pagsisikap ng isang tao na tiyaking malapit ang kanilang doktor sa pamilya, kung maaari, dapat din nilang sikaping malapit ang kanilang espirituwal na ama. Ang isang karaniwang doktor, dahil sa pagiging malapit sa pasyente, ay makapagbibigay ng mas malaking tulong kaysa sa isang propesor ng medisina — kahit na hindi gaanong malawak ang kanilang karanasan. Pagkatapos ng lahat, sa pamamagitan ng pagiging malapit sa pasyente, masusuri siya ng doktor nang regular at, kapag kinakailangan, irerekomenda siya sa isang espesyalista para sa konsultasyon. Nang ako ay nasa sanatorium para sa tuberculosis,¹³⁴ napansin ko ang mga sumusunod: maraming mayayaman, sa kabila ng pagkakaroon ng tuberculosis, ay hindi pumunta sa sanatorium kundi nanatili sa bahay. Dumarating ang mga propesor ng medisina upang gamutin sila. Gayunpaman, tulad ng ipinakita ng karanasan, napatunayang ganap na hindi epektibo ang ganitong paggamot dahil hindi kayang subaybayan ng mga propesor ang mga pasyente sa bahay nang regular. Dahil dito, napilitan ang sanatorium na magbukas ng isang espesyal na ward para sa mga mayayaman — upang sila ay magamot bilang pasyenteng panloob at manatili sa ilalim ng patuloy na medikal na pangangasiwa. Ang ibig kong sabihin ay ganito: ang doktor, na malapit sa pasyente, ay binabantayan siya, nag-iireseta ng ganito o ganoong paggamot, at tinitingnan kung nakakatulong ang mga gamot na inireseta niya o kung may mga side effect o hindi kanais-nais na kahihinatnan. Batay sa mga obserbasyong ito, dinaragdagan o binabawasan ng doktor ang iniresetang dosis, at kung kinakailangan, maaari siyang magreseta ng ganap na ibang paraan ng paggamot para sa pasyente. Ganoon din sa isang espirituwal na ama: dapat niyang masusing obserbahan ang kaluluwa, sapagkat paminsan-minsan ay nagkakaroon ng iba't ibang pagbabago sa loob ng isang tao na hindi matutukoy mula sa malayo, upang matulungan niya sila nang epektibo. Minsan, pinayuhan ko ang isang babae na humaharap sa isang tukso: "Gawin mo ito at iyon, at makikita mong malalampasan mo ang tukso." At nga nga: sinunod niya ako, at lumipas ang tukso. Gayunpaman, makalipas ang maikling panahon ay nahulog siya sa isang ganap na ibang tukso at sinubukang lampasan ito sa parehong paraan tulad ng sa una. Bilang resulta, labis siyang nagdusa sa kalungkutan! Ngunit tiyak na maaari sanang nagpadala ng isang tao sa akin ang kakaibang babaeng ito o sumulat ng liham upang itanong kung ano ang dapat niyang gawin, dahil ang suliraning hinarap niya ay ibang uri. At nagreseta sana ako ng bagong 'gamot' para sa kanya — ibig sabihin, magbibigay ako ng ibang payo. Ngunit hindi siya nakahanap ng paraan para magtanong sa akin, dahil malayo ako sa kanya. Kaya naman — kung hindi ko lubos na kilala ang isang tao at hindi kami madalas nakikipag-ugnayan — hindi ako nagbibigay ng payo mula sa malayo.

Ang Espirituwal na Ama sa Pamilya

— Geronda, anong mga libro ang makakatulong sa mag-asawa?

— Ito ang makakatulong sa mag-asawa: hindi dapat maghanap ng dahilan para sa sarili ang alinman sa kanila. Kung ang bawat mag-asawa ay maghahanap ng dahilan para sa sarili, kung gayon—kahit gaano karaming espirituwal na aklat ang kanilang basahin—hindi sila makakakuha ng benepisyo. Ngunit kung ang asawang lalaki at babae ay mabuti ang ugali, kung mayroon silang espirituwal na ama at sumusunod sila rito, kung gayon ay makakaiwas sila sa mga problema. Nang walang espirituwal na 'tagapamagitan', imposible ang [normal na buhay-pamilya].

Pinakamainam kung magkaroon ng iisang espirituwal na ama ang mag-asawa. Hindi yung ang asawang lalaki ay may isang espirituwal na ama at ang asawang babae ay may isa pa. Kung dalawang tabla ang pinipilas ng dalawang magkaibang karpintero—bawat isa ay sa kani-kanilang paraan—hindi kailanman magiging posible na pagdugtungan ang isang tabla sa isa pa. Ngunit kung ang mag-asawa ay

---

¹³⁴ Noong 1966

may iisang espirituwal na ama, siya ang 'pinuputol' ang kanilang mga 'lumalabas'—ang kanilang mga kakulangan. Pinuputol niya ang kakulangan ng isa, pinuputol niya ang kakulangan ng isa pa, at sa ganitong paraan ay naiiaayos at napapakinis ang mga kahirapan [sa kanilang relasyon]. Gayunpaman, sa kasalukuyan, kahit sa mga mag-asawang namumuhay nang espirituwal, magkaiba ang espirituwal na ama ng asawang lalaki at ng asawang babae. Bihira na magkapareho ang espirituwal na ama ng mag-asawa. Kaya hindi sila nakakatanggap ng tulong. Nakakakilala ako ng mga mag-asawang bagay na bagay sa isa't isa, ngunit wala silang iisang espirituwal na ama na makakatulong sa kanila, kaya nagdiborsiyo sila. Kasabay nito, may kilala akong mga pamilya kung saan ang mag-asawa, na may iisang espirituwal na ama, ay namuhay nang maayos at magkakaugnay sa kanilang buhay may-asawa, sa kabila ng katotohanang [bilang mga tao] hindi sila lubusang bagay sa isa't isa.

Siyempre, kung ang buong pamilya ay may iisang tagapayo sa espirituwal, mas mabuti pa iyon. Kapag may lumitaw na problema sa ganitong pamilya, makikinig ang tagapayo sa espirituwal sa lahat ng miyembro ng pamilya at lulutasin ito, matapos itong maunawaan mula sa lahat ng panig. Sa isang pagkakataon, maaaring mahigpit na utusan ng espirituwal na ama ang ama o ina na gumawa ng isang bagay; sa iba naman, kung hindi niya malutas ang problema batay sa sinasabi ng mga magulang, iimbitahin niya ang mga anak na makipagkita sa kanya. Kung may mga problema sa pamilya na kung saan, halimbawa, ang asawang babae ang may kasalanan, maaaring imbitahin ng espirituwal na ama ang asawang lalaki na makipagkita sa kanya upang payuhan siya kung paano dapat kumilos. Sa huli, maaari niyang hilingin sa isa sa kanilang kamag-anak o kakilala ang kanilang matalinong tulong.

Pagpapalit ng espirituwal na ama

— Geronda, kung mapipilitan ang isang tao na palitan ang kanyang kumpesor dahil sa ilang dahilan, kailangan ba niyang ikumpisal sa bagong kumpesor ang mga kasalananang dati niyang ikinumpisal sa dati niyang kumpesor?

— Mabuti kung ipapaalam ng isang tao sa kanyang bagong tagapakinig ng kumpisal [ang mga espirituwal na karamdaman na kanyang dinanas], gaya ng isang pasyenteng nagsasabi sa bagong doktor ng kanyang kasaysayan ng karamdaman upang mas epektibo siyang matulungan ng doktor.

— Geronda, kung nais ng isang tao na palitan ang kanyang espirituwal na ama at itatanong sa atin kung ito ay tama, ano ang dapat nating sabihin sa kanila?

— [Upang makahanap ng bagong espirituwal na ama] dapat hangarin ang pagpapala ng dati. Walang kabutihan sa basta-bastang pagpapalit ng espirituwal na ama. Kung, habang itinatayo ang isang gusali, palagiang nagpapalit ang mga inhinyero at mga foreman, hindi maitayo nang maayos ang gusaling iyon.

Noong araw, pumupunta ang mga tao sa matatanda upang humingi ng payo tungkol sa kanilang mga kahirapan at upang makatanggap ng tulong. Ngayon, marami ang lumalapit sa mga nakatatanda hindi upang humingi ng payo, kundi upang ipagtaggol ang kanilang sarili o upang maipag-abang sa iba na nakipagkonsulta sila sa kanino-kanino mang nakatatanda. "Lumapit ako sa kanino-kanino mang nakatatanda at pati na rin sa iba pa," sabi ng mga taong ito, "at tinanong ko rin si Ama Paissius tungkol dito." Ngunit sa katotohanan, maaaring nang tanungin niya ako, pinagalitan ko siya. O nangyayari pa nga ito: nakarating siya sa pintuan ko, ngunit sa huling sandali natakot siyang kumatok at umalis na lang! Kaya't ang mga taong ito ay napupunta-punta mula sa isang espirituwal na ama patungo sa iba, nang walang permanenteng kumpesor. Dahil dito, naguguluhan sila.

At mayroon namang mga taong, nang magkasala, ay hindi nagpapakumpisal sa sarili nilang kumpesor, kundi ikinukuwento ito sa ibang kumpesor — upang hindi masira ang kanilang reputasyon. Lumipas ang ilang panahon, ginagawa nila muli ang parehong kasalanan at sinasabi ito sa ikatlong kumpesor, tapos sa iba pa... Sa huli, iniharap nila ang usapin sa bawat isa sa mga kumpesor na ito na

para bang isang beses lang nila nagawa ang kasalanang ito. Dahil dito, patuloy na nagkakasala ang ganitong mga tao at hindi sila nagbabago.

Napansin ko rin na may mga taong iniiwasang ikuwento sa kanilang kumpesor ang isang bagay, kahit na alam nilang tutulungan sila nito, at nauunawaan din na hindi kailanman ibubunyag ng kumpesor na ito ang lihim ng kanilang kumpisal sa iba. Gayunpaman, sa halip na ikumpisal ito sa kanilang kumpesor, ipinagkakatiwala nila ito sa isang kakilala na hindi sila matutulungan at na, walang duda, ikukwento ito sa iba. Naalala ko noong ako ay isang baguhang monghe sa isang komunal na monasteryo,¹³⁵ dumating sa amin ang isang lalaki na nais maging monghe. Matapos siyang manirahan sa monasteryo nang ilang panahon, nagsimulang himukin siya ng kanyang mga iniisip na lisanin ang monasteryo. Kaya 'inamin' niya ang kanyang mga iniisip hindi sa abbot, ni sa anumang ibang na espirituwal na ama ng monasteryo, kundi — maniniwala ka ba! — sa isang manggagawa mula sa Ierissos,¹³⁶ na nagtatrabaho sa monasteryo. Nang ikuwento ng monghe sa manggagawa ang tungkol sa kanyang sarili, nandoon ako noon, dahil nagbabalat ako ng sibuyas malapit sa kusina, at narinig ko ang kanilang pag-uusap. Ang monghe at ang manggagawa ay nasa dalawang metro ang layo mula sa akin, at nagsimulang mag-"kumpisal" nang malakas ang monghe sa manggagawa. "Ako," simula niya, "ay nagsisi na naging monghe." — "Kung ganoon," tanong ng manggagawa nang may pagtataka, "nang dumating ka sa monasteryo, hindi ka ba nanirahan doon nang ilang sandali bago ka manumpa ng iyong mga panata, para masanay ka muna sa lugar?" — "Pero dalawang buong taon akong nanirahan dito para masanay ako!" reklamo ng monghe. "Naku, naku," ang paghanga ng manggagawa. "Bakit nga ba hindi ka na lang umalis nang mas maaga?" — "Ano'ng silbi pang itatanong ngayon," ang iyak niya, "nakikita mo namang hindi ako umalis." — "Hindi ko akalaing mangyayari ito!" ang manggagawa ay namulat ang mga mata. "Pero pinilit ka bang maging monghe?" "Hindi," ang hinagpis ng monghe, "ako mismo ang nagnais nito." "Grabe ka naman," ang umiling ang manggagawa. "Sinabi mo ba ito sa abbot?" "Hindi," ang sagot ng monghe. "Eh, bakit mo naman sinasabi lahat ng ito sa akin?" tanong ng manggagawa nang may pagtataka. "Anong pakinabang mo rito?" Kaya inisa-isa ng monghe sa manggagawa ang buong kuwento niya. Nakita mo ba kung paano ito nangyari? Dapat ay sinabi niya sa abbot ang lahat para humingi ng tulong, pero sa halip, nagpunta siya para 'kumumpisal' sa manggagawa. At itong manggagawa, na nakaupo sa isang kapihan sa kanilang bayan sa susunod na Sabado't Linggo, ay ikukwento ang kanyang 'pagkumpisal' para aliwin ang kanyang mga kasama sa inuman, at ikakalat pa nila ito, at saka magtsitsismisan ang mga tao tungkol sa kawawang monghe sa bawat kanto. At hindi mo masasabing mahina ang isip ng mongheng ito. Alam mo ba kung ilang diksyunaryo ang meron siya? Perpekto ang alam niya sa Lumang Griyego.

— Geronda, kung ang kumpesor ng isang layko ay wala, maaari bang kumonsulta siya sa isa sa kanyang mga kapatid sa espirituwal tungkol sa isang kahirapan o tukso na kanyang kinahaharap?

— Bakit, hindi ba niya maaaring tawagan ang kanyang kumpisal at kumonsulta sa kanya? Minsan ay nakakatulong sa atin ang isang espirituwal na kapatid, at minsan ay hindi naman talaga. O kahit pa may mabuting hangarin siyang tulungan tayo, maaaring makasakit ang isang espirituwal na kapatid. Kung kinakailangan, maaari mong tawagan ang iyong kumpisal at, sa ganitong paraan, maibalik sa ayos ang mga bagay. Ngunit kung hindi makontak ng isang tao ang kanyang espirituwal na ama, at ang isyung kinahaharap niya ay seryoso at hindi maaaring ipagpaliban, maaari siyang magtanong sa ibang espirituwal na ama. Mainam kung tatanungin muna ng isang tao ang kanyang espirituwal na ama kung kaninong espirituwal na ama siya maaaring lumapit sa ganitong mga pagkakataon. Kinakailangan kumonsulta sa isang taong may kaparehong diwa ng iyong espirituwal na ama. Pagkatapos ng lahat, ang isang inhinyero ay gumagawa ng plano sa isang paraan, at ang isa naman ay sa ibang paraan.

¹³⁵ Sa Monasteryo ng Esfigmen noong 1953–1956.

¹³⁶ Ierissos – isang maliit na bayan sa Chalkidiki, hindi malayo sa Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

Maaaring pareho namang matibay ang mga plano ng dalawang inhinyero, ngunit magkaiba ang mga ito sa isa't isa.

Kabanata 2. **Tungkol sa tamang pagsisisi**

Kailangan kong muling balutin ang sugat ko

— Geronda, kapag natitised ako sa aking espirituwal na pakikibaka, nagsisimula akong mag-panic.

— Huwag kang matakot. Ang pakikibaka ay pakikibaka. At magkakaroon din ng mga sugat sa pakikibakang ito. Ang mga sugat na ito ay nagpapagaling sa pamamagitan ng kumpisal. Pagkatapos ng lahat, kapag nasugatan sa labanan ang mga sundalo, agad silang dumadagsa sa ospital. Nilalagyan ng panakip ang kanilang mga sugat, at masigasig silang bumabalik sa labanan. Bukod pa rito, nakakakuha ang mga sundalo ng karanasan mula sa kanilang mga sugat at mas nag-iingat sila upang maiwasan ang mga bala ng kaaway at mga pira-pirasong metal kaysa dati — upang hindi na sila muling masugatan. Ganito rin sa atin: kung tayo ay nasugatan sa ating espirituwal na pakikibaka, dapat tayong magmadaling lumapit sa ating espirituwal na ama, ipakita sa kanya ang ating sugat, magpagaling nang espirituwal, at ipagpatuloy *ang ating 'mabuting gawa'*.¹³⁷ Makasasama kung hindi natin hahanapin ang mga pagnanasa, ang mga kakila-kilabot na kaaway ng kaluluwa, at hindi magsikap na wasakin ang mga ito.

— Geronda, may ilang tao na hindi lumalapit sa kumpisal dahil sa [sinabing] pagiging makatarungan sa sarili. "Dahil baka maulit ko rin ang parehong kasalanan," sabi ng mga taong iyon, "bakit pa ako kukumpisal? Para ba matawanan ang pari?"

— Mali iyan! Para iyan sa isang sundalo na nasugatan sa labanan na nagsasabi: 'Dahil hindi pa tapos ang digmaan at maaaring masugatan ako muli, bakit ko pa ipapagamot ang sugat ko?' Ngunit kung hindi niya ipapagamot ang sugat niya, maraming dugo ang mawawala sa kanya at mamamatay siya. Marahil ang mga taong ito ay hindi nagkukumpisal dahil sa pag-ibig, ngunit sa huli ay sinisira nila ang kanilang sarili. Nakikita mo kung paano: [upang linlangin ang isang tao] ginagamit ng diyablo kahit ang mga biyayang ipinagkaloob sa isang tao. Kung, matapos tayong mahulog at madumihan sa putik, hindi natin nililinis ang ating kaluluwa sa pamamagitan ng kumpisal, na pinagtatwiran ang ating sarili sa kaisipang mahuhulog muli tayo at madudumihan ulit, kung gayon ang mga tuyong patong ng ating lumang karumihan ay natatakpan ng palaging bagong patong ng dumi. Hindi madaling linisin ang lahat ng karumihang ito pagkatapos.

Ang Kailangan ng Kumpisal

— Geronda, ang Kagalang-galang na Mark the Ascetic ay nagsabi: "Ang dalubhasa sa bagay na ito, nang malaman ang katotohanan, ay nagkumpisal sa Diyos hindi sa pamamagitan ng pagbabalik-tanaw sa nagawa, kundi sa pamamagitan ng pagtitiis sa dumarating sa kanya."¹³⁸ Ano ang ibig niyang sabihin rito?

— Dapat magkumpisal sa parehong paraan. Ang mananampalataya ay nagkukumpisal sa kanyang espirituwal na ama, at bago magsimulang manalangin, mapagkumbabang nagkukumpisal siya sa Diyos, inilalantad ang kanyang sarili [sa Harap Niya]: 'Diyos ko, nagkasala ako; ako ay ganito at ganoon.'

---

¹³⁷ 1 Tim. 6:12.

¹³⁸ Tingnan si *San Marcos na Asketiko*. Para sa mga Nais Magpatunay sa Sarili sa pamamagitan ng Kanilang Mga Gawa, Kabanata 155. Ang Pag-ibig sa Kabutihan (salin sa wikang Ruso). Bolyum I. Lavra ng Banal na Trinidad at San Sergius, 1992. p. 553.

Ngunit kasabay nito, tinitiiis ng Kristiyano ang mga pagsubok na ipinapataw sa kanya bilang gamot. Hindi sinasabi ni Reverend Mark na hindi na kailangang magkumpisal sa Diyos at sa espirituwal na ama, at na sapat na ang pagtitiis lamang ng mga pagsubok. Ano ang ibig sabihin ng salitang 'magkumpisal'? Hindi ba ito nangangahulugang 'bukas na pag-amin, paghayag ng nasa loob ko'?¹³⁹ Kung may kabutihan ka sa loob mo, '*umaamin ka sa Panginoon*'¹⁴⁰ ibig sabihin, pinupuri mo ang Diyos. Kapag may kasamaan ka sa loob mo, inaamin mo ang iyong mga kasalanan.

— Geronda, kapag unang beses kang pupunta sa kumpisal, kailangan mo bang ikuwento sa kumpesor ang buong nakaraan mo?

— Kapag unang beses kang pupunta sa iyong kumpesor, dapat kang magbigay ng pangkalahatang pag-amin na sumasaklaw sa buong buhay mo. Kapag ang isang pasyente ay na-admit sa ospital, ibinibigay nila sa mga doktor ang kanilang medikal na kasaysayan. Halimbawa, sinasabi niya: "Noon ay mayroon akong ganitong kondisyon sa baga, ngunit ngayo'y nawala na; sumailalim ako sa ganitong operasyon sa ilalim ng pangkalahatan o lokal na pampamanhid" — at iba pa. Sa eksaktong parehong paraan, sa kanilang unang kumpisal, dapat subukan ng nagsisisi na ikuwento sa kumpesor ang mga detalye ng kanyang buhay, at hahanapin ng kumpesor ang [espirituwal] na sugat ng taong iyon upang pagalingin ito. Pagkatapos ng lahat, madalas na ang isang maliit na sugat, kung hindi mapapansin, ay maaaring magdulot ng malubhang kahihinatnan sa kalusugan ng isang tao. Siyempre, kapag ang isang tao ay lumapit sa kumpesor sa unang pagkakataon, dadalhin niya, sabihin nating, isang daang kasalanan na dapat niyang ikumpisal. Sa ikalawang paglapit sa kumpisal, dadalhin niya ang isang daang sampung kasalanan: sapagkat ang diyablo — dahil nakumpisal na ang taong ito at 'nasira ang buong negosyo' niya — ay maglunsad ng malaking labanan laban sa kaniya. Sa ikatlong pagkakataon, kailangan nilang ikumpisal ang isang daan at limampung kasalanan. Gayunpaman, pagkatapos noon, unti-unting bababa ang bilang ng mga kasalananang kailangang ikumpisal hanggang sa umabot sa punto na ang dami ng mga kasalananang dinadala ng tao sa kumpisal ay ang pinakamaliit na bilang na kailangan nilang banggitin.

Tamang Pagsisisi

— Bakit minsan ay hindi natin ginagawa ang kinakailangang pagsisikap na baguhin ang ating sarili, kahit na sinisisi tayo ng ating konsensya?

— Maaari rin itong mangyari dahil sa isang uri ng emosyonal na pagbagsak. Kung ang isang tao ay napapanic dahil sa tukso na dumating sa kanila, maaaring nais nilang magsagawa ng isang gawa ng pagpipigil sa sarili, ngunit kulang sila sa disposisyon o espirituwal na lakas upang gawin ito. Sa ganitong kaso, kailangan nilang maibalik ang kanilang panloob na kaayusan sa pamamagitan ng kumpisal. Sa pamamagitan ng kumpisal, ang isang tao ay nakakahanap ng ginhawa, napapanibago ang kanilang lakas, at, sa Biyaya ng Diyos, muling natatagpuan ang determinasyon na lumaban. Ngunit kung hindi inayos ng isang tao ang kanyang mga gawain sa ganitong paraan, maaaring dumating din sa kaniya ang ibang tukso. Bilang resulta, habang nasa ganitong malungkot at depresiyong kalagayan, lalo siyang nabibiyak; sinasakal siya ng kanyang mga iniisip, bumabagsak siya sa kawalan ng pag-asa, at hindi na siya makapanikabig.

— At kung ang pinag-uusapan mo ay madalas mangyari?

— Kung madalas itong mangyari, dapat ding madalas na ayusin ng isang tao ang sarili sa espirituwal. Dapat buksan ng isang tao ang kanyang puso sa kanyang espirituwal na ama upang maibalik ang determinasyon at lakas sa pakikibaka. At nang maibalik ang kanyang panloob na kaayusan, dapat patakbuhan ng isang tao ang kanyang [espirituwal] na makina; dapat siyang magpagal nang taimtim at buong sigla upang masundan nang malapitan ang [tumatakas] na diyablo.

¹³⁹ Ihambing ang Griyegong "εξομολογούμεναι."

¹⁴⁰ Ihambing sa Awit 106:1.

— Geronda, bakit hindi ko nararamdaman ang pangangailangan na magkumpisal?

— Marahil ay hindi mo binabantayan nang mabuti ang sarili mo? Pagkatapos ng lahat, ang kumpisal ay isang sakramento. Lumapit ka sa kumpisal at sabihin mo lamang sa iyong kumpesor ang iyong mga kasalanan. Akala mo ba [kaunti lang ang mga ito]? Hindi ka ba matigas ang ulo? O makasarili? Hindi mo ba nasasaktan ang kapatid mong babae? Hindi mo ba hinuhusgahan ang sinuman? Akala mo ba kapag ako'y nagkumpisal kay Father Tikhon,¹⁴¹, kahit na wala akong malubhang kasalanan, sasabihin niya: "Isang butil ng buhangin, anak ko, isang butil ng buhangin." At ipinagdarasal niya sa akin ang panalangin ng pagpapatawad. Gayunpaman, may bigat din ang maliliit na kasalanan. Noong wala akong malubhang kasalanan at nagkumpisal ako kay Ama Tikhon, , sinasabi niya: 'Isang butil ng buhangin, anak ko, isang butil ng buhangin!' Ang maliliit na kasalanan ay nagtitipon hanggang maging isang buong bunton ng buhangin, na sa bigat ay maaaring lumampas pa sa isang malaking bato. Ang isang taong nakagawa ng malaking kasalanan ay palaging iniisip ito, nagsisisi, at nagpapakumbaba. Ngunit ikaw ay may napakaraming maliliit na kasalanan. Gayunpaman, kung ikukumpara mo ang kalagayan kung saan ka lumaki sa kalagayan kung saan lumaki ang taong gumawa ng malaking kasalananang iyon, makikita mong mas masahol ka pa kaysa sa kanila.

Bukod pa rito, magpakita ng tiyak na detalye sa iyong kumpisal. Hindi sapat na banggitin lamang ang iyong mga kasalanan sa kumpisal, halimbawa, 'Maselan ako, nagagalit ako' at iba pa; kailangan mo ring ikumpisal nang tiyak ang iyong mga pagkukulang upang makatanggap ng tulong. At kung ikaw ay nagkumpisal ng isang malubhang kasalanan, gaya ng panlilinlang, halimbawa, kailangan mong ikumpisal nang detalyado kung ano ang iniisip mo habang ginagawa mo ang kasalananang ito, at kung ano ang mga partikular mong ginawa. Sa hindi paggawa ng ganoong partikular na kumpisal, hinihamak mo si Cristo. Kung ang isang tao ay hindi ipinagtapat ang katotohanan sa kanyang espirituwal na ama, hindi inihahayag ang kanyang kasalanan sa kanya upang matulungan siya ng espirituwal na ama, nagdudulot siya ng malaking pinsala sa kanyang sarili, katulad ng isang maysakit na nagdudulot ng malaking pinsala sa kanyang kalusugan sa pamamagitan ng pagtatago ng kanyang karamdaman sa doktor. Samantalang kung ang isang tao ay inihahayag sa kanyang espirituwal na ama kung sino talaga siya, mas mauunawaan siya ng espirituwal na ama at mas matutulungan siya nang epektibo.

Bukod pa rito, ang sinumang hindi makatarungang nagtrato sa iba o nakasakit ng damdamin sa pamamagitan ng kanilang pag-uugali ay dapat munang lumapit sa taong kanilang nasaktan, mapagkumbabang humingi ng kapatawaran, at makipag-ayos sa kanila; saka lamang nila dapat ikumpisal ang kanilang paglabag sa kanilang kumpesor upang makatanggap ng absolusyon. Sa ganitong paraan, ipinagkakaloob ang biyaya ng Diyos. Kung ang isang tao ay ikinukumpisal ang ganitong kasalanan sa isang espirituwal na ama nang hindi muna humihingi ng kapatawaran sa taong nasaktan niya, imposibleng makahanap ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa, dahil sa kasong ito ay hindi nagpapakumbaba ang [makasalanang] tao. Isang eksepsiyon ay kapag ang taong napinsala ay namatay o hindi matagpuan dahil lumipat na, at hindi na posible ang humingi ng kapatawaran kahit sa pamamagitan ng liham. Ngunit kung ang nagsisisi ay may hangaring gawin ito, pinapatawad siya ng Diyos sa pagtingin sa hangaring iyon.

— Geronda, paano kung humingi na kami ng kapatawaran sa taong aming nasaktan, ngunit hindi niya kami pinatawad?

— Sa ganoong kaso, dapat tayong manalangin na palambutin ng Diyos ang kanilang puso. Gayunpaman, maaaring piliin ng Diyos na hindi palambutin ang puso ng taong iyon dahil, kung patawarin tayo nila, madali tayong muling mahuhulog sa parehong kasalanan.

---

¹⁴¹ Tungkol kay Nanakang Tikhon, tingnan ang aklat: *Elder Paisius*. The Holy Mountain Fathers and Holy Mountain Stories. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. pp. 13–39.

— Geronda, katanggap-tanggap bang, kapag nakagawa ng isang malubhang kasalanan, ay hindi agad ito ikumpisal?

— Bakit ipagpabukas-bukas pa? Para paasim? Pagkatapos ng lahat, habang mas matagal mong iiwan ang bulok na pagkain, lalo lang itong mabulok. Bakit ka maghihintay ng dalawa o tatlong buwan at saka magkumpisal ng isang malubhang kasalanan? Dapat kang pumunta agad. Kung may bukas kang sugat, hihintayin mo pa ba ng isang buwan bago ito lunasan? Hindi. Sa ganoong kaso, hindi na kailangang maghintay hanggang magkaroon ng mas maraming oras ang kumpesor o hanggang mas mabigyan ka niya ng pansin. Dapat tayong magmadaling lumapit sa kumpesor, maikling ikumpisal ang kasalananang nagawa natin, at pagkatapos, kapag may mas maraming oras na ang kumpesor, maaari tayong bumalik sa kanya upang makipag-usap o tumanggap ng espirituwal na gabay.

Hindi naman kumukuha ng maraming oras ang paglalarawan sa kumpesor ng sitwasyong kinahaharap natin. Kung maayos ang takbo ng konsensya ng isang tao, mailalarawan niya ang kanyang kalagayan sa ilang salita lamang. Gayunpaman, kung may kalituhan sa loob ng isang tao, maaaring magsalita siya nang mahaba nang hindi binibigyan ang kumpesor ng anumang totoong ideya tungkol sa kanyang kalagayan. May ilang tao na nagpapadala sa akin ng buong kuwaderno na puno ng mga kuwento tungkol sa kanilang sarili at sa kanilang mga problema. Dalawampu o tatlumpung pahina na maliit ang sulat-kamay, at sa dulo ay ilang pahina pa ng postscript... Bagaman lahat ng kanilang isinusulat ay maaaring magkasya sa isang pahina lamang.

Sa pamamagitan ng pagbibigay ng mga dahilan para sa ating sarili sa panahon ng kumpisal, pinapabayat natin ang ating konsensya

— Geronda, kung sa kumpisal ay hindi nararamdaman ng nagsisisi ang sakit na naramdaman niya nang gawin niya ang kasalanan, ibig bang sabihin ay wala siyang tunay na pagsisisi?

— Kung nakalipas na ang ilang panahon mula nang gawin niya ang kasalananang iyon, naghilom na ang sugat, at iyan mismo ang dahilan kung bakit hindi niya nararamdaman ang matinding sakit. Ngunit dapat maging maingat sa ganito: sa panahon ng kumpisal, hindi dapat ipagtanggol ang sarili. Kapag ako'y nagkumpisal at inamin ko sa kumpesor ko na, halimbawa, nagalit ako sa isang tao — kahit na, sa pangkalahatan, karapat-dapat batukan ang taong iyon — hindi ko sinasabi sa kumpesor na ako nga ang may kasalanan, upang hindi niya ako bigyang-katwiran. Ang taong nagbibigay-katwiran sa sarili habang kumukumpisal ay hindi nakakamtan ang panloob na kapayapaan—kahit gaano pa nila binabaliwalâ ang kanilang konsiyensya. Ang mga pagpapawalang-sala sa sarili na ginagamit nila sa kumpisal ay nagiging pasanin sa kanilang konsiyensya. Ngunit ang taong may pinong budhi, na nagpapalabis sa tindi ng mga kasalananang nagawa niya at tinatanggap ang mabigat na penitensiya mula sa kanyang kumpesor, ay nakararamdam ng di-mailarawang kagalakan. May mga taong, nang pumitas ng isang ubas nang hindi humihingi ng pahintulot, ay pakiramdam nila'y nagnakaw sila ng maraming basket ng ubas, at palagi nilang iniisip ang kanilang kasalanan. Hindi sila makatulog buong gabi hanggang sa kanilang ikumpisal ang kasalananang ito. Ang iba naman, na nagnanakaw ng ubas nang basket-basket, ay pinagtatanggol ang sarili at sinasabing isang bungkos lamang ng ubas ang kanilang kinuha. Ngunit alam mo ba kung anong banal na aliw ang nararanasan ng mga hindi lamang hindi nagtatanggol sa sarili, kundi lalo pang pinapalaki ang kanilang di-kahalagang paglabag, naghihirap at nagdurusang nang labis dahil sa isang maliit na pagkakasala na kanilang nagawa? Sa ganitong kaso, kitang-kita ang banal na katarungan; nakikita kung paano ginagantimpalaan ng Mabuting Diyos ang mga tao.

Napansin ko na ang mga taong mapagpakumbabang inilalantad ang kanilang mga kasalanan sa kanilang kumpesor at nagpapakumbaba ay nagniningning — dahil tinatanggap nila ang Biyaya ng Diyos. Isang retiradong opisyal ang nagsabi sa akin nang may pinakamalalim na pagsisisi tungkol sa isang bagay na ginawa niya noong siya ay walong taong gulang pa lamang. Kinuha niya ang bola ng

isa pang bata. Isang gabi lang niya pinanatili ang bola, at ibinalik niya ito kinabukasan ng umaga. Habang ikinukwento niya sa akin ang insidenteng ito, umiyak ang lalaki dahil nagdulot siya ng dalamhati sa kanyang kapitbahay. Matapos magretiro, hinanap niya ang lahat ng taong naisakit niya sa loob ng kanyang tungkulin—lalo na yaong naisakit niya habang isinasagawa ang kanyang opisyal na tungkulin—at humingi siya ng tawad sa kanila! Namangha ako sa pagkatao ng lalaking ito: inako niya ang lahat ng sisi sa sarili. Nakatira na siya ngayon sa isang nayon at ginagamit ang kanyang ipon para magbigay ng limos sa mga nangangailangan. Ang kanyang siyamnapu't limang taong gulang na ina, na pinalumpo ng paralysis, ay nakahiga sa kama, at siya mismo ang nag-aalaga rito. Dahil habang inaalagaan niya ito ay napipilitan siyang makita ang hubad na katawan ng kanyang ina, pinagmumulto siya ng kaisipang ito: "Kung si Ham ay pinarusahan dahil nakita niya ang hubad ng kanyang ama, ano kaya ang naghihintay sa akin, na nakikita ang hubad ng aking ina!.."142 Ang lalaking ito ay umiyak nang walang tigil. Ang kanyang mukha ay nagniningning. Napakalaking kapakinabangan ang idinulot sa akin ng kanyang pagsisisi!

— Geronda, maaari bang magpalabis ang isang tao sa kanyang mga kasalanan upang ipakita sa kanyang espirituwal na ama na siya ay nakikibahagi sa maselang gawaing spiritwal?

— Iba iyon nang usapin. Sa kasong iyon, ipinagmamalaki ng isang tao ang kanyang 'kababaang-loob.'

Pagkatapos ng kumpisal

— Geronda, makatwiran bang makaramdam ng isang pagkabigat sa kaluluwa pagkatapos ng kumpisal?

— Bakit ba dapat maramdaman ng isang tao ang kabigatan? Sa pamamagitan ng wastong kumpisal, napapawi ang lahat ng luma. Binubuksan ang mga bagong 'talaan.' Dumarating ang Biyaya ng Diyos, at ang isang tao ay ganap na nababago. Nawawala ang kalituhan, kapaitan, at pagkabahala, at napapalitan ng katahimikan at kapayapaan. Napakalinaw ng pagbabagong ito, kahit sa panlabas, kaya pinapayuhan ko ang ilang tao na magpa-litratong kunan bago at pagkatapos ng kumpisal, upang sila rin ay makumbinsi sa positibong pagbabagong ito na naganap sa kanilang kalooban. Pagkatapos ng lahat, ang panloob na espirituwal na kalagayan ng isang tao ay nakikita sa kanyang mukha. Ang mga sakramento ng Simbahan ay gumagawa ng mga himala. Sa pamamagitan ng paglapit sa Diyos-tao na si Jesucristo, ang isang tao mismo ay nagiging parang-Diyos [sa pamamagitan ng Grasya], kaya naman sumisiklab mula sa kanila ang liwanag at inihahayag sila ng Banal na Grasya sa iba.

— Geronda, nararamdaman ba ng nagsisisi ang kagalakan kaagad pagkatapos ng taos-pusong pagsisisi?

— Hindi palagi. Sa simula, maaaring hindi ka makaramdam ng anumang kagalakan, ngunit unti-unti ay sisimulang umapaw sa iyong kalooban ang kagalakan. Pagkatapos ng kumpisal, dapat ipahayag ng nagsisisi nang may pasasalamat [na ipinakita ng Diyos sa kanya ang awa]. Dapat mong maramdaman na parang isang taong pinatawad ang utang, at na, dahil sa pasasalamat, ay may utang na loob sa kanyang tagapagkaloob. Magpasalamat ka sa Diyos, ngunit sabay na pag-isipan ang mga salita ng salmo: *'...Alam ko ang aking mga paglabag, at ang aking kasalanan ay laging nasa harap ko'* (143), upang hindi matukso at bumalik sa parehong mga kasalanan.

— Geronda, nabasa ko sa isang lugar na sa buhay na darating, pahihirapan tayo ng mga demonyo kahit para sa isang masamang kaisipan na hindi natin ikinuwento sa kumpisal.

¹⁴² Tingnan Genesis 9:20–27.

¹⁴³ Awit 50:5.

— Tingnan mo, kapag ang isang tao, matapos magsisi at walang balak na magtago ng anumang bagay, ay sinabi sa kanyang tagapakinig-kuwento ang kanyang naaalala, tapos na ang usapin — wala nang kapangyarihan ang mga demonyo sa kanya. Gayunpaman, kung sadyang hindi nila ikumpisal ang ilan sa kanilang mga kasalanan, pahihirapan sila para sa mga kasalaang iyon sa buhay na darating.

— Geronda, kung ang isang tao, matapos ikumpisal ang kanyang mga kasalanan noong kabataan, ay muling naiisip ang mga ito at nahahabag, tama ba ang ganitong saloobin sa mga kasalanan?

— Kung, lubos na nagsisi sa kanyang mga kasalanan noong kabataan, ay ikinumpisal na ng isang tao ang mga ito, wala nang dahilan para magdusa, sapagkat mula nang sabihin niya ang mga kasalangang ito sa kumpisal, pinatawad na sila ng Diyos. Pagkatapos noon, hindi na kailangang balikan ang mga lumang kasalanan, lalo na ang mga makamundo, sapagkat maaaring makasama ito. Halimbawa, sa gitna ng labanan, may bumagsak na granada sa tabi ng isang sundalo, ngunit pinoprotektahan siya ng Diyos at hindi ito sumabog. Ngunit pagkatapos ay natapos na ang labanan, nahanap ng sundalo ang hindi sumabog na granada, inangat ito, sinimulang paikutin ang takip, pinag-aaralan ito nang may kuryosidad — at sa huli, pinutok siya ng granada nang todo, hindi habang labanan, kundi pagkatapos.

Magtiwala sa espirituwal na ama

— Geronda, kung ang isang espirituwal na ama ay sumaway sa isang tao dahil sa isang kasalanan at ang taong iyon, na labis na naiinis dito, ay nalulungkot, may makasarili ba rito?

— Oo, siyempre, hindi maiiwasan ang makasarili rito. Kung ang kalungkutan ng isang tao ay para sa kapakanan ng Diyos, makatanggap siya ng banal na aliw. At magtatagumpay din siya, dahil sisikapang hindi na muling gawin ang kasalananang iyon. Dapat ikuwento ng nagsisisi sa kanyang tagapakinig ang kanyang mga kahirapan, mga iniisip, at mga pagkukulang — at masayang tanggapin mula sa kanyang tagapakinig ang parehong mahihinahong at mahigpit na salita, sapagkat sa alinmang kaso, ang tagapakinig, na hinihimok ng pag-ibig at malasakit, ay nagmamalasakit sa pag-unlad ng kanyang kaluluwa.

— Geronda, paano kung hindi ko tanggapin ang isang pagsaway o kahit isang simpleng puna mula sa aking espirituwal na ama?

— Kung hindi mo ito tatanggapin, mananatili kang hindi natutuwid. Ang mga hindi tumatanggap ng mga puna kahit pa mula sa mga taong nagmamahal sa kanila ay sa huli ay nananatiling hindi napagyayaman [sa espirituwal] at inilalagay ang kanilang sarili sa espirituwal na kapahamakan. Tulad ng mga tabla na hindi tinatanggap ang lagari ng karpintero ay itinatapon at nagiging hulmahan ng kongkreto o andamyos, at sa huli ay natatapkan at napapadikit ng semento bago sunugin kasama ng iba pang sirang materyales sa konstruksyon, gayundin naman ang mga taong hindi tumatanggap ng mga puna ay sa huli ay napapahamak.

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi sumasang-ayon sa kanyang espirituwal na ama sa isang bagay, ano ang dapat niyang gawin?

— Kailangan lamang niyang mapagpakumbabang buksan ang kanyang puso sa kanyang espirituwal na ama. Siyempre, dapat mag-ingat nang husto sa pagpili ng espirituwal na ama, upang mapagtiwalaan siya ng tao at makahanap ng ginhawa sa kanyang gabay.

— Geronda, kung ang isang tao ay may ibang pananaw kaysa sa kanyang espirituwal na ama, kapaki-pakinabang ba para sa kaluluwa ng taong iyon na ipilit ang sarili niyang opinyon?

— Hindi, hindi ito kapaki-pakinabang, dahil hindi alam ng taong iyon kung ano ang nasa likod ng isang partikular na kilos na maaaring ituring nilang mali. Halimbawa, para maunawaan ng isang tao kung ano ang nasa likod ng isang partikular na kilos ng kanyang espirituwal na ama, kailangan niyang sirain ang selyo ng kumpisal at sabihin sa kanila ang narinig niya sa kumpisal mula sa iba. Ngunit

pinapayagan bang sirain ang selyo ng kumpisal ? Siyempre hindi. Halimbawa, may isang taong nakipagkasundo sa kanyang kumpesor na pupunta para sa isang pag-uusap sa isang itinakdang oras. Gayunpaman, sa itinakdang oras, may isa pang tao na pinagmumulto ng mga saloobin ng pagpapakamatay ang dumating sa bahay ng kumpesor, at unang inialay ng kumpesor ang kanyang oras sa taong iyon. Ang naiwan na naghihintay ay nagsimulang mag-isip: 'Unang inimitahan niya itong makipag-usap, kaya tiyak na hinamak niya ako.' Ngunit paano ipapaliwanag ng tagapakinig ng kumpisal sa kanya na ang isa pang lalaki ay nasa puntong susubok nang magpakamatay? Kung ipapaliwanag niya ito sa kanya, sisirain at wawasakin niya ang buhay ng lalaki. Ngunit kung ang lalaking naiwan sa labas ay maligaw o malungkot nang kaunti sa maikling panahon, hindi ganoon kalaki ang pinsalang idudulot nito. Noong isang beses, ang ilang taong dumating sa aking selda ay naligaw sa ganitong paraan. Kasabay nito, may isang lalaki akong kasama na ang kanyang mga kamag-anak ay sa matinding hirap lang napakiusapan na pumunta sa akin para makipag-usap. Malugod kong tinanggap ang lalaking ito. Yumakap ako sa kanya at binigyan ko siya ng mga rosaryo at mga ikon. Nainsulto ang iba. "Ngunit ang Matanda," sabi nila, "ay hindi man lang tayo pinapansin!" Gayunpaman, ang kaluluwang kawawa na naakit nila ay isang mangingiyak; alam ko ang mga detalye ng kanyang buhay. Iniwan niya ako bilang isang taong nagbago. Kaya nga, kahit pa nailigaw nang libong beses ang mga taong iyon, ginawa ko pa rin ang pareho. Sapagkat wala kang karapatang sirain ang isang tao para lang pakalmahin ang [makasariling] naliligaw na kaluluwa ng iba.

Ang Tamang Ugnayan sa isang Espirituwal na Ama

Ang isang taong espirituwal, na nagnanais tumulong sa iba, ay nagsusumikap na ikonekta sila hindi sa kanyang sarili, kundi kay Kristo. Kung magtagumpay siya rito, siya ay nagagalak, at ang taong naikonekta niya kay Kristo ay nagsusumikap para kay Kristo. Sa ganitong pagkakataon, pareho silang tumatanggap ng kanilang gantimpala at lahat ay nagiging maayos ayon sa nararapat. Gayunpaman, kung ang nagsusumikap na sumunod kay Cristo ay sinusubukang paluguran ang taong nagsisikap na ikabit siya kay Cristo—ibig sabihin, kung siya ay nababahala kung gaano kalaki ang ikalulungkot o ikalulugod ng kanyang espirituwal na ama sa kanyang ginawa, ngunit hindi niya iniisip na nakikita ni Cristo ang gawaing ito—kung gayon, sa paggawa niya nito ay hindi siya nagdudulot ng kagalakan sa taong tumutulong sa kanya o kay Cristo, ni hindi rin siya mismo nakikinabang, sapagkat hindi niya tinatanggap ang Banal na tulong. Ibig sabihin, ang kanyang mga gawa ay hindi lamang nabibigo na magdulot ng kagalakan kay Kristo o sa kanyang espirituwal na ama, kundi hindi rin niya natatanggap ang kinakailangang tulong mula sa kanila. Sabihin nating may isang madre na kumakanta sa koro at nag-iisip: 'Paano kaya ako kumakanta? Maganda kaya? Matutuwa kaya si Inang Abadesa?' Aba, ang ganitong madre ay hindi makakakuha ng anumang kapakinabangan. Ngunit kung siya ay kumakanta para sa kapakanan ni Cristo, doon ay magiging maayos ang lahat: magiging maganda ang kanyang pagkanta, at matutuwa si Inang Abadesa.

— Geronda, may kasalanan ba ang isang tao kung hindi niya naintindihan ang sinabi ng kanyang kumpesor?

— Tingnan mo: kung gusto niyang makarinig ng sagot mula sa kanyang kumpesor na sasapat sa kanya nang personal, at kung ang isip niya ay abala sa pagnanasang iyon, siya pa rin ang may kasalanan — kahit na hindi niya naintindihan ang sinabi ng kumpesor. May ilang tao na ginagawang 'loob ng Diyos' ang sarili nilang kalooban. Halimbawa, may isang tao na nagtatanong sa kanyang espirituwal na ama tungkol sa isang problemang kanyang naranasan, ngunit kasabay nito ay mayroon na siyang nasa isip na solusyon sa problemang iyon na pinakaangkop sa kanya. Sinasabi ng espirituwal na ama sa taong ito kung ano ang kailangang gawin, at nauunawaan ng tao ang sinabi sa paraang inutusan siya ng espirituwal na ama na kumilos nang eksakto ayon sa gusto niya. Masaya niyang ginagawa ang mga

bagay sa sarili niyang paraan, habang iniisip pa rin na siya ay sumusunod. At kung itanong sa kanya ng kanyang kumpesor mamaya, "Bakit mo ginawa iyon?" — sasagot siya, "Hindi mo ba sinabing gawin ko iyon sa ganoong paraan?"

Gayunpaman, may mga pagkakataon na hindi dapat literal na tanggapin ang sinasabi ng isang espirituwal na ama. Minsan, ang mga salitang binibigkas niya ay simpleng paraan lamang ng pagpapahayag ng kanyang mga iniisip. Magbibigay ako ng isang halimbawa. Isang apatnapu't limang taong gulang na guro sa sekondaryang paaralan, na may sariling mga anak, ang naghatid sa kanyang labing-anim na taong gulang na estudyante sa kasalanan. Tumakas ang binata sa bahay at nanirahan kasama ang kanyang guro. Nang dumating ang kanyang ama sa selda ko at ipinagtapat sa akin ang kanyang dalamhati, sinabi ko sa kanya na gawin ang inutos ng kanyang kumpesor. Pumunta ang kawawang lalaki sa kanyang kumpesor, ngunit pagkatapos ng , bumalik siya sa akin. Noong araw na dumalaw siya sa akin, tinatanggap ko ang mga kinatawan ng Ecumenical Patriarchate, kaya nang makita kong hindi ako makakahanap ng oras para sa kanya, sinabi ko sa kanya: "Gawin mo ang inuutos sa iyo ng iyong espirituwal na ama." Ngunit hindi umalis ang lalaking ito — at salamat sa Diyos na hindi siya umalis at naghintay pa rin na makipagkita sa akin. Nang makahanap ako ng sandaling para sa kanya, sinabi niya sa akin: 'Geronda, nagpasya akong patayin ang babaeng ito, dahil iyan ang inutusan sa akin ng aking espirituwal na ama.' — 'Sandali, kaibigan,' nauutal kong sabi, 'ano nga ba talaga ang sinabi sa iyo ng iyong espirituwal na ama?' — 'Sinabi niya sa akin: "Hindi sapat na patayin mo lang ang maruming nilalang na ito!" Naiintindihan mo ba?' Sinabi ng tagapagtapat na 'hindi sapat ang pagpatay sa maruming nilalang na ito' hindi naman para talagang patayin niya ang babaeng ito! Ipinapahayag lang niya ang kanyang pagkadismaya sa mga salitang iyon! Mula nang nangyari iyon, hindi ko na sinasabi sa kahit sino: 'Gawin mo ang sinasabi ng tagapagtapat mo,' kundi una kong tinatanong ang bawat isa kung ano mismo ang sinabi sa kanya ng kanyang tagapagtapat...

— Geronda, maaari bang ang isang tao, na humingi ng tulong sa kanyang espirituwal na ama, ay sabay na magmungkahi ng sarili niyang solusyon sa problema?

— Anong klaseng tulong naman ang hinihiling niya? Iba iyon kung ang isang tao ay mapagkumbaba, bilang isang kaisipan, na ikwento sa kanyang espirituwal na ama ang tungkol sa isang bagay na sa tingin niya ay makakatulong sa kanya. Obligado siyang gawin ito. Ngunit ibang usapin kung igigiit niya na tama ang kanyang iniisip. Ito mismo ang kaso kung saan nananatiling hindi nagtatagumpay ang isang tao. Para na siyang pumunta sa doktor at sasabihin sa kanya: 'Magreseta ka ng ganito at ganoon na gamot para sa akin.' Ngunit ang pasyente ay obligado na sumunod sa doktor; hindi niya dapat sabihan ang doktor kung anong gamot ang dapat niyang ipreskripsiyon. Pagkatapos ng lahat, ang gamot ay hindi isang 'usapin ng panlasa', tulad ng pagkain at mga matatamis, na maaaring sabihin ng isang tao: 'Gusto ko ng cake o ng matamis.' Ang doktor ay nag-iireseta ng gamot sa pasyente alinsunod sa kanyang karamdaman.

Kabanata 3.

Tungkol sa katotohanang ang isang espirituwal na ama ay doktor ng kaluluwa

Ang Pangangailangan ng Mabubuting Espirituwal na Ama

Ang mga tao ngayon ay pagod na; ang kasalanan at makasarili ang nagdala sa kanila sa pagkabalihaw at kalituhan. Kaya ngayon—higit pa sa anumang ibang panahon—nararamdaman natin ang pangangailangan para sa mabubuti at may karanasang mga espirituwal na ama na magtratrato sa mga tao nang simple at may tunay na pag-ibig, at gagabay sa kanila nang may karunungan upang makamit nila

ang kapayapaan. Kung walang mabubuting espirituwal na ama, mananatiling bakante ang mga simbahan habang napupuno naman ang mga ospital pangkaisipan, bilangguan, at ospital. Dapat maunawaan ng mga tao: sila'y naghihirap dahil malayo sila sa Diyos. Dapat silang magsisi at mapagpakumbabang ikumpisal ang kanilang mga kasalanan.

Ang gawain ng isang espirituwal na ama ay ang panloob na pagpapagaling ng isang tao. Walang mas dakilang tagapagpagaling kaysa sa isang bihasang espirituwal na ama, na sa pamamagitan ng kanyang kabanalan, nagbibigay ng tiwala sa sarili, nililinis ang mga sensitibong nilikha ng Diyos mula sa mga kaisipang ipinapataw ng diyablo, at pinapagaling ang mga kaluluwa at katawan nang walang gamot—sa pamamagitan ng Biyaya ng Diyos.

May banal na kaliwanagan, ang Espiritu ng Diyos, ang espirituwal na ama ay nauunawaan at natutukoy ang mga kalagayan ng tao, at maibibigay sa kanila ang tamang gabay.

Mabuti kung ang tagapakinig ng kumpisal ay hindi pabigat sa napakaraming alalahanin, upang magkaroon siya ng pagkakataong ilaan ang kinakailangang oras sa bawat kaluluwa at gampanan nang maayos ang kanyang tungkulin. Kung hindi, mapupunta ang tagapakinig ng kumpisal sa kalagayan ng isang bihasang siruhano na, sa pagsasagawa ng maraming operasyon araw-araw, ay napapagod at, siyempre, hindi na makapaglaan ng sapat na oras sa bawat pasyente gaya ng kinakailangan. Samakatuwid, hindi kailangang manghimasok ang kumpesor sa mga walang kabuluhang usapin ng pamilya, kundi dapat niyang ituon ang sarili sa kung ano ang may kinalaman sa kaluluwa ng taong lumalapit sa kanya sa bawat partikular na kaso. Magkakaroon siya ng sapat na panahon upang epektibong matulungan ang kaluluwang iyon. Gayunpaman, ang taong lumalapit sa kumpisal ay hindi dapat, sa kanyang bahagi, guluhin ang kumpesor sa mga bagay na [hindi espirituwal] na maaaring itanong sa mas may kakayahang tao: halimbawa, kung aling bahay ang pipiliin na tirhan, kung aling preparatoryong kurso ang pag-ee-roll-an ng isang bata, at iba pa.

Sa panahon ng kumpisal, pareho ang may pananagutan—ang nagsisisi at ang kumpesor. Malaking tulong ang espirituwal na kalayaan sa paggabay ng kaluluwa. Ibig sabihin, ang kumpesor, sa paggabay sa mga kaluluwa ng tao, ay dapat gabayan ng sinasabi ng mga Banal na Ama, at hindi ng inuutos ng iba. Dapat siyang kumilos nang may matalinong paghatol, alinsunod sa pagbagsak at pagsisisi ng taong kumukumpisal. Gayunpaman, kung minsan [kahit sa ilang mga klero] ay may kakulangan sa katapatan. Halimbawa, ang isang tao ay naipit sa mga salamangkero, sa mga naliligaw at iba pa, subalit ang ilan sa mga klero, na may pananagutan sa mga kaluluwa ng tao, ay hindi makausap ang kaluluwang kawawa, upang magbigay ng gabay at magpaisip sa kaniya nang kaunti. Natatakot silang ipahayag ang kanilang paninindigan. Iniiwasan nila ito, upang hindi magdulot ng problema sa kanilang sarili mula sa lahat ng mga salamangkero, mga naliligaw, at iba pa. Ano ang resulta: upang hindi masira ang ugnayan sa alinman sa kanila, at upang may mabubuting salita tungkol sa atin, ipagkakanulo ba natin ang isang tao sa pagkawasak, sa ikalulugod ng diyablo?

Ang pangangatwiran at karanasan ng isang espirituwal na ama

— Geronda, sa iyong pananaw, sa ating panahon, na napakaraming kasalanan ang pumasok sa mundo, hindi ba't naging mahirap minsan ang ministryo ng isang espirituwal na ama?

— Oo, ganoon nga. Kaya mabuti kung, sa simula pa lamang, nagsusumikap ang espirituwal na ama na itama ang pinakamalubhang kasalanan ng mga naghahanap ng kapatawaran — upang ang mga nilikha ng Diyos ay mapalaya mula sa maraming kasalanan at maging mas bukas sa [espirituwal na gabay]. Dapat tratuhin ng tagapakinig ng kumpisal nang may habag ang nagkakumpisal, ngunit kasabay nito ay dapat siyang makahanap ng paraan sa taong nasa kanyang gabay upang mapagtanto ng huli ang kanyang mga kasalanan at humingi ng kapatawaran sa Diyos. Kinakailangan para sa tagapakinig ng kumpisal na paalalahanan ang taong lumapit sa kanya na kailangan niya ng pagsisisi, ng pagbabago ng

buhay — upang matanggap ang awa ng Diyos. Higit pa rito, malaking pakinabang kung ang kumpesor ay magsalita nang may pagmamahal sa mga lumalapit sa kanya tungkol sa dakilang pag-ibig ng Diyos— upang magliyab sa kanilang kalooban ang pag-ibig sa Diyos, upang kanilang makilala ang kanilang mga pagkakamali at talikuran ang kanilang masasamang gawi.

Hanggang sa magkaroon ng sapat na karanasan ang isang espirituwal na ama, mas mabuting tumulong muna siya sa mga kasong hindi gaanong mahirap. Pagkatapos ng lahat, ang isang 'mahirap' na penitente na palaging nagdudulot ng problema sa kanyang espirituwal na ama ay maaaring hadlangan ang kanyang espirituwal na pag-unlad at ubusin ang lahat ng kanyang oras. Kung ang isang batang kumpesor ay hindi mapagmasid, sa kabila ng kanyang mabuting hangarin [na tulungan ang tao], palagi niyang bibigyan ng labis na kahalagahan ang mga eksenang ginagawa ng nagsisisi, sinasayang ang kanyang enerhiya sa ganoong tao nang walang kabuluhan at nagdurusa dahil dito. Kapag nakakuha na ng karanasan, malalaman ng kumpesor kung kailan dapat magbigay-pansin sa isang bagay at kung kailan dapat hayaang dumaan na lang ito. Halimbawa, ako: kapag binubuksan ko ang mga liham na ipinapadala sa akin, tinitingnan ko lang ang mga ito nang mabilis, at kung may seryosong bagay sa liham, mas binibigyan ko ito ng pansin. Pagkatapos ng lahat, madalas tayong sinasayang ng masama ang oras sa pamamagitan ng pag-aliw-aliw sa atin sa mga walang kabuluhang bagay. May mga taong maaaring sabihin sa iyo: 'Sandali lang, huwag mong isara ang pinto, may sasabihin lang ako sa iyo nang mabilis, hindi ako papasok' — at pagkatapos ay pinapatayo ka sa hagdanan ng pinto nang isang buong oras. Kaya naroroon ka, pawisin, sa hagdanan sa tabi ng nakabukas na pinto, may hangin na dumadaan sa katawan mo, nagsisimula kang manginig, at ang taong ito, na para bang walang mali, ay nagsasabi sa'yo ng iba't ibang [walang-kahulugang] kuwento. Ngunit galing ba iyon sa Diyos? Pagkatapos, kapag nagkasakit ka, hindi ka makapagdalangin para sa mundo o para sa iyong sarili, at hindi ka makagalaw nang ilang araw. At s, kapag may taong tunay na nangangailangan na lumapit sa iyo, hindi mo na sila matutulungan.

Bukod dito, [dapat tandaan ng isang espirituwal na ama na] hindi sapat na pakinggan lamang ang mga taong may seryosong problema at, nang makita mong tunay silang naghihirap, ay sabihin sa kanila: "Uminom ka ng aspirin."

"Sandali lang kita pipigilin, kasi naghihintay ang kotse ko," ang sabi ng ilan, at bigla ka nilang sasabihan tungkol sa isang napakaseryosong problema. Parang isang taong may kanser na nagtatanong sa doktor: "Operahan mo ako nang mabilis, kasi malalate ako sa flight ko!" Ang bawat karamdaman ay nangangailangan ng sapat na oras para bigyang-pansin kung paano ito nagsimula, kung anong mga sintomas ang nararamdaman ng pasyente, at iba pa. Hindi agad-agad nalulutas ang isang seryosong usapin. Noong isang beses, noong Mahal na Araw, naglalakad kami pataas sa Banal na Bundok para sa prusisyon. Nang sinimulan naming akyatin ang burol, lumapit sa akin ang isang baguhan at hiniling na ikuwento ko sa kanya ang tungkol sa matalinong panalangin. Maraming beses na siyang pumunta sa silid ko dati at hindi niya ito kailanman tinanong, ngunit dito, sa pag-akyat, tila bigla siyang nainspira. Ngunit ang mga banayad at seryosong tanong ay hindi pinag-uusapan habang naglalakad, o habang umaakyat sa burol.

Ang dalas ng pagtanggap ng isang mananampalataya ng Komunyong ay itinatakdang kanyang espirituwal na ama

— Geronda, isinulat ni Apostol Pablo: *'Sapagkat ang sinumang kumakain at umiinom nang hindi karapat-dapat, ay kumakain at umiinom ng hatol sa kanyang sarili, dahil hindi niya pinag-isipan ang Katawan ng Panginoon.'*¹⁴⁴ Kailan tinatanggap ng isang tao ang Komunyong nang hindi karapat-dapat?

---

¹⁴⁴ 1 Cor. 11:29.

— Ang pinakamahalaga ay lumapit tayo sa Banal na Komunyong nang may kamalayan sa ating kawalang-karapat-dapat. Inaasahan ni Kristo ang pagsisisi at kababaang-loob mula sa atin. Kung ang ating konsensya ay nag-aalala sa atin, kailangan nating ayusin ang ating mga gawain. Halimbawa, kung tayo ay nag-away sa isang tao, bago lumapit sa Banal na Komunyong, dapat munang makipagkasundo tayo sa taong iyon at saka lamang tumanggap ng Komunyong.

— Geronda, may ilang tao na, kahit na may basbas ng kanilang kumpesor, ay hindi pa rin magawang kumomunyon.

— Hindi mo dapat ipagpasiya nang mag-isa kung tatanggap ka ng Komunyong o hindi. Kung ang isang tao ay gumagawa ng ganitong mga pagpapasiya nang mag-isa, sasamantalahin ito ng diyablo at sisimulan niyang tuksuhin ang taong iyon. Pagkatapos ng lahat, madalas nating paniwalaan na karapat-dapat tayo sa Banal na Komunyong, samantalang sa katotohanan ay hindi naman. Sa ibang mga kaso, kung huhusgan tayo nang mahigpit ayon sa letra ng batas, tayo nga ay hindi karapat-dapat sa Banal na Komunyong; gayunpaman, ayon sa diwa ng mga Banal na Ama, kailangan natin ang Banal na paglilipat na ito ng dugo para sa ating paggaling. O kaya naman ay kailangan natin ng Banal na aliw — sapagkat sa pamamagitan ng labis na pagsisisi, maaaring itulak tayo ng kaaway sa kawalan ng pag-asa at palihim na lumapit sa atin 'mula sa kanan.'

— Geronda, gaano kadalas pinapayagan ang pagtanggap ng Komunyong?

— Hindi puwedeng pantay-pantay ang pagtrato sa lahat pagdating sa kung gaano kadalas dapat tumanggap ng Banal na Komunyong at kung ilang araw dapat mag-ayuno bago ito. Ang espirituwal na ama, nang may matalinong paghuhusga, ang dapat magpasya kung gaano kadalas dapat tumanggap ng Banal na Komunyong ang mananampalataya at kung gaano katagal siyang dapat mag-ayuno bago ito. Nakasalalay ito sa lakas ng bawat indibidwal. Kasabay nito, dapat gabayan ng espirituwal na ama ang tao patungo sa espirituwal na pag-aayuno — pag-iwas sa mga pagnanasa. Ang tindi ng ganitong espirituwal na pag-aayuno ay dapat ding iakma ayon sa espirituwal na pagiging sensitibo ng tao, ibig sabihin, ayon sa kung gaano kalalim nilang nauunawaan ang kanilang kasalanan. Bukod pa rito, dapat isaalang-alang ng kumpesor ang pinsalang maaaring idulot ng kaaway sa kaluluwa ng isang sensitibong tao, na nakikipagdigma laban sa kanila na may layuning itulak sila sa lubos na paghihirap-sapilitan at kawalan ng pag-asa. Halimbawa, ang isang tao ay nahulog sa isang laman-tanging paglabag na nagdudulot ng ekskomunikasyon mula sa Komunyong sa loob ng apatnapung araw. Ngunit sa ika-tatlumpu't limang araw ng penitensiyang ito, maaaring itulak muli ng diyablo ang tao sa parehong kasalanan, at kung ipapataw ang bagong apatnapung araw na penitensiya sa makasalanan, magkakaroon ng kalamangan ang diyablo sa kaluluwang iyon, kaya't ito'y mahuhulog sa kalituhan at paghihimala. Sa ganitong mga kaso, pagkatapos ng unang ilang araw ng penitensya, maaaring sabihin ng kumpesor sa penitente: 'Tingnan mo, huwag kang tumanggap ng Komunyong sa loob ng isa pang linggo,' at pagkatapos ng isang linggo, pagpalain siyang tumanggap ng Komunyong sa bawat Banal na Misa. Mapatitibay ang kaluluwa ng tao, at magagawa nilang talunin ang diyablo. Gayunpaman, kung ang isang tao ay namumuhay nang may malay na espirituwal, maaari siyang lumapit sa Sakramento ng Banal na Komunyong kapag naramdaman niyang kailangan niya ito, at hindi dahil lamang sa nakasanayan. Ngunit kahit ang ganitong tao ay dapat may basbas ng ama sa espirituwal para dito.

Tungkol sa mga penitensya

— Geronda, nakakatulong ba ang walang kapintasang pagsunod sa mga utos upang magkaroon ng buhay na pakiramdam ng Diyos?

— Aling mga utos? Ang Batas ni Moises?

— Hindi, ang mga utos sa Ebanghelyo.

— Nakakatulong ang pagsunod sa mga utos, ngunit dapat itong gawin nang tama, sapagkat posible na masunod ang mga ito sa isang baluktot na paraan. Ang buhay-espirtwal ay nangangailangan hindi ng tuyong aplikasyon ng batas, kundi ng Banal na katarungan. Nakikita natin na kahit ang mga Banal na Ama ay nagturo sa atin na ilapat ang mga Banal na Kanon nang may malaking paghuhusga! Si Basilio na Dakila, ang pinakamahigpit sa mga Ama ng ating Simbahan, na siyang bumuo ng pinakamahigpit na kanonikong alituntunin, ay nagdagdag pagkatapos ng isa sa mga ito — na tumatalakay sa kanonikong parusa para sa isang tiyak na kasalanan —: "Huwag suriin ang panahon, kundi ang paraan ng pagsisisi."¹⁴⁵ Ibig sabihin, para sa dalawang taong nagkasala ng kaparehong kasalanan, ang paring nagkukumpisal, na isinasaalang-alang ang pagsisisi ng bawat isa, ay maaaring magpataw ng magkaibang penansiya: ang isa ay maaaring hindi payagang makipagkomunyon sa loob ng dalawang taon, at ang isa naman ay sa loob ng dalawang buwan. Napakalaking kaibahan!

— Geronda, nakakatulong ba ang penitensya sa pagputol ng pagnanasa?

— Dapat maunawaan ng nagpapakumbaba na ang penitensiyang ipinapataw sa kanya ay makakatulong sa kanya. Kung hindi, ano ang silbi nito? Sa pagtatangkang baguhin ang isang tao sa pamamagitan ng puwersa, wala kang nakakamit. Sa Araw ng Paghuhukom, tatanungin ni Kristo ang sinumang sumubok baguhin ang kanyang kapatid sa pamamagitan ng puwersa: 'Ika nga ba ang bagong Diocletian?', at sa taong binabago, sasabihin Niya: 'Ginawa mo ang lahat nang sapilitan, hindi ayon sa iyong sariling malayang kalooban.' Kung nais nating ipadala ang isang tao sa Paraiso, hindi natin siya dapat pigilan, kundi tulungan sa paraang siya mismo ang magnais na gawin ang gawaing iyon. Dapat ay marating nila ang isang kalagayan kung saan nagagalak sila sa katotohanang buhay pa sila, at nagagalak din sa katotohanang sila ay mamamatay.

[Ang sukat ng penitensya] ay nasa paghuhusga ng espirtuwal na ama. Sa mga kusang-loob na nagkakasala, ang espirtuwal na ama ay dapat na mahigpit nang walang kompromiso. Sa isang taong napagtagumpayan ng pagnanasa ngunit pagkatapos ay nagsisi, nagpapakumbaba, yumuyuko at humihingi ng kapatawaran, ang espirtuwal na ama ay dapat, nang may karunungan, tulungan siyang muling lumapit sa Diyos. Pagkatapos ng lahat, maraming santo ang kumilos nang eksakto sa ganitong paraan. Halimbawa, si Venerable Arsenius ng Cappadocia, habang nagsisilbing isang kumpesor, ay hindi karaniwang nagpapatay ng penitensya sa mga tao. Sinikap niyang gisingin sa pagsisisi ang mga nagsisisi, upang, dahil sa pag-ibig sa Diyos, sila mismo ang hihiling ng kanyang pagpapala upang isagawa ang isang espirtuwal na gawa: pagbibigay ng limos o iba pang mabubuting gawa. At nang makita ng Reverendo ang isang taong sinapian ng maruming espirtu o isang batang paralisado, at napagtanto na a ang mga magulang ang sanhi ng paghihirap ng kawawang tao, una niyang pinagagaling ang bata, at saka ipinapataw ang penitensya sa mga magulang upang maging mas maingat sila sa hinaharap.

At may ilan na nagsasabi: "Alam mo, ang kung sinong kumpesor ay tunay na sumusunod sa tradisyong patristiko! Napakahigpit at matalino siya, naaalala niya ang lahat, at kabisado niya ang 'Pidalion'¹⁴⁶ !" Gayunpaman, ang isang kumpesor na labis na literal na ipinapairal ang mga kanon na nasa 'Pidalion' ay maaaring makasakit sa Simbahan. Isipin ang isang kumpesor na kumukuha ng 'Pidalion' at sinasabi sa mga makasalanang lumalapit sa kanya: 'Sige, anong kasalanan ang nagawa mo?

---

¹⁴⁵ "Gayunpaman, nararapat... na sukatin ang paggaling hindi sa oras, kundi sa paraan ng pagsisisi." Tingnan: *San Basil na Dakila*. Unang Kanonikong Sulat kay Amphilochius, Obispo ng Iconium. Panuntunan 2 sa "Aklat ng mga Panuntunan." Holy Trinity St Sergius Lavra, 1992. p. 310. Tingnan din *si San Basil na Dakila*. Ikatlong Kanonikal na Liham kay Amphilochius, Obispo ng Iconium. Panuntunan 74.

¹⁴⁶ Ang "Pidalion" (ang literal na kahulugan ng salita: timon, manibela ng barko) ay ang pinaka-kumpleto at pinaka-awtoritatibong koleksyon ng mga Banal na Kanon ng Simbahang Orthodox na may mga komentaryo, na inihanda noong 1793 ng Kagalang-galang Nicodemus ng Banal na Bundok at ng mongheng si Agapios. Isang salin sa wikang Ruso ng "Pidalion" ang inihahanda para ilathala ng "Holy Mountain" Publishing House.

Ah, iyan pala. Tingnan natin kung ano ang sinasabi rito tungkol sa ganitong mga kaso? Ekskomunyong mula sa Banal na Komunyong sa loob ng ilang taon! Ngayon, ang susunod naman... At ano naman ang ginawa mo? Naku! Basahin natin kung ano ang nararapat sa'yo para dito... Ah, itong partikular na penitensya!" Walang kapakinabangan dito.

— Geronda, sabihin mo sa akin, kailangan bang isaalang-alang ng isang kumpesor ang dose-dosenang mga kalagayan...

— Oo, lalo na sa panahon ngayon, imposible na ipatupad nang lubusang mahigpit ang buong batas ng Simbahan nang hindi pinag-iisipan. Sa halip, dapat magtanim ng pag-ibig sa mga tao ang kumpesor. Una, dapat niyang pagtrabahuhin ang sarili upang matulungan niya ang mga tao. Kung hindi, [dahil sa sarili niyang kakulangan sa paghuhusga] sisirain ng kumpesor ang mga ulo ng mga tao.

Ang 'Pidalion' ay tinawag na ganoon dahil ang aklat na ito ay gumagabay sa isang tao tungo sa kaligtasan sa paraang iba-iba, gaya ng isang timonero na nagpapatnubay sa barko patungo sa pampang na paikot-ikot ang timon paminsan sa kanan, paminsan sa kaliwa. Sa pamamagitan ng patuloy na pagsunod sa tuwid na direksyon, nang hindi pinipihit ang timon kung kinakailangan, mapapabangga ng timonero ang barko sa mga bahura, malulunod ito at mapapahamak ang mga tao. Kung gagamitin ng isang espirituwal na ama ang mga kanon na parang kanyon—¹⁴⁷ —ibig sabihin, nang walang paghuhusay, nang hindi isinasaalang-alang ang partikular na tao, ang sukat at kalikasan ng kanilang pagsisisi, at iba pa—sa halip na magpagaling ng mga kaluluwa, siya ay gumagawa ng mga krimen.

Ang panalangin ng pagpapatawad

May ilang mga kumpesor na sumusunod sa 'typikon' na ito: sa mga kaso na hindi pinapayagang makatanggap ng Komunyong ang nagsisisi, hindi nila binibigkas ang panalangin ng pagpapatawad sa kanya. May ilang kumpesor pa nga na nagsasabi: 'Ang hindi pagbasa ng panalangin ng pagpapatawad sa bawat kaso ang aming prinsipyo.' Ito ay kahalintulad na ng Protestantismo... Noong isang beses, may isang binata na dumating sa silid-panginoon ko; nakaranas siya ng iba't ibang pagsuway sa kanyang buhay. Pumunta siya sa kanyang kumpesor, inamin ang mga pagsuway na ito, ngunit hindi binigkas ng kumpesor ang panalangin ng pagpapatawad para sa kanya. Ang kawawang binata ay nalugmok sa kawalan ng pag-asa. "Dahil hindi sinabi ng kumpesor ang panalangin ng kapatawaran sa akin," sinimulan niyang isipin, "ibig sabihin ay hindi rin ako pinapatawad ng Diyos." At ang mga kaisipang ito ang nag-udyok sa kanya na magpakamatay. "Pumunta ka sa iyong kumpesor," sabi ko sa binata, "at hayaan mong bigkasin niya ang panalangin ng absolusyon para sa'yo. At kung tatanggi pa ring bigkasin ng kumpesor na ito ang panalangin para sa'yo, lumapit ka sa ibang kumpesor."

Kung hindi binigkas ang panalangin ng pagpapawalang-sala sa nagpapakumbaba, patuloy siyang matitiosod, sapagkat pinananatili ng diyablo ang kapangyarihan nito sa kaniya. At paano makalalaban ang isang tao kung ang diyablo pa rin ang may hawak sa kaniya? Ang ganoong tao ay hindi malaya; siya ay napapailalim sa impluwensiyang demonyo. Ngunit kung binibigkas ang panalangin ng pagpapawalang-sala sa isang tao, napuputol ang mga impluwensiyang demonyo at muling nakakahawak ang [Biyaya ng Diyos] sa 'tuktok' [ng tao]. Sa ganitong paraan, natatanggap ng taong mapalad ang tulong at nagkakaroon ng kakayahang magsagawa ng ilang [espiritwal] na pakikibaka, ilang gawa, upang palayain ang kanilang sarili mula sa kanilang mga pagnanasa.

---

¹⁴⁷ Pun: "ἄν ὁ πνευματικός χρησιμοποιοῖ τοὺς κανόνες ὡς κανόνια."

Kabanata 4.

Tungkol sa gawain ng espiritwal na ama sa mga kaluluwa ng tao

Ang sining ng pakikitungo sa kaluluwa ay isang maselang bagay

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano matutulungan ang mga taong may mahirap, matigas ang ulo, 'matigas ang ulo' na pagkatao?

Bilang karpintero, nakatrabaho ko na ang mga baluktot at 'sobrang baluktot' na tabla at biga. Gayunpaman, nangangailangan ng pasensya ang pagtatrabaho sa ganitong kahoy, dahil kahit anong panig mo pa gilingin ang baluktot na tabla, magbabalik pa rin ito at magbubuga ng mga splinter. Kaya, kapag kinakailangan kong magtrabaho sa ganitong mga tabla, kukuha ako ng dobleng plano at maingat, dahan-dahan kong kinikiskis ang mga ito, una sa isang gilid, pagkatapos ay sa kabilang gilid — at sa ganitong paraan nakamit ko ang gusto ko. At masasabi ko, pagkatapos ng pagpoproseso, napakaganda tingnan ng mga ganitong tabla — nabunyang ang magandang ugat ng kanilang hibla. Higit pa rito, ang mga gamit na gawa sa ganitong mga tabla ay napakatibay; hindi sila madaling masira. Samantala, kung hindi niya ito alam, maaaring itinapon na lang ng isang karpintero ang ganoong tabla nang makita niyang bahagyang baluktot ito. Ang ibig kong sabihin, ang mga taong may mahirap na pagkatao ay may taglay na panloob na lakas, at sa pagbibigay sa kanila ng pagkakataong pagtrabahuhin ang kanilang sarili, maaari silang makagawa ng malaking pag-unlad sa kanilang espirituwal na buhay. Gayunpaman, ang pakikipagtrabaho sa ganitong mga tao ay nangangailangan ng maraming oras.

Bukod pa rito, kapag nais kong pagdugtongin ang dalawang baluktot na tabla, hindi ako gumagamit ng malalaking pako. Una, pinipilas ko muna ang mga tabla, pinapatag hangga't maaari, at saka pinapakabit gamit ang manipis na pako. Kung ang dalawang baluktot na tabla ay naghiwalay, hindi ko sila pinipilit na magkadikit sa pamamagitan ng pagtibok ng malalaking pako: sapagkat kung ang ganitong mga tabla ay pinagsasama sa ganitong paraan—sa pamamagitan ng puwersa—sa huli ay magkakahati-hati rin sila, magkakalayo, at lalabas na ang lahat ng ating ginawa ay walang kabuluhan.

Ang mga humahawak sa kaluluwa ng tao ay kailangang pag-isipang mabuti ang mga bagay-bagay, at pag-isipang mabuti muli. Sa buhay-espiritwal, walang iisang resipe, walang iisang kanon [para sa lahat]. Bawat kaluluwa ay naiiba sa isa pa sa kalidad at kapasidad. Pagkatapos ng lahat, may mga sisidlan na may mas malaking kapasidad, at may mga sisidlan na may mas maliit na kapasidad. Ang iba ay gawa sa plastik at hindi gaanong matibay, ang iba naman ay gawa sa metal at mas matibay. Matapos matukoy ang kalidad at kapasidad ng kaluluwa, kikilos ang espirituwal na ama alinsunod sa mga kakayahan nito, sa likas nitong disposisyon, at pati na rin sa antas ng pag-unlad ng kaluluwa. Dapat tratuhin ng tagapakinig ng kumpisal ang nagkakumpisal alinsunod sa kalagayan ng taong iyon, isinasaalang-alang ang kasalanang nagawa niya at ang iba pang maraming kalagayan. Sa isang taong walang hiya, dapat mag-ingat ang kumpesor na huwag bigyan siya ng anumang dahilan para magpakawalang-hiya. Kung ang kaluluwa ng nagsisisi ay [sobrang] sensitibo, dapat magsikap ang kumpesor na tulungan siyang malampasan ang kanyang mga kahirapan nang may tapang.

Bukod pa rito, dapat maging mapagmasid ang kumpesor at hindi umasa lamang sa nakikita niya sa panlabas na anyo ng tao. Hindi siya dapat basta-basta maniwala sa naririnig niya at gumawa ng konklusyon batay sa narinig niya — lalo na kung hindi biyaya sa kumpesor ang kakayahang makita nang mas malalim ang isang tao. May ilang tabla na mukhang matibay sa labas, ngunit bulok sa loob. Kung didikitan mo nang bahagya ang ganoong mga tabla, agad na lilitaw kung ano ang nasa loob nito. Ang ibang tabla naman, sa kabilang banda, ay mukhang walang silbi sa labas, samantalang ang kahoy sa loob nito ay napakalakas.

Ang sining ng pakikitungo sa kaluluwa ay isang maselang bagay. Hindi dapat magkamali sa mga reseta. Isipin ito: ang katawan ng bawat tao ay nangangailangan ng bitamina na kulang dito, at ang bawat karamdaman ay nagagamot ng angkop na gamot.

Huwag nating hayaan ang isang tao na maghanap ng ginhawa sa kanyang mga pagnanasa

— Geronda, kung sasabihin sa atin ng isang babae, 'Hindi ako naintindihan ng aking kumpesor,' ano ang dapat nating pakibatan sa kanya?

— Sabihin sa kanya: 'Marahil ikaw mismo ang hindi nagbigay-daan para maunawaan ka ng iyong kumpesor? Marahil nasa iyo ang pagkakamali?' Kapag nahaharap sa ganitong mga kaso, papaisipin mo ang tao; huwag mong bigyan ng madaling dahilan. Napakadelikado ng mga bagay na ito. Dito, paminsan-minsan nakikita kung paano nagkagalito ang mga tao kahit sa kanilang mga kumpesor.

— At kung sasabihin niya sa atin na hindi niya gusto ang kanyang kumpesor?

— Kung hindi niya siya gusto, marahil siya rin ang may kasalanan doon. Marahil gusto niyang aprubahan ng kanyang kumpesor ang kanyang paglayo sa tamang landas, at patawarin siya rito. Halimbawa, kung ang isang lalaki ay hindi alaga sa kanyang pamilya, at dahil dito ay palagi silang nag-aaway ng kanyang asawa. At kaya ang lalaking ito, na gustong magdiborsyo, ay pumupunta sa akin at nagsisimulang magreklamo tungkol sa kanyang asawa, na inaasahan na kakampi ko siya. Kung sasagutin ko siya ng, 'Ikaw mismo ang may kasalanan sa buong sitwasyon,' saka, dahil hindi niya namamalayan ang sarili niyang kasalanan, sasabihin niyang hindi niya nagustuhan ang sagot ko. Ibig sabihin, may ilang tao na nagsasabing hindi nila gusto ang kanilang kumpesor dahil hindi sila pinapayagan ng mga kumpesor na gawin ang gusto nila.

Kung ang isang espirituwal na ama ay pinagtatwiran ang bawat hilig ng tao, baka mapasaya niya ang lahat, ngunit walang kapakinabangan ang mga tao rito. Kung nais nating pasayahin ang lahat sa kanilang mga hilig, pasayahin na rin natin ang diyablo. Halimbawa, pumupunta ka sa akin at nagsisimulang magreklamo: 'Ang kapatid na babae na iyon ay bastos sa akin.' — "Ah," sasabihin ko sa iyo, "huwag mo siyang pansinin." Sa ganitong paraan ay inosente kita, at ayos lang iyon sa iyo. Pagkalipas ng sandali, ang kapatid na babaeng bastos sa iyo ay lumalapit sa akin at nagsisimulang magreklamo tungkol sa iyo: "At ang ganitong kapatid ay gumawa ng ganoon." — "Halika nga, totoo ba 'yan! — sasabihin ko sa kanya. — Hindi mo ba alam kung anong klaseng tao siya? Huwag mo siyang seryosohin." Sa ganitong paraan, na-excuse ko rin ang kapatid na ito, at gusto rin niya iyon. Kaya, gusto nila ako, pero pinapahamak ko silang lahat! Samantalang dapat ganito ang sagot ko sa iyo: "Halika rito! Kung magaspang siyang nakipag-usap sa iyo, ibig sabihin ay binigyan mo siya ng dahilan!" Sa pagdinig mo sa mga salitang ito, mas malamang na mapagtanto mo ang iyong pagkakamali at itama ito. Pagkatapos ng lahat, mula sa sandaling mapagtanto ng isang tao ang kanyang pagkakamali, maayos na ang lahat.

Ang tunay na kapanatagan ng loob ay dumarating kapag ang isang tao ay kumukuha ng wastong [espirituwal] na paninindigan. Ang ating tungkulin ay maghanap ng kapayapaan sa Paraiso, hindi sa lupa. May ilang espirituwal na ama na nagpapalubag-loob at nagbibigay-katwiran sa mga iniisip ng isang tao, na nagiging dahilan upang sabihin nila: 'Talagang gusto ko ang espirituwal na ama na ito!' — subalit ang ganitong tao ay nananatiling hindi natutuwid. Ngunit ang mga espirituwal na ama ay dapat tulungan ang isang tao na tukuyin ang kanyang mga kakulangan upang ito ay maitama, at pagkatapos ay gabayan siya, ituro sa kanya ang tamang landas. Ang tunay na kapayapaan ay darating lamang sa ganitong paraan. Ang pagbibigay-katwiran sa isang tao sa kanyang mga hilig ay hindi pagtulong sa kanya. Para sa akin, ito ay isang krimen.

Upang matulungan ng isang espirituwal na ama ang dalawang taong magkakaugnay, dapat siyang may relasyon sa bawat isa sa kanila. Halimbawa, kapag narinig na hindi magkasundo ang dalawang tao

sa kanilang mga iniisip, dapat kilala ng espirituwal na ama ang kaluluwa ng bawat isa, dahil maaaring ipresenta ng bawat isa ang usapin ayon sa kanilang sariling pagkaunawa. Dapat lamang harapin ng isang espirituwal na ama ang paglutas ng hindi pagkakasundo ng mga taong ito kapag napagkasunduan nilang ayon sa Ebanghelyo niya ito lulutasin. Dahil ang anumang ibang desisyon ay magiging walang katapusang sakit ng ulo, at palagi nang kailangang uminom ng aspirin. Bukod pa rito, dapat ilagay ng espirituwal na ama ang bawat isa sa nag-aaway sa kanilang nararapat na kinalalagyan ; hindi siya dapat magbigay ng dahilan sa sinuman. Dapat niyang ituro ang mga kakulangan ng bawat isa sa kanila. Sa ganitong paraan, maaayos ang mga kakulangan ng magkabilang panig, at magkakasundo at magkakaintindihan ang mga tao.

Wala akong kahit isang mabuting katangian, maliban sa isa: hindi ako nagbibigay ng dahilan para sa sinuman—maliban kung talagang sila ang may kasalanan. Halimbawa, kapag may babaeng lumalapit sa akin at nagsisimulang magreklamo tungkol sa kanilang asawa, pinagsasabihan ko sila nang mabuti. Kapag may lalaking lumalapit sa akin at nagrereklamo tungkol sa kanilang asawa, pinagsasabihan ko rin ang mga lalaki. Hindi ko pinapakalma ang kanilang isipan, kundi itinuturo ko sa bawat isa ang kanilang mga kakulangan; sinasabi ko sa bawat isa ang kailangan nilang marinig upang ito'y magsilbing kapakinabangan. Kung hindi, umuwi ang mag-asawa nang may kapanatagan ng loob, ngunit sa bahay ay nagsisimula silang mag-aaway: "Hindi, tama pala ang pari nang sabihin niya sa akin kung ano ka talaga!" — sinasaway ng isa ang isa pa, at ang tugon naman: "At alam mo ba ang sinabi niya sa akin tungkol sa'yo!" Nais kong sabihin na hindi ko sinasabing walang kasalanan ang sinuman sa kanilang mga kahinaan. At hindi ko lang sila sinasabing walang kasalanan: pinagsasabihan ko nang mabigat ang ilan — na mauunawaan naman, para sa kanilang ikabubuti — at talagang umaalis sila nang may kapanatagan ng loob. Ibig sabihin, maaaring umalis sila nang may sama ng loob sa akin, ngunit nauunawaan nila na mas malaki ang aking kapaitan kaysa sa kanila.

— Geronda, ang ilang tao, kahit sawayin mo pa, pakiramdam nila ay para silang nasa likod ng batong pader.

— Oo, dahil hindi ko pinagsasabihan ang isang tao sa tuyot at pormal na paraan. Sinasabi ko sa kanila na mayroon silang mga birtud na dapat nilang pakinabangan, at mga kakulangan na kailangang itama. Kung hindi mo sasabihin sa isang tao ang katotohanan, sa isang punto, kapag hindi na nila naririnig ang papuring [kanilang nagustuhan], mawawalan sila ng timbang.

Paano pakikitungo sa mga taong nahulog sa kawalan ng pag-asa

Noong isang beses, isang nabalisa na binata ang lumapit sa akin at nagsabi: "Geronda, hindi ko kayang baguhin ang sarili ko. Sinabi sa akin ng aking espirituwal na ama: 'Namamana lahat ito...'" Sa mga salitang iyon, nawalan ng pag-asa ang binata. Kung may magkumpisal sa akin ng kanilang mga problema, sasabihin ko sa taong iyon: 'Nangyayari ito dahil sa ganito't ganoon. Upang magbago, dapat mong gawin ang ganito't ganoon.' Halimbawa, may lalaking lumalapit sa akin na pinahihirapan ng isang iniisip at hindi makatulog. Uminom siya ng gamot para sa pananakit ng ulo at pananakit ng tiyan at tinatanong ako: 'Marahil hindi ko na dapat inumin ang mga iyon?' — 'Hindi,' ang sagot ko, 'inumin mo muna ang mga gamot. Itaboy mo ang kaisipang nagpapahirap sa iyo, at pagkatapos noon maaari mo nang itigil ang pag-inom ng mga tableta. Kung hindi mo itataboy ang kaisipang iyon, hindi magbabago ang iyong kalagayan; magpapatuloy ka sa pagdurusa." Pagkatapos ng lahat, anong silbi nito sa taong ito kung ititigil niya ang pag-inom ng mga tableta pero hindi niya ititigil ang pagtatago sa kaisipang nagpapahirap sa kanya?

Mabuti kung hindi dinadala ng tagapakinig ng kumpisal ang usapin sa puntong mapipilitan niyang ilagay ang taong kumukumpisal sa alanganin, kundi pinaparaan niya nang may pasensya ang ilang bagay. Ngunit, siyempre, ang mismong nagkukumpisal ang dapat gumawa ng tamang pagsisikap upang

makatanggap ng tulong. Noong isang beses, sinimulan ng isang binata na pilitin ang dalagang kanyang kasintahan tungkol sa isang bagay. Sino ang nakakaalam kung ano ang sinabi niya sa kanya... Nagalit siya, sumakay sa kotse, umalis at nabangga sa daan. Pagkatapos noon, gusto na ng binata na kitilin ang sarili, dahil pakiramdam niya siya ang naging sanhi ng pagkamatay niya. Dumating siya sa akin at ikinuwento iyon sa akin. Sa esensya, nakagawa siya ng krimen, ngunit pinagaan ko ang loob niya at dinala ko siya pabalik sa kanyang pag-iisip. Gayunpaman, pagkatapos noon ay tuluyan niyang hindi na inisip ang insidente, naging isang taong lubos na walang pakialam, at nakipagrelasyon pa nga sa ibang babae. Kaya, nang bumalik siya sa akin makalipas ang tatlong taon na nasa ganoong kalagayan, pinagalitan ko siya nang mabuti, dahil wala nang panganib na magpakamatay siya. Hindi niya ito nakita, hindi niya inamin ang kanyang kasalanan, kaya kinailangan siyang pagalitan. "Hindi mo ba naiintindihan," sabi ko sa kanya, "na noong nakaraang beses ay nagkasala ka ng pagpatay at naging sanhi ng kamatayan ng babae?" Kung wasto ang pagharap ng binatang ito sa sarili niya, at hindi niya nakalimutan ang insidenteng iyon, magpapatuloy pa rin siyang magdusa; subalit para sa pagdurusang iyon ay ginawaran siya ng banal na aliw, at hindi siya lulubog sa ganoong mapang-uyam na kawalang-pakialam.

Kaya, dapat maging maingat. Sapagkat ang isang taong nagkasala ay maaaring malubog sa kawalan ng pag-asa. Sa sandaling iyon, maaari mo siyang aliwin, ngunit upang hindi siya masaktan, kailangan din ang kanyang sariling pagmamahal sa Diyos. Noong isang beses, may isang binatang dumating sa silid-pagsisimba ko na nahulog sa makarokong kasalanan at hindi makalaya sa pagnanasa nito. Ang kawawang binata ay nalubog sa kawalan ng pag-asa. Bago siya dumating sa akin, nakipagkonsulta na siya sa dalawang espirituwal na ama na mariing ipinaliwanag sa kanya na siya ay gumagawa ng malubhang kasalanan. Nawalan ng lahat ng pag-asa ang binata. "Dahil alam kong nagkakasala ako," napagpasyahan niya, "at hindi ko kayang baguhin ang sarili ko, mas mabuti pang putulin ko na ang lahat ng ugnayan ko sa Diyos." Nang marinig ko kung ano ang nangyayari sa kanya, naawa ako sa kaluluwang iyon, at sinabi ko sa kanya: "Makinig ka sa akin, pinagpalang kaluluwa. Huwag mong simulan ang iyong pakikibaka sa mga bagay na hindi mo kayang gawin, kundi simulan mo sa mga kaya mong gawin. Tingnan natin kung ano ang kaya mong gawin, at doon ka magsisimula. Kaya mo bang pumunta sa simbahan tuwing Linggo?" — "Kaya ko," ang sagot niya. "At kaya mo bang mag-ayuno tuwing Miyerkules at Biyernes?" muling tanong ko. "Kaya ko," sagot niya. "At kaya mo bang magbigay ng ikasampu ng iyong sahod bilang limos, o dalawin ang mga maysakit at tulungan sila?" "Maaari." "At maaari mo bang—kahit ikaw ay nagkasala—manalangin tuwing gabi at humiling: 'Diyos ko, iligtas mo ang kaluluwa ko?'" "Geronda," sabi niya sa akin, "gagawin ko ang lahat ng iyon." "Kung ganoon," ' sabi ko, 'simulan mong gawin ang lahat ng iyong makakaya simula ngayon, at ang Makapangyarihang Diyos ang gagawa ng isang bagay na lampas sa iyong makakaya.' Nakahupa ang mahirap na binata at paulit-ulit niyang sinabi: 'Salamat, Ama.' Nakikita mo: may mabuting puso siya, at tinulungan siya ng Mabuting Panginoon.

Dapat maging mahigpit sa mga walang hiya, at mapagbigay-loob sa mga may birtud.

Kung ang isang tao, na may mabuting disposisyon, ay hindi nakatanggap ng tulong noong pagkabata, ang pagsasabi sa kanya ng kabutihang nakikita mo sa kanya [isang mabuting bagay] ay hindi matuturing na papuri o pakitang-gilas. Sapagkat mula rito ay nakatanggap siya ng tulong at nagbabago, dahil karapat-dapat din siya sa Banal na tulong. Sinabi ko sa isang lalaki: 'Ikaw ay mabuting tao rin naman. Hindi ka bagay sa ginagawa mo.' Sinabi ko ito sa kanya dahil nakita ko [sa kanyang puso] ang isang mabuting bukid at isang masamang binhi na itinanim dito. Nakita kong sa kalooban niya ay mabuti siya, at ang kasamaan na ginagawa niya ay panlabas lamang. Sinabi ko sa kanya na

mabuti siyang tao, hindi para purihin siya, kundi para tulungan siya, upang magsimulang gumana ang pag-ibig sa kanyang kalooban.

May ilang tao na namumuhay ayon sa sumusunod na 'patakarán': anuman kung may talento ang isang tao o wala, sinasabihan nila siya sa anumang kaso, 'Wala kang talento'—daw para hindi siya maging mayabang at masaktan. Ibig sabihin, pinapantay nila ang lahat sa iisang antas. Gayunpaman, kung ang isang tao ay nawawalan ng pag-asa dahil sa kasamaan na kanyang ginagawa at dahil sa kabutihang taglay niya, paano niya makakamit ang kumpiyansang kailangan upang simulan nang masigasig ang isang espirituwal na pagsisikap? Ngunit kung sasabihin mo sa isang tao ang kabutihan sa kanyang kalooban at papalagihin mo sa kanya ang pagmamahal sa kabutihan at kadakilaan, makakatanggap siya ng tulong, uunlad, at lulusog.

Ganito ang aking pamamaraan: kung nakikita kong may taglay na biyaya ang isang tao o nagtatagumpay sa espirituwal na pakikibaka, sinasabi ko ito sa kaniya. Ngunit kung nakikita kong may pagka-baluktot siya — dinadampot ko ang mabigat na tungkod... Hindi ko iniisip na ang alinman sa unang o ikalawang pamamaraan ay makasasama sa kaluluwa ng isang tao, dahil sa parehong kaso ay may pag-ibig. Kung ang kanyang kaluluwa ay masaktan sa paraan ng pagtrato ko sa kanya, mangangahulugan iyon na siya ay nasira na sa loob. Halimbawa, kung ang isang madre ay gumawa ng isang magandang icon, sasabihin ko sa kanya na maganda ang pagkakagawa nito. Ngunit kung makita kong siya ay naging mayabang at medyo hambog, maglalagay ako ng kaunting distansya sa pakikitungo ko sa kanya. Siyempre, kung ang isang madre na naglilingkod sa gawaan ng icon ay magiging mayabang, sa halip na mga icon, mga karikatura ang lalabas mula sa kanyang brush, at siya rin ay mapapagalitan ng iba. Ngunit kung siya ay magpapakumbaba muli, magagawa niya muli ang mabuting gawa. Wala akong pasensya sa ganitong hindi malusog na pag-uugali. Hindi ko matiis ang lahat ng uri ng pangit na kalokohan. Susubukan ko, sa paraang ito o sa iba pa, na maibalik ang lahat sa normal. Paano pa nga ba? Upang takpan ang iba't ibang masakit na paglihis mula sa karaniwan?

— Geronda, paano kung ang isang walang hiya, kapag pinakitaan ng awa, ay lalo pang nagiging walang hiya; paano mo siya matutulungan?

— Sabihin ko sa iyo ito: kung makita kong ang aking malasakit, kabutihang-loob, at pagmamahal ay hindi nakakatulong sa taong iyon, saka ko pinapasya na wala akong paglapit sa taong iyon, at napipilitan akong tumigil sa pagiging mabait sa kanila. Ayon sa [espiritwal] na batas, habang mas mabait ang pagtrato ng mga tao sa iyo, mas kailangan mong magbago, gumuho hanggang maging alikabok, matunaw, na parang kandila.

Noong nakaraan, nakilala ko ang isang tao, at sa simula ng aming pagkakaibigan, dahil nais ko siyang tulungan, ikinuwento ko sa kanya ang ilang Banal na pangyayaring naranasan ko. Gayunpaman, sa halip na pasalamatang Diyos: 'Diyos ko, paano ko Kayo pasalamatang ginawang ito...' — at yumuko siya sa pasalamat, ang lalaking ito ay hinayaan ang kanyang likas na ugali at nagsimulang kumilos nang bastos. Noon, nanindigan ako sa kanya. "Tutulungan ko siya mula sa malayo, sa pamamagitan ng panalangin," ang pasiya ko. At ginawa ko ito hindi dahil hindi ko siya mahal, kundi dahil ang ganoong pag-uugali ay para sa kanyang kabutihan.

— Geronda, paano kung mapagtanto ng isang tao ang kanyang pagkakamali at humingi ng tawad?

— Kung napagtatanto niya ito, ibang usapin iyon. Doon, maaari tayong magkasundo. Kung hindi naman — kung ang pagmamahal ko ay walang naitutulong sa kanya, hindi ko nakikita ang pagiging katulad ng pag-uugali sa taong ito at hindi ko nararamdaman ang pagkakasama sa kanya. Kung ang isang tao ay may pag-ibig, kababaang-loob at walang kayabangan, saka ikaw din ay kumikilos nang payak sa kanila. Sa lahat, sa simula ay kumikilos ako nang may init at kasimplehan. Ibinibigay ko ang buong sarili ko sa kabilang tao upang sila ay makatanggap ng tulong, upang payagan ang atmospera ng pag-ibig [na nabuo sa pagitan natin] na umusbong. At saka, unti-unti kong sinisimulang ituro sa kaniya

ang kaniyang mga kakulangan. Depende sa edad ng kausap ko, tinuturing ko siyang kapatid, ama, o lolo. Pinapainit ko ang tao na parang araw, upang lumabas sa liwanag ang lahat ng ahas, alakdan, at salagubang — ibig sabihin, ang kanilang mga pagnanasa — at saka ko tinutulungan ang tao na pumatay sa mga ito. Gayunpaman, kung makita kong hindi pinahahalagahan ng taong ito [ang pagmamahal ko sa kanila] at hindi nakikinabang sa aking pag-uugali, kundi sinasamantala ang aking pagiging simple o ang tunay kong pagmamahal at nagsisimulang maging bastos, tahimik akong lumalayo sa kanila upang hindi pa sila lalo pang maging bastos. Ngunit sa simula, iniaalay ko ang buong sarili ko sa taong iyon, kaya nanatiling payapa ang aking konsensya. Habang naninirahan ako sa monasteryo ng Stomion, dinala ko ang isang batang lalaki upang tulungan siya at, kasabay nito, turuan siya ng paggawa ng muwebles. Inalagaan ko siya nang mabuti, itinuring ko siyang kapatid. Gayunpaman, may nakita akong ilang katangian sa binata na hindi ko nagustuhan. Minsan tinanong ko siya, 'Anong oras na?' 'Ang oras ay nakatengga sa ulo mo!' ang sagot niya. Aba, naisip ko sa sarili, 'Hindi, mas mabuting huwag nang ipagpatuloy ito sa ganitong paraan. Kailangan kong gamitin nang kaunti ang sarili kong 'isip' din, dahil kung hindi, masisira ang binata." Pagkatapos ng lahat, tinrato ko siya sa paraang kung siya ay may kahit kaunting pakiramdam ng pasasalamat, ayon sa [espiritwal] na mga batas, dapat ay bumagsak siya sa lupa bilang pasasalamat. Gayunpaman, nakita kong hindi niya ito matiis, hindi niya ako naintindihan. At saka siya ang umalis nang kusang-loob. Hindi ko siya pinalayas. Tingnan mo: ang pasensya at pag-ibig ay nagpapalala pa sa walang hiya, at nagpapalambing pa sa mapagmahal.

Ang kabutihan ay nakasasama sa mga hindi nagsisisi

— Geronda, naalala ko kung paano mo ako minsan pinagalitan nang...

— Kung kinakailangan, sisigawan kita muli, para tayong lahat ay makapasok sa Paraiso nang magkakasama. Pero sa pagkakataong ito, gagawin ko nang matindi! Pagkatapos ng lahat, ito ang karaniwan kong paraan: una, ipapaalam ko sa isang tao na kailangan siyang sisigawan, at saka ko siya bibigyan ng mabuting sermon. Mabuting paraan ito, hindi ba? Kapag may nakita akong taong gumagawa ng malubhang kasalanan, pinapagalitan ko siya dahil dito at — siyempre — ako na ang nagiging 'masamang tao.' Pero ano'ng magagawa ko? Papatahimikin ko ba ang lahat sa kanilang mga hilig para lang magmukhang mabait, at sa huli ay mapunta tayong lahat sa impyerno? Kapag ang taong pinagalitan ko ay nagalit, hindi ako pinapagalitan ng konsensya ko, dahil pinagalitan ko sila dahil mahal ko sila at para sa kanilang ikabubuti. Nakikita kong hindi nauunawaan ng taong iyon kung gaano nila nasaktan si Kristo sa ginawa nila, at iyon ang dahilan kung bakit ko sila pinagalitan. Kapag pinapagalitan ko ang isang tao, sumasakit ang pakiramdam ko at napapagod ako, ngunit hindi ako ginugulo ng konsiyensya ko tungkol dito. Pagkatapos noon, maaari akong lumapit sa Banal na Komunyong nang payapa — nang hindi nangangailangan ng kumpisal. Naramdaman ko ang ginhawa at kagalakan sa loob ko. At para sa akin, ang ginhawa at kagalakan ang kaligtasan ng kaluluwa.

— Geronda, minsan may naiisip ako na nakikipag-usap ka sa akin nang napaka-aliw dahil hindi ko matiis ang pagiging mahigpit, o dahil paulit-ulit mo nang sinabi sa akin ang isang bagay at, dahil hindi ko ito nagawa, ay nagpasya ka nang sumuko sa akin.

— Kay swerte ng kaluluwang iyan! Akala mo ba maglalaro lang ako sa pagliligtas ng kaluluwa mo? Tanging walang karanasan lang ang gagawa ng ganitong eksperimento. Ngunit ang isang hinog na tao ay may kakayahang maghusga, at naglalakad nang hindi lumilihis sa kanan o kaliwa. Maging panatag ka. Kung makakita ako ng kaguluhan sa loob mo, malapit man ako o malayo, sasabihin ko ito sa iyo. Magkaroon ka ng tiwala at kapayapaan sa iyong sarili. Ah, hindi mo ako lubos na naintindihan! Akala mo ba madali kong mapakalma ang iyong mga iniisip? Ano sa palagay mo ang sasabihin ko sa isang tao kapag nakita kong ang kaluluwa niya ay [sobrang] sensitibo, o nanginginig dahil sa pagkaunawa sa kanyang kasalanan? Sa ganitong pagkakataon, pinapaliwanag ko ang tao upang hindi

siya mahulog sa kawalan ng pag-asa. Ngunit, kapag nakita kong ang puso ng isang tao ay matigas na parang bato, mahigpit kong kinausap siya, upang yugyugin ang batong iyon at matanggal ito sa kinaroroonan nito. Sapagkat kung, nakita kong may isang taong papunta sa bangin, sasabihin ko pa sa kaniya, 'Sige lang, sige lang, nasa tamang landas ka,' hindi ba't isang krimen iyon sa aking panig? Ngunit ang ilang tao ay may masamang katangian: kapag sinasabi mong huwag mag-alala, hindi ka nila pinaniniwalaan at sila'y naghihirap. Tiyak naman, kung makakita ako ng masamang bagay sa isang tao, hindi ko ba iyon sasabihin sa kaniya? Tiyak na hindi ko maaaring pabayaang ang isang taong patungo sa mga paghihirap ng impyerno? Kapag responsable ka sa isang tao, sisigaw ka pa nga kung kinakailangan [upang iligtas siya]. Malinaw na para sa akin mismo ay mas mabuting manahimik, ngunit hindi ako maaaring manahimik dahil responsable ako sa iba.

Halimbawa, may nagawa kang mali sa akin, at pinatawad kita. Muli kang nagkamali, at pinatawad kita ulit. Ayos lang ako, pero kung hindi mo binabago ang iyong mga gawain dahil pinatawad kita, napakadelikado ng iyong sitwasyon. Iba ang usapin kung [nais mong baguhin ang iyong mga gawain] pero hindi mo ito magawa nang lubos. Gayunpaman, dapat mong subukang baguhin ang iyong mga gawain hangga't maaari. Hindi mo dapat hayaang maging kampante ang iyong konsensya at sabihing: 'Dahil pinatawad niya ako, ayos na ang lahat at walang dapat ikabahala. Hindi na kailangang malungkot.' Maaaring magkasala ang isang tao, ngunit kapag nagsisi siya, umiiyak, humihingi ng kapatawaran nang taos-puso, at nagnanais na magbayad-sala, noon ay may kamalayan siya sa kanyang kasalanan at dapat siyang patawarin ng kumpesor. Ngunit kung ang isang tao ay hindi nagsisisi at ipinagpapatuloy ang kanyang mga taktika, hindi maaaring ipagwalang-bahala ito ng may pananagutan sa kanyang kaluluwa, na may pagtawa. Ang kabutihang-loob ay nakasasama sa taong hindi nagsisisi.

Paggalang sa kalayaan ng iba

— Geronda, posible bang sadyang itago ng isang tao ang kanyang pagbagsak sa kanyang kumpesor?

— Oo, posible iyon, ngunit kahit na alam o pinaghihinalaan ng tagapakinig ng kumpisal ang kanyang pagbagsak, walang saysay o benepisyo na pag-usapan ito sa taong bumagsak. Madalas, kapag nakikita kong may nangyari sa espirituwal na buhay ng isang tao, hinihinuha o nalalaman kong may nagawa sila, ako—bilang paggalang sa kanila—ay hindi nagsasabi ng anumang tungkol dito maliban kung sila mismo ang magsalita tungkol dito. Itinuturing kong isang karahasan at pang-iinsulto ang magsabi sa isang tao ng tungkol sa isang bagay sa panahong ayaw niyang malaman ko ito. Isang maselang usapin ito, sapagkat sa pagsasabi sa isang tao ng tungkol sa nangyari sa kanila laban sa kanilang kalooban, inilalantad mo sila sa pang-uuyam. Tama bang ipilit ang sarili sa iba? Mayroon tayong kalayaang pantao. Sasabihin ko lang sa isang tao na may alam ako tungkol sa kanila kung makita kong nanganganib siya at wala nang ibang paraan para matulungan siya. O gagawin ko rin iyon kung makita kong nasa kadiliman siya at maaaring magdusa ng ganap na kabiguan at mapahamak.

Mas mabuti—kung hihingin ng tao sa iyo—na ipaintindi sa kanya kung saan siya nagkakamali, upang siya mismo ang magsimulang labanan ang kanyang dating sarili, sapagkat mas kaunti ang mararamdamang sakit. Isipin ito: kung ang isang bata ay nahulog at nasaktan, hindi siya umiiyak nang kasing-tindi kung ihahambing sa pagkakabagsak niya dahil itinulak siya ng ibang bata. Para masabi ng isang tao sa iba kung ano ang dapat gawin, kailangang maging mapagkumbaba ang nakikinig, at sampung beses na mas mapagkumbaba ang nagsasalita kaysa sa nakikinig; bukod pa rito, dapat sikapin ng nagsasalita na ipatupad sa sarili niyang buhay ang kanyang itinuturo sa iba. Kung pinapayuhan ko ang isang tao na gawin ang isang bagay nang isang daang porsyento, ibig sabihin ay ginagawa ko ito nang isang daang limampung porsyento. Ngunit kahit ganoon, isasaalang-alang ko pa rin kung sulit bang sabihin ito sa kanila.

Siyempre, sa anumang kaso, maaari lamang mong sawayin ang mga malalapit sa iyo o kilala mo. Dapat isaalang-alang ng isang espirituwal na ama kung anong uri ng awtoridad ang ipinagkaloob sa kanya ng isang tao sa kanyang sarili at kung anong pananagutan ang pasan niya para sa kanila. Kung ang isang espirituwal na ama ay may pananagutan sa kaluluwa ng isang tao, obligasyon niyang sawayin siya — siyempre, sa pamamagitan ng makatwirang argumento. Gayunpaman, walang saysay na maging guro ka ng isang tao at sawayin ang masamang gawi ng isang taong hindi naman nagbigay sa iyo ng karapatang gawin iyon. Para na ring may pumasok sa selda ko at magsimulang ayusin ang lahat ayon sa gusto nila: inililipat ang lampara, inililipat ang kama sa kabilang sulok, at isinasabit ang rosaryo sa pako na iyon, nang hindi man lang ako kinukunsulta.

Ang pagmamahal ng espirituwal na ama para sa nagpapakumpisal

Ang isang banal na kumpesor ay minamahal ang kaluluwa at inaalagaan ito, sapagkat alam niya ang dakilang halaga nito. Tinutulungan niya ang kaluluwa sa pagsisisi, dinadala ito sa ginhawa sa pamamagitan ng kumpisal, pinalalaya ito mula sa espirituwal na pagkabahala, at ginagabayan ito patungo sa Paraiso. Ang tagapakinig ng kumpisal ay tinatawag na 'espiritwal na ama' — kaya't dapat niyang sikaping maging tunay na ama: turuan ang kanyang mga anak nang makalangit na pag-ibig at lambing. Dapat niyang ilagay ang sarili sa kinalalagyan ng bawat taong lumalapit sa kanya para magkumpisal at damhin ang kanilang sakit upang makita nila ang kanilang sariling kirot na sumasalamin sa mukha ng tagapakinig ng kumpisal. Lalo itong kinakailangan sa ating panahon, kung kailan ang mga tao ay nangangailangan ng sariwang tubig, hindi matapang na suka. Karamihan sa mga tao, dahil nasasailalim sila sa impluwensiyang demonyo, ay nahihirapang tanggapin ang espirituwal na payo o puna. Kaya naman, kahit sa pagwawasto sa mga tao, dapat itong gawin nang may pag-ibig: banayad at taktikal na ituro ang kanilang pagkakamali, at pahupain ito sa pamamagitan ng tawa o biro.

Kung may pag-ibig ang isang tao, kitang-kita ito ng iba; ngunit kung nagtatago siya ng mga emosyonal na pagnanasa, ibubunyag ito. Kung kulang tayo sa pag-ibig, kapag nagbigay tayo ng 'magalang' na puna sa isang tao, agad silang naiinis at nagiging agresibo. Samantalang, kung sawayin natin ang isang tao nang may sakit at pag-ibig, maaaring maiinis sila, ngunit sa kaibuturan ay hindi sila nasasaktan, dahil nararamdaman nila ang pag-ibig. Kilala ko ang isang kumpesor — isang napakatabang lalaki. Siyempre, isa sa mga dahilan ng kanyang katabaan ay ang kanyang pangangatawan, ngunit bukod doon, marahil ay dapat mas maging maingat ang pari sa kanyang diyeta... Ngunit alam mo ba kung paano inaalagaan ng paring ito ang kanyang kapwa, kung paano niya inaalagaan ang mga nagdurusa? Ang kumpesor na ito ay may kababaang-loob, sapagkat habang kakaunti lang ang kanyang ginagawa sa pag-aascetismo at pinapagalitan ang sarili dahil dito, kasabay nito ay taglay din niya ang hindi maliit na kabutihan. At iyan ang dahilan kung bakit mas marami ang nakakahanap ng mas malaking kapayapaan para sa kanilang kaluluwa sa kanya kaysa sa ilang ascetic na kumpesor.

Kung ang isang espirituwal na ama ay kulang sa determinasyong pumasok kahit sa mga paghihirap ng impyerno alang-alang sa pag-ibig sa kanyang mga espirituwal na anak, hindi siya tunay na espirituwal na ama.